

ΕΛΠΙΔΕΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΓΑΛΛΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1910

ΕΚΔΑΔΕΙΟΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΓΑΛΛΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1910

Εκδόσεις: Ε. Β. Βασιλείου και Υιοί

SISMANOGLU
MUSEUM

2967

ΕΛΠΙΔΕΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

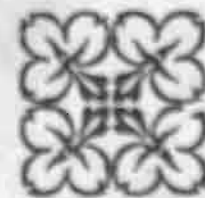
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΓΑΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1910

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1910

Τύπος: Ε. Βασιλειάδης και Σύν.

Τῇ ΑΥΤΟΥ ΘΕΙΟΤΑΤῃ ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΙ

Τῷ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧῃ

ΙΩΑΚΕΙΜ Τῷ Γ'.

οἱ ὑπὸ τὴν παιρικὴν Αὐτοῦ μέριμναν
καὶ προστασίαν διατελοῦντες
μαθηταὶ τῆς Σχολῆς τῶν Γλωσσῶν

ΤΕΚΝΑ ΠΙΣΤΑ ΚΑΙ ΑΦΩΣΙΩΜΕΝΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου ἀποτελοῦσι κοινωνίαν ἐν μικρῷ. Συναντῶνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ δι' ὀλίγον χρόνον. Συζῶσι. Τρέφονται μὲ τὰ ἴδια ὄνειρα καὶ τὰς ἰδίας ἐλπίδας, τὰ αὐτὰ εὐγενῆ ἰδεώδη διαθερμαίνουναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Ἀτενίζουσι πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς ὀρίζοντας, πρὸς οὓς παιδιόθεν ἐθίζονται νὰ στρέψωσι τὰ ὄμματα τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Παρακαθήμενοι εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν γεύονται τῆς αὐτῆς τροφῆς. Ἀπολαμβάνουσι τὴν **ἀμβροσίαν** ἐκείνην, τὴν καλουμένην ἐθνικὴν παιδείαν καὶ ἐθνικὴν μόρφωσιν. Ἀλλὰ τοῦτο διαρκεῖ ἐπ' ὀλίγον. Ἡ χρυσὴ ἡλικία τῆς ἡθῆς ταχέως παρέρχεται. Ταχέως ἀποχαιρετῶσι τὴν σχολήν, τὴν γαλουχοῦσαν αὐτοὺς, τὴν παρέχουσαν εἰς αὐτοὺς τὸ ὕδωρ τὸ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Ὁ ἀγὼν τῆς ἄλλης ζωῆς, τῆς καθημερινῆς, τῆς πλήρους πικριῶν καὶ μόχθων, θὰ καλέσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν κονίστραν. Εἰς τὴν ἀγρίαν ἐκείνην πάλην, τὴν διαρκῆ καὶ συνεχῆ, πόσοι καὶ πόσοι δὲν μεταβάλλονται, πόσοι καὶ πόσοι δὲν κάμπτονται καὶ δὲν λυγίζονται! Καὶ ὁμως αἱ ἀναμνήσεις τῶν ὁραίων ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς ἐν τῇ σχολῇ ἐσφυρηλατεῖτο ὁ χαρακτήρ καὶ διεπλάσσετο ἡ ψυχὴ, αἱ ἀναμνήσεις τῶν ἡδίστων ἐκείνων ἡμερῶν τῶν πάλαι ποτὲ μαθητῶν διαθερμαίνουναι καὶ εἰς τὸ ἀπώτατον ἔτι μέλλον τὴν καρδίαν, τὴν θλιβερῶς πολλὰς δοκιμαζομένην εἰς τοῖς χαλεποῖς πόλεμοις κατὰ τὰ διάφορα τοῦ βίου στάδια.

Δὲν λησμονεῖται εὐκόλως ἡ σχολή. Δὲν λησμονοῦνται καὶ

οἱ συζητῶντες καὶ συναθλήσαντες ἐν αὐτῇ. Αἱ βιωτικαὶ περιστάσεις θὰ σκορπίσωσιν αὐτοὺς ἀνὰ τὰ πέρατα τοῦ ὀρίζοντος. Πολλοὶ καταλιμπάνοντες τὰ μαθητικὰ ἐδωλῖα θὰ χωρισθῶσιν ἴσως διὰ πάντος. Κατὰ τὸν ἐπακολουθοῦντα μακρὸν ἢ βραχὺν αὐτῶν βίον ἴσως δὲν θὰ συναντηθῶσι πλέον. Ἐν τούτοις ἀδελφούμενοι ἀπὸ τῶν βάθρων τῆς σχολῆς παραμένουσι ἀδελφοὶ καὶ κατόπιν.

Οἱ μαθηταὶ τῆς μάλης πρὸ μνημῶν ἰδρυθείσης Ἑθνικῆς Σχολῆς Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίας ταῦτα σκεπτόμενοι ἀναλογίζονται καὶ ἄλλο τι, ἰδίᾳ οἱ τῶν μεγάλων αὐτῆς τάξεων. Ἀναλογίζονται ὅτι μέχρι τῆς χθὲς ἦσαν ὄργανοί. Ἑθνικὴ σχολὴ ἱκανοποιούσα τὸν πόθον αὐτῶν δὲν ὑπῆρχεν. Ἐπήτησαν μέχρι τοῦδε παρὰ τῶν ξένων τὴν μόρφωσιν. Ἀλλ' ἡ μόρφωσις αὕτη περιορίσθη εἰς ψυχὴν τινα γνωσθῶσιν στοιχείων τινῶν γλωσσικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν, εἰς ἀπλὴν τινα μετάδοσιν δεξιότητων τινῶν, αἵτινες ἴσως εἰσὶν ἐπαρκεῖς διὰ τὸν πορισμὸν τῶν ἀλφίτων. Τὴν μεγάλην ὁμῶς ζημίαν, ἣν ἔδοκίμασαν, μὴ βλέποντες διαπλασσομένον ἑθνικὸν χαρακτῆρα, περιφρονοῦμενα καὶ κολαφιζόμενα τὰ φρονήματα αὐτῶν καὶ τὰ ἰδεώδη, αὐτοὶ καὶ μόνοι περιαλγῶς ἀναμετροῦσι καὶ προσπαθοῦσιν ἤδη ν' ἀναπληρώσωσιν, ὁπότε μετὰ πολλὰς θυσίας καὶ μόχθους μήτηρ φυλόστοργος ἡ Σχολή, ἐν ἣ φοιτῶσιν, ἀνεπέτασε τὰς πύλας καὶ ἤπλωσε τὰς πτέρυγας ὥς ὄρνις περισιναγαγοῦσα τοὺς νεοσσούς.

Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ἐκδίδουσιν ἐπ' ἀγαθαῖς ἐλπίσι τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο πεποιθότες, ὅτι εἰς προσεχῇ ἔτη θὰ συνεχισθῇ ἡ ἐργασία αὕτη, ἣς θὰ μετέχῃ καὶ οἱ κατὰ καιροὺς μαθητεύοντες καὶ οἱ τούτων προσηγηθέντες.

Οἱ μαθηταὶ τῆς τετάρτης τάξεως τῆς Σχολῆς,
ὡν τῇ φροντίδι ἐκδίδεται τὸ παρόν.

Μικρὸς ὁ σπόρος ρίχνεται. Τί θὰ γενῇ μὰ μέρα;

Ἴσως ριζώσῃ. Κι ὅταν πιά θενὰ διαβοῦνε χρόνοι,
περήφανος ὁ πλάτανος θὰ στυλωθῇ καὶ πέρα

πρὸς τὰ ψηλὰ τοὺς κλώνους του ἐδῶ κι ἐκεῖ θ' ἀπλώνῃ.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΕΛΠΙΔΕΣ

Καθένας μας γιὰ σύντεροφο 'ς τὸν κόσμον οἶν γεννιέται,
Μαζὶ τοῦ φέρνει μὴ θεὰ ποῦ τίγνι λέν' Ἑλπίδα
Ποῦ τοῦ χαρίζει δένταμι ἰδῶ οἶν τυραννιέται
Ποῦ οὐβένει μὲ παρηγοριῆς τὸν πόνον τοῦ ὀχτιίδα.

Ἑλπίδες ἔχει τὸ μικρὸ οἶν 'ς τὸ σχολιὸ πηγαίνει.
Πῶς θὲ γὰ μάθῃ γράμματα γὰ γένη παλλικάρη
Μὰ παλλικάρη οἶν γενῇ ἄλλη Ἑλπίδα βγαίνει,
Πῶς θ' αὖν ὁ βιός τοῦ εὐτυχῆς μὲ τ' οὐρανὸν τῇ χάρι.

Ἑλπίδες 'ς τὴν ἀγάπῃ μας, λύπη καὶ ἡδονή μας,
Ἑλπίδες πέρνουμε μαζὶ πατιοῦ σὲ κάθε βῆμα.
Ἑλπίδες τέλιος οἶν πετᾷ κα' ἡ ἔσχατη προή μας,
Πῶς ἡ ζωὴ ξακολουθεῖ καὶ πέρ' ἀπὸ τὸ μνῆμα.

Μακροχώριον.

Ἀντώνιος Α. Καλφόπουλος.

— 9 —

ΕΚΕΙ

— 10 —

Τελειώνουνε τὰ βόσσανα ἐκεῖ
Τελειώνουνε οἱ πίκρες μας κα' οἱ πόνοι
Δὲν βρίσκει' ἐκεῖ λύπη ψυχικὴ
Μόνο σιγὴ αἰώνια σιμώνει.

Ἐκεῖ! μακρὸν ἀπ' τοῦ κόσμου τῇ βοῇ
Κάθε ψυχὴ γιὰ πάντα σιωπαίνει
Ἀποσταμμένη ἀπὸ τῇ ζωῇ
Βαθειὰ κοιμᾷτ' ἐκεῖ εὐτυχισμένη.

Ἐκεῖ! χαλάζι, χιόνι, γιὰ βροχὴ
Τὴν ἄμειρη γαλήνη δὲν ταράζει.
Ἀξέννοισια σὲ κάθε ἐποχὴ
Καθένας μας 'ς τὸ μνῆμα ἰονχάζει.

Ἀντώνιος Α. Καλφόπουλος.

Μακροχώριον

ΘΛΙΒΕΡΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ἡλιος κλίνων πρὸς τὴν δύσιν ἐξηκόντιζεν ἀκτῖνας πλავιστέρας, ὥς ἐκ τούτου δὲ ὁ οὐρανὸς ποικίλοις χρώμασι ζωγραφίζεται. Ἦτο ἡ ἕκτη σχεδὸν ὥρα μετὰ μεσημβρίαν, ὥρα καθ' ἣν ὁ ἄνεμος εἰ καὶ θερμαινόμενος εἰσέτι ἀπὸ τὴν φλεγμαίνουσαν ἄμμον τῆς παραλίας, εἶχεν ἀποβάλλει τὴν θερμότητα ἐκείνην ἢ κατὰ τὴν μεσημβρίαν κέκινηται. Μικρὰ νέφη λευκά, ἀλλὰ προσλαμβάνοντα τότε χρωματισμὸν ροδαλόν, ἐδείκνυν διὲν ὁ ἥλιος εἶχε διατρέξῃ τὰ δύο τρίτημόρια τῆς πορείας του. Οἱ περίεργοι καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν δασῶν ὑπὸ τῶν τελευταίων ἀκτῖνων τοῦ ἀποχωροῦντος ἡλίου καταλαμπόμενοι, παρίσταντο ὥς φλόγες ἐξερχόμεναι ἀπὸ βωμοῦ ὑπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων εὐγνωμοσύνης ἰδρυθέντος. Φῶς χρυσοῖζον, ὥς τὸ ἐφαπτόμενον τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ, διατὸ ἥλιος ἐτοιμάζεται τὰ βυθισθῇ εἰς αὐτόν, ἐκυμνίζεν ἐπάνω τῶν χλοερῶν καὶ ἐὺλγίστων βλαστῶν τοῦ ἀραβοσίτου, οὓς ἐθώπευε ὁ Ζέφυρος. Τὰ λευκὰ ἄνθη τῶν ἀκακίων ἐποσαλευόμενα ἀπὸ τὸν δροσερὸν ἄερα ἐπιπτον ὥς νιφάδες χιόνος ἐπὶ τῆς χλόης, ἥτις περικύβει ὥς βάσις τὰς ρίζας αὐτῶν. Ἡ ἡχὴ τῆς κοιλιάδος χαρμοσύνης ἐπατελάμβανε τὰ βληχθήματα τῶν ποιμνίων, διὲν ἐγκαταλείποντα τὰς βοσκὰς τῶν ὠδηγοῦντο πρὸς τὰς ἐπαύσεις. Καὶ

ἐν μέσῳ τοῦ ἀχαροῦς σιγῆματος, οὐτινος ἡ γλαυκότης ἐκρένεται ἐνίοτε ἀπὸ σωρὸς νεφελῶν, κορυθαίως τις αἰωνίους κρατῶν τὰς πτέρυγας, ἐπλανᾷτο ἐν αὐτῷ ψάλλον χαρμοσύνης.

Μόνος ἐγὼ ἐν πλήρει ὕλῳς ἀντιθέσει πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς φύσεως δημιουργήματα διατελῶν, κατειχόμεν ὑπὸ ἀφορήτου ἀνίας καὶ βαρείας ψυχικοῦ ἄλγους· θλίψεαι καὶ ὀδύνη ἐπέβη τὴν τετρωμένην καρδίαν μου, πρὸς ἀνακούφιον δὲ τούτων ἐσπευσα γὰρ ἐξέλθω, τοῦτο μὲν ὅπως ἀπολαύσω τῶν θελημάτων τῆς φύσεως, τοῦτο δὲ καὶ ἵνα θαυμάσω τὴν μεγαλοπρεπὴ τοῦ Ἥλιου δύσιν, ἣν τόσον λαμπρῶς ἐξέμνησαν οἱ ποιηταί. Ἐβράδιζον ἀσκόπως ἀποθανυμένων τὸ πρὸ ἐμοῦ ἐκτελειώμενον θέαμα, ὅτε ὅλως ἀσυναίσθητως εὐρέθην περικυκλούμενος ὑπὸ τοῦ μικροῦ ἄλσους τοῦ περιβάλλοντος τὸν Φάρον τοῦ Ἀγίου Στεφάνου. Ἀπετίναξα τὴν πρὸ μικροῦ καταλαβοῦσάν με ἐκ τῆς ἐντυπώσεως νάρκην καὶ καθισθεὶς ἐπὶ τυρὸς ἰδωλίου, τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν στηρίζων, ἐβυθίσθην εἰς ζοφρὰς καὶ περθίμους σκέψεις. Ὁ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην δύσιν ἥλιος εἶπεν τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἐπὶ τῶν Πριγκηποννήσων ἑταίρων αὐτὰς τόσον ἑγγεῖς, ὥστε διέκρινα τὴν Χάλκην, τὴν νῆσον ἐκείνην ἐν ἣ ἡ πρὸ εἴκοσι μόλις ἡμερῶν παρέδιδε τῷ Πλάτῃ τὴν ἀγνὴν ψυχὴν του μόλις εἴκοσι καὶ δύο ἀριθμῶν Μαίονος, μόνος καὶ ἔρημος· μακρὰν τῶν γονέων, μακρὰν συγγενῶν καὶ φίλων, ὁ Ἀθανάσιος, ὁ φίλος μου, ὁ ἀδελφός μου. Τὴν Χάλκην, ἐν ἣ ἐπὶ δέκα καὶ πέντε ἡμέρας ἐπάλαιεν ἀδιακόπως πρὸς τὸν θάνατον ὑπὸ ἐπαράτου νόσου τηκόμενος ὁ φίλος μου, τὴν Χάλκην τέλος ἐν ἣ ἔσχον τὸ ἀτύχημα γὰρ στολίσω καὶ κλαύσω αὐτὸν νεκρόν.

Ὡ ψυχὴ φιλιότη, ὃ προσφιλέστατον ὄνομα, ὅπερ δὲν δύναμαι γὰρ προσέξω, χωρὶς οἱ ὀφθαλμοί μου γὰρ πληρωθῶσι δακρύσιν, ὃ οὐ, ὅστις λίαν προύραξ ἀπ' ἐμοῦ ἀπεχωρίσθης! Τίς τοῦ λοιποῦ ἔσται ὁ παρήγορος ἄγγελος τῶν βασάνων

καὶ θλίψεών μου! Τίς ὁ σύντροφος τοῦ βίου μου; Τίς θὰ διασκεδάσῃ τὰ δάκρυά μου; Τίς τέλος θὰ παραμυθίῃ τὴν αἰμάσσουσαν ἐκ τοῦ προώρου θανάτου σου καρδίαν μου; Ποῦ αἱ διασκεδάσεις καὶ οἱ περίπαιτοι; Ποῦ τὰ ἀδῆρα ἄσματα καὶ αἱ συζητήσεις; Πάντα ταῦτα ἀπέλησαν ἀνεπιτηρεπταῖ ἐγκαταλειπόμενα μόνον τὴν θερμὴν ἀνάμνησιν, τὴν μόνον ἐν τῷ μέλλοντι παρήγορον ἐνασχόλησιν.

Ἀπέθανες καὶ ἤδη κοιμᾷσαι ἤσυχος κἀνωθεν τῆς ψυχρᾶς πλακῆς τοῦ τάφου σου ἐν μέσῳ τῶν περιβαλλόντων αὐτὸν ἀνθρώπων. Διὰ σὲ δὲν ὑπάρχει πλέον χειμὼν οὔτε θέρος οὔτε φθινόπωρον, ἀλλὰ διαρκὲς ἔαρ περιβάλλει τὴν ἀγνὴν καὶ ἄσπιλον ψυχὴν σου. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ θέλω ἀπολαύσῃ τοῦ οὐρανίου τούτου ἔαρος. Καὶ ἐγώ, ἀγαπητέ μου Ἀθανάσιε, τὸν ὅποιον ἐνταῦθα ἀκαταπαύστως κλαίω, θέλω δυνηθῆ νὰ ἀσπασθῶ ἐκεῖ σέ, ὅστις τόσον προσώρως μοὶ ἀπηρέθης καὶ πρὸς ὃν θέλω διατηρήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ μου μέχρι θανάτου καὶ πέραν τοῦ τάφου ἀγάπην διακαή.

Κοιμῶ λοιπὸν γήδυνον ὑπνον, ὦ περιλημμέτε μου φίλε. Ἡ ψυχὴ μου ἀνευρίσκει ἐν τῷ ἀναπαντηρῷ σου τὴν ἀπολεσθεῖσαν γαλήνην της. Ἐγὼ δὲν αἰ ἐλπιόμην, φίλτατε Ἀθανάσιε. Σὺ γινώσκεις τὴν ἀγάπην μου, βλέπεις τὰ δάκρυά μου καὶ ἀκοῖας τοὺς στεναγμούς, οἴαντι; ἀπαράκουστον τὴν καρδίαν μου. Δὲν ἀγνοεῖς τὴν ἀπαιροῦν σιτορρίην μου καὶ μοὶ ἀνταποδίδεις αὐτὴν ἐκ τοῦ ὕψους τῆς κατοικίας σου διὰ τῆς γλυκείας σου ὁπτισίας.

Τοιαῦτά τινα διαλογιζόμενος καὶ πικρὰ δάκρυα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου χέτων ἐσκεπτόμην ὅτι ἐν τῇ θέσει ἀκριβῶς ταύτῃ πρὸ μηνὸς παρὰ τὰ παχύσκηνα δένδρα τοῦ Φάρου διησχόμεθα τὰς ὡρας τῆς ἀσθενείας τοῦ φίλου μου ἐνταῦθα ἀνεγίνωσκον αὐτῷ τεμνίζων τι τοῦ ἀθανάτου Hugo ἐδῶ διηγούμεθα τὰς τῶν παρελθόντων ἐτῶν διασκεδάσεις ἐδῶ ἐπλάττομεν χροσὰ περὶ τοῦ μέλλοντος ὄντα. Δυστυχῆ φίλε, τίς ἤλπιζεν ὅτι ὁ Φάρος οὗτος, ὅστις ἐγένετο μάρτυς τοιούτων

ἀνθρώπων διασκεδάσεων, τίς λέγω ποτὲ ἤλπιζεν ὅτι αὐτὸς οὗτος, θὰ ἐγένετο τὸ καταφύγιον τῆς ἀπελπισίας καὶ τῶν δακρύων μου;

Αἰφνης δὲ τις καὶ θλίβερός σουριγμός με ἐπανέφερεν εἰς ἐαυτὸν. Ὡσεὶ αἰχμηρὰ λεπίς, ἐγχειριδίων εἰσῆλθεν ἐν ἐμοὶ ὁ ἥχος τοῦ σουριγμοῦ τούτου καὶ σιγῆρας μηχανικῶς τὸ βλέμμα πρὸς τὸ μέρος ἀπόθεν ἀντήχει εἰσέτι εἰς τὸν ὀρίζοντα ἡ ἡχὸς τοῦ σουριγμοῦ, παρετήρησα ὅτι ἤρχετο πρὸς τὴν ἀποβάθραν τὸ ἀτμόπλοιον «Μερμερέ» τῆς εταιρείας Μαχουοσί. Κατάρα! ἦτο τὸ ἀτμόπλοιον ἐκεῖνο ὅπερ πρὸ 20 ἡμερῶν ἀπέλειπεν τῆς ἀποβάθρας τοῦ Ἀγ. Στεφάνου, συταποφέρων μεθ' ἐαυτοῦ τὸν Ἀθανάσιον, τὸν φίλον μου, τὸν ἀδελφόν μου. Συναπέφερε μεθ' ἐαυτοῦ τὸν μόνον φίλον ὃν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἠγάπησα, ἐφ' οὗ ἐστηρίζοντο τὰ ὄντα καὶ αἱ ἐλπίδες δυστυχῶν γονέων, τὸν ἀνθρώπον τέλος ἐν τῷ ὀποίῳ εἶχον εὖρη τὸν πατέρα, τὸν ἀδελφόν, τὸν παρήγορον τέλος ἄγγελον τῶν δυστυχῶν μου. Προσῆγγιζε πρὸς τὴν ἀποβάθραν διασχίζον ὑπερηφάνως τὰ γαλανὰ νερά τῆς Προποντίδος, ἀδιαφοροῦν ὅλως, ἐὰν ἐκεῖ εἰς μίαν γωνίαν τοῦ μικροῦ Φάρου ἄλλος δυστυχῆς φίλος κλαίει καὶ ὀδύρεται διὰ τὴν στέρησιν φίλου εἰλικρινοῦς. Ἀδιαφορεῖ ἐὰν ἡ θεὰ του θλίβεράς διεγείρῃ ἀναμνήσεις εἰς καρδίαν αἰμάσσουσαν ἐτι καὶ μήπω ἐπουλωθεῖσαν. Σπένδει μόνον νὰ φιλήσῃ εἰ δυνατόν ταχύτερον εἰς τὴν ἀποβάθραν ἵνα ῥίψῃ υἱὸν εἰς τὰς ἀγκάλας μητρός, σύζυγον εἰς τὰς ἀγκάλας συζύγου, καὶ μνηστῆρα εἰς τὰς ἀγκάλας μνηστῆς. Ἀλλὰ δι' ἐμὲ ὁποῖαν ψυχὴν προσφιλῇ, θὰ ῥίψῃς εἰς τὰς ἀγκάλας μου; Ὅτε πρὸ ἑξοσὶ ἡμερῶν σοὶ παρέδιδον ἀσθενῆ τὸν δυστυχῆ μου φίλον, ἤλπιζον ὅτι σὺ πάλιν θὰ μοὶ ἐπανεφέρες αὐτὸν ἐγὼ, πλήρη σφρίγγους καὶ ζωῆς. Ἠλπιζον ὅτι ὁ σουριγμός σου ἐκεῖνος, ὅστις ἐνέφαντε θλίβερόν δι' ἐμὲ ἀποχαιρετισμὸν θὰ μετεβάλλετο εἰς χαρμόσυνον ἀγγελίαν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ φιλιτάτου μου. Ἀλλ' ὦ πικρὰ εἰρωνεία!!! οὐ μόνον δὲν ἐπανεφέρες αὐτὸν πλέον, οὐ μόνον θλίβερόν εἰδήσεων ἄγγελος ἐγένετο, ἀλλ' ἤδη γοργῶς διασχίζον τὰ ὕδατα

προσεγγίζεις πρὸς τὴν ἀποβάθραν ἀμέριμον καὶ ἀτάραχον,
ὥσπερ οὐδὲν πρὸ 20 ἡμερῶν γὰρ συνεκίνησε τὴν ψυχὴν σου,
ὥσπερ οὐδεὶς σπαραξικάρδιος ἀποχωρισμὸς πρὸ τῶν ὀφθαλ-
μῶν σου γὰρ ἐξευλίχθη. Ἀλλ' ἐξακολούθησον τὸν πλοῦν σου,
ἀπόδος τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς ἀναμένοντάς σε, ἐμὲ δὲ ἄφες
ἤσυχον γὰρ ἀπολαύσω ὥς ἐν ὀνείρῳ τῆς γλυκείας ὀπτασίας τοῦ
φίλου μου.

Ἡ Σελήνη ἐφώτιζε λαμπρῶς τὴν πεδιάδα, αἱ ἀκτῖνες τῆς
ἐρριπτον ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τῶν μαύρων κορυφῶν
τῶν δένδρων φῶς λαμπρόν, κυματίζομενον ὥς ἡ θάλασσα.
Συνθλώμεναι δὲ μυριάδας ἀπὸ τὰ συμπλεγμένα κλαδιά,
διεσκορπίζοντο μυστηριωδῶς ὑπὸ τὰ πυκνότερα μέρη τῆς πε-
διάδος. Ρίγος διέδραμε τὰ μέλη μου ἐκ τῆς τυκτερινῆς δρό-
σου, ἔντεκα δὲ τοῦτου ἐγκαταλειπὼν μετὰ θλίψεως τὸ προσφι-
λές μοι καταφύγιον ἐπέστρεψα οἴκαδε, ἐν ᾧ μακρόθεν ἤκούετο
ὁ θόρυβος ὁ ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀποβάθραν προσεγγίζοντος ἀτμο-
πλοίου προερχόμετος.

Ἐγγραφον ἐν Ἀγ. Στεφάνῳ.

Μιχαὴλ Ποῦλι.

ΕΚ ΤΩΝ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΩΝ ΜΟΥ

Ὁ πύργος.

Ποῦν' τὰ τραγούδια κάθε βράδυ
π' ἀκούγονταν σὶ τὸν πύργον αὐτό ;
τόρα ὁ βοριάς μέσ' στὸ σκοτάδι
φυ σὴ με ἄγριο μανητό ! . .

Ποῦν' τὸ μυριάνθιστο κηπάρι
μὲ τὸ χρυσάλλιστο γερὸ ;
ἀργὰ καὶ ποῦ θωρεῖς χοριάρι
κυρτωμένον καὶ ξερό ! . .

Ποῦν' τὰ τριατάφυλλα π' ἀνθοῦσαν
στὰ παραθύρια τ' ἀνοιχτά . . .
καὶ τὰ πουλιά ποῦ κελαιδοῦσαν
μέσ' σὲ κλονβιά ἀσημοπλεχτά ;

Ποῦν' ἡ ὡραία ἡ ρηγοπούλα
ποῦ καρτεροῦσε βράδν ἀγρή,
πῶς θάρθη περ' ἀπ' τὴ ραχοῦλα
τ' ἀρχοντα τῶμορφο παιδί . . .

Κι' ἀντάμα κάτω ἀπ' τὸ φεγγάρι
πλέκαν ἀγάπες μυστικές . . .
τόρα, οὐδὲ νειά, οὐδὲ παλληκάρι . . .
πλάκωσαν νύχτες θλιπτικές ! . .

Κι' ἅμα ρωτήσης τὸν διαβάτη
γι' αὐτὸν τὸν πύργον τὸν τρανὸ . . .
σοῦ δείχνει μὲ κλαμμένο μάτι
τὸ χῶμα . . . καὶ τὸν οὐρανό.

Πέραν.

Φώτιος Δ. Στεφανίδης.

Σύπνα.

Στά μαυρογάλανα νερά,
χρυσόξανθη μικρούλα,
ξύπνα γὰ ἰδῆς πῶς καριερῇ
λερόφυχτα ἢ βαρκούλα.

*Ο ὕπνος σώνει . . . ξύπνα παιά,
τὸ τάμα σου, θυμήσον
ξόλα, τὰ χέρια μου κουπιὰ
ποῦ ἐκόπησαν λεπήρον!

Μαζεύ' ἢ νύχτα τρεμονιὰ
τ' ἀστέγια της γὰ φέγγη . . .
κῆμα στὸ πέλαγος κυλᾷ . . .
κ' ἢ κατὰχινὰ μὲ πνίγει! . .

Ξύπνα κι' ἂν φτάζ' ἢ χαρουργή
πρωτύτερ' ἀπὸ σένα . . .
συντριμμια βάρκας θὲ γὰ διῇ
καὶ τὸν νεκρό μου ἑμένα!

Πέραν

Φώτιος. Δ. Στεφανίδης.

ΑΘΑΝΑΤΟΙ

Στὴν Ε . . .

Περπατούσαμε σιωπηλοὶ καὶ οἱ δύο μας μέσα ἀπὸ τὰ στενὰ περάσματα τοῦ ὠραίου δάσους τῶν πεύκων. Ἡ οὐράνια εὐμορφιὰ τοῦ δειλινοῦ μᾶς εἶχε μαγεύσει καὶ εἶχε βάλῃ, νομίζεις, φίμωτρα σιὰ σιόματά μας, τὰ τόσο συνήθως φλύαρα. Πλησιάζαμε πρὸς τὴ μικρὰ λίμνη τῆς βίλλας. Γύρω μας, παντοῦ, ἦσαν σκορπισμένα ἔξοχα συμπλέγματα ἀγαλμάτων. Μερικὰ ἀντικατόπτριζαν τὴ μαρμαρένια εὐμορφιὰ τους στὰ ἀκίνητα νερὰ τῆς λιμνούλας. Παντοῦ, ὅπου καὶ γὰ γόριζε κανεὶς, τὰ ἔβλεπε, πότε γὰ ξεπροβάλλουν μέσα ἀπὸ τὰ φυλλώματα σιγηριμμένα σὲ ὑψηλὰ ἐπόβαθρα, πότε γὰ δείχνουν τίς λεπτοκαμωμένους σιλονέντες τῶν ἀνάμψα ἀπὸ τὴ θάλασσα τῶν πολυχρώμων λουλουδιῶν μὲ τίς μεθυστικὰς μυρωδιὰς . . .

Καθίσαμε στὴν ἄκρη τῆς λίμνης. Γυροῦσαμε τώρα τρεῖς δλόκληρες ὥρες θαυμάζοντες τὴν ἀπαράμιλλη εὐμορφιὰ τῆς ὠραιότερας βίλλας τοῦ κόσμου τῆς βίλλας Ἀλμπάνι. Τὸ ὄνειρό μου εἶχε πραγματοποιηθῇ. Ἐδῶ καὶ τρεῖς ἑβδομάδες ποῦ ἤμουν στὴ Ρώμη εἶχα βάλῃ στὸ τοῦ μου γὰ κάμω αὐτὴ τὴν ἐπίσκεψιν στὸν ἐπίγειο αὐτὸ παράδεισο, καὶ γὰ τώρα ποῦ τὸ κατορθώσω χάρις σὲ ἓνα ἀγαπητὸ μου φίλο.

Ὅπως τὴν ὀνειροπόλησα, ὅπως τὴν ἔπλασα στὴν φαντασία μου κατὰ τὸ δῶσημα τῶν μικρῶν γεμβασμῶν μου, ἔτσι καὶ τὴν εὗρισκα αὐτὴ τὴ βίλλα. Μακρυνὰ ἀπὸ τὰ βέβηλα

μάτια τῶν ἱεροσύλων, χαμένη μέσα σὲ ἀπέραντα δάση αἰωνοβίων δένδρων, περικυκλωμένη ἀπὸ ἀπειρίαν ἀγαλλιάσεων, κόσμου ἀθανάτου θεῶν καὶ θεαινῶν καὶ ἡρώων καὶ μονακῶν καὶ ποιητῶν, ἐν θαυμαστῇ ἀρμονίᾳ τοποθετημένων σὲ συμπλέγματα μοναδικά, δημιουργήματα μεγάλων καλλιτεχνῶν, βουτυγμένη μέσα σὲ πολέχρωμα κόμματα λουλουδιῶν.

Μεταρχολοῶς τώρα περιγράφω τὸ βλέμμα μου γύρω γύρω καὶ τὸ ἀφήνω νὰ ξεκουραστῇ στὰ κρησιάματα νερὰ τῆς ἀσάλευτης λίμνης. Βρισκόμαστε, μὲ τὸ φίλο μου, σὲ μιὰ στιγμὴ ἐπέριστατης μέθης. Τὰ λουλούδια γύρω μας σκορποῦν θύες εὐωδίας. Τὰ δένδρα δίδουν σκυῖς φανταστικές. Ἡ ἀκίνητη λίμνη ἀλλοῦ πρὸ βαθείᾳ, ἀλλοῦ ἀντικειώτερη σκορπᾷ καὶ ἀφάνταστη εὐμορφιά. Καὶ ὁ ἥλιος γέρνει σιγά, σιγὰ δέξαι. Ὅλα φαίνονται νεκρωμένα. Κάθενα φέσημα δὲν ταράττει τὴ γαλήνη τῶν δέντρων ποῦ ἀκίνητα ἀντικαιοποιεῖται τὰ πυκνὰ φυλλώματά τους στὰ ἤρενα νερά.

Καὶ μέσα στὴ μοναδικὴ αὐτὴ ἀρμονία—ποῦ ὅταν τὴν ἀποθανθῇ κανεὶς κατάβαθα προσιμῶ νὰ ζῇ πάντα μοτάχος, μακριὰ ἀπὸ τὰς βαναυσότηας τῆς καθημερινῆς ζωῆς, σὰν ἄλλος Ρουσσώ—ὅλα τὰ ἐνόργανα σὲ περιπλύνει μυστηριώδεις σὲ συμπλέγματα περίπλοκα, σὲ μιὰ ἐρωτικὴ μέθη βαθυνάτι, διαιωτίζοντες σὲ ἀτελεύτητη ἀρμονία τὰ εἶδη...

Σὲ μερικὰ μέρη τὸ δάσος πυκνώνει—γεμῖται μυστήριον τόσο πολὺ ὥστε, νομίζεις, πῶς δὲν θὰ τελειώσῃ ποτέ. Σὲ ἄλλα ἀραιοῦνται τὰ δέντρα καὶ φαίνεται ὁ σέρας ὠχρός, καὶ οἱ τελευταῖες τοῦ ἡλίου ἀκτίνες εἶναι ποῦ θαμπές. Σιγά, σιγά τὸ λευκὸ σεντόνι τῆς ἡμέρας τραβιέται καὶ τὸ ἀντικαθιστᾷ ὁ μαῦρος πέπλος τῆς νύκτας.

Κοντὰ μας, πρὸς τὰ δεξιὰ, εἶναι θαυμάσιον μαρμαρενὸν σέμπλημα. Μοῦ κάμει βαθυνάτι ἐντύπωση καὶ τὸ παρατηρῶ ἐπανειλημμένως. Παριστάνει ἓνα εἰδύλλιον. Μιὰ νέα σπανία καλλονὴς κάθεται σὲ ἓνα θρόνον. Μὲ τὸ ἓνα χέρι, ποῦ ἔχει ἀπλωμένο μὲ τρυφήματα κρατεῖ λουλούδια καὶ μὲ τὸ ἄλλο χαι-

δεύει τὸ κεφάλι ἐνὸς ὠραίου νέου καθισμένου κοντὰ τῆς χαμηλότερα. Τὰ βλέμματά τους διαστάνδρουνται γεμῖται ἀμοιβαία λατρεία. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ συμπλέγματος εἶναι ἀφάνταστος. Νομίζει κανεὶς πῶς ἔχει ζωὴν. Ὁ καλλιτέχνης θὰ ἔδωκε, χωρὶς ἄλλο, ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴ δική του ζωὴ γιὰ νὰ δημιουργήσῃ αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα.

Καὶ ὅμως ποῦ νὰ ἤξερα, ποῦ μυστιώδημα εὐτυχισμένο καὶ παράδοξο σινάμα πλέκονταν γύρω ἀπὸ τὰ μαρμαρένια αὐτὰ εἰδωλα ποῦ εἶχαν τὰ ζωντανὰ ὁμοιώματά τους μιὰ φορὰ.

Ὁ φίλος μου μὲ τὸ διηγήθηκε μὲ λίγα λόγια. Ὁ νέος παρίστανε τὸν κόμητα Σετίνον. Ἡ νέα τὴν Βεατρίκη Λεγάροδη. Κι' οἱ δὲν μεγάλης οἰκογένειας ἀπόγονοι ἀγαπήθηκαν καὶ πᾶρθηκαν. Τὰ τρία χρόνια ποῦ πέρασαν στὴ μοναδικὴ αὐτὴ βίλλα τοῦ θεῖου τῆς νέας πρίγκηπος Ἀλπάνη φάνηκαν σ' αὐτοὺς αἰῶνες ὀλάκαυροι εὐτυχίας. Μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμο ἔζησαν μόλις μὲ τὸν ἑρωτὰ τους. Ἐνα ἑρῶτα αἰῶνιο, ἀφάνταστο, μοναδικὸ ἴσως. Κατάλαβαν—τί εὐτυχισμένοι καὶ τί ἀξιοζήλευτοι—πῶς ἡ εὐτυχία ἔδω κάτω δὲ συνίσταται σὲ τίποτε ἄλλο παρὰ στὴν ἐκπλήρωση κάποιου μυστικοῦ πόθου. Καὶ ὁ πόθος των αὐτὸς ἐξωτερικεύθη σὲ μιὰ ἀγάπη αἰώνια. Μέσα στὸν ἐπίγειον αὐτὸ παράδεισον ποῦ ρούφηξαν τὸ ποτῆρι τῶν ἡδονῶν ὀλάκαυροι, θέλησαν θνητοὶ αὐτοὶ νὰ ἀποθανατίσουν σὲ αἰῶνιο μᾶρμαρον τὸν ἑρωτὰ τους. Καὶ ἔτσι ἐμπνευσμένος γλύπτης ἔξαφνα μιὰ μέρα ἔπειτα ἀπὸ διαρκὴ ἐργασία μηνῶν κατώρθωσε νὰ ἀποθανατίσῃ σὲ πεντελικὸ μᾶρμαρον τοὺς δύο ἐρωτευμένους σεζύγους σὲ μιὰ ἐξοχη στάσι κοντὰ στὰ κρησιάματα νερὰ τῆς ἀσάλευτης λίμνης. Καὶ εἶσι θὰ βασιλεύσουν αἰῶνια. Ἐβρουσαν τὰ ἀνθρώπινα κορμιά τους τώρα χρόνια καὶ χρόνια. Μὰ τὰ μαρμαρένια κορμιά αἰωνίως νέα καὶ ὠραία στὴ μεθυστικώτερα στάσι ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ σαρκάζουν τὸν ἀγῆστο χρόνον.

Ὁ ἥλιος εἶχε ποιά σβέση ὅταν σηκωθήκαμε γιὰ νὰ φύγομε. Τίποτες τώρα ὦρες δὲν προσέφεραμε λέξι. Καὶ τὴ

μπορούσαμε νὰ ποῦμε μπρὸς σὲ τέτοιο ἐπὶσκοπιο περιβάλλον; Καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ ἐτοιμασιήκαμε νὰ προχωρήσουμε πρὸς τὸ δρομάκι ἀπὸ ὅπου θὰ μᾶς ἦταν ποῖο εὐκόλο νὰ φτάσουμε τὴ μεγάλη πόρτα τῆς βίλλας, ἐπειδὴ ποιά δὲν θὰ ἐρχόμουντα ποτὲ ἴσως ἰδῶ, μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἐπὶγειο παράδεισο τῶν αἰωνοβίων δέντρων, τῶν μεθυστικῶν λουλουδιῶν καὶ τῶν ἀπείρων ἀγαλμάτων, ἔρρηξα μιά τελευταία ματιὰ στὸ ὥραϊο σύμπλεγμα. Καὶ μοῦ φάνηκε τώρα ποῖο ζωντανό, ποῖο ὥραϊο. Αἰσθάνθηκα σιὰ βιάθῃ τῆς ψυχῆς μου καὶ ἀπερίγραπτο—σὰ ζούλια, σὰ φθόνο γιὰ τοὺς ἐδνηχιζμένους αὐτοὺς ἀθανάτους—καὶ χωρὶς νὰ σιγέσω ξανά πίσω τὸ κεφάλι ἐβίασα τὸ φίλο μου νὰ ταχύνη τὸ περπάτημά του γιὰ νὰ βγοῦμε ἔξω ἀπὸ τὴ βίλλα πρὶν νυκτώσῃ ὅλως διόλου.

6 Δεκεμβρίου.

Πέτρος Νεβάδας.

ΚΙ ΑΝ ΜΕ ΞΕΧΑΣΗΣ

Ἄκου, δυὸ λόγια θὰ σοῦ πῶ.

Σὺν μὲ ξεχάσης,
πάμ πιστὰ θὰ σ' ἀγαπῶ,
δὲν θὰ μὲ χάσης.

Κι' ἂν ποτὲ χάδια ἄλλουτοῦ

ἐπιθυμήσης,
τὴν ὁψι σου πῶχω 'ς τὸ τοῦ
δὲν θὰ μοῦ σβέσης.

Ἴσως θαρρεῖς πῶς σὲ γελῶ
μὰ πιστεῖρέ μου
ἐγὼ σὲ σένα δὲ λαλῶ
ψευτὲς ποτέ μου.

Θαρρεῖς τὸν ἔρωτα ἐπὶ
σὺν μὲ ξεχάσης
αὐτίνα πῶχω 'ς τὴ ψυχὴ
πῶς θὰ σωπάσης!

Μὰ πρὶν νὰ τὸ καλοσκεφθῇς
μαζὶ μ' ἐμένα
τὰ πάθη μου τάφος βαθὺς
θάχη κουμμένα.

Ἀντώνιος Καλφόπουλος.

Ο ΕΝ ΣΙΚΕΛΙΑ ΣΕΙΣΜΟΣ

Ητο πρωΐα. Ὁ ἥλιος μόλις ἀνατέλλων ἔρριπεν τὰς γλυνκείας καὶ ἀσθενεῖς αἰτοῦ ἀκτῖνας εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Σικελίας . . . Αἱ ὠραῖαι οὐδαί, τὰ μεγαλοπρεπῆ κτιστήματα, τὰ θέατρα, τὰ πάντα τέλος ἔλαβον ἄλλοίαν μορφήν, μορφήν θανάτου, μορφήν ἐμψνέουσαν τὴν λύπην, τὴν συγκίνησιν, μορφήν ἀγρίαν, φέρονσαν ῥῆγος . . . Ἐξῆλθον εἰς τὴν Σικελίαν. Οἱ ὀφθαλμοί μου μετ' ὀδύνης περιεστρέχοντο πανταχοῦ. Ἐκλαίον; καὶ ἔκλαιον τοὺς δυστυχεῖς σεισμοπαθοῦντας . . . Σκηναὶ δραματικώταται διήρχοντο διὰ τοῦ τοῦ μου καὶ ἐφρικίων. Ἐπροχώρουν ὀλονέν' ἡ γῆ τῆς Σικελίας, ἦτο πλήρης ἄβυσσων καὶ χωμάτων· θελήσας γὰρ προσενχηθῶ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν, τῶν ὑπὸ τῶν ἐρειπίων καταπλακωθέντων, καὶ ἐγείρας τοὺς ὑπὸ τῶν δακρύων λάμπουσαν ὀφθαλμούς μου, εἶδον καὶ αὐτὸν τὸν σφραγὸν συγκεκαυτημένον. Εἶδον σύντετα προχωροῦντα ἀργὰ ἀργὰ, καὶ παρέββαλον αὐτὰ πρὸς ψυχὰς ἐξερχομένας βραδέως ἀπὸ τῶν πασχόντων σωμάτων τῶν δυστυχῶν Σικελίων . . . Εἶδον ἀκτῖνα ζητοῦσαν γὰρ διαπεράσῃ τὰ μαῦρα σύντετα, καὶ πάλιν ὑπὸ τὰ σύντετα κρυπιομένην, καὶ παρέββαλον αὐτὴν τὴν ἀκτῖνα πρὸς τοὺς δυστυχεῖς οἴκους, ζητοῦντες τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἀπέθνησκον ὑπὸ τὰ ἐρείπια . . .

Μόνη ἡ ἰδέα οὐ δυνατὸν καὶ αὐτὴν τὴν σιγμὴν γὰρ ὑπῆρχον ἀκόμη ζῶντες ἐντὸς τῶν ὑπογείων μὴ δυνάμενοι γὰρ ἐξέλθωσιν, ἔφθανε γὰρ μὲ ρίψη εἰς βαθεῖς ρεμβασμούς. Πρὸς σιγμὴν ἠθέλησα γὰρ προχωρήσω! Ἡ πόλις εἰς τοιαύτην κατὰστασιν μοὶ ἐνέπτε φόβον. Ἐφοβούμην μὴ γνωρίζων διατί, μυστηριώδης τις φόβος κατέκαυε τὰ στήθη μου. Ἐφοβούμην κάθε σιγμὴν μήπως ὑπὸ τὸ ἔδαφος τὸ καταπατούμενον ὑπὸ τῶν ποδῶν μου, ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, ζῶν ὡς καὶ ἐγώ, ζητῶν βοήθειαν, κλαίων καὶ ὀδυρόμενος, καὶ ἔφευγον ἐκείθεν. Ἀσυναισθήτως προχωρῶν ἔφθασα εἰς μικρὸν γήλοπον· ἀναβὰς ἠθέλησα γὰρ ἰδῶ καὶ ἀπὸ μακρὰν τὸ φρικτὸν ἀποτέλεσμα τοῦ σεισμοῦ. Ἐν μόνον βλέμμα ἤρκεσε διὰ γὰρ μὲ ἀφύσση ἀκίνητον. Ἐμμετα ἀκίνητος, ἀγνοῶ πόσα λεπτὰ ὀνειρενόμενος. Ἐφάρταζόμην ὅτι ἔβλεπον μητέρας ἐναγκαλιζομένα, προσφιλεῖ τέκνα, κόρας, γέροντας καὶ παιδιὰ τρέχοντα ἄγνωστον ποῦ, καὶ ἐφρίσκοιαν τὸν θάνατον ὑπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς. ἠθέλησα κατόπιν γὰρ ἐξακολουθήσω τὴν ὁδοπορίαν, ἀλλὰ μοὶ ἦτο ἀδύνατον. Αἱ δυνάμεις μου ἐκ τῆς σφοδρᾶς συγκινήσεως μὲ εἶχον ἐγκαταλείψειν, εἶχον ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ἀνάγκην ἔαυτον ἵνα ἡσυχάσω ἀπὸ τὰ ἀμέτρητα φάσματα τὰ ὅποια διήρχοντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Κλείσας τοὺς ὀφθαλμούς ἐκοιμήθην ἐπὶ ποδὸς ὀλίγα λεπτὰ. Εἶδον τότε ὠραῖον ὄνειρον. Εἶδον τὴν ὠραίαν πόλιν, τοὺς ὠραίους τῆς οἰκίας καὶ τὰς ἐκκλησίας. Εἶδον τῆς Σικελίας τὴν θαυμαστὴν πόλιν φωτιζομένην ὑπὸ λαμπροῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἡλίου, διὲ μικρὸς χρότος μὲ ἀφύπνισσε· τότε εἶδον τὸν ἥμιον φωτίζοντα ἐρείπια καὶ οὐχὶ οἰκοδομίας, εἶδον αὐτὸν ρίπτοντα ἀκτῖνας γλυνκείας ἐπὶ τῆς Σικελικῆς γῆς ἥτις φεῦ ἤδη ἔφερε τὸν τελευτὸν πέλιον.

Νέστωρ Κολάσης.

Η ΜΑΝΑ

Ὡς χθές ἡ μάνα ἦ δύστηνη ομηχιοκρατοῦσε
τὸ ἀνήμερο παιδί της στὴ ζωτὴ ἀγκυλιά
καὶ τὴν ψυχὴ του π' ἐφτενγεν ἐπαματοῦσε
μὲ χίλια δυὸ στὸ στόμα τὸν γλυκὴ φίλῳ!...

Τοῦ κάμου' ὁ χάρος ἄπορος τῆς τῶχει πάρε
ἄχ! κα' ὅ,τι πάρε, ὁλίσιω δὲν ξαναγενῆ...
ὁ ἄλλος κόσμος; μάγισσα θὰ κρεῖβῃ χάρι
ἀφοῦ χαλῶδες ὕπαρξε; ἐκεῖ πλανῆ.

Ποῦς ξεύρει ἀπὸ τὰ χαλάσματα τοῦ κόσμου τούτου
πόσοι ἄλλοι κόσμοι βγαίνουνε ἐκεῖ ψηλά...
σὰν ποτὰ μαγεύει τὴν ψυχὴ πηγὴ ἄλλον πλούτου
στὸν οὐρανὸ τοῦ ἀδράκοπα ροδογείῳ!

Μά' ἡ μάν' ἀπαρηγόρητη δὲν κλεῖ τὸ μάτι,
ὀλονιγίς στὸ εἰκόνημα γονατιστή,
μόνο κι τιᾶζει ἀχόρταγα ἰάδεο κρεββάτι
θαρρῶνιας τὸ παιδάκι της πῶς τὴ ζητεῖ!...

Ποῖος καιρὸς δὲν πέρασε' φτωχὴ μητέρα
γὰ νὰ μιλήσῃ δύναμι δὲν εἶχε πειά,
ζαρωματιὲς τὴν ἔκοψαν πέρα ὡς πέρα
καὶ τὴν κατασφάξαν ἰάσπρα μαλλιά!...

Ὡς π' ὅ μὰ μέρα πῶσπασαν πολλοὶ τὴ θύρα
νὰ ἰδοῦν πῶς εἶν' τί γίνεται ἡ μάνα ἡ φτωχή,
δὲν μὰς ἀκούει; ἐφώναξαν, καλὴ της μοῖρα
τόρα μὲ τὸ ἀγγελιοῦδι της πειάει ψυχὴ!...

Φώτιος Δ. Στεφανίδης.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΟΥ

ΚΑΜΙΛΛΟΥ ΔΕΜΟΥΛΕΝ.

Ὁ περίφημος ἥρωας τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως Κάμιλλος Δεμουλέν, ὁ διακριθεὶς καὶ διὰ τὸν κεραυνοβόλον αὐτοῦ κάλαμον καὶ διὰ τὴν ὡραίαν αὐτοῦ σύζυγον μικρὸν πρὸ τῆς καρατομῆσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ γίγαντος τῆς ἐπαναστάσεως Δαντὸν καὶ τοῦ Δαντονιστοῦ Ἐρὼλ Δεσεγέλ ἀπέστειλε τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν πρὸς τὴν πεφιλημένην αὐτοῦ σύζυγον Λουκίλην, καρατομηθεῖσαν καὶ ταύτην μίαν ἀκριβῶς ἐβδομάδα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Καμύλλον. «Τί κάλαμον εἶχε καὶ τί ὡραίαν σύζυγον» εἶνε ἐπαφδὸς συχνὰ περὶ Καμύλλον καὶ σήμερον ἔτι ἐπαναλαμβανομένη ἐν Γαλλίᾳ ὁσάκις γίνεται λόγος περὶ αὐτοῦ, ἡ δὲ πολεμικὴ δημοσιογραφία ἥς τόση κατάχρησις γίνεται ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, προσέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ, ὃν οἱ νεαροὶ Γάλλοι δημοσιογράφοι αἰσθάνονται πρὸς τὸν ἀτυχῆ Κάμιλλον, πρὸς τὸ ὕψος του καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν του.

1 Ἀπριλίου 1794.

Ὁ εὐεργετικὸς ἕπρος κατέπανσε τὰς θλίψεις μου καθόσον εἶνε ἐπιδέχτος εἰς κοιμώμετος, μὴ ἔχων συνείδησιν τῆς

αἰχμαλωσίας του. Ὁ Θεὸς ἔσχευε οἶκτον δι' ἐμέ. Πρὸ μὲν
ἐν στιγμῇ οὐκ ἔβλεπον καθ' ἑαυτὸν ἐναγκαλιζόμενος διαδοχι-
κῶς σὲ καὶ τὸν Ὁράτιον. Ἀλλὰ τὸ μικρὸν μας εἶχε ἀπολλέ-
σει τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν ὥς ἐν τῇ προσπιπώσῃ ἑγροῦ τινος
ἐπ' αὐτοῦ, ἡ δὲ θλίψις τοῦ δυστυχήματος τοῦτον μὲ ἀφέντι-
σεν. Ἐπαυερήθην καὶ πάλιν ἐντὸς τοῦ δεσμοτηρίου, ἐντὶ
μόλις ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα. Μὴ δυνάμενος πλέον τὰ ἀναμείνω
τὰς ἀπαντήσεις σου ἠγγέλθην ὅπως τοῦλάχιστον σὲ γράψω.
'Αλλ' ἐντὶ ἡτοίχευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ διαλογισμοὶ περὶ τῆς
μονωτικῆς μου, αἱ φρικώδεις κυκλίδες καὶ οἱ μοχλοὶ τῶν
θερῶν, αὐτὰ μὲ χωρίζουσι ἀπὸ σὲ κατενίκησαν πᾶσαν ψυ-
χικὴν μου πεποίθησιν. Ἀνελύθην εἰς δάκρυα ἢ μᾶλλον ὠλό-
λιζον ἀνακράζων ἐπὶ τοῦ τάφου μου « Λουκίη! Λουκίη!
ποῦ εἶσαι ; » Χθὲς πρὸς τὸ ἑσπέρας ἡ αὐτὴ αὖθις κατάντισαι,
ἡ δὲ καρδίᾳ μου συνεγείβη ὅτε εἶδον ἐντὸς τοῦ κήπου τὴν
μητέρα σου. Μηχανικὸν κίνημα μὲ ἔρραγε γοεπέτῃ πρὸ
τῶν κυκλίδων, ὥσπερ ἐπακαλούμετον βοήθειαν παρ' ἐκείνης,
ἥτις, εἰμαι βέβαιος, οὐ σιγάζει ἐπὶ τοῦ στήθεος σου. Ἡ θλί-
ψις τῆς κατεφαίνεται εἰς τὸ ρινόμακτρον καὶ τὴν καλύπτραν
τῆς, ἣν κατεβίβασε μὴ δυναμένη τὰ ἀπίσχη εἰς τὸ θέαμα
τοῦτο. Ὅταν ἔλθεις, ὡς καθήκει πλησιέστερον μὲ σὲ ὅπως
οὐκ βλέπω καλλίτερον. Ἀλλὰ πρὸ πάντων, δι' οὗ καὶ σὲ ἐξορ-
κίζω, πέμψε τὴν εἰκόνα σου, ἥτις ἐν τῇ φρίκῃ τῆς εἰρκτῆς μου
ἔσται δι' ἐμέ ἑορτή, ἡμέρα μέθης καὶ ἐκθουσιασμοῦ ἐν δὲ
τῷ μεταξὺ τρίχωμα τῆς κόμης σου ὅπως θέσω τοῦτο ἐπὶ τῆς
καρδίας μου. Προσφίλης μου Λουκίη, ἰδοὺ αὖθις παινηδρο-
μήσας πρὸς τοὺς χρόνους τῶν πρώτων ἐρώτων μου, καθ'
οὓς περὶ παντὸς εἶχον ἐνδιαφέρον, οὐ θὰ ἐξήσχητο ἐκ τοῦ
οἴκου σου. Ὅτε χθὲς ἐπέστρεψεν ὁ πολίτης, ὅστις ἔφερε τὴν
ἐπιστολήν μου πρὸς σέ, τὸν ἠρώτησα : « Ἐ, λοιπὸν, τὴν
εἶδες ; » ὥς ἄλλοτε ἠρώτων τὸν ἡγούμενον Λαυδρεβίλ, ὅν
ἐκπληκτικὸς προσέβλεπον, ὥσπερ ἐμενέει ἀπὸ σὲ ἐπὶ τῶν ἐνδε-
μάτων ἢ τοῦ προσώπου του. Ὁ ἀγγελιαφόρος οὗτος τῶν

θλίψεών μου μοὶ εἶπε προσφίλης ὥς ἄλλοτε ἐπῆρξεν ὁ ἀγ-
γελιαφόρος τῶν ἡμερῶν μου. Χθὲς ἀνεκάλυψα μίαν ρωγμὴν
εἰς τὸ ἐνδιαίτημά μου, ἐφ' ἧς ἐφαρμόσας τὸ σὺς ἤκουσα στε-
ναγμούς. Παρεκινδύνευσά λόγους τινάς, ἤκουσα δὲ τὴν φων-
ὴν πάσχοντος ἀσθενοῦς. Ζητήσας ἔλαβε τὸ ὄνομά μου· « ὦ,
Θεέ μου » ἀνέκραξεν ἐπανατίπτων ἐπὶ τῆς κλίνης, ὅθεν ἠγγέλ-
θη, ἀπεγνώρισα δὲ εὐκρινῶς τὴν φωνὴν τοῦ Φάβρ' δ' Ἐν-
γλιαν. « Ναί, εἶπεν, εἰμαι ὁ Φάβρ, ἀλλὰ πῶς σὺ ἐδῶ, ἡ ἀν-
τιπαράστασις συνετελέσθη λοιπὸν ; » προσέειπεν. Ἐν τούτοις
δὲν ἐτολμῶμεν νὰ συνδιαλεχθῶμεν ἐκ φόβου μὴ τὸ μῖσος
φθορήσῃ τὴν ἀσθετὴ ταύτην παραμυθίαν, καὶ λειπὴν ἐὰν
μᾶς ἤκουέ τις θὰ ἐχωρίζομεθα, σιγνότερον περὶζόμενοι.
'Αλλὰ προσφίλης φίλη, δὲν φαντάζεσαι τί εἶπε περιορισμός,
ἀγνοία τοῦ λόγου, ἀνευ ἀνακρίσεως. Εἶπε ζωὴ τοῦτο συγχρό-
τως καὶ θάνατος. Εἶπε γὰρ ζῇ τις συναισθανόμενος τὴν ἐν τῷ
τάφῳ ἔπαρξιν αὐτοῦ.

Συχνάκις, προσφίλης, προσφιλεστάτη μου Λουκίᾳ ἡ ἀθωό-
της μου εἶπε ἀδύνατος ὡς συζύγον, πατρός, υἱοῦ δὲν ἦσαν δ'
ὁ Πίτ ἢ ὁ Κοβούργ οἷντες μὲ ἐφέρθησαν τόσῳ σκληρῶς,
ἀλλ' οἱ ἴδιοι συνάδελφοί μου, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ροβεσπιέρρος ὁ
ὑπογράφας τὸ περὶ ἐγκαθιέρξεώς μου διάταγμα, ἡ δημοκρα-
τία μετὰ τόσα, αὐτὰ χάρις αὐτῆς ἔπραξα ! Ἐνταῦθα λοι-
πὸν ἐγκτεται ἡ ἀμοιβὴ ἣν διὰ τόσας ἀρετὰς καὶ θυσίας λαμ-
βάνω ; Εἰσερχόμενος ἐνταῦθα εἶδον τὸν Ἐρῶλ-Λεοκέλ, τὸν
Σιμόν, Φερρόν, Σωνίς οἷντες εἶπε ἥτιον δυστυχεῖς καθόσον
οὐδεὶς εἶπε ἐντὸς τῆς εἰρκτῆς. Ἐγὼ ἐν τούτοις ἀφωσιώθην
ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τόσους κινδύνους εἰς τόσα μίσση ἐπὶ τῆς
δημοκρατίας· ἐγὼ ὅμως διετήρησα διὰ μέσον τῆς ἐπαναστά-
σεως τὴν πτωχείαν, ἐγὼ ὅστις δὲν ἔχω παρ' οὐδενὸς εἰμὴ
μῶνον παρὰ σοῦ, ἀγαπητή μου Λουκίη, γὰρ ζητήσω συγ-
γνώμην ἣν μὲ παρέχει βεβαίως διότι γνωρίζεις οὐ ἡ καρ-
δία μου παρὰ τὰς ἀδυναμίας τῆς δὲν εἶναι ἀναξία σου· ἐγὼ

λοιπὸν εἶμαι ἐκεῖνος, ὃν ἄνθρωποι καλοῦμεν δημοκρατικοί, κρίνουν ἐντὸς τῆς εὐρυκτεῖς, ἐντὸς τοῦ ὑπογείου, ὡσεὶ ἡμῶν συνωμότης. Ὁ Σωκράτης εἶπε τὸ κῶντιον· ἀλλὰ ἐβλεπε τοῦλάχιστον ἐν τῇ φυλάκῃ τοὺς φίλους καὶ τὴν σύζυγόν του. Πόσον δὲ εἶναι σκληρὸν γὰ εἶμαι μακρὰν σου. Ὁ Ἰσχυαίος ἐγκληματίας πικρὰν θὰ ἐφίστατο τιμωρίαν εἰς ἀπειλὰν ἀπὸ μιᾶς Λουκίλης ἄλλως ἢ διὰ τοῦ θανάτου ὅστις ἐπὶ μίαν μόνον στιγμὴν καθιστᾷ αἰσθητὸν τὸν ἀποχωρισμὸν. Ἀλλ' ὥς ἐγκληματίας βεβαίως δὲν θὰ ἦμην σύζυγός σου, σὲ δὲ δὲν με ἠγάπησες εἰμὶ διότι ἀνέπτυον ἐπὶ τῆς εὐτυχίας τῶν συμπολιτῶν μου. Ἀλλὰ με προσκαλοῦσιν...

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην κυβερνητικοὶ ἀντιπρόσωποι με ἀνέκραγαν. Μὲ προέβαλαν τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν· εἰς συνώμωσιν κατὰ τῆς Δημοκρατίας· Ὅποια εἰρωντία! Καὶ δέχεται τις γὰ ἐξυβρίσῃ οὕτω τὸν καθαρώτερον δημοκρατικόν! Βλέπω ὅμως τὴν τέχνην ἥτις μοι ἐπιφυλάσσεται· χαῖρε!

Βλέπεις ἐν ἐμοί, συμπαθεστάτη μου Λουλού, παράδειγμα βαρβαρισμοῦ καὶ ἀχαριτίας τῶν ἀνθρώπων. Βλέπεις ὅτι οἱ φόβοι μου ἦσαν βάσιμοι, ὅτι τὰ προαισθήματά μου ἐπῆρξαν πάντοτε ἀληθῆ. Ἐντυφνύθη θείαν διὰ τὰς χάριτας γυναῖκα· ἐπῆρξα καλὸς σύζυγος, καλὸς υἱός. Συναποστέρω μετ' ἐμοῦ τὴν τιμὴν καὶ τοὺς πόθους ὅλων τῶν ἀληθινῶν δημοκρατικῶν, ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Ἀποθνήσκω εἰς ἡλικίαν 34 ἐτῶν, ἀλλ' εἶνε φαινόμενον ὅτι ὑπερεπλήθυνα ἀπὸ 5 ἐτῶν τόσα βάρυνθαι τῆς ἐπαναστάσεως ἄνευ πτώσεως ἐν αὐτοῖς, καὶ ὅτι ἐφίσταμαι ἐν ἐρεϊδίῳ τὴν κεφαλὴν ἡρέμα ἐπὶ προσκεφαλαίον, ἐκ πολυπληθῶν συγγενῶν μου, ἃς ὅμως ἢ αὐτὴ διαπύει φιланθρωπία, ἢ αὐτὴ ἐπιθυμία ὅπως καταστήσῃ εὐτυχεῖς καὶ ἐλευθέρους τοὺς συμπολίτας μου, ἢ γὰρ δὲν θὰ πλήξῃ ὁ πύλικος τῶν τυράντων. Βλέπω καλῶς ὅτι ἡ ἰσχὺς μεθεῖαι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅλοι δὲ λέγουσιν ὡς ὁ Διονύσιος ὁ Συρακούσιος «ὦραϊον ἢ τυραννία εἶνε ἐπιτάφιον». Ἀλλὰ παρηγορήθητι ἐγκατα-

λελειμμένη χήρα. Τὸ ἐπιτάφιον τοῦ δυστήνου σου Καμμίλλου εἶνε ἐνδοξότερον· εἶνε ἐπιτάφιον τῶν Βρούτων καὶ Καίωνων τῶν τυραννοκτόνων. Ἐγεννήθην, προσφύλασάτη μου Λουκίλη, ἵνα συνθέσω σίχους, ἵνα ἐπερασπίζωμαι τοὺς δυστυχεῖς, ἵνα καταστήσω σὲ εὐτυχῆ. Ὁνειροπόλησα δημοκρατίαν οἷαν οὔμπας ὁ κόσμος ἐλάτρευε. Δὲν ἐπίσταντα δὲ ὅτι οἱ ἄνθρωποι τόσον ἄγριοι καὶ ἄδικοι εἶνε. Πῶς γὰρ σκεφθῇ τις ὅτι μερικοὶ χαριεντισμοὶ κατὰ τῶν συναδέλφων οἷαντες μὲ ἐπροκάλεσαν, θὰ ἐξήλειπον τὰ γραφόμενά μου μετὰ τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἐπιτηδεύων μου. Δὲν ἀποκρύπτω δὲ ποσὸς ὅτι πλῆτω θῦμα τῶν χαριεντισμῶν ἐκείνων καὶ τῆς πρὸς τὸν Λαντῶν φιλίας μου. Εὐχαριστῶ δὲ τοὺς δολοφόνους μου διὰ τὸν μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Φίλιππῳ θάνατόν μου. Ἀφοῦ δὲ οἱ συνάδελφοί μου ἐπῆρξαν τόσον δειλοὶ ὥστε ἐγκαταλιπόντες ἡμᾶς εἶενον τὸ σὸς εἰς ευκοφαντίας ἃς ποσὸς δὲν γνωρίζω, ἀλλὰ βεβαίως χυδασιότητας, δύναμαι γὰ εἶπω ὅτι ἀποθνήσκωμεν θύματα τοῦ θάρρους ἡμῶν καὶ τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπης. Ἀνάμειθα δὲ γὰρ συνεπιφέρωμεν καὶ τὴν μαρτυρίαν ὅτι ἀποθνήσκωμεν οἱ ὅσαιοι τῶν δημοκρατικῶν.

Ἀλλὰ συγγνώμην, ἀγαπητὴ μου φίλη, πραγματικὴ μου ζωὴ, ἣν ἀπώλεσα ἀπ' οὗ ἀπεχωρίσθην σου, ὅτι ἐπασχολοῦμαι μετὰ τὴν μνήμην μου. Ὁφείλον δὲ μᾶλλον ὅπως προσπαθῆσω ἵνα ἐξαλείψω αὐτήν. Σὺ δὲ προσφύλασάτη μου Λουλού, ζήθι χάριν τοῦ Ὀραίου, ὡμίλει δ' εἰς αὐτὸν περὶ ἐμοῦ. Θὰ τῷ εἴπῃς ἐκεῖνο ὅπερ δὲν δύναται γυνὴ γὰρ ἀκοῖσθαι, ὅτι θερμῶς τὸν ἠγάπησα. Παρὰ τὰς βασάνους μου πιστεῖω ὅτι ἐπάρχει Θεός. Τὸ οἶμα θὰ ἐξαλείψῃ τὰ σφάλματά μου, τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπότητος, πᾶν δ' ὅ,τι εἶχον καλόν, αἱ ἀρεταί, ἢ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπην θὰ ἀνταμιφθῶσιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡμέραν τιτὰ θὰ σὲ ἐπανίδω Λουκίλη μου. Χαῖρε ψυχὴ καὶ ἐπίγειος Θεά μου. Καταλείπω εἰς σὲ καλοὺς φίλους, πᾶν ὅ,τι ἔχουσιν οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι καὶ εὐαίσθητοι. Αἰσθάνομαι ἐκπετόμεναι τὴν ψυχὴν μου. Ἀλλὰ βλέπω ἀκόμη τὴν Λου-

κίλην μου. Ναί! σὲ βλέπω προσφιλεστάτη μου Λουκίη.
Αἱ συμπλεγμέναι χεῖρες μου σὲ ἐναγκαλίζονται, ἡ δὲ ἀπο-
χωριζομένη κεφαλὴ μου ἀναπαύει ἐπὶ σοῦ τὰ σβεννύμενα
βλέμματά της.

Μετὰ πέντε ἀκριβοῦς ἡμέρας, τῇ 5 Ἀπριλίου, ἐπιπτεν ἡ
νεαρά ἔτι κεφαλὴ τοῦ Καμίλλου Λεμουλὲν ἐπὶ τὴν λαμμη-
τόμον, ἐνῶ κατηγάτο τὸν Ροβεσπιέρρον, ὅστις ἐπὶ εἰκοσαε-
τίαν ὑπῆρξε φίλος του, καὶ πρό τινων μόλις ἐτῶν παρενρί-
σκετο εἰς τοὺς γάμους του μετὰ τῆς ὡραίας Λουκίης.

Β. Γ. Δαυλιάδης.

PIERRE LOTTI

Ἀκροδημαῖος

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΥ

... Πρὸς τὴν Ἰσπανίαν ...

Τὸ ρυάκιον εἶναι ἐκτεταμένον, ἀκίνητον καὶ λάμπει ἐπὶ
τὴν σελήνην. Ἡ νύκτα αὐτὴ τῶν Χριστουγέννων εἶναι τὴν
γλυκείαν ὅσον καὶ ἡ ὡραιότερα τοῦ Ἀπριλίου.

Ἀπὸ πολλὰ χρόνια τὴν τῶρα διασχίζω, κατὰ τὴν αὐτὴν πάν-
τοτε νύκτα καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ὥραν, τὸ αὐτὸ μέρος ἄλλοτε μὲ
ἤρεμον καιρὸν, ὅπως ὁ σημερινός, ἄλλοτε μὲ παγωμένα καὶ
ἐπαναστατημένα τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἄλλοτε μόνος καθὼς
τὴν τῶρα, καὶ ἄλλοτε μὲ φίλους οἱ ὅποιοι βρίσκονται μακριὰ ἢ
δὲν ἐπάρχουν περὶ ...

Πηγαίνω διὰ τὰ παρενρῆθω εἰς τὴν στερεώτερον ἀκολου-
θίαν τοῦ μεσονυχτίου εἰς τὸ μοναστήρι τῶν καπουκίνων, ποῦ
κεῖται εἰς τὴν ἄκρην τοῦ δρόμου, ὅστις φέρει ἀπὸ τὴν Φοντα-
ραβίαν εἰς τὸ Ἰζέν ...

Κάθε χρόνον γεννῶντας πάλι εἰς τὰ ἴδια πράγματα, εἰς τὰ

ἴδια μέρη, εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ εἰς τὰς ἴδιαις ὥραις, ἐπα-
νευρίσκω μὲν βαθεῖα μελαγχολία . . .

..

Ἀφοῦ περιελάτῃσα ὡς φευγαῖα σκιά, ἐπὶ ἓνα τέταρτον
τῆς ὥρας, ἐφθάσα εἰς τὴν ἰσπανικὴν ὁχθὴν καὶ ἐκεῖ ἀναγρω-
ρισθεὶς ὑπὸ τοῦ φρουροῦντος παραβιτοφόρου διευθύνθη
ἐλευθέρας πρὸς τὸ παρεκκλήσιον τῶν καλογήρων ἀπὸ ἓνα
δρομοῦ ὅστις διέρχεται διὰ μέσον τῶν ὁρῶν . . .

Περιελάτῃσα χωρὶς τὰ σταματήσω ἐπὶ εἴκοσι ἀκόμῃ λε-
πτά, ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν ἴσως. Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ θαυμασία
αὐτὴ νύκτα ἔχει δανεισθῇ καὶ ἰδιαίτερον, καὶ παρήγορον
ἀπὸ τὸ ἥδὺ μυστήριον τῶν Χριστουγέντων . . .

..

Ἰδού, ἐπὶ τέλους οἱ μεγάλοι τοῖχοι τοῦ μοναστηρίου μὲ τὸ
σκοτεινὸν τῶν χρωμάτων. Ἡ ὄψις τῶν, ὑπὸ τὸ φέγγος τῶν
ἀστέρων, φαίνεται ὡς φαντασμαγορία, ὡς εἰκὼν χιμαίρας.

Ἀναβαίνω βιαστικὰ τὴν κλίμακα μὲ τὴν τόσον δροσερὰν
καὶ καθαρὰν ἔξω ἀτμόσφαιραν, σμίγει ἡ εὐωδία τοῦ θυμιά-
ματος.

Τὸ παρεκκλήσιον εἶναι ἤδη πλήρες καί, εἰσερχόμενος ἐντὸς
αὐτοῦ, εὐρίσκομαι πρὸ ἀπροόπτου θεάματος : ἢ μᾶλλον πλα-
τῶμαι μέσα εἰς ἓνα νέφος ἔπον μόλις διακρίνω, διὰ μέσον
τοῦ πυκνοῦ καπνοῦ τοῦ θυμιάματος, ὥσπερ οἱ χαμένην ὀπτα-
σία, καλονκίνους ἀκηήτους ἑμπρὸς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ γυναι-
κας ποῦ ἔχουν τὸ κεφάλι ὁμοιομόρφως σκεπασμένο μὲ ἓνα
μαῦρο τοῦλ, σκεπμένο πρὸς τὴν γῆν.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ χοροῦ, ὅστις ψάλλει ἡμψώνως τὴν λι-
τανίαν, ἀκούεται ἓτας παρατεταμένος μυστηριώδης ψόφουρος.
Μιὰ ἐντύπωσις, παραδόξως πένθιμος, γεννᾶται ἀπὸ τὸ

θέαμα, τοῦ πλήθους τῶν γυναικῶν μὲ τὰ σκεπμένα κεφάλια,
τὰ σκεπασμένα μὲ τὸ μαῦρο ἕφασμα. Κατὰ τὸ ἔθιμον τοῦ
τόπου, ὅλαι ἔχουν φορέσει τὰ **μαντίλια** τοῦ πένθους, ὥσπερ
τὰ θέλουν τὰ μᾶς ἐπενθυμίσουν τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρω-
πίνων. Τὸ κάθε τι, ἰδὼ μέσα, ἐνθυμίζει τὸν θάνατον καὶ τὸ
φάσμα του φαίνεται ὅτι πλανᾶται βαρέως ἐπάνω ἀπὸ τὰ σκεπ-
μένα κεφάλια.

Κάθε μιὰ ἀπὸ τῆς πλάκας ποῦ σκεπάζουν τὸ ἔδαφος αὐ-
τῆς τῆς ἐκκλησίας εἶναι μὲ πένθιμη πλᾶξ τάρου ἔπειτα,
ξεύρει κανεὶς ὅτι ὑπὸ τὸ χῶμα εἰς τὸ ὁποῖον πατεῖ εὐρίσκον-
ται χιλιάδες σκελετῶν . . .

Ἀπὸ τὸ πλῆθος τοῦτο τῶν χωρικῶν καὶ τῶν πτωχῶν
ὅπου ἐπερισχέουν οἱ γέροντες, ἐκπέμπεται μὲν ὁσμὴ πτώμα-
τος, τὴν ὁποίαν τὸ θυμιάμα δὲν κατορθώνει νὰ διαλύσῃ.

Καί, πραγματικῶς, μόνον ἡ τρομακτικὴ ἰδέα τοῦ θανάτου,
εἶναι ἐκείνη ἣτις συναθροίζει ἐκεῖ, εἰς προσευχὴν, ὅλα αὐτὰ τὰ
πτωχὰ πλάσματα. "Οἱ οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας τῶν
ὁποίων ρεῖ ἡχοὶ δυναμώνουν ὀλίγον καὶ ὀλίγον καὶ γεμίζουν
τὴν γύρω ἡσυχίαν, κυποῦν ἐναντίον τοῦ θανάτου.

Καὶ αὐτὴ ἡ μεγάλη Παναγία, ἡ μόνη ποῦ φοιτᾷ ἀπὸ
τὴν φλόγα τῶν λαμπάδων, μέσα εἰς τὸ σκοτεινὸν παρεκκλή-
σιον, καὶ αὐτὴ, ἐστήθη ἐκεῖ ἐναντίον τοῦ θανάτου . . . "Ω!
Τὶ γελαστή, καὶ τί ἄπληρη ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ Παναγία μέσα
εἰς τῆς γιγλάνδες τῶν λευκῶν ρόδων : μονᾷζει σὰν ἀπατηλὸν
δραμα, ἀπείρους γλυκὺ, ποῦ στέκεται θαυμασία, ἐπάνω εἰς
τὸν ἀμβώνα, μεταξὺ τῶν νεφῶν τοῦ θυμιάματος.

Ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ θυμιάμα πυκνοῦται. Καὶ τὰ
ἀγάλματα τῶν ἁγίων συγχέονται τῶρα μὲ τοὺς ἀκηήτους
καλογήρους, τῶν ὁποίων αἱ γυναικίδες, καὶ αἱ κομώσεις εἶναι
τόσον ἀρχαῖαι ὅσον καὶ αἱ τῶν εἰδώλων.

Ἡ μακρὰ ἀκοιλονθία ἐξακολουθεῖ ἐπὶ πολὺ μὲ μιαν κον-
ρασιτικὴν συναυλίαν φωνῶν . . .

Ἐπειτα, ὅταν ὅλα ἐπελίσσωσαν, οἱ χωρικοὶ καὶ οἱ πτωχοί,

ἀλληλοσπρωχνόμενοι, διευνέονται βραδέως, πρὸς τὸν χορόν. Ἐκεῖ, κρατημένη εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς μοναχοῦ, εὐρίσκειται ἐκτεθειμένη εἰς τὸ προσκύνημα τῶν πιστῶν, μὲν κοῦκλα, μὲν κοῦκλα πτωχή, μὲν ἀδύνατη κοῦκλα, τυλιγμένη μὲν πολλὰ παγιά. Τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ παρῳαῖ τὸν γεγεννητὸν Σωτήρα...

Καὶ τώρα ὅσον τὸ ἐκκλησίασμα διαλύεται σιωπηλὰ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς τοῦ ἔστε περὶ ψυχρὰ καὶ γαλατῆ.

Τότε, ὅσων τὰ βγαῖναι ἀπὸ κάποιου ὄνειρο τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, ἐπιστρέφω ὁλομόναχος πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁχθῆς ὅπου μία λέμβος μὲ ἀναμένει διὰ τὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν γαλιανὴν ἀκτὴν.

Ἐπιστρέφω περὶ λυπημένος, δίδω μὲν ἀκόμη ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἐπέρας ἀπὸ τὸ κεφάλι μου, δίδω ἕνας χρόνος ἀκόμη ἐκυλίσθη εἰς τὴν ἄβυσσος χωρὶς τὰ μου φέρῃ τὴν λύσιν κατενὸς πράγματι, μήτε καμμίαν ἐλπίδα.

Καί, κατὰ τὸ διάστημα τῆς μελαγχολικῆς αὐτῆς ἐπιστροφῆς, σκέπτομαι ὅτι εἶμαι χιλιάκις πλέον ἀπόκληρος, ἀπὸ τὸν τελευταῖον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γέροντας ἢ τοὺς πτωχοὺς, οἱ ὅποιοι πρὸ ὀλίγον, παρακαλοῦντες μὲ ὅσῃν θέλῃ καὶ οἱ πρόγονοί των, ἀσπάζοντο εὐλαβῶς τὴν ἀθῶαν, τὴν λατρευτὴν, τὴν ἀπέριτον κοῦκλαν μὲ τὰ πολλὰ σπάργματα...

Μετάφρασις Γ. Λαμπρίδου.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΤΟΥ ΚΡΟΥΜΟΥ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὁ γέρος ὁ ἀσκητής, ὁ ἅγιος, ὅπως τὸν ὠνόμαζον ὅλοι στὴν Ἀγγλία, ἀντειρίχασε.

— Κλέβεις ἐσύ; εἶπε μὲ ἄγρια φωνὴ στὸ ξανθόμαλλο Ἑλληνόπουλο, ποῦ εἶχε τὸ πρόσωπό του στὸ χῶμα σὰν τὸν Τελώνη τῆς παραβολῆς. Ἐκεῖ κατάχαμα λαμποκοποῦσε ποτήρι ὁλόχρυσο καὶ οἱ ἀκτίνες τοῦ κερικοῦ καὶ τῆς κανδήλας, ποῦ ἔκαιαν μπροστὰ στὴν Παναγιά, ἔπαιζαν μὲ τὰ πολύτιμα τοῦ ποτηριοῦ πετράδια.

— Ναί, ἔκλεψα. Νὰ μὲ παιδένης θέλω. Μὰ πρῶτα νὰ μ' ἀκούσης καὶ νὰ μὲ βοηθήσης.

— Ἐγώ; τελείωσε. Τὸ μύρο ποῦ σοῦ ἔβαλα ἐγάρθηκε ἀπ' τὴ μαύρη στιγμὴ ποῦ ἔλερωσες τὰ χέρια σου. Σ' ἀγαποῦσα σὰν τὰ μάτια μου, μὰ ὁ Χριστὸς τὸ εἶπε, εἶσαι μάτι πονηρὸ καὶ πρέπει νὰ σὲ βγάλω.

— Ὅ,τι τιμωρία μοῦ πῇ, θὰ τὴν τραβήξω χωρὶς παράπονο· μὰ πρέπει πρῶτα νὰ μ' ἀκούσης καὶ νὰ μὲ βοηθήσης.

Ἐλαμψαν τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ μέτωπό του τὸ πε-

ρήφανο ἀνηλά τὸ σήκωσε, χωρίς κανέναν σκοτεινὸν λογισμόν·
νὰ τὸ ἀνλακώσῃ.

— Κάθε χρόνο σὺν σήμερα μνημονεύεις ἓνα ὄνομα.

Ὁ ἀσκητὴς ἐσταυροκοπήθη.

— Καὶ λυπᾶσαι γιὰ τὸν βασιλέα σου. Στρατιώτης ἦσουν καὶ πικραίνεσαι τοῦ γλύτωσες ἀπὸ μιᾶ μάχη τοῦ ἄρπαξε προδοτικὰ τὸ τιμιώτερο κεφάλι. Κ' ἐμένα μ' ἔλεγες...

— Παιδί μου, Βούλγαρο μὴν πιστέψης. Αὐτοὶ πολεμοῦν, ὄχι γιὰ ἐλευθερίαν, γιὰ δόξαν, γιὰ τιμὴν, μὰ γιὰ νὰ βλέπουν νὰ τρέχῃ αἷμα, νὰ ᾤδύνουν νεκρούς, νὰ τυραννοῦν ἀνθρώπινα κορμιά. Θηρία, παιδί μου, μὰ ὄχι εὐγενικὰ λιοντάριον, θηρία ἄγρια καὶ ἄπιστα. Δὲν μοῦ τὰ ἔλεγες αὐτά; καὶ κάτω ἀπὸ τὸ σκοτεινὸν ράσο σου δὲν κτυποῦσε πολεμόχαρον ἢ καρδιά σου, ὅταν συλλογιζοῦσιν: πῶς μεθ' ὁ Κροῦμος δυνὸ φορὸς μὲ τὸ ποτήριόν του, γιατί ἔχει ποτήρι τὸ κεφάλι τοῦ Νισηφόρου, καὶ θαρρεῖ, ἐνῶ πίνει κρασί καὶ κυλιέται κτήνος μεθυσμένος, θαρρεῖ πῶς πίνει αἷμα Ἑλληνικόν, τὸ αἷμα τοῦ βασιλέα μας; Κ' ἐγώ, τοῦ τᾶκουα αὐτά, ἤθελες νᾶμαι πέτρα; Τὰ λόγια σου ἤθελες, οὔτε σὲ μένα νὰ μὴν καρποφορήσουν; Ναί; Αἶ, λόγια σὺν τὰ δικά σου, παράδειγμα σὺν τὸ δικόν σου, δὲν πάγει στὰ χαμένα.

Χθὲς βράδην μπήκα στὴ σκηνὴ τοῦ Κροῦμου.

— Ἐσύ, καὶ γλύτωσες;

— Τοῦ εἶπα πῶς θέλω νὰ πολεμήσω μαζί τους, καὶ πῶς ξέρω καὶ κατατόπια νὰ τοὺς πῶ.

Τοῦ εἶπα καὶ κακὸ γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ στρατὸ κ' ἐκεῖνος μεθυσμένος, ὅπως ἦταν, χάρηκε καὶ μὲ ἐκράτησε νὰ τοῦ μιλῶ. Βούλγαροι δύο, μὲ γυμνά σπαθιά τὸν φυλάτουνε σὺν κοιμᾶται. Ἐγὼ κρυφά, κρυφά ἄρπαξα τὸ ποτήρι κ' ἔφυγα, χωρίς νὰ με καταλάβουν.

— Καὶ τώρα τὸ ποτήρι αὐτό;

— Ναί, πατέρα μου, εἶναι τοῦ βασιλέα μας τὸ κεφάλι καὶ

ὑστερὰ νὰ ἰδῇς καὶ τὴν πληγὴν μου, γιατί μ' ἐπλήγωσε ἓνας Βούλγαρος, σὺν μὲ εἶδε νὰ τρέχω, μὰ δὲν μὲ πρόφθασε.

..

Ὁ ἀσκητὴς, ἔβγαλε τὰ πολύτιμα στολίδια, προσκύνησε τὸ τίμιο κεφάλι, ἄνοιξε μιὰ πλάκα στὸ ἐρημοκλῆσόν του καὶ ἔκαψε λιθάνι καὶ διάβασε καὶ τὰ νεκρώσιμα.

Ἐκλαίε ὁ γέρος, ἔκλαίε καὶ τὸ παιδί.

— Ἐλαφρὸ τὸ χῶμά σου, βασιλέα μου, εἰρήνη στὴν ψυχὴν σου.

— Ἐλαφρὴ ἡ ψυχὴ σου, βασιλέα μου, πόλεμος σὲ μᾶς πόλεμος ἀτελείωτος, δὲν πολεμοῦμε γιὰ πλούτη καὶ γιὰ ξένα χῶματα. Πολεμοῦμε γιὰ νὰ προφυλάξουμε τὸν κόσμον τὸν ἡρεμὸ ἀπ' τὸν κατακλυσμὸ τῶν θερίων. Γιὰ τὸν πολιτισμό, γιὰ τὸν ἀνθρωπισμὸ τοὺς πολεμοῦμε τοὺς Βουλγάρους. Εἰρήνη στὴν ψυχὴ σου, βασιλέα μου, μὰ πόλεμος πόλεμος στὸ κράτος σου. Εἶπε τὸ παιδί.

Ἡ πλάκα σκέπασε τὸ κρανίον καὶ ὁ ἀσκητὴς ἔσφιξε στὰ κοσκαλένια στήθην του τὸν ἔγγονα του, περιποιήθηκε τὴν πληγὴν του.

— Εὐχαριστῶ, παιδί μου, τοῦ καταλάβες, τί λαχταροῦσα καὶ τὸ ἔκαμες, χωρίς νὰ σοῦ τὸ πῶ. Σ' εὐχαριστῶ. Μὰ ἡ κλειψιὰ εἶναι πάντα κλειψιά. Πρέπει νὰ σοῦ πῶ τὴν τιμωρίαν σου. Πάρε αὐτὰ τὰ πολύτιμα πετράδια, ἀχρείαστα γιὰ τὰ τίμια χέρια σου καὶ ρίψε τα στὸ βουργαρικὸ στρατόπεδο. Αὐτὴ εἶναι ἡ τιμωρία σου. Καὶ τώρα ἔλα νὰ σὲ εὐλογήσω. Λίγες εἶναι οἱ μέρες μου. Τῇ σημερινῇ μέρᾳ θαρρεῖς περίμενα γιὰ νὰ ἡσυχάσω. **Θρησκεία καὶ πατρίδα**, γι' αὐτὰ τὰ δύο νὰ ζῇς καὶ νὰ πεθάνης.

..

Τὸ παιδί φίλησε μὲ συγκίνησι τὸ χέρι τοῦ παπποῦ του, προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ βασιλέα του καὶ ἔφυγε ἑλαφρόποδο, φτερωτό, ἀκτινολουσμένο, νὰ περάσῃ τὴν τιμωρία του. Ποτὲ ἁμαρτωλὸς δὲν εἶχε τόση χαρά. Σταῦτά του βουίζουν ἀδιάκοπα τὰ ὑστερνὰ λόγια τοῦ παπποῦ: *Θρησκεία καὶ πατρίδα.*

Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου.

ΣΤΟ ΧΡΙΣΤΟ, ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ

— Τὸ Γιάννη τὸ Νυμφιώτη καὶ τὸν Ἀργύρη τῆς Μυλωνοῦς, τοὺς ἑκείσοι τὸ χιόνι ἀπὸ τὸ Κἄστρο, τ' ἔμ' πέρα πάντα, ἀπὸ Στοιβωτὸ τὸν ἀνήφορο τ' ἀκούσατε;

Οὕτως ὠμίλησεν ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης ὁ Σακελλάριος, ἀφοῦ ἔκαμε τὴν εὐχαριστίαν τοῦ ἐξ ὁσπρίων κ' ἐλαίων οἰκογενειακοῦ δείπνου, τὴν ἑσπέραν τῆς 23 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 186 . . . Παρόντες ἦσαν, πλὴν τῆς παπαδιῆς, τῶν δύο ἀγάμων θυγατέρων καὶ τοῦ δωδεκαετοῦς υἱοῦ, ὁ γείτονας ὁ Πατάγος ὁ Μαραγκοῦδης, πεντηκοιτούτης, οἰκογενειάρχης, ἀναβάς διὰ τὰ εἶτη μίαν καλῆστέρα καὶ τὰ πῆ μίαν ρακιά, κατὰ τὸ σῆνηθες, εἰς τὸ παπαδόσπιτο· κ' ἡ θεία τὸ Μαλαμὼν ἡ Καταλάκαινα, μεμαχρυσωμένη συγγενής, ἔλθοῦσα διὰ τὰ φέρον τὴν προσφορὰν τῆς, χήρα ἐξηκοιτοῦτης, ἐνλαβής, ἀρόθυμος τὰ τρέχῃ εἰς ὅλας τὰς λειτουργίας καὶ τὰ ὑπηρετῇ δωρεὰν εἰς τοὺς γαστοὺς καὶ τὰ ἐξωκλήσια.

— Τ' ἀκούσαμε κ' ἡμεῖς, παπᾶ, ἀπήντησεν ὁ γείτονας ὁ Πατάγος· ἔτο' εἶπαν.

— Τί, εἶπαν; Ἐπεὶ εἶγοντο, σὰς λέω, ἐπατέλαβεν ὁ παπᾶ

Φραγκούλης. Οί βλοημένοι, δὲ θὰ βάλουν ποτὲ γινῶσι. Ἐπὶ-
γαν μὲ τέτοιον καιρὸ νὰ κατεβάσουν ξύλα, ἀπαν' ἀπ' τοῦ
Κουρούπη τὰ κισσάρια, στὸ Στοιβωτό, ἐκεῖ ποῦ δὲν μπο-
ρεῖ γίδι νὰ πατήσῃ. Καλὰ νὰ τὰ παθαίνουν!

— Μυαλὸ δὲν ἔχουν, αὐτὸς ὁ κόσμος, θὰ πῶ, εἶπεν ἡ
θεὰ τὸ Μαλαμῶ. Τώρα οἱ ἄνθρωποι γενήκαν ἀλόκοιτοι.

— Νὰ εἶχανε τάχα ἵπποτα κ' μπάνια μαζί τς'; εἶπεν ἡ
παπαδιά.

— Ποιὸς τοῦ ξέρ'; εἶπεν ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ.

— Θὰ εἶχανε, θὰ εἶχανε κονμπάνια, ἐπέλαβεν ὁ Πανάγος
ὁ μαραγκός. Ἀλλοιῶς δὲ γίνεται. Πήγατε μὲ τὰ ζεμπίλια
τους γεμάτα. Καὶ τουφέκι θὰ εἶχαν, καὶ θηλείαις σταίρουν
γιὰ τὰ κοιτούφια. Εἶχαν πάρε κ' ἀλάτι μπόλινο μαζί τους,
γιὰ νὰ τ' ἀλατίσουν γιὰ τὰ Χριστούγεννα.

— Τώρα Χριστούγεννα θὰ κάμουν ἀπάν' στὸ Στοιβωτό
τάχα; εἶπε μετ' οἴκτου ἡ παπαδιά.

— Νὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τοὺς ἔφτανε βοήθεια; ἐνδιέ-
ρισεν ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐφαίνετο καὶ μελειτῶν μέσα του.

Ἦτιον ἔως πενηταπέντε εἰῶν ὁ ἱερεὺς, μεσαιπόλιος, ὕψη-
λός, ἀκμαῖος καὶ μὲ ἀγαθωτάτην φυσιογνωμίαν. Εἰς τὴν νεώ-
τητά του ἐπὶ ἤρξε ναυτικός, κ' ἐφαίνετο διατηρῶν ἀκόμη λα-
θανούσας δυνάμεις, ἦτο δὲ τολμηρὸς καὶ ἀκάματος.

— Τί βοήθεια νὰ τοὺς κάμουνε; εἶπεν ὁ Πανάγος ὁ μα-
ραγκός. Ἀπ' τὴ στεριά ὁ τόπος δὲν παύεται. Ἐρριξε, ἔρ-
ριξε χιόνι κ' ἀκόμα ρίχνει. Χρόνια εἶχε νὰ κάμῃ τέτοια βα-
ρυχειμωνιά. Ὁ Ἄϊς Θανάσης ἔγειν' ἕνα μὲ τὰ Καμπιά. Ἡ
Μυγδαλιά δὲν ξεχωρίζει ἀπ' τοῦ Κουρούπη.

Ὁ Πανάγος ὠνόμαζε τέσσαρας ἀπεχούσας ἀλλήλων κο-
ρυφὰς τῆς νήσου. Ὁ παπᾶ Φραγκούλης ἐπατέλαβεν ἐρω-
τηματικῶς.

— Κι' ἀπ' τὴ θάλασσα, μαστρο-Πανάγο;

— Ἀπ' τὴ θάλασσα, παπᾶ, τὰ ἴδια καὶ χειρότερα. Γρα-
λεβάντες δυνατός, φουριόυνα, κναμῆτ. Ὅλο καὶ φρεσκάρε.

Ξέδι μοταχό. Ποῦ μπορεῖς νὰ ξεμυτίσης ὅξ' ἀπ' τὸ λιμάνι,
κατὰ τ' Ἀσπρόνησο!

— Ἀπὸ **Σοφράν** τὸ ξέρω, Πανάγο, μὰ ἀπὸ **Σιαβέτι**;

Ὁ ἱερεὺς ἐπρόφερεν οὕτω τοὺς ὄρους *Sopra vento* καὶ
Sotto vento, ἦτοι τὸ ἐπερήμενον καὶ ὑπέρημενον, ἐννοῶν εἰδι-
κώτερον τὸ βορειανατολικὸν καὶ τὸ μεσημβρινοδυτικόν.

— Ἀπὸ Σιαβέτι, παπᾶ... μὰ εἶνε φόβος μὴν τότε γυ-
ρίσῃ στὸ Μαῖστρο.

— Μὰ... τότε πρέπει νὰ πέρσουμε νὰ πεθάνουμε, εἶπεν
ὡς ἐν συμπεράσματι ὁ ἱερεὺς. Ἀν εἶνε λόγια αὐτά, Πανάγο.

— Ε'! παπᾶ μ', ὁ καθένας τώρα ἔχει τὸ λογαριασμό τ'.
Δὲν πᾶσι ἄλλο, νὰ βάλῃ τὸ κεφάλι του στὸν τρουβᾶ, κατὰ-
λαβες, γιὰ νὰ γλυτώσ' ἐσένα.

Ὁ παπᾶ Φραγκούλης ἐστέναξεν, ὡς νὰ ὀκτιεῖ τὴν ἰδιο-
τέλειαν καὶ μικροψυχίαν, ἧς ζῶσα ἡχὸς ἐγένετο ὁ Πανάγος.

— Καὶ τί θὰ πάθουνε, τὸ κάτω κάτω; ἐπατέλαβεν, ὡς
διὰ ν' ἀταπείσῃ τὴν συνείδησίν του ὁ μαραγκός. Νά, θὰ
εἶνε χωμένοι σὲ κλίμα σπηλιό, τοσκαμάα θάχυν μαζί τους,
ξύλα μπόλικα. Μακάρι νὰ μούχε κ' ἐμὲ ἡ Πανάγαινα ἀπὸψε
στὴν παρασιτιά μου τὴ φουτιά ποῦ δὲν ἔχουν αὐτοί. Γιὰ μιὰ
βδομάδα, πάντα θὰ εἶχανε κονμπάνια, καὶ δὲν εἶνε παραπάν'
ἀπὸ πέντε μέρας ποῦ ἀγρίεψε ὁ χειμῶνας.

— Νὰ πῆρατε τώρα κανένας νὰ λειτουργήσῃ τὸ Χριστό,
στὸ Κάστιρο, ἐπατέλαβεν ὁ ἱερεὺς, θὰ εἶχε διπλὸ μισθό, ποῦ
θὰ τοὺς ἔφτανε κι' αὐτοὺς βοήθεια. Πέρου ποῦ ἦταν ἐλα-
φρότερος ὁ χειμῶνας, δὲν πῆραμε... Φέτος ποῦ εἶνε βαρὺς.

Καὶ διακόπη, ὡς νὰ εἶπε ποῖλά. Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς εἶχεν
ἥθος ἀνθρώπου λέγοντος ὁμοίᾳ κατὰ δόσεις ὅ,τι εἶχε νὰ
εἴπῃ. Ἐκ τῶν ἐστέρων θὰ φανῇ ὅτι εἶχε τὴν ἀπόφασίν του
καὶ ὅτι ὅλα τὰ προσόμια ταῦτα ἦσαν μελετημένα.

— Καὶ γιατί δὲν πάρε καλὸν καιρὸ ὁ Χριστός, παπᾶ, ἄν
θέλῃ νὰ πᾶρε νὰ τὸν λειτουργήσουνε στὴν ἐορτή του, εἶπεν
αὐθαδέως ὁ μαστρο-Πανάγος.

Ὁ ἱερεὺς τὸν ἐκύτταξε μὲ λοξὸν βλέμμα, καὶ εἶπε ἡπίως τοῦ εἰπε:

— "Ε! Παπάγο, γέιτονα, δὲν ξέρουμε, βλέπω, τί λέμε... Ποῦ εἴμαστε ἡμεῖς ἱκανοὶ γὰ τὸ καταλάβουμε αὐτά!... Ἄλλο τὸ γενικὸ καὶ ἄλλο τὸ μερικὸ καὶ τὸ τοπικόν, Παπάγο. Ἡ βαρυχειμωνιά γίνεται γιὰ καλόν, καὶ γιὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ γιὰ τὴν υγείαν ἀκόμα. Ἀνάγκη ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει γὰ πᾶνε γὰ τὸν λειτουργήσουντε... Μὰ ὅπου εἶνε μία μερικὴ προαίρεσις καλὴ, κ' ἔχη καρτεῖς καὶ χρόνος γὰ πληρώση, ὡς εἶνε καὶ τόλμη ἀκόμα, καὶ ὅπου πρόκειται γὰ βοηθήσῃ καρτεῖς ἀνθρώπους, καθὼς ἰδῶ, ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἔρχεται βοηθός, καὶ ἐναιτίον τοῦ καιροῦ, καὶ μὲ χίλια ἐμπόδια... Ἐκεῖ ὁ Θεὸς συντρέχει καὶ μὲ εὐκολίας πολλὰς καὶ μὲ θαῦμα ἀκόμα, τί τομίζεις, Παπάγο;... Ἐπειτα, πῶς θέλεις γὰ κάμῃ ὁ Χριστὸς καλὸν καιρόν, ἀφοῦ αἱλλαις χρονιαῖς ἔκαμε κ' ἡμεῖς ἀπὸ ἀμέλεια δὲν πῆγαμε γὰ τὸν λειτουργήσουμε;

Ὅλοι οἱ παρόντες ἠκροάσθησαν ἐν σιωπῇ τὴν σύντομον καὶ αὐτοσχέδιον ταύτην διδασχὴν τοῦ παπᾶ. Ἡ θειὰ τὸ Μαλαμὼ ἔσπευσε γὰ εἰπε:

— Ἀλήθεια, παπᾶ μ' δὲν εἶνε καλὸ πρᾶμα αὐτοδά, θὰ πῶ, γ' ἀφήνουν τόσα χρόνια τώρα τὸ Χριστὸ ἀλειτούργητο, τὴν ἡμέρα τῆς γέννας του... Γιὰ τοῦτο θὰ μᾶς χαλάσῃ κ' οὐ Θεός!

— Κ' εἴχαμε κάμῃ κ' ἔνα τάξιμο πέρναι τὸ Δωδεκάμερο, ἀλήθεια, παπαδιά; εἶπεν αἰφνης σιχαφτεῖς πρὸς τὴν συμβίαν του ὁ ἱερεὺς.

Ἡ παπαδιά τὸν ἐκύτταξεν ὡς γὰ μὴν ἐνδοί.

— Ὅπου ἦσαν ἄρρωστος ὁ Λαμπράκης, ἐπανέλαβεν ὁ ἱερεὺς δεικνύων τὸν δωδεκαετῆ υἱόν του. Θυμᾶσαι τὸ τόμα ποῦ κάμαμε;

Ἡ παπαδιά ἐκούπα.

— Ἐταξες ἀν γλυτώσῃ, γὰ πᾶμε, σά-μπροστά, γὰ λειτουργήσουμε τὸ Χριστό, τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς του.

— Τὸ θυμοῦμαι, εἴπε σείονσα τὴν κεφαλὴν ἡ παπαδιά.

Τῷ ὄντι, ὁ μόνος υἱὸς τοῦ παπᾶ, ὁ δωδεκαετῆς Σπύρος, ὃν αὐτὸς ἀπεκάλει εἰρωνικῶς καὶ θωπευτικῶς Λαμπράκη, ἔνεκα τῆς ἄκρας ἰσχυρότητος καὶ ἀδυναμίας, ἐξ ἧς ἐφεγγεν οἶονε τὸ προσωπάκι του, εἶχε κινδυνεύσει γ' ἀποθάνῃ πέρναι τὰς ἡμέρας τῶν Χριστιογεννῶν. Ἡ παπαδιά, ἥτις ἤγγιζεν ἤδη τὸ πενηκοστόν, καὶ τὸν εἶχε μόνον καὶ ὑποτερόγονον, κατόπιν τεσσάρων ἐπιζώντων κορασιῶν, ὧν αἱ δύο πρῶται ἦσαν ἐπανδρευμέναι ἤδη, καὶ μετὰ ὀκτὼ γέννας, ὧν αἱ δύο διδύμων, καὶ πέντε θανάτους, ἡ παπαδιά εἶχε τάξει, ἀν ἐγλύτῳ τὸ ἀγόρι τῆς, γὰ ἐπάγγη τοῦ χρόνου γὰ λειτουργήσῃ τὸν Χριστόν.

Τὸ ἐνθυμεῖτο καὶ τὸ ἐσυλλογίζετο πρὸ ἡμερῶν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὀμιλίας τοῦ παπᾶ αὐτὸ μόνον ἐσκέπτετο. Ἄλλ' ἔβλεπεν δι' ἐφέτος θὰ ἦτο δυσκολώτατον, φοβερόν, ἀνέγκοντιον τόλμημα, ἔνεκα τοῦ βαρέος χειμῶνος, καὶ ἐφρόντι δι' ὁ Χριστὸς θὰ ἦτο συγγνώμων καὶ θὰ παρεχώρει νέαν προθεσίαν.

Ἐν τοῦτοις, γνωρίζονσα τὴν συνήθη τακτικὴν τοῦ παπᾶ, ὡς καὶ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην του, ἀπεφάσισεν ἐνδομύχως γὰ μὴ ἀντιλέξῃ. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἡρωϊκώτερον καὶ εἰς πολλοὺς ἀπίστευτον ὅπου ἀποφασίσῃ γὰ ἐπάγγῃ ὁ παπᾶς, γὰ ἐπάγγῃ κ' αὐτὴ μαζί του.

Ἦτο γυνὴ δειλοτάτη, ἀλλὰ μόνον ἐτόσον εὐρίσκειτο μακρὰν τοῦ παπᾶ. Ὅταν ἦτο πλησίον τοῦ παπᾶ τῆς, ἐλάμβανεν θάρρος, ἡ καρδιά τῆς ἔξισταίνεται, καὶ δὲν ἐφοβεῖτο τοὺς κινδύνους. Ἐὰν τυχὸν ἀντεχώρῃ ὁ παπᾶς, χωρὶς αὐτῆς, γὰ ἐπάγγῃ εἰς τὸ Κάστρον, ἡ καρδοὐλά τῆς θὰ ἔτρεμεν ὡς τὸ πουλάκι τὸ κυνηγημένον. Ἀλλ' ἔαν τὴν ἐπαιγνέ μαζί του, θὰ ἦτο ἡσυχωτάτη.

Ἡ μεγάλη κόρη, ἡ εἰκοσαίτης τὸ Μυγδαλιώ, ἐτόσπον ἀμέσως γὰ τρέχοντα, καὶ ἤρχισεν, παρὰ τὸ πλευρόν τῆς καθημέ-

νη, πλησίον τῆς ἐστίας νὰ δολοφύῃ ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸ οὐδὲ τῆς μητρὸς της.

— Ποῦ θὰ πάτε, θὰ πῶ; Παλαβώσετε, θὰ πῶ;... Μὲ τέτοιον καιρὸ!... Νὰ πάτε στὸ Κάστρο! Ὡχ! καυμένη... Τὶ νὰ γείνω;

Ἡ νεωτέρα κόρη, ἡ δεκαεξαέτης τὸ Βασίλειον, ἀρχίσασα καὶ αὐτὴ νὰ ἐννοῇ ἐπιθυμῶσι.

— Τὶ λέει;... Θὰ πάτε στὸ Κάστρο;... Κι' ἀρχίσεις τὰ κλάμματα! Μουρλάθηκας! Σιώπα, θὰ μὲ πάρουν κ' ἐμὲ μαζί... Θὰ μὲ πάρειτε, μᾶ;

— Σοῦτ! Ἀφάξτε! εἶπεν αὐστηρῶς ἡ παλαδιά.

— Τὶ τρέχει; εἶπεν ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ, ἀκούσασα τοὺς ψιθυρισμοὺς ἐκείθεν τῆς ἐστίας.

— Τίποτε, Μαλαμῶ, εἶπε μὲ αὐστηρὸν βλέμμα ὁ παπᾶς ἰσχυρά. Πανάγο, εἶπε σιροφρεῖς πρὸς τὸν γείτονα τὸν μαργακόν, εὐρύων εὐσχημον τρόπον νὰ τὸν ἀπολέμῃ, δὲν πῆς, νάχης τὴν εὐχή, νὰ πῆς τοῦ μπάρμπα Στεφανῆ τοῦ Μπέρκα νάρθῃ ἀπὸ δῶ, τότε θέλω νὰ τ' πῶ;...

Ὁ Πανάγος ὁ μαργακὸς ἠγέρθη ἑψηλός, μεγαλόσωμος, ὀλίγον κυριός, ὑνάξα, τὰ σκέλη του.

— Πηγαίνω, παπᾶ, εἶπε. Θέλω κ' ἐγὼ νὰ πάω νὰ ἰδῶ μὴ μῶχρη τίποτα ἢ Πανάγετα γιὰ νὰ φᾶμ' ἀπόψε.

— Πήγαινε νὰ τοῦ πῆς πρῶτα κ' ἔπειτα γυρίζεις καὶ τρώτε.

— Ἡ εὐχή μας. Καλὴνύχτα, παλαδιά.

Κ' ἐξηλθε.

..

— Τὶ λέει, θὰ πῶ, εἶπεν ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Πανάρχου, θὰ πῆς στὸ Κάστρο, παπᾶ;

— Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς πῇ κ' ὁ μπάρμπα Στεφανῆς ὁ Μπέρκας.

— Ἦγώ, ἔνας - εἰ, εἶπεν ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ, ἂν θὲ πῆς, ἔρχουμην.

— Κ' ἤγώ, εἶπεν ἡ παλαδιά.

— Δὲν εἶνε γιὰ νάρθῃς ἐοῦ, παλαδιά, εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Φτάνει ποῦ θὰ κακοπαθήσω ἐγώ... Δὲν πρέπει νὰ λείβουμε κ' οἱ δύο ἀπ' τὸ σπῆτι.

— Ἦγώ τῶκαμα τοῦ τάρμα, εἶπεν ἡ παλαδιά.

— Μὰ ἂν πάω ἐγὼ τὸ ἴδιον εἶνε.

— Δὲν εἶμαι ἡραυχή ἂν δὲν εἶμαι κοντιὰ σου, παπᾶ μ', εἶπεν ἡ παλαδιά.

— Κ' ἡμᾶς ποῦ θὰ μᾶς ἀφήσετε! Ἐκραξε μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ Μυρδαλιώ.

— Σιώπα, καυμένη, εἶπε τὸ Βασίλειον. Θὰ μὲ πάρ'νε κ' ἐμὲ - μαζί, σιώπα!

— Ναί, ἔσένα σ' φαίνεται πῶς εἶο' ἀκόμα μικρή, χαδούλα μ'! Γιατὶ ἔτο' σ' ἐμάθανε. Δὲν φταῖς ἐοῦ! εἶπε τὸ Μυρδαλιώ, ἐκχένονσα τὴν ἐνδόμυχον ζήλιαν της ἐπὶ τῇ τύχῃ τῆς ἀδελφῆς της, ἥτις, ὡς μικροτέρα, δὲν εἶχε κρυφθῇ ἀκόμη, ἥτοι δὲν ἀπείργετο τῆς κοιτωνίας ὡς αἱ πρὸς γάμον ὄριμοι, καὶ ἀπέλανε σχετικῆς τινος ἐλευθερίας.

Ὁ μικρὸς Λαμπράκης εἶχε πέσει ἐπὶ τὸν τραχήλιον τῆς μητρὸς μου.

— Θὰ μὲ πάρειτε κ' ἐμὲνα μαζί, μάνα; ἐπιθυμῶσι περιπινσοόμετος τὸν λαιμόν της.

— Τὶ λές, χαδούλη μ'! τί λές, πηδί μ'; ἀπῆλθες φιλοῦσα αὐτὸν ἢ παλαδιά. Ἐγώ, ἂν πάω, γιὰ σένα θὰ πάω, γιὰ μ' κ' ἂν ἀπομείνω, γιὰ σένα θ' ἀπομείνω, γιὰ σένα μ'. γιὰ νὰ μὴν κρυφθῇς. Ὅπως ἀποφασίσῃ ὁ παπᾶς σ', μικρό μ'. Τώρα σοῦ νὰ πῆς τὴν προσευχή σ' καὶ νὰ κάμῃς μετάνοια τ' παπᾶ σ', νὰ πλαγιάσῃς, γιὰ νὰ μὴ μαργώῃς, κατὰ μ'!

— Ναί, θὰ πῆς ἄμ δε θὰ πῆς! Ἐκραξε τὸ Μυρδαλιώ, ἀπαντιῶσα εἰς ἓν ῥῆμα τῆς μητρὸς της.

— Σιωπᾶτε! ἀκόμα δὲν ἀποφασίσουμε τίποτε, κ' ἐρηκώ-

σαι' ἐλανάσισαι, εἶπεν ὁ παπᾶς. Νὰ ἰδοῦμε τί θὰ μᾶς πῇ καὶ ὁ μπάρμπα Στεφανῆς.

Εἶπα σιγαφίς πρὸς τὴν παπαδιά.

— Μᾶς φέρανε τίποτε λειπουργιᾶς, μπάρμ;

Ἡ παπαδιά ἔδειξε διὰ τοῦ βλέμματός, ἀκτασμέτας μὲ ραβδωτὴν δίχρουν σινδόνα, τὰς δόλλιας προσφορὰς, ὅσας εἶχαν φέρει εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως τινὲς τῶν ἐνοριτισσῶν, μέλλοντας νὰ μεταλάβωσι τὴν ἐπαύριον, παραμονὴ τῶν Χριστουγέντων. Ἡ θειὰ τὸ Μαλαμὼ τὰς εἶχε ἰδεῖ πρὸ πολλοῦ, καὶ προσεπάθει νὰ τὰς ξεσκεπῇ οἶοντι μὲ τὰς ἀκτῖνας τοῦ βλέμματός, νὰ μαντεύσῃ ὥς πόσαι νὰ ἦσαν.

— Μᾶς βρίσκειται καὶ τίποτε παξιμάδι; ἠρώτησε πάλιν ὁ ἱερεὺς.

— Θὰ ἔμεινε καὶ ὀλίγο ἀπ' τῆς Παναγίᾳς. Ὅλο τὸ Σαραντάνημερο ζυμώνομε καὶ τρώμε ἀπ' τὰ βλογοῦδια, εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα.

Βλογοῦδια ἦσαν οἱ μικροὶ σταυροσφράγιστοι ἀγρίσκοι, οἱ προσφερόμενοι ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἱερέων κατὰ τὸ Σαραντάνημερον. Ἀντὶ ὅμως ἀγρίσκων, αἱ περισσότεραι ἐνοριτίσσαι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπρωτίμωσαν νὰ προσφέρωσι ἀπλοῦν ἄλευρον, καὶ διὰ τοῦτο ἡ παπαδιά εἶπεν ὅτι «ἐξέμωσαν ἀπ' τὰ βλογοῦδια».

..

Βῆμα ἠκούσθη εἰς τὸν πρόδομον. Ἦτοίχθη ἡ θύρα καὶ εἰσῆλθεν ὁ μπάρμπα-Στεφανῆς ὁ Μπέρκος, ὑψηλός, σοβαρός, σχεδὸν ἑξηκοντούτης, μὲ παχὺν φαιὸν μύστακα, μὲ σκληρὸν καὶ ἡμιοκαλὲς δέσμα, φορῶν πλατὺν κοῦκον καὶ καμιζόλαν μάλλινην βαθυκύανον, μὲ τὸ ζωνάρι κόκκινον δύο πιθαμαῖς πλατύ. Κατόπιον τούτου ἐφάνη καὶ ἄλλη μαρφή, ὀρθὴ ἱσταμένη παρὰ τὴν θύραν. Ἦτο ὁ Πανάγος ὁ μαραγκός, ὅστις ἦν καὶ εἶχε ἀφήσει τὴν καλὴν νύκτα εἰπὼν ὅτι θὰ μετέβαι-

νεν οἰκαδε νὰ δευτῆσῃ, οὐχ ἦτοιν, κερτησίαις, φαίνεται τῆς περικοργίας του νὰ μάθῃ τί τὸν ἠθέλων τὸν μπάρμπα Στεφανῆ τὸν Μπέρκον, ἀνέβη καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ παπᾶ.

— Καπειὼν Στεφανῆ, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, τί λές, μ' αὐτὸν τὸν καιρό, μπορεῖ κανεὶς νὰ πᾶν σιὸ Κάστιρο, μὲ τ' βάρκα, ἀὶ ὁ Σταβέτι;

— Ἀπὸ Σταβέτι; ... μὲ τ' βάρκα; ... σιὸ Κάστιρο; ... ἠκούσθη ἀπὸ τῆς θύρας ὡς καινὴ τις πρωθύστερος, καὶ ἀνάστροφος ἐρωτηματικὴ ἡχώ. Ἦτο ὁ μάστορο Πανάγος ὁ μαραγκός, μὲ τὴν μίαν πλευρὰν οἶοντι κολλημένην ἐπὶ τοῦ παρκοσιτίου.

Ἄλλ' ὁ μπάρμπα-Στεφανῆς, μόλις ἠκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἱερέως, καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῇ πλέον τοῦ δευτερολέπιον, μὲ τὴν χοιδορῆν, ταχέαν καὶ ἐμπερδεμμένην προσφορὰν του ἀνέκραξε:

— Μπράβο! μπράβο! ἀκοῦ; ἀκοῦ; Σιὸ Κάστιρο; μετὰ χαρᾶς! ὁρεξί νάχη; παπᾶ!

— Νὰ ἄνθρωπος! εἶπεν ὁ παπᾶς. Ἔτσι σὲ θέλω, Στεφανῆ! Τί λές, εἶπε κίνδυτος;

— Κίνυτος, λέει; Νίτλ, κατανίτλ, καθόλ! Ἐγὼ οἶς παίρνω ἀπάνον, μ', παπᾶ. Μονάχα πὼς μπορεῖ νὰ κρυώσῃτε, τίποτε ἄλλο. Θάρθῃ, θάρθῃ καὶ ἡ παπαδιά, θάρθῃ καὶ ἄλλο, κόσμος, πολὺς κόσμος; Ἡ βάρκα εἶπε μεγάλη, κατὰλαβε; παίρνει καὶ τριάντα τομάτοι, καὶ σαράντα τομάτοι, καὶ μ' οὖλαις τῆς κουμπάνιας σας, μὲ τὰ σέγια σας, μὲ τὰ πράματά σας. Κ' ἡ φουρτιούτα τώρη, κατὰλαβε; ὅσον πάει καὶ περὶ. Ταχιά θάχουμε καλοσύνη, μπονάτσα, κάλμα. Ὅλο καὶ καλοσυτῆν, νά, τώρη καλοσυτῆτε!

Ὡς διὰ τὰ ψεύδη τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ γέροντος πορθμέως, ὁξὺς σεριγμὸς παγετοῦ βοορᾶ ἠκούσθη στίων τὰ δένδρα τοῦ κήπου καὶ τοὺς ξυλοτοίχους τοῦ μαγειρείου ἐπὶ

τοῦ σκαλιστοῦ ξύλου τῆς οὐρίας, αἱ ἑλίοι δὲ καὶ τὰ παρὰ-
θυρα ἀπὴντησαν διὰ γοεροῦ στεναγμοῦ.

— Νά! ἀκοῦς; καλοσύνητε! εἰπε καγχάζων θριαμβευτι-
κῶς ὁ μάστορ-Πανάγος.

— Σκόπα ἐοῦ, δὲν ξέρεις ἐοῦ, ἀνέκραξεν ὁ Στεφανῆς.
Ἐοῦ ξέρεις τὰ πελεκῆς σιραβόξυλα καὶ τὰ καρφάτης μαδέ-
ρια. Αὐτὴ εἶνε ἡ σιερνὴ δύναμι τῆς φουρτιούρας, εἶνε αἶρας
ποῦ ψ' χομαχάει. Αὐριο θὰ μαλακώσ' ὁ καιρός, οἷς λέω
ἐγώ. Μπορεῖ νᾶχουμε ἀκόμα καὶ καρμιὰ μικρὴ χωνιά, δὲ
οἷς λέω, μὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Σταβέτ, ἀνάγκη δὲν ἔχουμε.

— Καὶ σὰν τότε γυρίση σὶὸ μαῖστορο; ἐπέμεινεν ὁ
μαραγκός.

— Κῆ χωρὶς τὰ τότε γυρίση σὶὸ μαῖστορο, ἐγὼ σ' λέω, πῶς
ἀπ' τὴν Κεχριά κ' ἐκεῖ θέν' ἔχουμε θαλασοῖτα, εἰπε τριβών
ιὰς χεῖρας ὁ Στεφανῆς. Αὐτὰ εἶνε ἀποθαλασσιὰς καὶ δὲ λεί-
πουν, κατὰλαβες, κ' ὁ κόρφος μπουνκάρει ὁλοένα, κ' οὐλο
σιρήβει. Μὰ δὲ μᾶς πειράζ' ἡμᾶς αὐτό. Ἐγὼ οἷς παίρνω
ἀπάνου μ', ὁ Στεφανῆς οἷς παίρνει ἀπάν' τ'!

— Μπράβο, Στεφανῆ, τώρα μ' ἔκαμες ν' ἀποφασίσω.
Ἦπιες ρακί; Τράβα κ' ἄλλο ἓνα, εἶπεν ὁ παπᾶς.

— Ἐχω πιεῖ πέντ' ἔξ ὥς τώρα, ἔτοι νᾶχω τὴν εὐχή σου,
παπᾶ.

— Πιὲ κ' ἄλλο ἓνα τὰ γείνουν ἐφτά.

Ἦ μάστορ-Στεφανῆς ἐρρόφησε γενναίαν δόσιν ἐκ τῆς
μικρᾶς φιάλης, τῆς πάντοτε κενομένης καὶ οὐδέποτε στερεν-
ούσης, τοῦ ἱερατικοῦ μελάθρου.

— Εἴσασι' εἵτοιμοι, εἴσασι' εἵτοιμοι; εἶπεν ἀποϊούθως.
Πῆρες τὰ ἱερά σ', παπᾶ, τὰ χαρτιά σ' οὔλα, νᾶχες ἔτοιμα;
Ἐχετε τίποτε πράματα τὰ οἷς κουβαλήσω, γιὰ νᾶμασι'
ἀ-σένιο;

— Ἀπὸ τώρα; εἶπεν ὁ παπᾶ-Φραγκούλης.

— Ἀπὸ τώρα! Τί λές; Νὰ εἴμασι' ἀ-πρόντιο, παπᾶ.
Ἐγὼ σιὰς δυὸ θάρθῶ τὰ οἷς φωνάξω, κ' ἐοῖς τὰ εἶσι'

ἀ-λέστα. Διάβασε τί θὰ διαβάσης, παπᾶ κῆ σιὰς τρεῖς τὰ
μπαρκάρουμε.

— Ἐγὼ θὰ εἶμαι ξυπνητὸς ἀπ' τὴ μιά, εἶπεν ὁ ἱερεὺς,
γιατὶ ἔχω τὸ ξυπνητήρι μου ... Μὰ σιὰς τρεῖς εἶνε πολὺ νω-
ρίς. Νὰ χαράξει, Στεφανῆ, καὶ τὰ μπαρκάρουμε.

— Σιὰς τρεῖς, σιὰς τέσσερες, παπᾶ, γιὰ τὰ μὴν πέση ὁ
αἶρας, τὰ τὸν ἔχουμε πρύμα ὡς τὰς Κουκ'ναριαῖς, νᾶχουμε
μέρα μπροστὰ μας. Ἀπὸ κεῖ ὡς τὸ Μαρδράκι κ' ὡς τὸν
Ἀσίληγο τραβοῦμε σιγὰ-σιγὰ μὲ τὸ κουλί. Ἀπὸ κεῖ ὡς τῆς
Κεχριάς κ' ὡς τὴν Ἀγία Ἐλένη, θὰ μᾶς παίρνῃ ἀγάλι-
ἀγάλια μὲ τὸ πανάκι. Κι' ἀπ' τὴν Ἀγία Ἐλένη κ' ἐκεῖ, ἂν
δὲν μπορέσουμε τὰ μ' ἔτάρουμε ...

— Ἐ, ἔσπερα;

— Ἐγὼ θαλασοῶνω καὶ βγαίνω σὶτὴ στεριά, καὶ οἷς
τραβῶ μὲ τὴν μπαρούμα ὡς τὸν Ἀν-Σώστη.

Ἐκάγχασαν ὅλοι πρὸς τὸν ἀσιτισμὸν τοῦ ἀπλοῦκου ναύ-
του, ὁ δὲ παπᾶς ὅστις ἐφοβέτο καὶ αὐτὸς τὴν τροπὴν τοῦ
ἀνέμου εἰς τὸ μέρος περὶ οὗ ὁ λόγος, παρετήρησε πρὸς πα-
ραμυθίαν τὸν ἀκροατῶν:

— Μὰ ἐγὼ λέω ὅτι θὰ μπορέσουμε σιερὰ τὰ τραβήξουμε
σὶτὴν ἀκρογιαλιά, τὸν κρεμνὸ τὸν ἀνήφορο. Ὅσο ψηλά κ'
ἂν τὸ στίβαζε τὸ χιόνι σὶὰ βουνά, σιὰς ἀκρογιαλιὰς ὁ τόπος
πανέται.

Ἐμειναν σύμφωνοι τὰ ἔλθῃ ὁ λεμβοῦχος τὰ τοῖς δώσῃ
εἶδῃσιν εἰς τὰς τρεῖς, διὰ τὰ ἐτοιμασθῶν, καὶ εἰς τὰς τέσσα-
ρας τὰ ἐκκινήσωσιν. Ὁ παπᾶ Φραγκούλης διέταξε τὰ τε-
θῶσιν εἰς σάκκους αἱ προσφοραὶ ὅσας εἶχε, καὶ τινὰ δίπτυρα,
καὶ εἰς δύο μεγάλα κλειδοπινάκια ἔθεσεν ἐλαίας καὶ χαβιάρι.
Ἐγέμισεν δύο ἑπτακάδους φιάσας μὲ οἶνον ἀπὸ τὴν ἐσο-
δείαν του. Ἐτόλιξεν εἰς χαρτιά δύο ἢ τρία ξηροχιάποδα, καὶ
μικρὸν κυτίον τὸ ἐγέμισεν ἰσχάδας καὶ μεγαλόρραγας σταφί-
δας. Τὰ δύο παπαδοκόριτσα, μὲ τὰ παράποτα καὶ τοῖς γογ-
γυομένοις τῆς ἡ μιά, μὲ τοὺς κρυφίους γέλωτας καὶ τὴν ἔλ-

πίδα της συμμετοχής του ταξιδιού ή άλλη, έβρασαν δυο αυγά είχαν, έως τέσσαρας δωδεκάδας, και τὰ έθεσαν εις τὸν πάτον ενός καλαθίου, τὸ ὁποῖον ἀπεγέμισαν εἰς μὲ δύο πρόσοφορα τυλεγμένα εἰς ὀθόνα, μὲ κηρία καὶ μὲ λίβανον. Προσέειπε ὁ παπᾶ-Φραγκούλης εἶχε παρακαλέσει τὸν μπάριμα-Στεφανῆν νὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ σπῖτια δύο ἐμποροπλοιάρχων φίλων του, ἐκ τῶν παραχαυμαζόντων μὲ τὰ πλοῖά των εἰς τὸν λιμένα, νὰ τοὺς παρακαλέσῃ ἐκ μέρους του νὰ τοῦ στείλουν, ἂν τοὺς εὐρίσκειτο, ὀλίγον κρέας **σαλάδο**, ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον μαγειρεύουν εἰς τὰ πλοῖα τὰ ἐκτελοῦντα μακροὺς πλοῦς. Ἐκεῖνοι φιλοτιμηθέντες, ἔστειλαν δύο μεγάλα τεμάχια, έως πέντε ὀκάδας τὰ δύο.

Ὅλας ταύτας τὰς προμηθείας ἔκαμνεν ὁ παπᾶς προβλεπτικῶς διὰ τοὺς ἀποκλεισθέντας εἰς τὸ βουνὸν ἀπὸ τὴν χιόνα, περὶ ᾧν ἔγινε λόγος ἐν ἀρχῇ, καθὼς καὶ δι' ἐνὶ τὸν καὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεκδημήσουσας προσκυνητάς, καθόσον ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ θυμώσῃ καὶ πάλιν ὁ καιρὸς καὶ νὰ τοὺς κλείσῃ ὁ χειμὼν εἰς τὸ Κάστρον, ἂν ἐν τοσούτῳ ἐμείλῃ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ Κάστρον σῶοι καὶ ἔγχεϊς.

Πρὶν κατακλιθῆ, ὁ παπᾶ-Φραγκούλης ἔστειλε μήνυμα εἰς τὸν συνεφημέριόν του τὸν παπ' Ἀλέξη, ὅστις ἄλλως ἦτο καὶ ὁ ἐφημέριος τῆς ἑβδομάδος, ὅτι δὲν θὰ ἦτο οὐλλειτουργὸς τὴν ἐπιούσαν, παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, ἐν τῷ ἐνοριακῷ ναῷ, καθόσον ἀπεράσισε, σὺν Θεῷ βοηθῷ, νὰ ὑπάγῃ νὰ λειτουργήσῃ τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ Κάστρον.

..

Εἶχαν πάρετι εἰδῆσιν ἀφ' ἑσπέρας δύο-τρεῖς ἐνορίτισσαι, γειτόνισσαι τοῦ παπᾶ, διότι ὁ Παπάγος ἐξεκλῶν ἀντακούσας τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν γυναῖκά του, καὶ αὕτη τὸ διηγήθη εἰς τὰς γειτονίσσας. Ἐπίσης καὶ ἡ θειὰ τὸ Μαλαμὼ ἐστάλη νὰ φέρῃ εἰδῆσιν εἰς τὸν κὺρ Ἀλεξανδρῆν τὸν ψάλτην, μεθ' ὃ ἐξελ-

θοῦσα ἔσπειρε νὰ προσηλυτίσῃ δύο ἢ τρεῖς πανηγυριστὰς καὶ ἄλλας τόσας προσκυνητίας.

Ὅταν ἔμειλαν νὰ ἐπιβιβασθῶσιν, ἐρέθησαν δεκαπέντε ἄτομα. Ἡ ἀπόφασις τοῦ παπᾶ καὶ ἡ γενναϊότης τοῦ μπάριμα Στεφανῆ, μετὰ τὴν πρώτην ἐκπληξιν, ἐνέβαλε θάρρος εἰς ἄνδρα, καὶ γυναῖκα. Ἦσαν δὲ ὅλοι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες συχρὰν τρέχουσιν, ἀρρηκτον ἐρρίσκοντες ἡδονήν, εἰς πανηγύρια καὶ εἰς ἐξωκλήσια. Ἦσαν ὁ παπᾶ Φραγκούλης μετὰ τῆς παταδιάς, τῆς Βασῶς καὶ τοῦ Σπύρου, ὁ μπάριμα Στεφανῆς μετὰ τοῦ δεκαεπταετοῦς υἱοῦ, ὅστις ἦτο καὶ ὁ ναύτης του, ἡ θειὰ τὸ Μαλαμὼ, ὁ κὺρ Ἀλεξανδρῆς ὁ ψάλτης, τρεῖς ἄλλοι πανηγυρισταὶ καὶ τέσσαρες προσκυνητῖαι. Τὴν τελευταίαν σιγμὴν προσετίθη καὶ δέκατος ἕκτος.

Οὗτος ἦτο ὁ Βασίλης τῆς Μελωνοῦς, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀργύρη, τοῦ ἀποκλεισμένου ἀπὸ τὰς χιόνας. Ἦλθεν εἰς τὴν ἀποβάθραν μὲ σάκκον πλήρη τροφίμων καὶ μὲ ἄλλα τινὰ ἐφόδια διὰ τὴν ἐκδρομὴν. Ἰδὼν αὐτὸν ὁ ἱερεὺς.

— Πῶς τὸ ἔμαθε, Βασίλη; τοῦ λέγει.

— Τὸ ἔμαθα, παπᾶ, ἀπ' τὸ μάστορ-Πανάγο τὸ μαραγκό.

— Τί ὥρα καὶ ποῦ τὸν εἶδες.

— Κατὰ τὰς δέκα τὸν ἤνθα εἰς τὸ καπηλειὸ τοῦ Γιάννη τοῦ Μπούμπουνα. Εἶχε φάει ψωμί κ' ἐβγήκε νὰ πῇ δυὸ τρῖα κρασιά μὲ τὸ ἱσκάρι. Ἐλεγε πῶς ἀποφασίσαιτε νὰ πῆτε εἰς τὸ Κάστρο, καὶ οἱ ἐκατάκουε γιὰ τὴν τόλμην. Μὰ ἐγὼ τὸ χάρηκα, γιὰτὶ ἀνησυχῶ γιὰ κτῖνον τὸν ἀδερφό μου, καὶ θέλω νὰ ρθῶ μαζί σας ἂν μὲ παίρνετε.

— Ἀς εἶναι, καλῶς νὰ ρθῇς, εἶπεν ὁ ἱερεὺς.

Ἐξέπλεσαν. Ἐστράφησαν πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν τοῦ λιμένος, ἔβαιλαν πλώρη τὸ ἀκρωτήριον Καλαμᾶ. Ὁ ἀνέμος ἦτο βοηθητικὸς, καὶ ὁ πλοῦς εὐόαιστος ἤρχιζε. Ναί μὲν, ἐκρέωναν πολὺ, ἀλλ' ἦσαν ὅλοι βαρέως ἐνδεδυμένοι. Ὁ παπᾶς ἐκάθισεν εἰς τὸ πηδάλιον φορῶν τὴν γούναν του. Ἡ προσβετίρα εἶχε τὸ σάκι της τὸ διπλό, ἡ θειὰ Μαλαμὼ εἶχε

τὸ βαρὺ γουνάκι καὶ τὴν κουζούκα της. Ὁ μπάρομπα Στεφανῆς ἦτο μὲ τὴν νικσεράδα του, μὲ τὸν κηρωτὸν πῦλόν του μὲ τὸν ἱμάτια δεδεμένον ὑπὸ τὸν πώγωνα, μὲ τὰ μακρὰ πτερυγία σκεπάζοντα τὰ ὦτα, καὶ ὁ υἱὸς του Σπύρος, ὁ καλούμετος κοινῶς τὸ Μπερνάκι, μὲ τὰς προκενάδας καὶ μὲ τὰς βούλλας εἰς τὸ πρόσωπον, ἦτο μὲ τὰ μανύια τῆς μαλλίνης καμιζόλας του ἀνασφουγγωμένος ὡς τοὺς ἀγκῶνας.

Εὐτυχῶς δὲν ἐχινόηζεν, ἀλλ' ὁ ἄνεμος ἦτο παγερός. Αἰθριος ὁ οὐρανός, σιανρωμένος ἀπὸ τὸν βορρᾶν. Ἡ σελήνη ἦτο εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον, καὶ εἶχε δύοσι πρὸ πολλοῦ. Τὰ ἄστρα ἔτρεμαν εἰς τὸ σιερῶμα, ἡ πούλια ἐμεσουράνει, ὁ γαλαξίας ἔζωνε τὸν οὐρανόν. Ὁ πῆχυς καὶ ἡ ἀρκίος καὶ ὁ ἀστὴρ τοῦ πόλου ἔλαμπαν μὲ θαυεῖαν λάμψιν ἐκεῖ ἐπάνω. Ἡ θάλασσα ἐφρυσσεν ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ βορρᾶ, καὶ ἠκούοντο τὰ κύματα πλήττοντα μετὰ ῥόχθον τὴν ἀκτὴν, εἰς ἣν μελαγχολικῶς ἀπήντα ὁ φλοῖστος τοῦ ὕδατος περὶ τὴν πρῶταν τῆς μεγάλης καὶ δυνατῆς βάρκας.

Ἐκαμψαν τὸ Καλαμάκι, καὶ ἀκόμη δὲν εἶχε χαράξει. Ἦρχισε μόλις νὰ γλυκοχαράξῃ πέραν τῆς ἀγκῆλης τοῦ Πιαταριά. Ἐφτεζαν εἰς τὸν Σιρουφλιά, ἀντικρὺ τοῦ τερπνοῦ καὶ συνηγεφούς δάσους τῶν πιτύων, ἐξ οὗ ἡ θέσις ὀνομάζεται Κονκ'ναριαίς. Τότε οἱ ἐπιβάται εἶδον ἀλλήλους ὑπὸ τὸ πρῶτον λυκόφως τῆς ἡμέρας, ὡς νὰ ἔβλεπαν ἀλλήλους πρῶτην φορὰν. Πρόσωπα ὠχρὰ καὶ χεῖλη μελανὰ, ῥίνες ἐρυθραὶ καὶ χεῖρες κοκκαλιασμέναι. Ἡ θειὰ τὸ Μαλαριὸν εἶχεν ἀποκοιμηθῇ δις ἤδη ὑπὸ τὴν πρὺμνην ὄπλον ἔσκαλε τὸ πρόσωπόν της μὲ τὴν μαύρην μανδήλιαν ὡς τὴν ῥῖνα, μὲ τὴν ῥῖνα σχεδὸν ὡς τὰ γόνατα. Ὁ κὺρ Ἀλεξανδρῆς εἶχε πάρει δύο τροπάκια παραπλεύρας αὐτῆς, ὀνειρενόμενος ὅτι ἦτο ἀκόμη εἰς τὴν κλίνην του, καὶ ἀπορῶν πῶς αὕτη ἐκτεῖτο ἐντέθμως ὡς βρεφικὸν λίκτρον. Ὁ υἱὸς τοῦ παπᾶ ὁ Σπύρος ἔκαμνε συχναῖς μετάνοιαις, καὶ ὅσον αἷμα εἶχεν, εἶχε συρρεῖσαι ὅλον εἰς τὴν ῥινὰ του, ἥτις ἦτο καὶ τὸ μόνον ὁρατὸν μέλος τοῦ σώματός

του. Ἡ παπαδιά ἐν τῇ εὐσεβεῖ φιλοστοργίᾳ της εἶχε κρίνει ὅτι ὤφειλε νὰ τὸν πάρῃ μαζί, ἀφοῦ δι' αὐτὸν ἦτο τὸ τάξιμον. Τὸν ἀπέσπασεν ἀποτόμως τῆς κλίνης, τὸν ἔντυρε καὶ τὸν ἐνέδυσσε μὲ διπλὰ ὑποκάμισα, δύο φανέλλας, χονδρὸν μάλλινον γελέκιον, διπλοῦν σακκάκι κ' ἐπανωφόρι, καὶ περιετύλιξε τὸν λαιμὸν του μὲ χροῶδες ὀλομάλλινον μανδήλιον, ποικιλόχρουν καὶ ραβδωτόν, μακρὸν καταπίπτον ἐπὶ τὸ στέρνον καὶ τὰ ῥῶτα. Τώρα παρὰ τὴν πρὺμνην ἀριστερόθεν τοῦ παπᾶ καθημένη, ἀριστερά της εἶχε τὸν Σπύρον, καὶ ζητοῦσα αὐτομάτως νὰ ψηλαφήσῃ τοὺς βραχίονας καὶ τὸ στήθος του, δὲν εὗρισκε σχεδὸν σάρκα ὑπὸ τὴν βαρεῖαν σκενὴν, δι' ἧς εἶχε περιχαρὰ κοῦσει τὸν υἱὸν της.

Ὁ παπᾶς, ὅστις δὲν εἶχεν ἀποβάλει τὴν φαιδρότητά του, οὐδ' ἔπαινε ν' ἀνταλλάσῃ ἀστεϊσμοὺς καὶ σκώμματα μὲ τὸν μπάρομπα Στεφανῆν, σιρφεόμενος πρὸς αὐτὴν ἐνίοτε τῆς ἔλεγε.

— Νά, γι' αὐτόνε τὸ Λαμπράκη, τὸ γυνὸ σου, τὰ παθαίνουμε αὐτιά, παπαδιά.

— Κὴ τί πάθαμε μὲ τ' δέναν; τ' Θεοῦ; ἀπὴντα ἡ παπαδιά, ἦτις, κατὰ βᾶθος, πολὺ ἀνησυχεῖ μὲ αὐτὸ τὸ παράτολμον ταξείδιον. Εὐτυχῶς, ἡ παρουσία τοῦ παπᾶ τῆς ἔδιδε θάρρος.

— Δὲ μ' ἔξ, παπαδιά, εἶπε μὲ τὴν τραχείαν φωνὴν του ὁ μπάρομπα Στεφανῆς, θελήσας ν' ἀστείθῃ καὶ μὲ τὴν προσβυτέρα, δὲ μ' ἔξ, γιὰτὶ λένε: «Κύρι' ἔλεησον! παπαδιά πέντε μῆνες δυὸ παιδιὰ!»

— Γιατί, μαθῆς, τὸ λένε; ἀπήντησε χωρὶς νὰ πειραχθῇ ἡ προσβυτέρα. Πάρε παράδειγμα ἀπὸ μένα. Ὅχιτὼ γένναις, δέκα παιδιὰ.

Ὁ παπᾶς δὲν ἔπαινε ν' ἀστειῖται μὲ ὅλας τὰς ἐν τῷ πλοιαρίῳ ἐπορευόσας του. Εἰς τὴν μίαν ἔλεγε: «Μὰ κῆρος ὁ Θεοδώρης (ἐννοῶν τὸν ἄνδρα της) κοιμᾶται ὅταν τὰ φτιάγῃ αὐτιά τὰ παιδιὰ;» Εἰς τὴν ἄλλην: «Μὰ δὲν εἶνε καμιά ποῦ νὰ μὴ θέλῃ παντρεῖ! Ἐγὼ ἔχω σιεφανωμένα, τριάτα χρόνια τῶ-

ρα, παραπάν' από διακόσια ἀνδρόγυνα, καὶ καμμιὰ δὲν εὐρέθη γὰ πῆ πῶς δὲν θέλει!»

Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον θῦμα τοῦ παπᾶ Φραγκοῦλη ἦτον ὁ Ἀλεξανδρῆς ὁ ψάλτης. Ἐξάφτα τὸν ἡρώτα: «Δὲ μοῦ λές, Ἀλεξανδρῆ, τί θὰ πῆ, τώρα, στήν **καταβασίαν** τῶν Χριστιογενέντων, «ὁ ἀνυψώσας τὸ κέρα: ἡμῶν»; Πούος εἶν' αὐτός, ὁ ἀνυψώσας;

— Νά, ὁ ἀνηψιός σας, ἀπὴντα ὁ κύρ Ἀλεξανδρῆς μὴ ἐννοῶν ἄλλως τὴν λέξιν.

— Καὶ τί θὰ πῆ «Σκύλλα Βαβυλῶν τῆς βασιλίδος Σιών»; ἡρώτα πάλιν ὁ παπᾶς.

— Νά, **σκύλλα** Βαβυλῶν, ἀπὴντα ὁ ψάλτης, νομίζων ὅτι περὶ σκύλλας πράγματι ἐπρόκειτο.

..

Ταῦτα ἐλέγοντο ἐνόςω ἦτο ἐπὶ γρημος ἡ βάρκα, μὲ τὰς κώπας βραδυποροῦσα, δεξιόθεν παραπλέουσα τὸν Ἀνάγυρον καὶ τὸν Ἀσέληνον, ἀριστερόθεν πελαγωμένη ἀντικρὺ τῶν Τροκίρων καὶ τοῦ Ἀρτεμίου. Ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης ἐκάθητο κυβερνῶν εἰς τὸ πηδάλιον, οἱ ἄλλοι ἐβοήθουν εἰς τὴν κωπηλασίαν. Καὶ αὐτὸς ὁ κύρ Ἀλεξανδρῆς, ἂν καὶ ἀδζαμῆς περὶ τὰ ναυτικά πράγματα, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην γὰ κωπηλατήσῃ διὰ τὰ ζεσταθῆ. Κ' ἡ θειὰ τὸ Μαλαμὸ ἐκωπηλάτησε σχεδὸν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν. Εὐτυχῶς, ἂν κ' ἐκρύωνται ὅλοι, καὶ αἱ ψυχραὶ ριπαὶ αἱ κατερχόμεναι ἀπὸ τῶν χιονοφόρων ὁρέων ἐξύριζον τὰ ὦτα καὶ τοὺς λαιμούς των, εἶχον ὅμως τοὺς πόδας θερμούς, τὸ εὐεργετικὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα τῆς γειτνιάσεως τοῦ πόντιου. Ὁ ἥλιος εἶχε προβάλει ἀπὸ τὰ σύννεφα ἐπ' ὀλίγας στιγμὰς (ἥλιος μὲ τὰ δόγματα, — γρηὶὰ μὲ τὰ χταπόδια! ἀνέκραξεν ὁ Λαμπράκης) διῶν, ἐνῶ τὴν νύκτα ἠθροιάζε κ' ἐγίγνετο «ὁ οὐρανὸς κατῆλιν», τὴν ἡμέραν συνήγοντο πάλιν τὰ νέφη, καὶ ὁ βορρᾶς ἐφαίνετο ἐποχωρῶν εἰς

τὸν ἀπηλιώτην, ὡς γὰ ἠπειλεῖτο βροχή· ἀλλὰ μόλις ἐπρόβαλε, κ' ἐφάνη ὡς γὰ ἐβλεπε ποία ἦτο ἡ ἐψηλοτέρα καὶ ἐγγυτέρα κορυφή ἐκ τῶν καταλεύκων ὁρέων ὁλόγυρα, ἡ τοῦ Πηλίου ἢ ἡ τοῦ Ὀθρουος, διὰ γὰ σπεύσῃ τὸ ταχύτερον γὰ κρυφθῇ. Ἀλλὰ τὰ νέφη σωρευθέντα πάλιν τὸν ἀπῆλλαξαν τοῦ κόπου τοῦτου.

Ἡ ἀκριβὴς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ λιμένος ἕως τὸ βορεινότερον ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου ἔπλεον, θὰ ἦτο ὡς δέκα ναυτικῶν μιλίων. Ὁ παπᾶς ἐβλεπεν ὅτι ἡθεῖον νυκτοῖσει, πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ Κάστρον. Ἦτο μεσημβρία ἤδη, καὶ δὲν ἐφθασαν ἀκόμη εἰς τὴν Κεχροάν, τὴν ὥραιαν μεταγχολικὴν κοιλάδα, μὲ τὰς ἐλαιοφύτους κλιτῆς, μὲ τὸν Ἀραδιᾶν, τὸν πυκνὸν δρυμῶνά της, μὲ τὸ ρεῦμα καὶ τοὺς πλατάνους καὶ τοὺς νερομέλους της. Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν Κεχροάν, συνέβη ἐκεῖν. τὸ ὅποιον ὁ μὲν κακόμαντις Πανάγος προέλεγεν, ὁ δὲ Στεφανῆς δὲν ἠγνόει καὶ ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης προέβλεπεν. Εἶτε τροπὴ εἰς τὸν μαῖοιτρον ἦτο, εἶτε ἀποθαλασσιὰ καὶ «μπονκάρισμα τοῦ κόρφου», τὰ κύματα ἤρχισαν γὰ ὀγκοῦνται κατὰ πρῶτον τοῦ μικροῦ σκάφους, καὶ ἡ βάρκα μὲ τὸ λευκὸν πανίον της, καὶ μὲ τὸν φλόκον καὶ τὴν ἀντίνα της, ἤρχισε γὰ σκιριᾶ ἐπὶ τῶν κυμάτων, ὁμοία μὲ Ἑλληναλβανὸν χορεύοντα ἡρωϊκοὺς χορούς μὲ τὸν λευκὸν χιτῶνα ἀνεμίζοντα, μὲ τὸν ἓνα βραχίονα τριγωνοειδῆ εἰς τὴν μέσην, μὲ τὸν ἄλλον ἐνυπερῆ καὶ παίζοντα τὰ δάκτυλα. Αἱ γυναῖκες ἤρχισαν γὰ δειλιῶσιν. Ἡ θειὰ τὸ Μαλαμὸ ἡρώτα τὸν παπᾶ ἂν δὲν ἦτο καλὸν γ' ἀποβιβασθῶσι καὶ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν Παναγίαν τὴν Κεχροάν γὰ λειτურγήσωσιν, ὅπως ἐορτάσωσιν ἐκεῖ τὰ Χριστιογένετα. Ὁ κύρ Ἀλεξανδρῆς ζαλισθεὶς ἐξάρωσεν εἰς μίαν γωνίαν, καὶ οἱ ἄλλοι ἐπιβάται μεγάλως ἀνησυχοῦν. Μόνον δύο ἄνδρες δὲν ἐδειλιάσαν, ὁ μπάρμπα Στεφανῆς καὶ ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης.

Εἰς τῶν ἐπιβατῶν ἐπρόκειτο γ' ἀράξωσι προσχωρῶν εἰς τὴν Κεχροάν, ἕως ὅτου κοπάσῃ ὁ ἄνεμος. Ὁ Στεφανῆς καὶ ὁ

ιερεὺς συνέγνωσαν διὰ πνευμάτων. Ἀπείχον ἀκόμη ἀπὸ τὸ Κάσιτρον ὑπὲρ τὰ τρία μίλια. Δύο μέσα ἠδύνατο νὰ δοκιμάσῃ, ἂν τὰ εὗρισκον τελεσφόρα· ἢ νὰ συστέλλωσι τὰ ἱστία καὶ νὰ προχωρήσωσι μὲ τὰς κώπας, καταφρονοῦντες τὸν ἀφόρητον διὰ τὰς γυναῖκας μάλιστὰ σάλον, περιβρεχόμενοι ἀπὸ τὰ θρανόμενα καὶ εἰσπληδῶντα εἰς τὸ σκάφος κύματα, ριγοῦντες καὶ δεινῶς πάσχοντες, ἢ ν' ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ νὰ δοκιμάσωσιν ἂν θὰ εὗρισκον δρομίσκον τινα, ὃχι πολὺν πλακωμένον ἀπὸ τὴν χιόνα, ὥστε νὰ εἴνε βατὸς εἰς ἀνθρώπους. Πτωάρια καὶ ἀξίνας δύο-τρεις εἶχε πάρει μαζί του ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς, προβλέπων ὅτι ἴσως θὰ ἐχρησίμευον διὰ ν' ἀνοίξῃ δρόμον πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀποκλεισμένου ἀδελφοῦ του. Ὁ παπᾶ Φραγκοῦλης ἀπεφάνθη ὅτι, ἀφοῦ ἐξ ἁπαντος θὰ ἐνύχιωναν, κάλλιον θὰ ἦτο νὰ δοκιμάσῃ τὸ πρῶτον, διότι κέρδος θὰ ἦτο, εἴτε, ὅσον δάιλον καὶ ἂν ἠδύνατο νὰ προχωρήσωσι διὰ θαλάσσης, καὶ ἕτερον θὰ εἶχον καιρὸν νὰ καταφύγῃ καὶ εἰς τὴν δευτέραν μέθοδον.

Ἦδη ὁ ἥλιος ἐπιφανεῖς ἀκόμη μίαν φορὰν, ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν. Ἦτο τρίτη καὶ ἡμίσεια ὥρα. Καὶ ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν, ἐχαμήλωνε. Καὶ ἡ βαρκούλα τοῦ μπάρμπα Στεφανῆ μὲ τὸ ἀνθρώπινόν φορτίον τῆς ἐχόρευεν, ἐχόρευεν ἐπάνω εἰς τὸ κύμα, πότε ἀνερχομένη εἰς ὑγρὰ ὄρη, πότε κατερχομένη εἰς ρευστὰς κοιλάδας, νῦν μὲν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ καταποντισθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον, νῦν δὲ ἐτοιμὴ νὰ κατασυντριβῇ κατὰ τῆς κρημνώδους ἀκτῆς. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἔλεγε μέσα του τὴν Παράκλησιν ὅλην ἀπὸ τὸ «Πολλοὶς ἀντεχόμενος» ἕως τὸ «Πάντων προσεταιεύεις». Κι' ὁ μπάρμπα Στεφανῆς ἐσιτοχωρεῖτο μὴ δυνάμενος ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ παπᾶ νὰ ἐκχύσῃ εὐεθέτως τὰς ἀφελεῖς βλασφημίας του, τὰς ὁποίας ἐμάσσα κ' ἐπνιγε μέσα του, ὑποτινθροῦζων «Σκύλας, ὁ διαολό-καιρος, λύσσαξε! Θὰ σκάσῃ, ἀντίχρωτε!» Κ' ἡ θεὰ τὸ Μαλαμὼ ποιοῦσα τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἔλεγε τὸ «Θεοτόκε Παρθένε», κ' ἐπαρτελάρωνεν, «Ἐὶς Κ' σιέ μ'! βόηθα, Πα-

ναῖά μ'». Καὶ τὰ κύματα ἐπληττιον τὴν προῦραν, ἐπληττιον τὰ πλευρὰ τοῦ σκάφους, καὶ εἰσορμῶντα εἰς τὸ κύτος ἐκτέπων τὰ ῥῶτα, ἐκτέπων τοὺς βραχίονας τῶν ἐπιβατῶν. Καὶ ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν, ἐχαμήλωνε. Καὶ ἡ βαρκούλα ἐκινδύνευε ν' ἀφανισθῇ. Καὶ ἡ ἀπορροῇ βραχόδης ἀκτὴ ἐφαίνετο διαφιλονεικοῦσα τὴν λείαν πρὸς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

..

Τέλος ἤρχισε νὰ σκοτεινιάζῃ. Ἐνέκτισεν ἀκριβῶς τὴν στιγμήν καθ' ἣν θὰ ἐβλεπον ἀντικρὺ τὸ Κάσιτρον, οὐ ἀπείχον τώρα δύο ἀκόμη μίλια. Νέφη συσσωρευμένα πρὸς ἀνατολὰς ἡμυόδιζον νὰ φανῇ τὸ παρήγορον φέγγος τῆς σελήνης. Ἀλλ' ὁ ἄνεμος, ἀντὶ νὰ πέσῃ, ἐδυνάμωσεν, καὶ ἀγρίευσεν καὶ ἐθέρμευσεν, καὶ ὁ πλοῦς κατέστη ἀδύνατος τοῦ λοιποῦ. Δὲν ἐβλεπον πλέον οὔτε ἐμπρὸς οὔτε δεξιὰ τίποτε, εἰμὴ δύο ὄγκους φαιούς, ἀμαυροῦς. Εὐτυχῶς ὁ μπάρμπα Στεφανῆς ἐγνώριζε καλὰ τὸ μέρος.

— Ἐδῶ, ἔδῶ, εἰν' ἔνα λιμανάκι, παπᾶ, καί' ἀτ' τὸ Πρὸν, ἀποκαί' ἀπ' τὴν ἀγία Ἀναστασιά, σιὰ Μποσιάνια.

— Θυμᾶσαι καλὰ, Στεφανῆ;

— Ὅπως ξέρ'ς ἡ ἀγιοσύνη σ' τὰ γράμματα το' ἐκκλησιᾶς ἀπ' ὅσον, παπᾶ, εἶπαι κ' ἐγὼ τὰ ξέρω ἀπ' ὅσον, διὰ τὰ λιμανάκια, τοὺς κάβους, κὴ το' ἀμμονδιαῖς, ὅλες τῆς ξέρας κὴ τὰ γκρίφια κὴ τὰ θαλάμια.

Καὶ προσήγγισαν μὲ πολὺν κόπον καὶ ἀγῶνα καὶ βάσανον, βρεγμένοι, θαλασσοπνιγμένοι, μωσπαγωμένοι.

— Ἐκεῖ, ἐκεῖ διαναστάει.

Ὑπῆρχεν ἐν θαλάσσιον μάρμαρον, ὡς φυσικὴ ἀποβάθρα, πότε καὶ νιπτόμενον ἀπὸ τὸ κύμα, πότε ἀνέχον ὑπεράνω τῆς θαλάσσης. Τὴν φορὰν ταύτην τὸ ἐκάλυπτε καὶ δὲν τὸ ἐκάλυπτε τὸ κύμα. Ἐπλήσιασαν καὶ ἠσθάνθησαν πάσαντα τὸ εὐά-

ρεσιον αἰσθημα τῆς παύσεως τοῦ σάλου καὶ τῆς προσεγγίσεως εἰς σκεπαστὸν κ' εὐλίμενον μέρος.

— Πάντα κατενόδιο! εἶπε ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ὁ κύρ 'Αλεξανδρῆς, ὅστις τότε ἐξεζαίσθη κ' ἐοτάθη εἰς τοὺς πόδας του.

'Επήδησαν εἰς εἰς ἕξον' ἐξεφόρτωσαν τὰς ἀποσκευὰς καὶ ἠλάρουν τὴν βάρκαν. 'Ανάμεσα εἰς τὸ μάρμαρον καὶ εἰς τὴν κρημνώδη ἀκτὴν ἐσχηματίζετο μικρὰ ἀμμουδιά, ὅση θὰ ἦρκει διὰ τὰ σύρη ἀλιεὺς τὴν ψαροπούλιαν του, γεωμένην ἐπὶ τὴν μίαν πλευρὰν ἐπὶ τῆς ἀμμου, καὶ τὰ ἐξαπλωθῇ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν τὰ κοιμηθῇ θεωρῶν τοὺς ἀπέρας.

— Τώρα τὰ σφύρουμε τὴ βάρκα, παπᾶ, εἶπεν ὁ μπάρμπα Στεφανῆς, κ' ὅσπερ οἱ ἄνδρες τὰ φορτωθοῦμε ὅλα τὰ πράγματα καὶ τ' ἀρχίσουμε σιγά-σιγά τ' ἀνεβαίνουμε. 'Ας πάρουν κ' ἡ γυναῖκες ὅ,τι μποροῦν.

— Νὰ τώρα τί ἀξίζει νᾶχα τὸ μ'λάρι μαζί μ', εἶπεν ὁ Βασίλης τῆς Μελωνοῦς· σοῦ εἶπα, μπάρμπα Στεφανῆ, τὰ τὸ μαρκαρουμε, δὲ θέλῃς.

'Εσυραν τὴν λέμβον. 'Ἦσαν τὰ δύο φανάρια ποῦ εἶχαν. 'Ο Βασίλης ἔλαβε τὰ πινάκια καὶ τὰς ἀξίνας του, καὶ ἀπομακρυνθεὶς προσωρινῶς ἤρχισε τὰ κατοπιεύη ποῦ θὰ εὗρεσκε μονοπάτι ὄχι πολὺ πατημένον ἀπὸ τὴν χιόνα, ὥστε τὰ δύνανται ἄνθρωποι τὰ βαδίσωσιν. 'Απὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο ὡς τὸ Κάστρον, τὸ ὁποῖον διεκρίνεται ὡς πειώριος ἀμανρὸς ὄγκος ὑψηλὰ πρὸς Βορρᾶν, ἡ ὁδὸς δὲν θὰ ἦτο πλέον τῆς ὥρας, ἀλλ' εἰς ἣν κατὰστασιν ἦτο τώρα ὁ δρόμος ἀπὸ τὰς χιόντας, τίς οἶδεν ἂν θὰ ἦρκει καὶ τὸ τριπλάσιον τοῦ χρόνου ὅπως φθάσωσιν. 'Εδείκνυσαν δίοι ἐπὶ ποδὸς μὲ δίπτυρα καὶ μὲ λαίλας καὶ ἑλυστ ὀλίγον σῖτον ἢ ρακὴν.

'Ο Βασίλης ἐπατελθὼν ἀνήγγειλεν ὅτι ἀνέθρε τὸ μονοπάτι, πιασμένον πολὺ ἀπὸ τὴν χιόνα, ἀλλ' ὅτι μὲ πολὺν κόπον, ἂν προπορεύωνται δύο ἄνθρωποι καὶ ξεχιστίζουν, ἑλπίζει τὰ φθάσουν εἰς τὸ Κάστρον τὸ γρηγορώτερον... ἔως τὰ μεσά-

νυκτι. 'Εφοριώθησαν τὰς ἀποσκευὰς. 'Ο κύρ 'Αλεξανδρῆς ἔλαβε τὸ ἓνα φανάρι καὶ μία τῶν γυναικῶν τὸ ἄλλο. 'Ο Βασίλης τῆς Μελωνοῦς, ὁ μπάρμπα Στεφανῆς καὶ ὁ υἱὸς του, ἔλαβον τὰ πινάκια καὶ τὰς ἀξίνας καὶ προπορευόμενοι ἤρχισαν τὰ ξεχιστίζωσιν. 'Ο δρομίσκος ἀτήρχετο ἔρπων εἰς τὸν κρημνὸν καὶ ἀρχάς, εἶτα κατήρχετο εἰς ἓν παραθαλάσσιον κοίλωμα. 'Επάτιον προσεκτικῶς, ὥς τὰ ἐμειροῦσαν τὰ βήματά των. 'Ἡ σελήνη εἶχεν ἀπαλλαγῇ τῶν νεφῶν καὶ προσεπάθει τὰ φέγγη τὸν δρόμον μὲ τὸ κρυτὸν φῶς της. 'Ερίοιτε ἔχοντες τὸ χάραγμα τοῦ δρόμου, ἀπελλανθόντο κ' ἐδρίσκοντο αἰφνης ἐπὶ τῆς κορυφῆς πειωρίου βράχων, κάτω τῶν ὁποίων ἄβυσσος ἦτογε τὸ σιόμα της, καὶ πάλιν κατέβαινον μὲ τρεμουλιαστὰ γόνατα, κρατούμενοι ἐκ τῶν πατρῶν καὶ τῶν θάμνων. 'Ανέθρε εἰς τὸν κρημνὸν ὡς μικρὸν κοπάδιον αἰγῶν ἀποπλανηθὲν καὶ ἀπαγόμενον ὁπίσω εἰς τὴν μάνδραν ἀπὸ τοὺς δύο βοσκούς του, οἷσιν τὸ ἀνεζήτησαν κρατοῦντες φανάρια, καὶ μακρόθεν ἄν τοὺς ἐβλεπέ τις ἠδύνατο τὰ τοὺς ἐκλάβῃ ὡς συστρεφόμενον κρικωτὸν τέρας, φασφορίζον τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν, μὲ τοὺς δύο φανούς. Μὲ δίον τὸ ξεχιστίζωμα, τὸ ὁποῖον ἐντοῖ τις πόσον ἀτελῶς ἐτηρχετο, ἐπάτιον ἐρίοιτε σφαλερῶς, κ' ἐχώνοντο ὡς τὸ γόνυ καὶ ὡς τὸν μηρὸν εἰς τὴν χιόνα.

'Ελήθοιτε μετάνευτα, ὅταν ἐφθασαν ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ Κάστρου, μισοπλεγμένοι, παγωμένοι, ἀλμυροὶ ἀπὸ θάλασσαν καὶ ἑσχοὶ ἀπὸ χιόνα, μελανιασμένοι τὰ χεῖλη, ἀλλὰ θερμοὶ τὴν καρδίαν.

'Ἐκεῖ ἐλάνω, πρὶν διέλθωσι τὴν γέφυραν, ἀπὸ τὴν σιδερόπορταν τοῦ Κάστρου, ἠκοίσθησαν φωναί:

— Ποιοὶ εἰστέ; Ποιοὶ εἰστέ;

Καὶ ἀντήχησε βαρὺς ὁ τριγμὸς τῶν ἐσκαριασμένων στορφίλων, ὥς τὰ ἰδοκίμαζέ τις τὰ κλείσῃ ἑσώθεν τὴν σιδερεᾶν πύλην. 'Ἠκοίσθη δὲ καὶ μικρὸς κρότος, ὥς ὁ τῆς ὑψώσεως σκανδάλης τουφεκίου.

— Καλοί! καλοί! πατριώταις! ἀπήντησεν ὁ μπάρμπα Στεφανῆς. Μὰ ἐσεῖς ποιοὶ εἰσθε ;

— Πέτε μας τὰ ὀνόματά σας !

— Ἡμεῖς εἴμαστε . . . ἤρχισεν ὁ μπάρμπα Στεφανῆς, καὶ συγχρόνως διὰ τοῦ βλέμματός ἐσυμβουλευέτο τὸν παπᾶν.

— Μπα ! αὐτὴ εἶνε ἡ φωνὴ τ' ἀδερφοῦ μου, ἀνέκραξεν ὁ Βασίλης τῆς Μυλωνοῦς.

Καὶ εἶτα ἐντείνας τὴν φωνήν :

— Ἀργύρη ! ἐγὼ εἶμαι ! . . . ἐφώταξε.

— Τόσον καλλίτερα . . . μᾶς ἔβγαλαν κι' ἀπὸ ἓναν κόπο, ἐνθυμίσειεν ὁ Ιεροῦς.

..

Ἀνέβησαν εἰς τὸ Κάστρον, ὅπου συνήντησαν τὸν Ἀργύρη τῆς Μυλωνοῦς καὶ τὸν σὺντροφόν του τὸν Γιάννην τὸν Νυφιώτην. Οὗτοι ἐν ὀλίγοις διηγήθησαν πῶς τοὺς εἶχε κλείσει τὸ χιόνι ἐπάνω σὶς Στοιβασιό, ὅπου ἐτρέπωσαν δύο νύκτας εἰς μίαν σπηλιάν, καὶ πῶς τὴν προσχέζε, ἦτοι εἰς τὰς 22 τοῦ μηνός, ἐλθόντες τοὺς ἀπηλευθέρωσαν ἐκείθεν, ἐκτοπίζαντες μεγάλους ὄγκους χιόνος, δύο αἰγοβοσκοί, ὁ Γιαλῆς ὁ Κόνιζας καὶ ὁ Γιώργης ὁ Μπάντας, οἵτινες καὶ εὗρισκοντο τὴν στιγμήν ταύτην μετ' ὅλον τὸ αἰπόλιόν των εἰς τὸ φρούριον.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ὅπερ ἀλλαχοῦ περιεγράψαμεν, ἦτο γιγαντιαῖος βράχος φυτρωμένος ἐκεῖ παρὰ τὸ πέλαγος, προσεκβολὴ τῆς γῆς πρὸς τὸν πόντον, ὡς γὰρ ἔδειχεν ἡ ξηρὰ τὸν γρόνθον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ γὰρ τὴν προεκβάλει φοβερός μοτοκόμματος γρανίτης ἀλίετος ὅπου γλαῦκες καὶ λάροι ἤμιζον περὶ κατοχῆς, διαφιλονικιοῦντες ποῦ ἀρχίζει ἡ κυριότης τοῦ ἐνός καὶ ποῦ σταματᾷ ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἄλλου. Προσφιλῆς σκοπὸς τοῦ Βορρά καὶ τῶν γειτόνων του τοῦ Καυρίου καὶ τοῦ Ἀργέσιου, ὧν τὸ στάδιον ἐδρὸν ἐκτείνεται ἀναμέσον τῆς Χαλκιδικῆς, τοῦ Θερμαϊκοῦ, τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Πη-

λίον, μεμονωμένος ὑψητέρας βράχος, ἐφ' οὗ οἱ κάτοικοι ἐξ ἀνάγκης εἶχον πολλάκις κλεισθῇ διὰ φύλαξιν κατὰ τῶν πευρατιῶν, ἐγκαταλιπόντες αὐτὸν Ἰσημιον μετὰ τὸ 1821, ὅτε ἐκτίσθη ἡ σημερινὴ μεσημβρινὴ πόλιν.

Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐοῖζοντο ἀκόμη οἰκίαι τινὲς μετὰ τὰς στέγας καὶ τὰ πατώματά των ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἀλλὰ τελευταῖον, ἡ ὀλιγοπλοκία τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ὁ ὄγκος τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ τὸ ἐπισκέπτονται τὸ Κάστρον συγχρότερα, καὶ ἡ ἀσυνειδησία ὀλίγων τινῶν συλαγωγῶν, πλεονεκτητῶν ἢ οἰκοδόμων, εἶχε καταστήσει ἐρειπίων σωρὸν τὸ Κάστρον. Ἐντεῦθεν ἀμελήσαντες καὶ οἱ ἐφημέριοι τῆς σημερινῆς πόλεως, ἀφῆσαν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἀλειτούργητον τὸν ναὸν τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς.

Ὁ ναὸς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἦτο ἡ παλαιὰ μητροπολις τοῦ φρουρίου. Ὁ ναῦκος πρὸ ἑκατονταετηρίδων κτισθεὶς ἱσταντο ἀκόμη εὐπρεπῆς καὶ ὄχι πολὺ ἐφθαρμένος. Ὁ παπᾶ Φραγκούλης καὶ ἡ συνοδεία του φθάσαντες εἰσῆλθον τέλος εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ καρδία των ἠσθ' ἐνθ' ὀλίγη θάλπος καὶ γλυκύτητα ἄφατον. Ὁ ἱερεὺς ἐνθυμίσει μετ' ἐνδομέχου συγκινήσεως, τὸ, «Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου», κ' ἡ θεὰ τὸ Μαλαμῶ, ἀφ' οὗ ἤλλαξε τὴν φ' ὅσ' ἄνα της τὴν βρεγμένην κ' ἐφόρεσεν ἡλίκην σιγνὴν καὶ τὸ γ' ἄνα της τὸ καλὸ, τὰ ὅποια εὐτυχῶς εἶχεν εἰς ἀβασταγὴν καλῶς φυλαγμένα ὑπὸ τὴν πρόραν τῆς βάρκας, ἴδεν μετὰ σάρωθρον ἐκ στοιβῶν καὶ χαμοκλάδων καὶ ἤρχισε νὰ σαρώνη τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ, ἐνθ' αἱ γυναῖκες αἱ ἄλλαι ἤναπταν ἐπιμελῶς τὰ κανδήλια, καὶ ἤναπταν μετὰ πλῆθος κυρίων εἰς δύο μαρουάλια καὶ παρεσκεύαζαν μεγάλην πυρὰν μετ' ἑνὸς ξύλου καὶ κλάδους εἰς τὸ προσάμιον τοῦ ναοῦ, ὅπου ἐσχηματίζετο μακρὸν στένωμα παράλληλον τοῦ μεσημβρινοῦ τοίχου, κλειόμενον ὑπὸ σωζόμενον ὀρθοῦ τοιχείου γείτονος οἰκοδομῆς, κ' ἐγέμισαν ἄνθρακας τὸ μέγα πύρραντον, τὸ σωζόμενον ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος, κ' ἔθεσαν τὸ πύρραντον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, εἰνασαι

ἄφθονον λίβανον εἰς τοὺς ἀνθρακας. **Καὶ ὠσφράνθη Κύριος ὁ Θεὸς ὁσμὴν τῷδίας.**

Ἐλαμψε δὲ τότε ὁ ναὸς ὁλος, καὶ ἤστραψεν ἐπάνω εἰς τὸν θόλον ὁ Παντοκράτωρ μὲ τὴν μεγάλην καὶ ἐπιβλητικὴν μορφὴν, καὶ ἠκτινοβόλησε τὸ ἐλίκρυσσον καὶ λεπτιουργημένον μὲ μυρίας γλυφὰς τέμπλον, μὲ τὰς περικαλλεῖς τῆς ἀρίστης βυζαντινῆς τέχνης εἰκόνας του, μὲ τὴν μεγάλην εἰκόνα τῆς Γεννήσεως, ὅπου «Παρθένος καθέζεται τὰ Χερουβεὶμ μημουμένη», ὅπου θεοπεσιῶς μαρμαίρουν αἱ μορφαὶ τοῦ θείου Βρέφους καὶ τῆς ἀμώμου Λεχοῦς, ὅπου ζωντανὰ παρίστανται αἱ ὄψεις τῶν ἀγγέλων, τῶν μάργων καὶ τῶν ποιμένων, ὅπου νομίζει τις ὅτι στίλβει ὁ χρυσοῦς, εὐωδιάζει ὁ λίβανος καὶ βαλοσμώνει ἡ σμύρνα, καὶ ὅπου, ὡς ἐὰν ἡ γραφικὴ εἰλάται, φαντάζεται τις ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅτι ἀκούει τό, **Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ!**

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ κρέμαται ὁ μέγας ὀρειχάλκινος καὶ πολύνκλαδος πολυέλαιος, καὶ ὁλόγυρα ὁ κρεμαστικὸς χορὸς, μὲ τὰς εἰκόνας τῶν Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων, ἱερ' ὅν ἐτελοῦντο τὸ πάλαι οἱ σεμενοὶ γάμοι τῶν χριστιανικῶν ἀνδρογύνων. Καὶ ὁλόγυρα αἱ μορφαὶ τῶν Μαρτύρων, Ὁσίων καὶ Ὁμολογητῶν. Ἰστανται ἐπὶ τῶν τοίχων ἡρεμοῦντες, ἀπαθεῖς, εὐθὺ καὶ κατὰ πρόσσωπον βλέποντες, ὡς οἱ ἄγγελοι, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ Παραδείσῳ βλέπουν καθαρῶς τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Μόνος ὁ Ἅγιος Μερκούριος, μὲ τὸν θάρακα, τὰς περικνημίδας καὶ τὴν ἱστίδα, φαίνεται ὀλίγον τι ἐγκαρσίως βλέπων καὶ κινούμενος καὶ δρῶν, εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ναοῦ, ἐκεῖ ὅπου διατριπτᾷ μὲ τὸ δόρυ του τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον ὠχρὸν Παραβάτην. Πελοδὸς ὁ παράφρων τύραννος, μὲ τὸ βλέμμα οὐρόν, μὲ τὸ στήθος αἰμάσσον, μάτην προσπαθεῖ ν' ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ στέφανον του τὸν ὀξὺν οἶδηρον, καὶ ἐξεμῇ μετὰ τῆς τελευταίας βλασφημίας καὶ τὴν μαρὰν ψυχὴν του. Γαίτων τῆς τρομακτικῆς ταύτης οκνηρῆς παρίσταται γλυκεῖα καὶ συμπαθεστάτη εἰκόνη, ὁ Ἅγιος Κήρυκος, τριετὶς παιδίον, κρα-

τούμενον ἐκ τῆς χειρὸς ἐπὶ τῆς μητρὸς του, τῆς Ἁγίας Ἰουλίτης. Διὰ δώρων καὶ θυσιῶν ἐξήκει ὁ δωκιτὴς Ἀλέξανδρος νὰ ἐλκύσῃ τὸ παιδίον, καὶ διὰ τοῦ παιδίου τὴν μητέρα. Ἀλλ' ὁ παῖς καλῶν τὴν μητέρα του καὶ ὑποπελλίζων τοῦ Χριστοῦ τὸ ὄνομα, ἔπινσε τὸν τύραννον κατὰ πρόσσωπον, καὶ ἐκεῖνος ἐξαγριωθείς ἐκρήμνισε τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς μαρμαρίνης κλίμακος, ὅπου συνέτριψε τὸ τρυφερόν καὶ διὰ στεφάνους πλασθὲν κρατίον.

Καὶ εἰς τὴν χιβάδα τοῦ ἱεροῦ βήματος, ὑψηλά, ἐφαίνεται στεφανομένη ἐπὶ ἀγγέλων ἢ τῶν Οὐρανῶν Πλατυτέρα. Καὶ κατωτέρω περὶ τὸ θυσιαστήριον ἵσταντο ἄρρητον σεμνότητα ἀποπνέουσαι αἱ μορφαὶ τῶν μεγάλων Πατέρων, τοῦ Ἀδελφοθέου, τοῦ Βασιλείου, τοῦ Χρυσόστομου καὶ τοῦ Διαλόγου, καὶ ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἔχαιρον διότι ἐμελλον νὰ ἀκούσῃ καὶ πάλιν τὰς εὐχὰς καὶ τοὺς ὕμνους τῆς Εὐχαριστίας οὓς αὐτοὶ ἐν Πνεύματι συνέθεσαν. Πέριξ δὲ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, εἰκονίζετο περιτέχνως ὅλον τὸ δωδεκάωριον, καὶ τὰ τέγματα τῶν Ἀγγέλων, καὶ ἡ Βρεφοκτονία, καὶ οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραάμ καὶ ὁ Αἰσιῆς ὁ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁμολογήσας.

••

Ὅταν ἐφθασαν εἰς Κάσιρον καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Χριστοῦ, τόσον θάλλος ἐθώπευσε τὴν ψυχὴν των, ὥστε ἂν καὶ ἦσαν κατάκοποι, καὶ ἀνένεσταζόν τινες αὐτῶν, καὶ ἡσθάνθησαν τόσον τὴν χαρὰν τοῦ νὰ ζῶσι καὶ τοῦ νὰ ἔχῃσι φήσιν αἰαίω, εἰς τὸ τέγμα τῆς πορείας των, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ὥστε τοῖς ἔφηνε πᾶσα νύστα καὶ πᾶσα κόπωση. Οἱ αἰπόλοι, ἐδρόντες ἐνασχόλησι καὶ πρόσσαν ὅπως καπνίζωσι καθήμενοι καὶ ἐνίοτε ὅπως ἐξαπλόωνται καὶ κλέπτωσιν ἀπὸ κατέτα ἔπτον τυλιγμένοι μὲ ταῖς κάπαις των παρὰ τὸ πῦρ, εἶχον ἀνάψει ἔξω δύο πυρσοῦς, τὸν ἕνα ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος, τὸν ἄλλον πρὸς τὸ βόρειον μέρος. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ

ἡ θερμότης ἦτο λίαν ἐνάρμοτος, ἤ βοηθεῖα τῶν ἱσσωθεν καὶ ἱσσωθεν πυρῶν. Καὶ εἶχον σωρεύσει παμπούλλας δίσκους ξηρῶν ξύλων καὶ κλάδων, οἱ ἐκεῖ καταφυγόντες αἰτόλοι, μὲ τὰς ὀλίγας αἰγας καὶ τὰ ἐρίφιά των, ὅσα δὲν εἶχον ψοφήσει ἀκόμη ἀπὸ τὸν βαρὺν χειμῶνα τοῦ ἔτους ἐκείνου, οἱ τραχεῖς αἰτόλοι οἴνιτε· εἶχον σώσει καὶ τοὺς δύο ὑλοτόμους ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς χιόνος. Καὶ εἰτα ὁ ἱερεὺς ἔβαλεν ἐδλογητὸν καὶ ἐψάλη ἡ λιτὴ τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐορτῆς, μεθ' ὃ ὁ κύριος Ἀλεξανδρῆς ἤρχισε τὰς ἀναγνώσεις, καὶ ὅσοι ἦσαν νυστασμένοι ἀπεκοιμήθησαν οἱαὶ εἰς τὰ στασιδιά των. («Α! ἔμελλον ἄρα τοῦ Προφητάνακτος οἱ θεοπίστοι ὕμνοι ἀπὸ ψαλμῶν τὰ κατατιθήσων ἀνάγνωσις νυστακτικὴ, καὶ ὥς ἀνάγνωσις γὰ παραλείπονται ὅλως ὥς φορτικόν τι καὶ παρεκτον !), βαναυχοί, ἀπὸ τὴν ἔρριον καὶ μονότονον ἀπαγγελίαν τοῦ κυρίου Ἀλεξανδρῆ. Ὁ ἀγαθὸς γέροντος ἦτο ἐκ τοῦ ἀμμήτου ἐκείνου τύπου, τῶν ψαλμῶν, ὧν τὸ γένος ἐξέλειπε δυστυχῶς σήμερον. «Εὐραλλε κακῶς μὲν, ἀλλ' εὐλαβῶς καὶ μετ' αἰσθηματός. Κατ' ἐν σχεδὸν κῶλον δὲν ἔλεγε ὀρθῶς, οὔτε μουσικῶς οὔτε γραμματικῶς. Πότε ἔν καὶ ἤμουν τὰ διήρη εἰς τέσσαρα. Ἀλλὰ προκοπιωτέρα ἢ ἀμάθεια τῆς δοκησιοφίας...

«Ἀλλ' ὅτε ὁ ἱερεὺς ἐξελθὼν ἐραλλε τὸ «Λεῦτε ἴδωμεν πιστοί, ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστός,» τότε αἱ μορφαὶ τῶν Ἀγίων ἐφάνησαν ὡς γὰ ἐφαιδρύνθησαν εἰς τοὺς τοίχους. «Ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν ἐνθα ὁδεύει ὁ ἀστήρ,» καὶ ὁ κύριος Ἀλεξανδρῆς ἐνθουσιῶν ἔλαβε τὴν ὑψηλὴν καλὰμην καὶ ἔστεισε τὸν πολυτέλειον μὲ τὰς λαμπάδας ὅλας ἀνημμένας. «Ἄγγελοι ἡμνοῦσαν, ἀκαταπαύστως ἐκεῖ,» καὶ ἐποίησεν ὁ γὰρ ὅλος ἀπὸ τὴν βροντώδη φωνὴν τοῦ πατρὸς Φραγκοῦλη μετὰ πάθους ψάλλοντος : «Λόξα ἐν ὑψίστοις, λέγοντες, τῷ σήμερον ἐν σπηλαίῳ τεχθέντι.» καὶ οἱ ἄγγελοι οἱ ζωγραφιστοί, οἱ περικυκλῶντες τὸν Πατριάρχοντα ἄνω εἰς τὸν θόλον, ἔειπον τὸ οὖν, ἀναγνωρίσαντες οἰκίον αὐτοῖς τὸν ὕμνον.

Καὶ εἰτα ὁ ἱερεὺς ἐλήρε καιρὸν, καὶ ἤρχισε γὰ προσφύγει τῷ Θεῷ θυσιᾶν αἰνέσεως.

..

Αἰφνης ἠκούσθησαν φωναὶ ἱσσωθεν τοῦ γαοῦ. Ἐξῆλθον τινες τῶν ἀνδρῶν γὰ ἴδωσι τί τρέχει. Ἐξῆλθε καὶ ἡ θεία τὸ Μαλαμῶ, καὶ ὁ κύριος Ἀλεξανδρῆς ἔμεινε μὲ τὰ γυναιὰ εἰς τὰ ὄμματα βλέπων πρὸς τὴν θύραν ἀριστερά του, καὶ διέκουε τὴν ψαλμοδίαν του. Ὁ παπᾶς ἔρριπεν αὐστηρὸν βλέμμα πρὸς τὸν ψάλλον καὶ τὸν ἐκάρφωσεν εἰς τὴν θέσιν του.

Τὰς φωνὰς εἶχον ρήξει ὁ εἰς τῶν αἰτόλων καὶ ὁ εἰς τῶν ὑλοτόμων, οἵτινες ἔτυχον καθήμενοι παρὰ τὸν πυρῶν, ἀνατολικῶς τοῦ γαοῦ. Ἀπὸ τῶν φωνῶν τούτων εἶχον ἀπαρτήσῃ εἰς τινος κραυγὰς ἐλθούσας ἀπ' ἀντικρὺ, ἐκ τῆς θαλάσσης.

Ἐκεῖ ἐν μέσῳ τοῦ Κάστρου καὶ τῆς βραχάδους ἀκτῆς τοῦ Κουρούπη ἐσχηματίζετο ἐπισφαλὲς ὄρυς, ὁ Μικρὸς Γαλός. Αἱ κραυγαὶ ἤρχοντο ἀκριβῶς ἐκ τῆς γατονίας τῶν ἀπεπασμένων βράχων καὶ σκοπέλων ἐπὶ τὴν φοβεράν ἀκτὴν τοῦ Κουρούπη.

Παρήλθε πολλὴ ὥρα ἑωσοῦ ἐντοήσῃ τί τρέχει. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι εἶχον ἐξέλθει τοῦ γαοῦ. Ἐμειναν μόνοι ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐκρατεῖτο ἀκλόνητος εἰς τὸ χρέος του φορεμένος ἤδη τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἐτοιμαζόμενος γὰ προσέλθῃ εἰς τὴν προσκομιδὴν, καὶ ὁ κύριος Ἀλεξανδρῆς, τὸν ὁποῖον ἐκράτει τὸ βλέμμα τοῦ ἱερέως.

Ἐν τούτοις, κατ' εἰκασίαν μᾶλλον ἢ ἐκ βεβαίας πληροφορίας, ἐνόησαν οἱ ἐκεῖ ἐπὶ τὸ Κουρούπη εἶχε προσαράξει πλοῖον ἀπὸ τοῦ πελάγους ἐρχόμενον. Ἡ σελήνη εἶχε δύσει, καὶ ὁ πυρὸς δὲν ἔρριπτε πόρρω τὸ φῶς. Ἐβλέπον ἀμυδρῶς ἐκεῖ ἀπέναντι, εἰς ἀπόστασιν μιλίου σχεδόν, ἐπὶ τοῦ μαντισμένου ὄγκου τῶν ἀλκιτέπων βράχων, ἔβλεπον σῶμά τι ἀμυδρῶς κινούμενον, μελανώτερον τῶν βράχων. Ἀντήχουν ἐν

τῇ σιγῇ τῆς νυκτός, μεγεθυνόμεναι ὑπὸ τὰς ἡχοίς, κραυγαὶ ἀγωνίας καὶ ταραχῆς, ὅμοιαι μ' ἐκείνας τὰς ὁποίας ἐκχέοντο κινδυνεύοντες ἄνθρωποι ἢ ναυαγοὶ σαστισμένοι.

Οἱ ἄνδρες ἔσπευσαν νὰ ρίψωσιν ἐπὶ τῇ πυρᾷ ὅσα κλαδιά εἶχον πρόχειρα ἀκόμη, σχηματίζοντες ὀγκωδεσιέραν τὴν φλόγα. Ἄλλο μέσον βοηθείας δὲν εἶχον ταχύν.

Ἐν τούτοις ὁ Στεφανῆς ὁ πορθμεὺς καὶ ὁ Μπάντας καὶ ὁ Νυφιώτης ὁ Γιάντης καὶ ὁ Ἀργύρης καὶ ὁ ἀδελφός του, ἔλαβον ἀνὰ ἓνα δαυλὸν καὶ τὰ δύο φανάρια, καὶ ἀπερράδισαν νὰ κατέλθωσι τρέχοντες εἰς τὸν Μικρὸν Γιαλόν. Ἄλλ' ἔάν ὁ κρημενῶδης ὁρομίσκος δὲν ἦτο χιονισμένος, θὰ ἐχρειάζετο σχεδὸν ἡμίσεια ὥρα διὰ τὰ κατέλθῃ τις ἐκεῖ ἀπὸ τὸ Κάστρον, καὶ τοῖρα ὅπου ἦτο χιονισμένος, καὶ ἦτο νύξ, τρίτη ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυκτα, οὕτε μία ὥρα δὲν θὰ ἦρκει. Ἐξ μίαν δὲ ὥραν ἠδύνατο νὰ κατασυντριβῶσι δεκάδες πλοίων καὶ νὰ πνιγῶσιν ἑκατοντάδες ἄνθρωπων.

Οὐχ ἦτιον οἱ ἄξεστοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, ἐκ τῆς αὐθορμῆς τοῦ ἐκείνης φιλανθρωπίας, ἣτις εἶνε οἷον φυσικὴ ὁρμή, ὡς συμπάθεια τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν σάρκα, καὶ εἶνε τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον αἰσθημα τὸ συγκινεῖν τὴν καρδίαν μετὰ τὴν πρώτην ἐκπληξιν, καὶ προὖν προφθάσασα πεινὴ ἢ παγετὰ προὖν τῆς φιλαντίας καὶ ἀδιαφορίας, οἱ ἄνθρωποι, λέγω, ἐκεῖνοι ἔλαβον τοὺς δαυλοὺς των, κ' ἔτρεξαν ἔξω τῆς πύλης καὶ τῆς γαφύρας, καὶ ἤρχισαν νὰ τρέχωσι τὸν κατήφορον.

Οἱ λοιποὶ, μέναντες ἐπάνω, ἠσχολοῦντο ν' ἀνατεῶσιν ὅλον ἐν τὴν φλόγα, μὴ παύοντες νὰ ρίπτωσι ξηρὰ κλαδιά εἰς τὸ πῦρ.

..

Ὁ ἱερεὺς ἐβράδυνεν ἐπίτηδες εἰς τὴν Πρόθεσιν, κ' ἐμνημόνευσε τὴν προΐαν ἐκείνην ὅσα ὀνόματα εἶχεν ἀποθαμμένα, οὐ μόνον τὰ ἰδικά του καὶ τῶν ἐλθόντων πανηγυριστῶν,

ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἐνοριτῶν του, οὐ μόνον ὅσα εἶχε γραπτά, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐκ μνήμης ἐγνώριζεν· ἐγνώριζε δ' ἐκ μνήμης ὅλα τὰ ὀνόματα τῆς πόλεως, ἀποθαμμένα καὶ ζωντανά. Ἐδεήθη καὶ ὑπὲρ διασώσεως τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου, περὶ οὗ, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἐξήγησιν, ἀμέσως εἶχεν ἐννοήσει τὰ συμβάντα.

Τέλος αἱ κραυγαὶ μικρὸν καὶ μὲν μικρὸν ἔλαυσαν, ἡσυχία ἐπῆλθεν. Ἐφάνη ὅτι βιασὴ συμφορὰ εἶχεν ἐσοκῆναι ἢ ὅτι ἡ δυσχέρεια ἔλαβε πέρας. Δύο ἄλλοι ἄνδρες ἀνησυχήσαντες, ἐξῆλθον ἕως τὴν Ἀγίαν Κυριακήν, πέραν τῆς ξυλίνης γαφύρας, μετὰ δύο πνευστὺς εἰς τὰς χεῖρας.

..

Παρήλθεν ὀλίγη ὥρα· ὁ ἱερεὺς ἀρ' ἀ-ἀργὰ ἐμβῆκεν εἰς τὴν λειτουργίαν, ἐλπίζων νὰ ἤρχοιτο ἐν τῷ μεταξὺ καὶ οἱ ἀπόντες. Ἄλλ' ἡ λειτουργία προὐχόρει καὶ ψυχὴ δὲν ἐφαίνετο. Τέλος, εἰς τὸ «Μετὰ φόβον Θεοῦ,» ἐπέστρεψαν πρῶτοι οἱ τελευταῖοι ἐξελθόντες πρὸς ἐπικόπησιν, εἴτα εἰσῆλθεν ὁ μπάριμπα Στεφανῆς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ καταβάντες εἰς τὸν αἰγιαλόν, καὶ μετ' αὐτὸν τρεῖς ἄγνωστοι μετὰ ναυτικὰ ἐνδύματα καὶ μετὰ κρηματοὺς ἐπερδύτας. Ἐφθασαν ὅλοι ἀκριβῶς ὅπως ἀσπασθῶσι τὰς εἰκόνας καὶ λάβωσι τὸ ἀντίδωρον.

Ἐνθ' ὁ κὺρ Ἀλεξανδρῆς ἀνεγίνωσκε τὸ «Εὐλόγησον τὸν Κέριον», οἱ ἄνδρες ἐξηγοῦντο ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὰ συμβάντα. Τὸ ἐξοκεῖλαν πλοῖον ἦτο τὸ γολετὶ τοῦ καπετὰν Κωσταντῆ τοῦ Δημητριάδου, αὐτοπροσώπως παρόντος ἐκεῖ. Ὁ ἴδιος, ἀνὴρ μεσηλιξ, βραχὺς τὸ σῶμα, μετὰ ἄδρον μύστακα, διηγείτο τὰ ἐξῆς: Πρὸ δύο ἡμερῶν ἦτο προσωρμισμένος εἰς τὴν Λάφνην, τὸν μεσημβρινὸν ὄρμον τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀλλ' ὁ βορειᾶς τὸν ἐξούρυσσε, αἱ ἀλκοῖδες τῶν ἀγκυρῶν του ἐκόπησαν ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ἀνέμου, καὶ παρεσύρθη διὰ μιᾶς δέκα μίλια μακρὰν. Μά-την προσεπάθησε μετὰ ὅλας τὰς δυνάμεις του νὰ προσεγγίσῃ εἰς

τὸν Κωφόν, τὸν γνωστὸν ὄρημον τῆς Συκιάς, τοῦ μεσαίου λαοῦ τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου ἅμα εἰσπλέουσι καὶ δὲν βλέπει πλέον πόθεν εἰσέπλευσαν, ἀλλ' ὅπου δυσκόλως εἰσπλέει τις. Ὁ ὄρημος ὁμοιάζει μὲ λίμνην μεσόγειον, μὴ ἔχουσαν ὁρατὸν στόμον, τόσον εἶνε ἀσφαλῆς. Καὶ τὸ γολεττί ξυλάρμενον μετὰ ματαίας προσπαθείας, παρεσύρθη ὑπὸ τῆς τραχυμίας πρὸς τὰς γήσους, ὅπου τὴν νύκτα ἐκείνην τῶν Χριστιογενέτων, οἱ ἀγωνιῶντες ναυβάται εἶδον ἔξαφνα φῶς, ὡς φάρον ὁδηγοῦντα αὐτοὺς, τοὺς πυρσούς οὓς εἶχον ἀνάψει ἔμπροσθεν τοῦ ναύσκου τοῦ Χριστοῦ οἱ τραχεῖς αἰπόλοι. Ὁ πυρσὸς ἐκεῖνος ἐφάνη πρὸς αὐτοὺς ὡς θεῖον πρᾶγμα· θαῦμα, ὡς γὰρ ἐθερμαίνοντο περὶ αὐτὸν ἀγρυπνοῦντες οἱ ποιμένες ἐκεῖνοι, οἱ ἀκούσαντες τὸ **Δόξα ἐν ὑψίστοις**. Ἐπλησίασαν φερόμενοι μᾶλλον ἢ πλείοντες πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, καὶ τότε ἐκινδύνευσαν γὰρ κατασυντριβῶσιν εἰς τοὺς βράχους τοῦ Κουρούπη. Εὐτυχῶς, δι' ἐπιτηδείου χειρισμοῦ ἀπέφυγον τὴν καταστροφὴν, καὶ ἐκάθισαν τὸ σκάφος εἰς τὰ ρηχά, ἐπὶ τῆς ἁμμον, ὅπου τόσον καλὰ ἦτο ἐξησφαλισμένον, ὅσον δὲν ἰδύνατο γὰρ εἶναι μὲ τὰς δύο ἀγκύρας του, τὰς μετὰς ὡς ὁμήρους εἰς τὸν βυθὸν τοῦ ὄρημου τῆς Λάφης.

••

Ἐξεγεν ὁ Θεὸς τὴν χαρμόσυνον ἡμέραν, καὶ οἱ αἰπόλοι ἐφιλοτιμήθησαν γὰρ σφάζωσι καὶ ψήσωσι δύο τρυφερά ἐρίφια, ἐνῶ οἱ δύο ὑλοτόμοι εἶχαν φέρει ἀπὸ τὸ βουτὸν πολλὰς δωδεκάδας κοσσοῦφια ὑλατισμένα· καὶ ὁ κατεὶν Κωστιαντῆς ἀνέβιβασεν ἀπὸ τὸ γολεττί, τὸ ὅποιον οὐδένα κίνδυνον διέτρεχεν, ὅπως ἦτο καθισμένον, ἂν δὲν ἔλυνε νότος ἀπὸ τῆς ξηρᾶς γὰρ τὸ ἀπωθήσῃ πρὸς τὸ πέλαγος, ἀνέβιβασε δύο ἀσκούς γετταίου εἶνον καὶ ἐν καλάθιον μὲ ἀγὰ καὶ κασκαβάκι τῆς Αἴνου, καὶ ἡμίσειαν δωδεκάδα ὄρνιθας καὶ μικρὸν βυτίον μὲ σκομβορία. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἠδονεύθησαν, ἱστιάσαν-

τες τὰ Χριστιογενεῖα μετὰ σπανίας μεγαλοπρεπείας ἐπὶ τοῦ ἐρήμου ἐκείνου βράχου. Τὴν νύκτα ἐκοιμήθησαν ἐν μέσῳ ἀφθόνων πυρῶν, μὲ ἀρκετὰ δὲ σκεπάσματα καὶ καπνοῖς, ὅσα καὶ οἱ ἐκ τῆς πολέχνης πατηγυρωταὶ εἶχαν φέρει μεθ' ἑαυτῶν, καὶ οἱ αἰγοβοσκοὶ εἶχαν εἰς τὸ Κάστρον, καὶ ὁ ἐκ Λήμνου φιλότιμος καρσβοκόρης ἐκόμισεν ἀπὸ τοῦ πλοῦν του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ἀνέμος ἐκόπαιε, τὸ ψῦχος ἠλατιώθη πολὺ, καὶ ἐπαφειλούμενοι τὴν ἀναχωρῆν τοῦ χειμῶνος, ἀπεφάσισαν γ' ἀπέλθωσιν. Ὁ μπάριμπα-Στεφανῆς καὶ ὁ υἱὸς του μετὰ δύο ἁλλων βοηθῶν ἐπανήλθον εἰς τὴν μικρὰν ἁμμον· διὰ ὑπὸ τὰ Μλοσιάνια, καθεῖλκυσαν τὴν λέμβον, ἐπέβησαν αὐτῆς, καὶ κάμψαντες τὸ Κάστρον, τὴν ἔφεραν ἀπὸ **Σοφρὰν** εἰς τὸ βορειανατολικὸν μέρος. Τῇ βοηθείᾳ τῆς δυνατῆς βάρκας τοῦ μπάριμπα-Στεφανῆ καὶ τῆς μικρᾶς φελούκας τοῦ Αἰμνίου κυβερνήτου, τόσοι βραχίονες συμπονήσαντες, δὲν ἐβράδυναν γὰρ ξεκαθίσασιν ἀπὸ τῆς ἁμμον τὸ γολεττί, τὸ ὅποιον δὲν εἶχε πάθει τίποτε, ἀλλ' ἐφαίνετο ὡς μαλακῶς πλαγιασμένον καὶ ἀναπαυόμενον κατόπιν πολλῶν κόπων. Καὶ ἀποχαιρετίσαντες τοὺς αἰπόλους, ἐπεβιβάσθησαν οἱ μὲν εἰς τὸ γολεττί, οἱ δὲ εἰς τὴν βάρκαν, πότε ρυμουλκουμένην, πότε ρυμουλκοῦσαν, καὶ μὲ ἱστία καὶ μὲ κώπας πλείοντες, διὰ τῆς βορειανατολικῆς ὁδοῦ τὴν φορὰν ταύτην, ὡς συντομωτέρας καὶ εὐπλοωτέρας εἰς τὴν κἀθοδον, ἐφθάσαν αἰότως εἰς τὴν πολέχνην.

14 Αὐγούστου 1891.

Α. Παπαδιαμάντης.

Η ΦΛΟΓΕΡΑ

Εκαθήμεθα εἰς τὸν ἐξώστην κατὰ τὴν φθινοπο-
ρὴν ἐκείνην ἐσπέραν τοῦ 1879. Ὁ ἰδιοκτῆτης
τῆς χλοερωτάτης ἀγροτικῆς ἐπαύσεως εἶχε κα-
λέσῃ ἐκεῖ ἡμᾶς, τριάδα ἀχωρήσιων φίλων, ἀφ'
ἐσπέρας, ἵνα διέλθωμεν τὴν νύκτι, καὶ τὴν αὐ-
γὴν ἀναβῶμεν εἰς τὴν ὑψηλοτάτην κορυφὴν τοῦ
βουνοῦ, ἀφ' ἧς ἡ θεὰ τοῦ ἡλίου ἀγαιέλλοντος ἦτο τι θαυμά-
σιον φαινόμενον. Ἡ δὲ φιλόφρων οἰκοδόσποινα, ἐξέχουσα
ἐπὶ χάριτι καὶ εὐφροίᾳ, καθυπεχρέον ἀπὸ τοῦδε ἡμᾶς διὰ τῶν
περιποιήσεών της, κ' ἐπὶ τῆς μικρᾶς κυκλικῆς τραπέζης ἀπέ-
κειτο ἀντενδὲς τούτου μαρτύριον ὅτι ἔμεινεν ἀπὸ τὰ παρ-
τοειδῆ γλυκίσματα καὶ τὰς δαψύρας, τὰς ὁποίας μετὰ τύσης
δριξέως αἱ ἀφικόμενοι κατηγαλώσαμεν. Χάριτι τῆς ἀλη-
θείας ἃς μὴ παραλίπω νὰ προσθέσω ὅτι παρεκάθητο ἐκεῖ
μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἡ νταρά τῆς οἰκοδοσποίνης ἀδελφῆς, ἧς οἱ
ὀφθαλμοὶ ἦσαν γλυκύτεροι τῶν γλυκισμάτων, καὶ αἱ παρειαὶ
δροσερώτεραι τῶν ὀπωρῶν.

Ἡμεῖθα λοιπὸν ἔξ, πάντες πλήρεις νεότητος καὶ εὐθυμίας,
καὶ ὅμως κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ πρὸ μικροῦ ζωηρὰ συνο-
μίλια εἶχε διακοπῇ· ἂν δὲ λέξεις τινὲς διέκοπτον τὴν ἐπικρα-
τοῦσαν σιωπὴν, ἀλλ' αὕτη ἐπύρχετο πάλιν βαθύτερα. Τὴν
προσοχὴν πάντων ἀπασχόλει ἡ πέριξ φύσις.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύση μόλις, ὡς δύνει συνήθως κατὰ τὰς φθι-

νοπωρινὰς ἐσπέρας, οὐχὶ ἐντὸς ροδοβαφοῦς ἀχλύος βυθισθεὶς,
ἀλλ' ἐν σκιερᾷ καὶ πυκνῇ ὁμιχλώσει ἀποσβεσθεὶς πρὶν εἶναι
καταλίπη τὸν ὀρίζοντα.

Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὁ καιρὸς εἶχε τραπῇ πρὸς τὴν βρο-
χὴν. Μεγάλα, ἀπέραντα σύννεφα εἶχον προβάλλῃ τὰ ὑπὸ τοῦ
ἡλίου ἠργυρωμένα ρύγχη αὐτῶν ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν βουνῶν,
καὶ μετ' ὀλίγον πλανώμενα ἐν ἀγέλαις μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς
ἐκηλίδουν διὰ τῶν μεγάλων σκιῶν των τὰς κυτρίνας ἐκτάσεις
τῶν ξηρῶν ἀγρῶν καὶ τῶν βουνῶν τὰς κλιτύας. Καὶ ἠκολού-
θησεν ἀνέμους τις ἐλαφρὸς καὶ ὑγρὸς, ὁ συνήθης τῆς βροχῆς
ταχυδρόμος, καὶ ἀπεκρῦβησαν ἐν θολῇ σκέπῃ τὰ πρὸς τὴν
θάλασσαν πέρατα. Ἡμεῖς δ' ἑσπεῖται μεταβαίνοντες εἰς τὴν
ἐπανθιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐταχένομεν τὸ βῆμα τῶν ἵππων
ἵνα μὴ ὑποσιῶμεν λουτρὸν ἐν μέσῳ δάσει. Καὶ ὅμως δὲν
ἔβρεξεν. Ὅταν μάλιστα ὁ ἥλιος ὑπὲρ τὰ νέφη ἐτράπη πρὸς
τὴν δύσιν, πνοὴ ἀνέμου βιασιότερα κατέσχισε τὰ πυκνότερον
συνυφασμένα κ' ἐπεφάνησαν γλαυκά τινα τμήματα οὐρανοῦ.
Ὡς δὲ κατερρακώθησαν τῇδε κάκεισε αἱ ἐναέριοι αὐταὶ σκέ-
παι, ποικίλλουσαι κατὰ τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν πυκνότητα,
συστραφεῖσαι κατὰ παντοειδῆς μορφάς ὑπὸ τῆς προῆς τοῦ
νότου, ἀπεδέχοντο ἐν γραφικωτάτῃ ποικιλίᾳ χρωμάτων τὰς
ἐσιτάτας ἀκτῖνας τοῦ δύνοντος ἡλίου.

Καὶ τοῦ μὲν ἐξωγκοῦντο χαλκόχροα, τοῦ δὲ προέβαλλον
χρυσόχροα τὰς παρυφάς, ἀλλαχοῦ ἐτεχρίλιζον βαθυκίναρα ὡς
κύματα ὀργίλου πελάγους καὶ συνετρίβοιτο ἐπὶ φαντασιωδῶν
βράχων γρανίτου, παρέκει ἐπυκνοῦντο ὡς μαῦροι καπνοὶ
ἐκρηγνυμένων ἡφαιστειῶν· διεκρίνοντο πέραν ὡς ἀραχνοῦ-
φνιτοι τυμφοκοὶ πέπλοι κ' ἐξητιμίζοντο ροδοχροα αἴφνης,
ὡς εἴαν ἦσαν αἵμοι ρόδων. Ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ὀπτικὸν θαῦμα
ἐτελείετο ἐν ἀπωτάτῃ βορειοδυτικῇ ἄκρᾳ τοῦ ὀρίζοντος με-
ταξὺ τῶν κορυφῶν δύο βουνῶν. Ἐκεῖ ἀντικαιωπιρί-
ζοντο συμφυρόμενα ἐν ἀπαρμύλλῃ ἀσυναρτησίᾳ, ἐν τε-
τραγώνῳ ἀλλήλουχίᾳ, τὰ ἰδιάζοντα ἐκεῖνα χρώματα, δι' ὧν ἡ

φύσις ἐπιοίκοις τὰ βασίλεια αὐτῆς· καὶ τὸ ὁποῖον δὲν λέγεται, δὲν πιστεύεται, δὲν δύναται νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῆς φαντασίας ζωγράφου, διότι εἶν' ἐναντίον πρὸς πάντα κανόνα καὶ τέχνης καὶ λογικῆς. Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ἐν ταῦτι συμμεινόμενα ποικιλοβαφῶν πτηνῶν πτίλα, μυριοχρώμων ἀνθέων πέταλα, παντοδαπῶν ἐντόμων ἔκτυρα, πολυτιμῶν μεταλλῶν ψήγματα; Δύναται τις νὰ πλάσῃ ἐκ τούτων ὅλον χρῶμα, τοῦ ὁποῖου πᾶς κόκκος, πᾶν ἄτομον διαφέρει τῶν ἄλλων; Δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ταῦτα ἐν τρομαδῇ κυμάσει ἐναλλάσσοντα ἀετνάως θέσιν; Τότε μόνον θ' ἀναπαραστήσῃ πως τὸ θαῦμα, ὅπερ ἐπέχει πέραν ἐκεί εἰς τὸ ἄκρον τοῦρατου δ' μάγος αὐτὸς τῆς δημιουργίας, ὁ "Ἡμιος.

"Αν ἡ ἰδέα δὲν ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον τολμηρά, θὰ ἐτόλμων νὰ εἴπω :

Τὴν ὥρ' αὐτὴ τὴν ἑσπερὴν, ποῦ χάνεται 'ς τὴ δύση
"Ο ἥμιος ὁ χρυσοφῶτος, θαρρεῖς, πρὶν ξενυχέσῃ.
Μ' ἀγάπη καὶ μ' ἐπιθυμίᾳ ξαναθυμᾶται πάλι
"Ὅλες τῆς γῆς ταῖς ὁμορφίαις καὶ τὰ περίσσια κάλλι.
Καὶ μέν' 'ς τὸ ψυχράχρημα, 'ς τὴν ὥρα τοῦ θανάτου.
"Εκεῖ 'ψηλά 'ς τὸν οὐρανὸ πρηνὸν ἀπὸ 'μαρσιᾶς του
Τῆς θάλασσης τὰ κύματα, τοῦ κάμπου τὰ λουλούδια,
Καὶ τὰ πουλιὰ ποῦ κελαδοῦν χαρούμενα τραγοῖδια,
Καὶ κάθε τι ποῦ φῶτισ' 'ς τὴ γῆ μας — ἔρα, ἔρα,
"Απ' τῆς χρυσεῖς ἀχτίνος του 'ς τὰ σύννεφα γραμμένα.

Πρὸ τοῦ ἐκπληκτικοῦ ἐκείνου θεάματος ἡ γῆ ἰθαμβοῦτο, ἡ πλάσις ὅλη διετέλει ἐν ἀγαλματώδει σιᾷσει. Τὰ βουνὰ οἶοιτο ἔκλινον τὰς φαλακράς κορυφὰς περιβεβλημένας ὑπὸ ἰριδοχρόων ἀναθυμιάσεων, οἱ ἄγροί ἠπλοῦντο ἄλαιοι, ὠχροί, καὶ ὁ ἀπὸ νότου ἄνεμος ἠρέμα ἐκπνεύσας κατέλειπεν ἐν σιαθερῇ ἀκνηοῖα τὰς χλωροπρασίους πεύκας καὶ τὰς πλατυφύλλους ἀμπέλους. Τὰ πτηνὰ τῆς ἡμέρας ἀπειληθέντα ὑπὸ τῆς βροχῆς ἐκρέβησαν προῶρως ἐν ταῖς φωλεαῖς αὐτῶν, καὶ τὰ νυκτόβια πτηνὰ θαμβούμενα ὑπὸ τῶν τελευταίων φώτων τῆς ἡμέρας δὲν ἐτόλμων ἔτι νὰ προβάλωσιν εἰς θήραν τροφῆς.

Φωνὴ ἀνθρωπίνη, κραυγὴ ζώου δὲν ἤκούοντο. Καὶ ὥς ἐὰν ἡ παγκόσμιος ἐκείνη γαλήνη ἐπεβλήθη καὶ ἐφ' ἡμᾶς, ἐσιγήσαμεν ὁρμευμένως καὶ παρόστημεν ἄφωνοι μάρτυρες τοῦ μυστηρίου. Ἐπὶ δὲ τῶν μορφῶν ἡμῶν ἐπεχύθη μελαγχολία τις, ὥσεί συνεπενθούμεν μετὰ τῆς λοιπῆς φύσεως ἐπὶ τῇ ἐκτροῇ τοῦ ἀληθοῦς βασιλέως αὐτῆς . . .

"Αγροῶ τί συμβαίνει ἐν ταῖς ψυχαῖς ἄλλων· τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὁμολογῶ ὅτι ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ νῦν εἶμι, οὐδ' ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς καὶ θνελλώδους νυκτὸς καταλαμβάνομαι ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, τῶσιν παραδόξου φόβου ἐνίοτε, ὅσον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ λυκόφωτος. Καὶ ὅσάκις ἀσθενῶν διήλθον ἐν οἴκῳ κεκλεισμένος τοιαύτας ὥρας, καθ' ὅσον ἐθεώρουν περὶ ἐμὲ πυκνουμένην τὴν σκιὰν τοῦ δωματίου καὶ τὰ σκεύη ἐξαφανιζόμενα ἐν αὐτῇ καὶ τὰς εἰκόνας μαύρας, ὡς τόσας ὅπας σκοτεινὰς ἐπὶ τῶν τοίχων, ῥίγημά τι μὲ κατελάμβανεν ὡς ἐπαφὴ θανάτου καὶ ἀνεζήτου προῶρως φῶς, φῶς, ἵνα συντάμω τὴν ἀμφίβολον, τὴν μυστηριώδη ταύτην φάσιν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ζωῆς.

"Ἄλλ' ἡ μαγεία αἴφνης ἐλύθη . . . Πένθιμος πυκνοτάτη σκέπη ἐκάλυψε τὴν ροδαλὴν τοῦ ἡλίου μορφὴν κατὰ τὴν ἐσιτάτην ἐκτροπὴν καὶ βαρὺν τὸ πένθος ἠπλώθη ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ὅλου. Καὶ ἀποχρώσεις καὶ λάμψεις καὶ σκιαί ἐοβέσθησαν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἀπέμειναν διεσπαρμένα τὰ σύννεφα ὡς ἀσυνάσθητα σκιαγραφήματα νηπιακῆς χειρὸς.

Καὶ ὁ νυκτοκόραξ ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ὀπῆς του, καὶ ἡ νυκτερὶς ἀνείκητος τρέχουσα τὰ μεμβρανώδη πτερύγιά της, καὶ ὁ γκιώνης ἐγόνεσε γοερώς ἀπὸ τῆς λεύκης, καὶ τῶν ποιμνίων οἱ κωδωνίσκοι ἐκωδώνισαν ἀπὸ τῶν ἀγρῶν, καί, ὡς ἐὰν ἡ τελευταία τοῦ ἡλίου ἐκτροπὴ ἐπεχύθη ὡς φύσημα ἀνέμου ἐπὶ τὴν γῆν, χλινθὼν τι ρεῦμα ἀνείκηστον αἴφνης καὶ κλάδους καὶ φύλλα. Ἐκείνη τοῦ ἀνέμου ἡ πνοὴ ἐφύσησε πρὸς ἡμᾶς ἤχον ἐφίστης μελωδίας. Οὐδὲ ἥσμα πτηνοῦ, οὐδὲ κελάρωμα πηγῆς, οὐδὲ θρῆνος παρθένου, οὐδὲ βανκάλημα μητρὸς ὁ ἤχος

ἐκαῖνος, οὐδὲν τούτων ἦτο καὶ ταῦτα πάντα περιείχεν ἐν ἑαυτῷ.

Ἦρχιζεν ἀπὸ βαθύος, ὑποτρέμοντος, κρυφοῦ ἰσθός παραπόνου, ὡς πρώτου δειλοῦ αἰσθήματος, ἀγάπης. Βαθμηδὸν ἐγεινέτο, ἀνυφοῦτο καὶ ἐξεδηλοῦτο ἐν ποικιλοδία λεπιοτάτων φθόγγων. Ἐπηκολούθει τραχεῖά τις φράσις ὀργῆς, παραιτημένος γογγυσμός, ἀληθῆς γογγυσμός πόνου, καὶ ἔπειτα στροφαὶ θρηνηδὸν ἐλεγίου μονότονοι, ἀλλ' ἐν τῇ μοισιτοσίᾳ των τόσο μᾶλλον περιλαθεῖς. Κατ' ἐπανάληψιν ἐλέγιο το αὐτὸ καὶ πάντοτε τὸ αὐτό· ὅπως ἐπὶ των ἐχόντων σταθεράν τινα αἰτίαν λύπης. Ποτὲ ἥλιος θνήσκων δὲν ἐθρηνήθη ἐπὶ θλιβερωτέρου ἐλεγίου, ποτὲ Νύξ προβάλλουσα δὲν ὑμνήθη ἐπὶ περιπαθεστέρᾳ ᾠδῇ!

— Εἶπε ἡ φιλογέρα τοῦ Μήτρου, εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης.

— Μὰ εἶπε ἀληθινὰ ἔσοχος, προσέθηκεν ὁ ἑτερος των φίλων μου, πολλὰς φορές ἄκουσα φιλογέραν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν μ' ἔκαμε τόσην ἐντύπωσιν· τί λέγεις σὺ ποῦ χάσκεις αὐτοῦ; κ' ἔσεις τὸν ὁμὸν μου.

— Ἰσα ἴσα ἡ ἀφαίρεσίς μου αὐτὴ ἀποδεικνύει καλῆτερον ἀπὸ λόγια ποῦ μ' ἐμάγευσεν ἡ φιλογέρα τοῦ Μήτρου. Εἶπε καρεῖς ἀπὸ τοὺς ποιμένας; σιραφεῖς ἡρώτησα τὴν οἰκοδεσποιναν.

— Ναί, βόσκει τὰ πρόβατά μας πρὸ τριῶν ἐτῶν.

— Καὶ θὰ εἶνε νέος...

— Ἔως εἴκοσι, εἰκοσιδύο ἐτῶν μόλις.

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει βέβαια φλέβα μεγάλου μουσικοῦ, εἶπεν ὁ τρίτος σύντροφός μου, νέος ἱατρός· δὲν ἤξεύρω τί, ὁ τόπος ἴσως, ἡ ὥρα αὐτὴ, ἡ μοναδικὴ βραδεία τοῦ φθιτοπώρου συντελοῦσιν ὥστε νὰ ἐνδυναμώσῃσι τὴν ἐλπίδρασιν, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ τεχνικωτέρα μουσικὴ δὲν μ' ἔκαμε νὰ αἰσθανθῶ ἄλλοτε ὅ,τι τὴν σιγμὴν αὐτὴν αἰσθάνομαι.

Ἡ φιλογέρα ἰοίγησεν.

— Ἄν εἴχομεν κανένα τὰ τοῦ παραγγεῖλωμεν τὰ ἐξακολουθήσῃ, εἶπα πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην.

— Χαμένος κόπος, φίλε μου· ὁ Μήτρος ὡς καλλιτέχνης ἐκ φύσεως ἔχει καὶ τὰς ἰδιοτροπίας των συναδέλφων του, δὲν παίζει φιλογέραν παρὰ μόνον διὰν αὐτὸς θέλῃ, διὰν ἔχῃ ἐμπνευσιν...

— Καὶ αὐτὸ συμβαίνει, προσέθηκεν ἡ μέχρι τοῦδε ἀλαλὸς ἀδελφὴ τῆς οἰκοδεσποίνης, αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὁρισμένην ὥραν, ἅμα δύσῃ ὁ ἥλιος.

— Θὰ μοῦ εἰπῇτε ἴσως ὅτι ζητῶ διὰ τῆς φαντασίας νὰ πλάσω ὕλην μυθιστορήματος, ἀλλὰ ἐν τούτοις θὰ σὰς ὁμολογήσω καὶ καὶ γελάσετε. Ἐχω τὴν ἰδέαν ὅτι ὅχι ἀπλὴ φιλομουσία ἐμπνέει εἰς τὸν ἀμαθῆ αὐτὸν ποιμένα τὴν ὀρεξιν νὰ παῖξῃ μὲ τόσον αἰσθημα φιλογέραν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο δυνατότερον, ἀκαταμάχητον. Οἱ φθόγγοι του εἶνε σαφῆς καὶ ἐγγλωτιστοῦ ἑκφράσις ἀληθινοῦ πόνου.

Οἱ ἄλλοι ἐγέλασαν ἐκτὸς των δύο γυναικῶν.

— Μήπως νομίζεις ὅτι καὶ εἰς τὰ βουνὰ συμβαίνει ὅ,τι εἰς τὰς πόλεις; εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ ὅτι ὅπως ἐκεῖ γίνεσθε ποιηταὶ ἀπὸ ἀράπην πρὸς δύο ὥραϊα μάτια καὶ εἰς τὸ βουνὸν ὁ ποιμὴν γίνεται μουσικὸς ἐξ ἔρωτος; Ἄν βαρύνεσαι; Ἐδῶ αὐτὸς ὀρμεμφύτως παίζει χωρὶς νὰ ἐννοῇ, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται ὅ,τι παίζει περισσύτερον ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς φιλογέρας του.

— Ἀπὸ τὸ σιδήρον, θέλεις νὰ εἰπῇς, ἐπέλαβε πάλιν ἡ παρακαθημένη κόρη.

Ἐξεπλάγημεν.

— Ἀπὸ τὸ σιδήρον; πῶς; ἡ φιλογέρα εἶπε ξύλην...

— Ἡ ἀπὸ πόδι ὀρνέου κάποιε, προσέθηκεν ὁ ἱατρός.

— Ἡ φιλογέρα τοῦ Μήτρου λοιπὸν διαφέρει· εἶπε ἀπὸ κανῶν παλαιοῦ ὅπλου.

— Μὰ πῶς τὸ ἔμαθες σὺ αὐτό, ἐνῷ ἐγὼ δὲν τὸ ἤξευρα; ἡρώτησεν ὁ γαμβρός της.

— Ἄν δὲν βαρύνεσθε θὰ σὰς εἰπῶ ἀπὸ ἀπυρόλλακτα ὅπως μοῦ εἶπε τὴν ἱστορίαν ἡ γρηὰ Τασσώ, ἡ μητέρα τοῦ ἐπιστάτου.

— 'Ακοῦτε ἐκεῖ; ἀνερώνησα μετ' ἀληθοῦς ἐνδιαφέροντος κ' ἐπλησίασα τὸ κάθισμά μου.

— Μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας ποῦ εἶχεν ἐκθῆ ὁ Μη-
τρος εἰς τὸ χωριὸν ἰδὼ ἔτυχε νὰ περάσῃ ἓνας πραγματευτής.
'Ο πραγματευτής αὐτὸς ἐκτὸς ἄλλων διαφορῶν εἶχε καὶ μίαν
δωδεκάδα φλογέρες ξύλινες. 'Ο Μητρος ἐπλησίασε κ' ἐπῆρε
μίαν εἰς τὰ χέρια του, τὴν ἐκοίταζε καὶ τὴν ἄφησε πάλι. «Τὶ
τὴν παράτησες; δὲν σ' ἀρέσει;» ἔρωτᾷ ὁ πραγματευτής.
«Δὲν κάνει γιὰ μένα, δὲν εἶνε δυνατὴ». 'Ο πραγματευτής
προσεβλήθη: «Τὶ θές νὰ 'πῆς;» τοῦ λέει. «Θέλω νὰ 'πῶ
πῶς ἄμα μιὰ φορὰ παίζω θὰ σκάσῃ ἡ φλογέρα.» 'Ο πραγμα-
τευτής ἐγέλασε: «Δοκίμασε!» λέει. «Μὰ νὰ μὴ ζητῆς πληρω-
μὴ;» ἀποκρίνεται ὁ Μητρος. «'Οχι, ὅχι, ὅσες φλογέρες σπά-
σῃς μὲ τὴ φωνή σου, χάρισμά σου!» Τότε λοιπὸν ὁ Μητρος
παίρνει τὴν πρώτη φλογέρα. Γύρω μαζεύθηκε ὅλο τὸ χωριὸν,
ἐκθὺς ἅμ' ἄκουσαν τὴν πρώτη φωνή, γιατί δὲν ἦτον φλο-
γέρας φωνή, καθὼς λέει ἡ γρηὰ Τασσώ, ἦσαν ἀηδονιοῦ λά-
λημα. Μὰ δὲν εἶχε βγάλῃ εἴκοσι τριάντα φωνές καὶ σ' τὸ
πρῶτο γογγυτὸ ἡ φλογέρα ἐρράγισεν ἀπὸ πάνω ἔως κάτω.
'Ο πραγματευτής κ' οἱ ἄλλοι ἐθαύμασαν· πρώτην φορὰν εἶδαν
τέτοιο πρᾶγμα. 'Ο Μητρος παίρνει δεύτερη φλογέρα, τὸ ἴδιο,
τρίτη, τὸ ἴδιο, φθάνει ἔως τῆς ἑπτά. Τότε λέγει τοῦ πραγμα-
τευτῆ: «Εἶδες πῶς σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθεια; τοῦ κάκου σὲ ζη-
μιώνω. Φτάνει πλειά. Γιὰ τὸν 'δικό μου τὸν πόνο, γιὰ τὴ
φωτιά ποῦ βγάζουν τὰ στήθια μου χρειάζεται ὅ,τι καὶ γιὰ τὴ
φωτιά τοῦ μπαρουτιοῦ· μόνον τὸ σίδερο τὴ βαστάει!» Κ'
ἐβγαλε τότε ἀπὸ τὴ ζώνη του μιὰ φλογέρα σιδερένια ἀπὸ πα-
λαιὰ κάνα τουφεκιοῦ. 'Εκεῖ ἄρχισε πλεόν νὰ παίζῃ χωρὶς
φόβον ὅτι θὰ ραγισθῇ. Ποιέ, λέγει ἡ γρηὰ, δὲν ἀκούσθηκε
τέτοιο πρᾶγμα σ' τὸ χωριὸν. 'Ακουε; καὶ σοῦ ἤρχετο ὀρεξίς ν'
ἀντιστενάξῃς, νὰ κλάψῃς. Μὰ ἀπὸ τότε δὲν ἐξανάπαιζε ποτὲ
πλειά ὁ Μητρος· 'μπροστὰ σ' τὸν κόσμον, κ' ἔγινεν ἄγχιος
χωρὶς αἰτία. Παίζει φλογέρα μόνον σ' τὴν ἐρημιὰ τὸ βράδυ

πρὶν νυκτιώσῃ καὶ σιωπαίνει ἅμα ἰδῇ ἄνθρωπον. Πάντα γυ-
ρίζει μὲ τὰ πρόβια καὶ πολὺ σπάνια ἔρχεται σ' τὸ χωριὸν
μόνον γιὰ νὰ πάρῃ ψωμί.

'Η κόρη διαγένηθη τὰ περὶ τοῦ βοσκοῦ μετὰ πολλῆς χάρι-
τος καὶ ἐν τῷ τόνῳ τῆς φωνῆς τῆς ἐπελάνθανε ζωηρὸν ἐν-
διαφέρον. 'Όταν ἐτελείωσε δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῶ πάλιν:

— Γελᾶτε πάλιν ἂν θέλετε, ἀλλ' ἐγὼ στοιχηματίζω ὑμῖν·
ἀπ' αὐτὰ μάλιστα, ὅτι ἡ καρδιά τοῦ ποιμένου αὐτοῦ κρύπτεται
καὶ μέσα της, καὶ ἐγγενὲς ἀλλὰ καὶ σπαρακτικόν, ἀπεγνω-
σμένην ἀγάπην ἴσως. Δὲν ξέρετε τίποτε ἄλλο περὶ αὐτοῦ;

Ποῦ ἦτον πρὶν ἔλθῃ ἰδῶ;

— Δὲν εἶχαμεν ποτὲ τὴν ἀδιακρισίαν νὰ τὸν ἐρωτήσωμε
πολλά, μοῦ εἶπε γελῶν ὁ οἰκοδεσπότης, ἡμεῖς δὲν ἐξομολο-
γοῦμεν τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ γράφωμεν βιβλία.

'Η οἰκοδέσποινα διέκοψε τὴν συνομιλίαν διὰ χαρμωύτου
ἀγγέλλματος ὅτι ἡ τράπεζα εἶν' ἐτοιμή. 'Ηγέρθημεν πάντες
ἵνα εἰέλθωμεν εἰς τὸ παρακείμενον ἐστιατόριον, ἀλλ' ἐνῶ
ἐλάμβανον θέσιν εἰς τὴν τράπεζαν πλησίον τῆς γυναικαδέλ-
φης τοῦ φίλου μου ἠρώτησ' αὐτὴν σιγαλά:

— Καὶ οὔτε σεῖς, ποῦ ξέρετε τὰς ἱστορίας τοῦ χωριοῦ,
δὲν ἠμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε τίποτε ἄλλο περὶ τοῦ Μητροῦ;

— 'Οχι!

'Αλλ' αὐτὸ τὸ ὅχι τὸ εἶπε μὲ τόσον ἀλλόκοτον τρόπον,
ᾧσατε ἐντόησα ὅτι καὶ ἐγνώριζε, τὸ ὅποιον δὲν ἤθελε νὰ
φανερῶσῃ.

Τὸ γέῦμα ἦτο ὀρεκτικὸν καὶ ζωηρότατον· παρειδήθη ὑπὲρ
τὴν ὥραν κ' ἐπεώρομεν ἤδη τὰ ἐξαιρέτα ὀπωρικά τοῦ κτή-
ματος, ὅτε διπλοῦς πυρεβολισμὸς οὐχὶ πολὺ μακρόθεν ἀκου-
σθεὶς ἔκαμε πάντας ν' ἀνασκαρτήσωσι.

— Μὴν ἀνησυχῆτε, εἶπεν ἡρέμα ὁ οἰκοδεσπότης φέρον
εἰς τὰ χεῖλη ράγα σιαφύλης, κάποιος θὰ εἶχε φυλάξῃ γιὰ
λαγὸ ἢ ἀλεπού.

Μετὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἡ διακοπὴ συνδιάλεξις ἐπανελή-

φθη θερμότερα καὶ ὁ λόγος ἦτο περὶ χειμερινῶν διασκεδάσεων ἐν Ἀθήναις. Ἀλλ' ἔσθ' ἡ γοργὰ βήματα ἀκούσταις τὴν κλίμακα καὶ ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴν θύραν τοῦ ἐσπιατορίου προβάλει ἡ κεφαλὴ τοῦ φουσιανέλλοφ' ἑνὸς ἐντρομοῦ.

— Ἀφέντη, καὶ διεκόπτετο ὑπὸ ἁσθματος καὶ τρόμου, ἀφέντη, φονικὸ ἐγένηκε... Μᾶς σκότισαν τὸν τσοπάνο...

— Τί; ἐκραξεν ἐκεῖνος βιαίως ἀνεγερθεὶς ἀπὸ τῆς θέσεώς του, τὸν Μήτηρο; Ποῦ; ποῖος; καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν κλίμακα, κρατῶν ἐν τῷ χειρόμακτρον εἰς χεῖρας.

Αἱ γυναῖκες ὠχρίασαν, σχεδὸν ἐμποθύμηνσαν, καὶ ὁ νέος ἱατρός ἔειπε πρὸς αὐτὰς ποτήριον ὕδατος καὶ προσήλωσεν ἀνήσυχος τὸ βλέμμα. Ἀλλ' εὐθὺς συλλογισθεὶς ὅτι ἀλλαχοῦ ἴσως ὑπῆρχε πλειότερα ἀνάγκη αὐτοῦ, εἶπε πρὸς ἡμᾶς νὰ μείνωμεν κ' ἐκεῖνος ἠκολούθησε τὸν ἀπελθόντα οἰκοδεσπότην μετὰ τοῦ ἐπιστάτου. Ἐν' εὐνόητος ἡ ἀγωνία, ἐν ἣ διεισεύομεν πάντες ἀναμένοντες τὴν ἐπάνοδον τῶν ἀπελθόντων εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐκλήματος, καὶ ἡ φοβία, ἥτις κατεῖχεν ἡμᾶς ἐπὶ τῇ γειτονίᾳ τοῦ θανάτου. Μει' ὀλίγον ὁ ἱατρός ἐπανήλθε μόνος, κατηφής. Εἰς νῦφωνα ἐρωτήματα μᾶς ἀπήντησε χαμηλοφώνως:

— Τίποτε, καμμία ἐλπίς· ἡ μία σφαῖρα ἐπέρασε τὴν καρδίαν καὶ ἡ ἄλλη τὸν δεξιὸν πνεύμονα.

Ὁ οἰκοδεσπότης ἐπανήλθε μετ' ὀλίγον συγκεχυμένος καὶ πλήρης ὀργῆς. Ἐρεπε νὰ φροντίσῃ καὶ διὰ τόσα πράγματα σχευρά, νὰ μηνύσῃ εἰς τὸν σταθμὸν τῆς χωροφυλακῆς, νὰ στείλῃ εἰς τὸν εἰρηνοδίκην, νὰ ἐτοιμάσῃ πρὸς ταφὴν τὸ πτώμα τοῦ ἀτυχοῦς. Μόλις ὅταν ἐτελείωσε τὰ πρῶτα ἐπείγοντα ἦλθε κ' ἐστάθη ὀλίγον πλησίον ἡμῶν.

— Καὶ περὶ τῶν φονέων δὲν ὑπάρχει ὑπόνοια; ἠρώτησα.

— Δὲν ξέρω ποιοὶ ἦσαν, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπῆραν νὰ κλέβουν πρόβατα...

Αἱ γυναῖκες εἶχον καταληφθῇ ὑπὸ νευρωῆς ταραχῆς καὶ ὁ ἱατρός ἠναγκάσθη νὰ τὰς περιποιηθῇ ὅλην τὴν νύκτα. Εἶχο-

μεν ἔλθῃ χάριν διασκεδάσεως καὶ ἐξ ἀπιστεῖστον, ἐκ μοιραίας συμπτώσεως, εὐρέθημεν μάρτυρες δράματος, διότι ὁ αἰφνίδιος φόνος τοῦ Μήτηρου, μετ' ὅσον ἐνδιαφέρον εἶχομεν λάβῃ πρὸ μῆς στιγμῆς περὶ αὐτοῦ, καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐγένετο ἦτο τι δραματικώτατον ἀληθὺς.

Μετὰ τινα ὥραν ὁ οἰκοδεσπότης ἐξῆλθε πάλιν καὶ μ' ἔνευσε νὰ τὸν ἀκολουθήσω:

— Πηγαίνωμεν νὰ ἴδωμεν τὸ πτώμα, μοῦ εἶπε σιγαλά, δὲν εἶπα τίποτε ἐμπρὸς εἰς τὰς γυναῖκας διὰ νὰ μὴν ταραχθοῦν.

Κατήλθομεν εἰς ἀνώμαλον δρομίσκον· ὁ ἀγροφύλαξ προηγῆτο κρατῶν φανόν. Τὸν νεκρὸν εἶχον μετακομίσῃ ἐντὸς κενῆς ἀχυραποθήκης καὶ εἶχον ἀποθήσῃ κατὰ γῆς. Ἡ κεφαλὴ ἀνυψοῦτο μικρὸν διὰ δερματίου ἀχύρου κ' ἐκλινε πρὸς τὸν δεξιὸν ὦμον, αἱ χεῖρες ἦσαν ἐσταυρωμέναι ἀκανονίστως, οἱ πόδες διωκόμενοι ὀλίγον. Τρία μικρὰ κίτρινα κηρία κατὰ γῆς ἐφώτιζον τὴν χαμηλὴν ἀποθήκην, ἥτις ἀπέπνεε δριμύτην ὀσμὴν ἀχύρου. Ἡ μορφὴ τοῦ νεκροῦ ἡλιοκαῆς, ἀμύστακος, ζωηρὰ κ' ἐκφραστικὴ, ἐτήρει καὶ ἐν τῇ νεκρικῇ ταύτῃ ἀκινήσει ἀρρενωπὴν τινα εὐμορφίαν· τὸ στόμα συνεπτύσσειτο εἰς μειδίαμα, ὡς ν' ἀπεδέχθη εὐχαρίστως τὸν θάνατον, καὶ ὑπὸ τὰ κλειστὰ μεγάλα βλέφαρα ἐμάντεν τις ὅτι πρὸ μικροῦ ἔλαμπον μαῦροὶ ὀφθαλμοὶ πλήρεις ζωῆς. Περὶ τὸν νεκρὸν ἐκάθητο κατὰ γῆς δύο τρεῖς χωρικοὶ ἀγροπλοῦντες, οἵτινες ἠγέρθησαν ἐπὶ τῇ προσεγγίσει ἡμῶν. Καὶ τὸ συγκινητικώτατον ἔξω τῆς θύρας ὁ μαῦρος ποιμενικὸς κύνων, ὁ ἀχώριστος τοῦ Μήτηρου σὺντροφος Νεῦρος, ἴσταιτο ἀναμένων πότε θὰ ἐξέλθῃ ὁ προσφύλης κύριός του...

Κ' ἐνῷ ἐγὼ μετὰ συγκινήσεως, δακρύων, προσέβλεπον τὴν συμπαθεῖ μορφὴν τοῦ ἀτυχοῦς νεκροῦ, ὅστις δὲν εἶχεν οὔτε μητέρα, οὔτε ἀδελφὴν, οὔτε μητρίν, ἵνα τὸν κλαύσωσιν, ἀλλ' ἐφειλάσσειτο ἐκεῖ ὑπὸ ξένων ἀνθρώπων ἐν ξένῳ οἴκῳ, ὁ σὺντροφός μου κύνας ἠρεῖνα τὸ σελάχι αὐτοῦ, εὐρών δ' ἐκεῖ

ἀνέσχευε τεμάχιον σιδηροῦ σωλῆνος, τὴν περιφέρημον φλογέραν τοῦ ποιμένου.

— Θὰ τὴν φυλάξω, μοὶ εἶπε διὰ τρεμούσης φωνῆς, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ δυστυχομένου αὐτοῦ νέου. Τὸ σιδηρον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος ἔκαμε γ' ἀναδίδῃ τόσῳ γλυκαῖς φθόγγου, τῶρα πλέον μένει χωρὶς ἀξίαν, χωρὶς ζωῆν, ὅπως τὸ πτωμά του τὸ ἄνυχον.

Καὶ σιραφεῖς ἐξῆλθε ταχέως διὰ τῆς χαμηλῆς θύρας...

Δὲν ἐκοιμήθημεν ποσῶς τὴν νύκτα ἐκείνην. Μετ' ὀλίγον ἦλθαν χωροφύλακες, πρὶν δ' ἐξημερώσῃ ὁ εἰρηνοδίκης. Τὸν ἔθαψαν παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, ἄντε πομπῆς. Ἡ οἰκοδεσποῖνα μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς ἐπέμεναν τὰ παρακολουθήσωσι τὴν κηδείαν, καὶ οἱ μαργαρίται τῶν δακρύων τῶν ἦσαν οἱ μόνοι, οἵτινες ἔγγραφαν τοῦ τάφου του τὸ χῶμα. Ἐμείναμεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὴν νύκτα ἐν' ἀναπαυθώμεν, διώτι ἡμεῖθα κατὰκοποι ἐκ τῆς ἀδυναμίας, τὴν δ' ἐπομένην προῖαν ἐκάμαμεν τῇ ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσει τοῦ οἰκοδεσπότου τὴν ἀναβληθεῖσαν ἐκδρομὴν τοῦ βουνοῦ. Ἀλλ' ἡ εὐθυμία μας εἶχεν ἐκλείνῃ καὶ δὲν ἐβλέπαμεν τὴν ὥραν νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν. Καὶ ἡ νεαρὰ δὲ σύζυγος τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ ἡ ἀδελφή της εἶχον σαφῶς δηλώσῃ ὅτι δὲν ἐντόουν νὰ παραμείνωσι ἐπὶ πλέον ἐκεῖ κατηληφθεῖσαι ἐπὶ τρόμου. Τὴν ἑσπέραν λοιπὸν κατήλθομεν πάντες εἰς τὴν πόλιν.

Τὴν ὑστάτην στιγμήν καθ' ἣν ἡ νεωτέρα τῶν συνοδοιπόρων μας κατήρχετο τοῦ ἵππου κ' ἐπληοῖασα ἵνα τὴν βοηθήσῃ ἐνυθόρως:

— Εἴχετε εἰλῇ προχθὲς δι' οἰσιχηματίζετε πῶς ὁ Μῆτρος εἶχε μέσα του κάποιον ἱερωτα κρυφόν, ἀπονενοημένον, παράλογον ἀδύνατον...

— Καὶ λοιπὸν...

— Εἴχετε δίκαιον.

— Μπα! καὶ ποίαν ἀγαποῦσε;

— Δὲν μαγεύετε; κ' ἔφυγε ταχεῖα.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀνεχώρησα ἐκ τῆς νήσου καὶ δὲν ἐπαυέειδον αὐτὴν πλέον. Μετὰ τινας δ' ἡμέρας ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ἐπαύλεως μοῦ ἔγραψεν ὅτι οἱ φρονεῖς τοῦ Μῆτρος συνελήφθησαν καὶ ἦσαν δύο Γύφτοι ζωοκλέπται.

Ἐπὶ παρῆλθον ἔκτιστε καὶ ὅμως ἡ ἀνάμνησις τοῦ δραματικοῦ ἐκείνου ἐπεισοδίου μένει ἀντξάλειπτος ἐν τῇ μνήμῃ μου. Καὶ νῦν δ' εἰ, ὁσάκις ὁδοιπορῶν ἀνὰ τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ δάση ἐν φθινοπωρινῇ ἑσπέρᾳ, ἀκούω ἤχους ποιμενικῆς φλογέρας, μελαγχολῶ καὶ στενάζω, ἀναπολῶν τὴν θουμασίαν ἐκείνην τοῦ ἀτυχοῦς βοσκῶν μελωδίας, ἥτις ἦτο καὶ ὁ πρὸς τὴν ἡμέραν καὶ ὁ πρὸς τὴν ζωὴν ἀποχαιρετισμὸς αὐτοῦ, ἀληθὲς κύκλιον ἄσμα.

Γεώργιος Δροσίνης.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΤΟ ΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Πρὸς τὴ δύει ὁ ἥλιος τ' ἄρμα του γυρνᾷ
τὰ χρυσὰ μαλλιά του κυματίζουν·
Βάφουν ζεμπουλένια τὰ ψηλὰ βουνὰ
Πορφυρᾷ τὰ οὐράνια χρωματίζουν.

Ζώνουν μὲ σχιστές, κροσάτες ἀντηλίδες
Κάθε σιννεφιὰ τῆς ἀτμοσφαίρας,
Σὰν χρυσὸς ταντέλες καὶ τριανταφυλλίδες
Στὸ γαλάζιο πέπλο τῆς ἐσπέρας.

Καὶ ψηλὰ ἀπ' τὰ κρόσια ἐκεῖ τῆς σιννεφιᾶς
Σὰν διαμάντι ποῦ δὲ αὐτὰ στολίζει
Τ' ἄστρο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐμορφίης
Ἡ χρυσὴ Ἀφροδίτη μ' ἀντικρύνει.

Πρῶτο ἀπ' ὅλα τ' ἄστρο μεσ' σὺν οὐρανῷ,
Πρῶτος ἀπ' τὸ λόφο σ' ἀγναντεύω,
Σὰν ἀποσπερίτη, σὰν ἀγγερινό,
Ἄστρο τῆς ἀγάπης σὲ λαιρεύω.

..

Τ' ἄρμα τοῦ ἡλίου κα' ἡ ζωὴ τῆς γῆς
Μέσ' ἀπὸ τοῦ χάους τὴν ἀγκάλη
Δὲν ξυπνοῦν, δὲν βγαίνουν ἄστρο τῆς αὐγῆς
Πρὶν ἰδοῦν τὸ φῶς σου νὰ προβάλλῃ.

Μὰ καὶ κάθε πόθος σὴν καρδιά κρυφός,
Κάθε ἱκανότης μέσ' σὴν φύσι,
Μήπως δὲν κοιμοῦνται πρὶν ἀγάπης φῶς
Στὸν ὄρθο τὸ δρόμο τὰ ξυπνήσῃ ;

Στοῦ Θεοῦ τὸν κόλπο τ' ἄτομα χυτὰ
Ἐκοιμοῦνταν τόνα χωριστὰ ἀπ' τ' ἄλλο.
Μ' ἓνα βλέμμ' ἀγάπης τᾶσμιζε κι' αὐτὰ
Κι' ἔκαμαν τὸν κόσμο τὸν μεγάλο.

Κι' ἀπὸ τότε ποῦ πε κι' ἔγινε πρωτὶ
κι' ἔβαλε καρδιὲς μέσα σὶα στήθη
Πάντα ἀπ' τὴν ἀγάπη κάθε μιὰ ζωὴ
Κάθε ἀστέρι σὴ ζωὴ ὠδηγήθη.

Πρῶτο ἀπ' ὅλα τ' ἄστρο μεσ' σὺν οὐρανῷ
Ἄστρο τῆς ἀγάπης σ' ἀγναντεύω
Σὰν τοὺς μάγονες σκύβω καὶ σὲ προσκυνῶ
Σὰν ἐρωτευμένος σὲ λαιρεύω.

..

Σὺ κι' ὅταν πλαγιάσῃ ὁ ἥλιος καὶ ταφῇ,
Λαμπατιένιο τοῦ κρατὶς λαμπάδι,
Σιγογέροντες σὴ σιωπῇ του σὰν κρυφῇ,
Σὰν γλυκειὰ του ἀγάπη κάθε βράδυ.

Κι' ἡ πιστὴ ματιὰ σου σὴ θλιμμένη γῆ
Ραίνει μιὰ παρηγοριὰ μεγάλη.
Μὲ τὸν ἥλιο ποῦ περνοῦμε, τὴν αὐγὴ
Μόνο σὺ θὰ μῆς ἐνόησες πάλι.

Μὰ καὶ δόσεις δύοσι μὴ ζωὴ θνητὴ
Καὶ χαθῇ οἷον φῶς ποῦ τελειῶνται
Μήπως ἡ ἀγάπη τῶν καρδιῶν μ' αὐτὴ
Κι' ἔξω ἀπ' τῆ γῆ δὲν μᾶς ἐνώνει ;

Πρῶτο ἀπ' ὅλα τ' ἄστρα μέσ' σιὸν οὐρανὸν
" Ἀστρο τῆς ἀγάπης σ' ἀγναντεύω,
Σὺν τοὺς μάγους σκύφτω καὶ σὲ προσκυνῶ
Σὺν ἐρωτευμένος σὲ λατρεύω.

..

Πάνω ἀπὸ τὸν τάφο ὁ τοῦς μας σιωπᾷ.
Νύχτα βλέπει καὶ μηδὲν ἐμπρός του.
Τῆς ἀγάπης ἡ ἀκτῖνα διασκορπᾷ
Τὸ βαθὺ σκοτάδι τοῦ ἀγνώστου.

Μὲ τ' ἀχνά της χέρια μάννα θλιβερῇ
Στοῦ παιδιοῦ τὸ χῶμα ἀλαφροσκορπῇ.
Λούλουδα φυτεύει γιὰ νὰ τὰ χαρῇ
Λύγρο γιὰ παρηγοριὰ τοῦ ἀνάφτει.

Μὲ τὰ μάτια ποῦ θρηγεῖ τὰ χαρωπὰ
" Ἡ ἀγάπη σιὴν καρδιὰ δὲν σβήνει.
Στὰ ὄρφανὰ γιὰ τὸ παιδί της τὴ σκορπᾷ.
Στὰ φτωχὰ τὴ δίνει ἐλεημοσύνη.

Κι' εἶσι τῆς ἀγάπης ἡ θερμὴ πνοή
Αὐτὸ ζωὴς σ' εἶνα νεκρὸ χαρίζει.
Μιὰ μέσ' σιὴν καρδιὰ μας πρόσκαιρη ζωή.
Μιὰν αἰώνια ποῦ ὁ καθείς ἀξίζει.

Πρῶτο ἀπ' ὅλα τ' ἄστρα μέσ' σιὸν οὐρανὸν
" Ἀστρο τῆς ἀγάπης σ' ἀγναντεύω,
Σὺν τοὺς μάγους σκύφτω καὶ σὲ προσκυνῶ
Σὺν ἐρωτευμένος σὲ λατρεύω.

..

" Ως καὶ τοῦ ἀθέου ἡ καρδιὰ μαζί
Μ' ἔταν ἀσκητὴ θὰ συμφωνήσῃ,
Πῶς ἀλήθεια ἐντὸς της κάθε πλάσμα ζῇ,
Κάθε τι ποῦ ἀλήθεια εἶχε ἀγαπήσει.

Δίχως ἄλλο μέσ' στὰ στήθη τὰ ἱερὰ
Τοῦ θεοῦ ἀπὸ ἀγάπη γεννημένες
Δὲν πεθαίνουν ἢ ψυχὲς καμμιὰ φορὰ
Καὶ ἄς ἦναι ἡ σάρκες μας θαμμένες.

Μὲ ἀγάπη ἀπ' ἄστρο σ' ἄστρο τὲς περνᾷ,
Νὰ χαροῦν τῶν ἔργων τὸν τὰ κάλλη,
" Ως ποῦ νὰ ἐνωθοῦμε ὅλοι μας ξανά,
Στοῦ κοινοῦ πατρὸς μας τὴν ἀγκάλῃ.

Πρῶτο ἀπ' ὅλα τ' ἄστρα μέσ' σιὸν οὐρανὸν
" Ἀστρο τῆς ἀγάπης σ' ἀγναντεύω,
Σὺν τοὺς μάγους σκύφτω καὶ σὲ προσκυνῶ
Σὺν ἐρωτευμένος σὲ λατρεύω.

Γ. Βιζυηνός.

.....

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΣΚΥΛΟΥ

Ὡς γὰρ ἦτο χθεσινὴ ἐνθυμούμαι τὴν ἤδη τεσσαρακονταετὴ τοῦ σκύλου ἐκείνου ἱστορίαν. Ἦμην τότε μαθητὴς τῆς πρώτης τάξεως τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου εἰς τὸ ἑλληνοαμερικανικὸν Λύκειον τοῦ μακαρίτου Χρήστου Εὐαγγελίδου. Ἐρχόμενος ἐξ Ἰταλίας δὲν εὐρέθην ὅσον ἐφοβούμην εἰς τὴν Σύραν ξενητευμένος. Πολλοὶ τῷ ὄντι ἀπέμενον ἀκόμη εἰς τὴν ἑμνηθείσαν ὑπὸ τοῦ Ὁρφανίδου ξηρόνησον Ἰταλοὶ πατριῶται ἐκ τῶν φιλοξενηθέντων μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἑπαναστάσεως τοῦ 1848. Ἰταλοὶ ἦσαν οἱ πλείστοι ἀκονηταὶ ξυραφίαν, καθαρισταὶ κηλίδων, συγκολληταὶ σπασμένων πινακίων, ἀνακαινισταὶ παλαιῶν ὑποδημάτων, διακοσμηταὶ τῶν νεκρῶν φερέτρων, εὐνουσισταὶ πετιεῶν, ὑπαίθριοι τηγανιστὰς σμαρτίνων καὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ζωγράφοι, λιθοξόοι, χοροδιδάσκαλοι καὶ μουικοί. Αἱ ἀξιώσεις τῶν καλλιτεχνῶν τούτων περιορίζοντο εἰς τὸ γὰρ μὴ ἀποθάνωσι τῆς πείνης, ὁ δὲ βίος δὲν ἦτο τότε ὅπως σήμερον ἀκριβός. Ἀντὶ εἰκοσιπέντε τὸν μῆνα δραχμῶν ἠδύνατό τις γὰρ εὖρη, δλόκληρον μονόροφον οἰκόσπον εἰς τὰ Βαπόρια καὶ ἀκόμη εὐθηνότερον, ἂν εἶχεν ἀμβλείαν τὴν δοφρησιν, παρὰ τὰ βυρσοδευρεία, καὶ μὲ ἓν μόνον σφάντζικον γὰρ χορτάσῃ κεφτιέδες, σιουφάδον καὶ καταμῆν εἰς τὰ αὐτοκαλούμενα **Εὐρωπαϊκά ξενοδοχεῖα**.

Ἀνάλογος τῆς τοιαύτης τοῦ βίου εὐθηνείας καὶ τῆς πληθώρας διδασκάλων ἦτο τῶν μουικῶν μαθημάτων ἡ τιμὴ, οἱ δὲ φιλόμουσοι πάσης κοινωνικῆς τάξεως Ἐρμουπολίται ὠφειλοῦντο τῆς εὐκαιρίας, ὅπως διδαχθῶσιν ἕκαστος ἀντὶ μικρᾶς θυσίας τὸ ὄργανον τῆς ἐκλογῆς του. Οὐδέποτε οὐδαμοῦ ἀντήχησαν ὅσα τότε εἰς τὴν Σύραν βιολία, φλάουτα, τρόμπαι, πίφερα, μανδολίνα, κόρνα καὶ κλαρινέτα. Ὁ περιορχόμενος τὰς σιενωποὺς τῆς πόλεως, καὶ μάλιστα τὰς Κυριακὰς, ἐπνίγειτο εἰς κύματα μελωδίας ἐξορμῶντα ἐκ παντός παραθύρου. Οὐδ' ἠδύνατο γὰρ καθῆσθαι εἰς τὴν ἑδραν κουρείου ἢ τὴν τράπεζαν καφετείου χωρὶς γὰρ εὐρεθῇ ἀντιμέτωπος συμπαιριῶτον τοῦ Μιχαῆλ Ἀγγέλου καὶ τοῦ Κορεγίου ζητοῦντος τὴν ἄδειαν γὰρ εἰκονίσῃ ἀντὶ τριδράχμου «τὴν εὐγενῆ καὶ ἐκφραστικὴν κεφαλὴν του», ἢ γὰρ προσφῇσθαι ὁ σκύλος, ὁ γάτος ἢ ὁ ψιττακὸς του χωρὶς γὰρ δεχθῇ ἀδθημερὸν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ προτείνοντος γὰρ βαλσαμώσῃ τὸ λείψανον «τοῦ ἀξιεγράστου ζώου». Ἄν δὲ ἐκινδύνευσεν γὰρ μεταβῇ εἰς τὰ, αἰωνίους μονὰς διακρίμενον τῆς συριακῆς κοινωνίας μέλος, τότε ὅχι γὰρ κενώσῃ, ἀλλ' οὐδὲ κἄν γὰρ ξεψυχῇσθαι ἐπερίμεναν οἱ προσφερόμενοι γὰρ διαιωνίσωσι διὰ γυνήϊον ἐκμάγματος τὴν ὄψιν τοῦ **ἐπιφανοῦς μεταστάντος** ἢ γὰρ ἐμνήσωσι τὰ ἀληθυσμόνητα ἔργα του εἰς τὰ ἔγκριτα τῆς Ἰταλίας φύλλα. Ἀδύνατον εἶνε γ' ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην μου τὰς τοιαύτας παρὰ τὴν θύραν παντὸς ἐτοιμοθανάτου συντελέσεις πειναλέων Ἰταλῶν, χωρὶς γὰρ ἐνθυμηθῶ συγχρόνως τὸ δημοτικὸν δίσκιον :

Ὅσον κοράκι κάθουσαι τριγύρω τοῦ κραββάτου
Καὶ καριτροῦν κα' ἐγδέχονται τὸ ποῖε θὰ προσφῇσθαι.

Τὸ δὲ κακὸν ἦτο, ὅτι δὲν περιορίζοντο μόνους τοὺς νεκροὺς γ' ἀνυμνῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ζώντων διέστρεφον τὸν νοῦν διὰ τῶν ὀγκωδαιοτάτων ἐγκωμίων. Οἱ Λαῖνοι ποιηταὶ ἐσατέρωσαν ἀσπλάγχχνως τὴν χαμερπῆ κοίταξιν τῶν ἐπὶ Αὐγουσίτου πανταχόθεν συρρευσάντων εἰς τὴν Ἰταλίαν Γραικύλων. Τούτους

ὅμως ἐπερέβησαν κατὰ πολὺ οἱ εἰς τὴν Σύρον καταφυγόντες ἀπόγονοι τῶν σατυριστῶν.

Δύσκολον ἦτο γὰ εὐρεθῆ καὶ ὅλην τὴν γῆσον ἀξιότιμός τις μεγαλέμπορος, καταστηματοῦχος, λουκουμοποιός, τοκιστής, βυρσοδένης, σαράνης ἢ καρaboκύρης, τοῦ ὁποίου δὲν ἐμνήθη πεζῶς καὶ ἐμμέτρως «*Facile ingegno*» καὶ «*il raro talento*». Ἡ δὲ πρὸς τὰς εὐγενεῖς αὐτῶν κυρίας ἰταλικὴ λατρεία ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τοῦ κωμικοῦ καὶ τοῦ πιστευτοῦ. Μεταξὺ τῶν οἰκοδεσποινῶν τούτων ἐπῆρχον βεβαίως καὶ τινες πράγματι εὐπρόσωποι. Καὶ αὗται ὅμως ἔπρεπε γ' ἀρκεσθῶσι δι' ἑλευφιν ἄλλον ἐπερβολικωτέρων εἰς τὰς αὐτὰς ὁμοιώσεις πρὸς «*ἄνθος λειμῶνος, ἄγγελον, Ἥραν, Ἥβην ἢ Παναγίαν*», διὰ τῶν ὁποίων ἐμνεῖτο καὶ τῶν ἀσχήμων ἢ εὐμορφία. Ἡ τοιαύτη Ἰταλῶν κολλάκων ἐπιδρομὴ συνετέλεσε, νομίζομεν, κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κυριακάτου τῶν τότε Συριανῶν ἐλαττώματος, τῆς ἐπιδεικτικῆς ἀπαγγελίας κοινῶν τόπων καὶ τῶν ἄλλων τῶν νεοπλούτων γελοίων. Ἀλλὰ διὰ γὰ μὴ φανῶμεν ἄδικοι ἢ κακόγλωσσοι, ἀπεύδομεν γὰ προσθέσωμεν, ὅτι μόνον κἄπως γελοιοὶ ἦσαν οἱ τότε προὔχοντες τῆς Σύρου, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ ἀγαθοὶ καὶ τίμοι ἄνθρωποι. Ἀδιστάκτως δὲ πιστεύομεν ὅτι, ἂν ἔπραττον τότε ὅσα ἔπειτα ἔπραξαν οἱ σύμβουλοι, σύνδικοι, διαχειρισταὶ καὶ δῆθεν πιστωταὶ τῆς μακαριτύδος ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας, ἐξ ἁπαντος θὰ ἐλιθοβολοῦντο. Ἀλλ' ὥς ἐπανέλθωμεν ἢ μᾶλλον ὥς ἔλθωμεν εἰς τοῦ σκύλου τὴν ἱστορίαν.

Ἐξ ὧν τῶν Ἰταλῶν ἀποίκων διασκεδαστικώτατος ἦτο βεβαίως ὁ πρῶτος γαριβαλδινὸς λοχίας Γιαμβατίστας, ὁ προτιμήσας παντὸς ἄλλον τὸ ἐπάγγελμα σαλτιβάγκου ἢ θαυματοποιοῦ, τὸ ὁποῖον μετήρχετο ἐπὶ τῆς πλατείας, ἀκριβῶς ἀντικρὺ τοῦ Λυκείου πρὸς μεγάλην τῶν ἐποτρόφων χαράν. Τὸν θίασον ἀπετέλουν ὁ ρηθὲς Γιαμβατίστας, ὁ δωδεκαετής υἱὸς τοῦ Κόρλος καὶ μεγαλόσωμος σκουρόσκιλος (*barbet*) φέρων τὸ ὄνομα Πλούτων. Τὰ θαύματα τοῦ θιασοῦχο, αἱ λαθροχειρίαι

περσῶν, αἱ σφαιροβολίαι, αἱ πυραμίδες καὶ αἱ καταπόσεις φλεγόντων ἀνθρώκων ἦσαν ἐκ τῶν συνηθεσιμάτων, καὶ ἐν κοινότερα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὰ **θανάσιμα πηδήματα** (*salti mortali*), ὁ χορὸς μεταξὺ αὐγῶν καὶ αἱ ἐξαρθρώσεις. Πολὺ μᾶλλον τούτων ἔλκευε τὴν περιέργειαν καὶ τὰ πεντάλεπτα τῶν Συριανῶν ὁ σκύλος, ζητωκραυγάζων ὑπὲρ τοῦ Γαριβάλδη, ἦτοι πρὸ πασάλου ἐνδυθέντος κόκκινον χιτῶνα, ἢ ὁρμῶν γὰ σπαράξῃ τὸν Ἰησοῦτην ἢ τὸν Ραδέσκην, τὸν αὐτὸν δηλ. πάσσαλον φέροντα μαῦρον ῥάσον ἢ ἀσπρόχρυσον στολὴν καὶ πῖλον πτερωτὸν αὐστριακοῦ στρατάρχου. Ἀκόμη ροσιμώτερος ἦτο ὅταν ὀρθίος ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀρχιερατικὸν διάδημα ἐκ χρυσοχάρτου ἐμμεῖτο τὸν Πάπαν Πιον Νόντον, εὐλογῶν διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν του τὰ πλήθη τῶν πιστῶν, καὶ ἐξ Ἰσου διέπρεπεν εἰς τὴν λεγομένην **Κρίσιν τοῦ Πάριδος**, ἀπονέμων ἀλανθάσιως τὸ μῆλον ἢ μᾶλλον πορτοκάλιον εἰς τὴν ὥραισιόταν ἐκ τῶν προσαγομένων πλύστραν ἢ παραμάνναν.

Ὅπως οἱ λόγιοι συμπαιτριῶνται του μετέβαλλον εἰς τοὺς στίχους τῶν τὰς συριανὰς κυρίας εἰς ἀγγέλους καὶ Ἥρας, οὕτω καὶ ἐκείνος διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ ἄθλου ἀνηγόρευε λαϊκὰς Ἀφροδίτας. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀλησμόνητος ἦτον ὅταν, βαδίζων ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ κρατῶν μεταξὺ τῶν ὀδόντων μικρὸν δίσκον, περιήρχετο μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως τὰς τάξεις τῶν θεατῶν, ταπεινῶς ὑποκλινόμενος πρὸ ἐκάστου καὶ ἔπειτα προσηλάων ἐπ' αὐτοῦ ἀνεκφράστου γλυκύτητος ἐλαπτικὸν βλέμμα. Κάλιστα δὲ γνωρίζων πόσον ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἠγαπᾶτο, εὐθὺς μετὰ τὴν περιφορὰν τοῦ δίσκου εἰς τὴν πλατεῖαν, εἰσώρμα εἰς τὸ Λύκειον, εὐθυμὸς καὶ θορυβεώδης, ἂν διασκεδάζομεν εἰς τὴν αὐλὴν ἢ τοὺς διαδρόμους, ἄφωνος, αἰδήμων καὶ συνεστιαλμένος, ἂν ἐξερσκόμεθα εἰς τῶν παραδόσεων τὰς αἰθούσας. Ἡμέραν ἐν τούτοις ὑπὸ διδάσκαλος τῆς Κατηχήσεως, ὁ τότε ἀπλοῦς ἱερεὺς καὶ ἔπειτα ἐπίσκοπος Χαλκίδος ἀοίδιμος Λαβὶδ Μολοχάδης,

μὴ γνωρίζων τὸν εἰσερχόμενον ἤγειρε τὴν ράβδον τοῦ γὰ τὸν ἀποδιώξῃ. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ῥάβδος καταπέσῃ, συνηντήθησαν τοῦ καλοῦ λερέως καὶ τοῦ καλοῦ σκύλου οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἀποτελεσματῆς συναντήσεως ἐκείνης ἦσαν ἡ ἀπόθεσις τῆς ράβδου καὶ ἡ προσθήκη πενταλέπτου εἰς τὸν ἔρανον τῶν μαθητῶν (1). Οὗτοι διεσκεδάσαν ἐνίοτε ὑποβάλλοντες τὴν ἀκραιώτητα τοῦ Πλούτωνος εἰς δεινὴν ἀληθῶς δοκιμασίαν. Ἀντὶ χαλκίνου κέρματος εἰς τὸν δίσκον ἐπρόσφερον εἰς αὐτὸν κατὰ γῆς τεμάχιον ἄριον, κονιοῦραν ἢ καὶ κατημέρι. Ἀλλ' εἰς ποῖον ἄρα ἀνῆκε τὸ οὕτω προσφερόμενον, εἰς τὸν θάλασον ὥς τὰ πεντάλεπτα εἰαιρικῶς ἢ τὸν εἰσπράκτορα προσωπικῶς; Τοῦτο ἦτο τοῦλάχιστον ἀμφίβολον. Τὸ τίμιον ὅμως τετραπόδον, ἀντὶ γὰρ λύση αὐθαιρέτως τὸ ζήτημα ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καταβροχθίζον τὸ προσφερόμενον, ἔθειε κατὰ γῆς τὸν δίσκον, ἐπρόσθετεν εἰς τὰ νομίσματα τὴν εἰς εἶδος προσφορὰν, ἐλάμβανε καὶ πάλιν εἰς τὸ στόμα τὸν δίσκον καὶ ἔτρεχε γὰρ παραδώσῃ ἀκέραιον τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ εἰς τοὺς κυρίους του. Ἡ τοιαύτη διαγωγή ἦτο τόσον μᾶλλον ἀξιοθαύμαστος καθ' ὅσον οὐδεμία ἐπῆρχε βεβαιότης, διὰ τὰ ἡμεῖς οὐ λαμβάνων ὅλα τὰ φαγώσιμα. Οἱ θαυμαστοὶ οὐκ ἐπερηγάτων βεβαίως τὸν σκύλον των, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔτρωγαν ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἐχόρτασαν οἱ ἴδιοι καθ' ἡμέραν.

Ὑπῆρχον ἐν τούτοις καὶ τινες καὶ ἑτος ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ὄχι μόνον ἔτρωγαν ἀλλὰ καὶ ἔπιναν οἱ Ἱταλοὶ μέχρι κόρου πανηγυρίζοντες διὰ συμποσίου τὴν ἐπέτειον ἑπταστικοῦ τινος κατορθώματος. Ἀφθόγως τότε ἔρρεν ὁ οἶνος τῆς Σαντορήνης, ὁ μόνος ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἐνθυμίζων εἰς

1) Ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀγκίου ἐπέβαλε καὶ ἀμερικανικὸν σύστημα εἰς τοὺς γονεῖς γὰρ χορηγῶσι κατὰ μῆνας ἀπὸ πέντε δραχμῶς εἰς τοὺς μικροὺς καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους ἐποικίους, διὰ τὰ συντηρίζουσιν ἐνὸς εἰς τὴν διαχείρισιν χρημάτων. Εἰς οὐδὲνα ὅμως ἐπιτρέπεται ἡ παραχὴ ἀποτίθην ποσοῦ πρὸς ἀποφύγην πλουτοκρατικῶν διακρίσεων.

τοὺς ἐξορίστους τῆς πατρίδος των τὸ γλυκὺ **Δάκρυον τοῦ Χριστοῦ** ἢ τὸ βαρὺ νέκταρ τῆς **Μαρσύας**. Ἐκ τοιαύτης ἐπιστρέφων ἡμέραν τινὰ ὑπερεῦθυμος εὐωχίας ἀπεδύθη εἰς τὴν συνήθη ἐπὶ τῆς πλατείας παράστασις ὁ **Γιαμβατίστας**, καὶ κατὰ κακὴν του τύχην δὲν παρέλειπε τὴν πυραμίδα. Αὕτη ἀποτελεῖται, ὥς πάντες γνωρίζουσιν, ἐκ συβάδος παντοίων ἀλλεπαλλήλων σκευῶν, τραπεζίων, καθισμάτων, βαρελίων, σταμνίων καὶ τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς πάντων τούτων ἀνύψωσιν ὥς ἀγάλατος τοῦ θαυματοποιοῦ. Τῶν πυραμίδων τούτων ἡ σιτοειδὴς δὲν εἶνε ἀκριβῶς ὅση ἢ τῶν αἰγυπτιακῶν, καὶ πολλὴ ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ ἀναβάτου ἀσφάλεια πατήματος καὶ προσοχὴ πρὸς διατήρησιν τῆς ἀσταθοῦς αὐτοῦ ἰσορροπίας. Ταύτην καθίστανον τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ αἵμοι τοῦ θηραϊκοῦ οἶνου ἐπὶ ἀσταθεστοτέρα. Καὶ κατορθώσῃ μὲν ὁ **Γιαμβατίστας** ὃ ἀκνητήσῃ ἐπὶ τινι σιγμᾷ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ βάθρου, ἀλλ' αἰφνης, ἐνῶ ἑσταύρωσεν ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας πρὸς ἀπομίμησιν τοῦ **Βοναπάρτε**, τὸ ὅλον οἰκοδόμημα ἐσεισθῇ καὶ κατέπεσε μετὰ φοβεροῦ πατάγον, τοῦ ὁποίου ὑπερῆρχεν ὁ ὀξύτερος ἤχος τῶν συντριβομένων ὑαλίων. Οἱ θεαταὶ ἐπίστευσαν κατ' ἀρχὰς διὰ περιείχετο καὶ ὁ σεισμὸς οὗτος εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς παραστάσεως. Ἡ ζημία δυστυχῶς ἦτο πραγματικὴ καὶ πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἐν ἀρχῇ ὑπελογισθείσης. Πλὴν τῶν σταμνίων καὶ φιαλῶν εἶχον σπάσει κατὰ τὴν πίωσιν καὶ ἀμφότερα τὰ ὅσιν τῆς κνήμης τοῦ δυστυχοῦς σχοινοβάτου, τὸν ὁποῖον θέσαντες οἱ προσδραμόντες κλητῆρες ἐντὸς φορείου μετεκόμισαν εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἀκολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ὀδυρομένου **Κήρυλον** καὶ τοῦ **Πλούτωνος**, τοῦ ὁποίου δὲν ἐφαίνεται μικροτέρα ἢ ἄφωτος λύπη. Ὁ τότε ἀρχίατρος τοῦ συριακοῦ νοσοκομείου ἦτο ὄχι μόνον καλὸς χειρουργός, ἀλλὰ καὶ κάλλιστος ἄνθρωπος. Εὐσπλαγχνισθεὶς τοὺς ἀθλίους ἐκείνους, ἐφιλοξένησε πλὴν τοῦ παθόντος εἰς τὸ κατάστημα τὸν υἱὸν του καὶ τὸν σκύλον.

Τὸ διπλοῦν κάταγμα τοῦ θαυματοποιοῦ ἀπεδείχθη ἀνεπί-

δεκτον συγκολλήσεως καὶ ἐπεβάλλετο ἀναποδράστως τῆς κνήμης ἢ ἀποκοπή. Ὁ αἰθέρ, τὸ χλωροφόρμιον καὶ αὐτὴ ἢ διὰ τοῦ ψύχους τοπικὴ ἀναισθησία δὲν ἦσαν ἀκόμη συνήθη ἐν Σύρῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ δὲ παθὼν ἔπρεπε νὰ ἐπομείνῃ ἀμείωτον τῆς ἐγχειρίσεως τὴν ὁδόν. Πρὶν ἢ προβῇ εἰς ταύτην, διέταξεν ὁ ἰατρός ἐκ φόβου συγκινήσεως τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀκρωτηριαζομένου, κατὰ παράκλησιν ὅμως αὐτοῦ ἔσπευξε νὰ μείνῃ ὁ σκύλος. Ὁ σχοινοβάτης περιβαλὼν διὰ τοῦ βραχίονος τὴν οὐλότριχα κεφαλὴν τοῦ πιστοῦ συντροφίου του, ἐσιτήριζεν αὐτὴν εἰς τὴν ἰδικήν του, καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἤρχισε τῆς μαχαίρας καὶ τοῦ πρίονος ἢ ἐργασία.

Οἱ ἐκ τῆς ὀξέτητος τοῦ πόνου στεναγμοὶ τοῦ ἀκρωτηριαζομένου ἠρέθιζον τὸν κύνα βλέποντα ὑποφέροντα τὸν αὐθέντην του τόσον σκληρῶς. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐγχειρίσεως ἐληποθύμυσεν οὗτος ἐκ τῆς ἀφθόγνου τοῦ αἵματος ροῆς, ἀπομείνας ὁ σκύλος ἐλεύθερος ὥρμησε νὰ τὸν ἐκδικήσῃ, δαγκάνων τὸν γυμνὸν βραχίονα τοῦ χειρουργοῦ. Ἀλλ' οὗτος ἦτο, ὡς εἶπομεν, ἀγαθώτατος ἄνθρωπος. Ἀντὶ νὰ θυμώσῃ ἔσπευσε ν' ἀναχαιτίσῃ τοὺς πρὸς ἐπίδειξιν ζήλου κακοποιοῦντας τὸν Πλούτωνα νοσοκόμους, διατάξας ν' ἀφεθῇ ἀνετόχλητος παρὰ τὴν κλίνην τοῦ κυρίου του.

Εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ νοσοκομείου αἰθούσαν ἔτυχε νὰ παραμείνῃ πρὸς τελείαν ἀνάρρωσιν καὶ ἄλλος Ἰταλός, πλατόδιος ἐκρῖνωτης ὁδόντων καὶ πωλητὴς μαγικῶν φίλτρων, μετερχόμενος τὸ ἐμπόριόν του εἰς τὰ χωρία, ὅπου εὐκολωτέρα ἦτο ἡ εὔρεσις ἀγοραστῶν παρακίας καὶ ἀγαποχόριον. Ὁ ἀγύρτης οὗτος, κάλλιστα γνωρίζων τὴν δεκαροσυλλεκτικὴν τοῦ Πλούτωνος ἱκανότητα, ἐσκέφθη ἐν τῇ πλήθει τῆς ἀσυνειδησίας του νὰ στερήσῃ τῆς μόνης του παρηγορίας τὸν ἠκρωτηριασμένον αὐτοῦ συμπατριώτην. Ὁφελούμετος ἐκ τῆς ἀπονείας τοῦ νέου Κάρλου, τοποθετηθέντος διὰ συστάσεως τοῦ ἰατροῦ εἰς ἱκανῶς ἀπέχον βαρεῖον, ἠσχολήθη διὰ παντοίων περιποιήσεων νὰ ἐλκύσῃ τοῦ σκύλου τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν

δὲ ἡμέραν τῆς ἐξόδου του ἐκ τοῦ νοσοκομείου κατώρθωσε νὰ προπεμφθῇ παρ' αὐτοῦ μέχρι τῆς ἄκρας τῆς ὁδοῦ. Ἐκεῖ ὅμως ἐπέμεινεν ὁ Πλούτων νὰ τὸν ἀποχαιρετήσῃ, οὔτε διὰ θωπεῶν οὔτε διὰ τῆς ἐπιδείξεως ὀρεκτικοῦ ἀλλάντος πειθόμετος νὰ προβῇ περαιτέρω. Ἀποτυχούσης τῆς ἀπολείρας διαφθορᾶς, ἠναγκάσθη ὁ ἄρπας νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν χρῆσιν σχοινίου, διὰ τοῦ ὁποίου παρέσυρε τὸ ταλαίπωρον ζῷον, ὅτε μὲν θορυβωδῶς διαμαρτυρόμενον, ὅτε δὲ κινδυνεύον διὰ τῆς ἀντιστάσεως αὐτοῦ νὰ πνιγῇ. Καθ' ὁδὸν ἔτυχε νὰ συναντήσῃ νοσοκόμον, εἰς τὸν ὅποιον διηγήθη ὅτι ἀγοράσας παρὰ τοῦ κυρίου του τὸν σκύλον, εἶχε δικαίωμα νὰ τὸν συμπτραλάβῃ καὶ ἄκοιτα εἰς τὰ Χρῶσα.

Ἡ ἐκ τῆς στερήσεως τοῦ συντροφίου του λύπη καὶ ἡ ἐκ τῆς πρώην κακῆς διαίτης δυσκράσια τοσοῦτον ἐδείνωσαν τὴν κατάστασιν τοῦ δεστυχοῦς θανατοποιοῦ, ὥστε ἐρχόμενος πρωΐαν τινὰ ὁ υἱὸς του νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ εὔρε τὴν κλίνην κενὴν καὶ τὸν πατέρα του ἐντὸς φρετέρου ἑτοιμον πρὸς μετακόμισιν εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν.

Ὅκτω μετὰ τὴν ἀπαγωγὴν του ἡμέρας καὶ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ, ὁ Πλούτων, ὅστις εἶχε κατορθώσει νὰ δραπτευσθῇ ἀπὸ τὰ Χρῶσα, ἔξεν ἐπιμόνως τὴν ἐξώθυραν τοῦ νοσοκομείου. Ταύτην ἤρριξε δεστυχῶς εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θυρωροῦ τελειόφοιτος τῆς ἱατρικῆς σχολῆς, προσληφθεὶς ὡς βοηθὸς τοῦ χειρουργοῦ. Ὁ ἀποτρόπαιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἠσχολεῖτο πρὸς διαβόησιν τοῦ ὀνόματός του εἰς περᾶματα ζωησιτομίας, τῆς συνισταμένης, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν ἀντιπτώματος ἀνατομὴν ζωησανοῦ θέματος πρὸς ἐπισκόπησιν τῆς λειτουργίας τῶν ἐσωτερικῶν του ὀργάνων, τῆς κνήσεως τῶν μυόνων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς τομῆς νεύρου ἢ τῆς ἐξαιρέσεως ἐγκτεραλικοῦ λοβοῦ. Αἱ θυρωρῖαι αὗται ἐνδέχεται μὲν νὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς τοὺς σπουδαστάς, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἐπροκάλεσαν καὶ ἐξακολοῦνθοῦσι προκαλοῦσαι τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὰς διαμαρτυρήσεις πάντων τῶν ἐχόντων ἀπλάχην

Ἡ θεὰ τοῦ καλοῦ ἐκείνου ζῶον, τοῦ ἀσθμαίνοντος ἐκ τοῦ μακροῦ δρόμου, τοῦ οἰόντος τὴν οὐρανὸν καὶ μὲ ἀνθρώπινον βλέμμα ἰκετεύοντος γὰρ τοῦ ἀνοιχθῆναι τὴν θύραν τῆς οἰθούσης, ὅπου ἐπέθεται ἀκόμη εὐρισκόμενον τὸν ἀδθέντην του, δὲν ἰσχυοῦσε νὰ μαλάξῃ τὴν λιθίνην τοῦ ζωοτόμου καρδίαν. Συλλαβὼν τὸν ἀνύποπτον Πλούτωνα καὶ δέσας αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀνατομικῆς τραπέζης, ἤρχισεν νὰ κρετορῇ τὰς σάρκας του ἀνηλεῶς. Ἐνῶ εἰς τοιαύτην παρεδίδοτο διασκέδασιν, ἐπέστρεψεν ὁ Κάρλος εἰς τὸ νοσοκομεῖον πρὸς παραλαβὴν τῆς πενιχρᾶς πατρικῆς κληρονομίας, ἥτοι δέματος θεατρικῶν ἐνδυμάτων. Ὁ ἐκ τῆς μαχαίρας πόνος καὶ ἡ αἰσθησις τῆς προσεγγίσεως τοῦ νεκροῦ κυρίου του μετέδωκαν εἰς τὸν Πλούτωνα δυνάμεις ἱκανὰς νὰ συνιγρῇ τὰ δεσμά του καὶ νὰ προβάλῃ κάτωθεν τῆς θύρας τὸν δασύμαλλον αὐτοῦ πόδα καταιματωμένον. Σαραξικάρδιος ἀντήχησε τότε ἡ διφροδία τοῦ πρὸ τῆς κλειστῆς θύρας κλαίοντος παιδίου καὶ τοῦ ὀπισθεν αὐτῆς γοερῶς ὑλακτιῶντος σκύλου. Ὁ θόρυβος ἐκεῖτος προσεῖλκυσε τὸν ἱατρὸν, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸ βροντοφωνήμα ἠναγκάσθη ὁ ζωοτόμος νὰ ὑπακούσῃ, ἀνοίγων τὴν θύραν. Ὁ Πλούτων ἐχύθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὁρφατοῦ, ὁ δὲ ἱατρὸς ἐπέδειξε καὶ πάλιν τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του, δις πύσας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ βδελυροῦ δημίου καὶ ἔπειτα περιδέσας μετὰ πάσης ἐπιμελείας τὰς χαινούσας τοῦ θύματος πληγὰς, εἰς τὸ ὁποῖον διέταξε νὰ προσφέρωσι πανάκιον γάλακτος καὶ νὰ τὸ ἀφήρῳσιν ἔπειτα νὰ ἡσυχάσῃ.

Ἀδύνατον ὅμως ἦτο νὰ εὕρῃ ὁ Πλούτων ἡσυχίαν πρὸ τῆς ἀνευρέσεως καὶ τοῦ πρεσβυτέρου του κυρίου. Εὐθὺς ὥς ἔμεινε μόνος, ὠρθώθη ἐπὶ τῶν κλονουμένων ποδῶν του καὶ ἔσπευσεν εἰς τὸ θεραπευτήριον καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν μικρὰν ὑπόστεγον αὐλήν, ὅπου ἀπεθέτοτο μέχρι τῆς ἐκφορᾶς των οἱ ἀποθανόντες. Ὁδηγὸν ἔχων τὴν ἀλάνθαστον ὁδὸν του καὶ ὅτε μὲν τὴν γῆν, ὅτε δὲ τὸν ἀνεμὸν ὁσφρανόμενος κατώρθησε ν' ἀνέγρῃ καὶ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ νεκροταφεῖον. Ἡ ἔλκε-ῖν ἐν τούτοις καὶ ἀλλόκοτος ὄψις τοῦ τυλγμέ-

νου εἰς αἰμοβαφῇ πανία ἐκείνου σκύλου ἐκίρει τὴν περιέργειαν τῶν διαβατῶν καὶ ἐξήγειρε τὴν ἀσυνείδητον παιδικὴν ὠμότητα τῶν ἀγυιοπαίδων, οἵτινες ἔτρεχον κατόπιν αὐτοῦ κραυγάζοντες καὶ λιθοβολοῦντες. Τὴν ὥραν ἐκείνην ἐξεληθόντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Λυκείου εἰς τὸν συνήθη ἐσπερινὸν περίπατον ἀνήρχοντο ἐν στρατιωτικῇ παρατάξει τὸν ἀνήφορον τῆς Ἄνω Σύρου. Αἱ τάξεις διεσπάρσθησαν ἀμέσως καὶ πάντες ἐτρέξαμεν εἰς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου μας, ἐνῶ ἐπρόβαλλε πνευστιῶν ὁ Κάρλος ἐξ ἄλλης ὁδοῦ ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Ὁ Πλούτων, τοῦ ὁποῖου ἐξήντησαν τὰς τελευταίας δυνάμεις ἡ ὀρμὴ τοῦ δρόμου, ὁ τρόμος καὶ οἱ λιθοβολισμοὶ κατέπεσε πλησίον τῆς πύλης τοῦ νεκροταφείου, μόλις προφθάσας νὰ γλείψῃ τὰς χεῖρας τοῦ παιδίου πρὶν ἢ ἐκπνεύσῃ πρὸ τῶν γονάτων του.

Συλλέξαντες δι' ἐράνου τρεῖς δραχμὰς κατεπείσαμεν δι' αὐτῶν τὸν νεκροθάπτην ν' ἀποθέσῃ τὸ λείψανον τοῦ Πλούτωνος εἰς λάκκον σκαφέντα πλησίον τοῦ νεκροταφείου, ἀφοῦ ἀδύνατον ἦτο νὰ ταφῇ ἐντὸς αὐτοῦ διὰ τὸν λόγον ὅτι εἶχε τέσσαρας πόδας. Πολλάκις ἐκιοτε ἀταγινώσκων ὅσα γράφονται περὶ μελλούσης ζωῆς εἴπαγε νὰ σκεφθῶ ὅτι, ἂν ἀληθεύῃ ἡ γνώμη τῶν πιστευόντων ὅτι δὲν ἐπιζῇ εἰς τὸ σῶμα πᾶσα ψυχὴ, ἀλλὰ μόνον ἡ πίσις, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ αὐταπάγησις καὶ ἡ ἀγάπη βραβεύονται εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, πολὺ πιθανώτερον παρὰ πολλῶν μεταστάντων γνωρίμων μου εἶναι νὰ εὐρίσκειται ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ καλοῦ ἐκείνου σκύλου.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Η ΕΤΓΝΩΜΟΣΤΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ

Εἰς τοὺς προσφιλεῖς μου μαθητὰς τοῦ Ζωγράφου.

ΤΗΝ ἡμέραν ἐκείνην μίαν τῶν τελευταίων τοῦ Μαΐου εἶχον μάθημα εἰς τὴν Β' Γυμνασίον τοῦ Ζωγράφου. Ἡ ζήτησις ἦτο υπερβολικὴ, οἱ δὲ μαθηταὶ βεβαρημένοι ἀπὸ τὸ γεῦμα καὶ ἐξηρησμένοι ἀπὸ τὸ μεσημβρινὸν παιχνίδι οὐδεμίαν εἶχον διάθεσιν διὰ τὸ μάθημα. Οἱ μὲν παρηκολούθουν τὴν πτῆσιν μύας, οἱ δὲ τὰ ἐντὸς τῶν ἡλιακῶν ἀκτίων χορεύοντα μόρια τοῦ κοινοῦ. Τὸ πολὺ δύο ἰστέες, οἱ ἐπιμελέστεροι ὕψουν μετὰ πολλῆς ἀτονίης καὶ αὐτοὶ τὴν χεῖρα ζητοῦντες νὰ εἰπουν μάθημα.

Ἐν μέσῳ ὅμως τῆς γεικῆς ταύτης ἀποχαννώσεως, εἰς μαθητὴς ἐδείκνυε σημεῖα ἐξαιρετικῆς ζωηρότητος· ὑπηγείρειτο, ἐσειέτο ὀλόκληρος, ὕψουν τὴν χεῖρά του ὀρμητικῶς, ἔκαμνε τὸ πᾶν διὰ νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν μου. Τοῦτο ἦτο πολὺ περίεργον καθόσον ὁ μαθητὴς αὐτὸς καὶ ἐχώλαιεν εἰς τὰ γαλλικά καὶ ὡς ἐκ τῆς τραχείας προφορᾶς του ἐκίετο πάντοτε τὴν ἡλικίαν τῶν συμμαθητῶν του. Ἐν τούτοις τόσον

πολὺν ἐπέμενεν, ὥστε τὸν προσεκάλεσα· ἑλαφρὸς ψάθυρος ἐπεδέχθη τὴν περὶ τὴν ἔδραν ἐμφάνισίν του καὶ μειδιάματα ἐπήνθησαν ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν ζωηροτέρων· ἐκεῖνος ὅμως ἀκλόνητος καὶ εὐθυτενὴς οὐδεμίαν προσοχὴν δίδων εἰς τὴν ἥκιστα εὐμενῇ ταύτην ἐποδοχὴν, ἤρχισεν ἀπαγγέλλων τὸ μάθημα, τὴν «Προσευχὴν» τοῦ Λαμαρτίνου ἔνθα ὁ εὐγνωμονῶν πτωχὸς παρακαλεῖ τὴν Θεῖαν πρόνοιαν νὰ ἀνταμείψῃ τοὺς εὐεργέτας του.

Πόθεν ἐξήρχετο ἡ μελίρρυντος ἐκείνη φωνή! Ποῦ εὐρέθη ἡ δέταμικ ἐκείνη τῆς θεσπεσίας ἀποδόσεως τοῦ ποιήματος τοῦ γάλλου λυρικοῦ! Κανεῖς δὲν ἐγέλα πλέον· πάντες δὲ ὡς διὰ μαγείας ἐξῆλθον τῆς κατεχούσης αὐτοὺς νάρκης καὶ ἴσταντο ἐκεῖ ὡς ἀπὸ τῶν χειλέων του κρεμάμετοι.

Ἴδου τί συνέβαινε.

Ὁ μαθητὴς οὗτος καταγόμενος ἐξ Ἠλείου καὶ πάμπτωχος ὢν τὸ πρῶτον εἶος τῆς φοιτήσεώς του εἶχεν εἰς τὸ Ζωγράφειον. Ὅτε προσῆλθεν εἰς τὴν σχολὴν ἦτο κακοενδεδυμένος, προφανῇ δὲ ἔφερε ἐπὶ τῆς μορφῆς του τὰ ἴχνη τῆς κακῆς ἐνδιαυτήσεως. Εὐτυχῶς δι' αὐτὸν ἡ εὐπορία εἶχε πῆξει εἰς τὴν τάξιν, εἰς ἣν κατετάχθη, τὴν φωλιάν της ὑπὸ μορφὴν ὁμωνύμου Συλλόγου, πόσον ἐχοντος τὰς δεκάρας καὶ εἰκοσάρας τῶν μικρῶν μαθητῶν ἀποστερουμένων ἐκονοίως τῶν μικρῶν των τέχνητων καὶ ἀποσκοποῦντος τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀπορωτέρων. Τὸν παρετήρησαν, ἀντελήφθησαν τὴν κατὰστασίν του καὶ χωρὶς συστάσεως καὶ μέσα τὸν ἐνέγραψαν εἰς τὸ ἐν τῷ Ζωγραφείῳ δαλάναις τῶν μαθητῶν λειτουργοῦν παράρτημα τοῦ Εὐγενιδείου Συσσιτίου καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα τῷ ἡγόρασαν νέα ἐνδύματα.

Πόσον εὐγνωμοσύνην ἠσθάνετο ὁ πτωχὸς παῖς, πρὸς τοὺς μικροὺς εὐεργέτας του, οἵτινες ἦσαν δι' αὐτὸν καὶ γονεῖς καὶ οἰκογένεια καὶ πρόνοια, καὶ πόσον ἠθέλει νὰ εἰπῇ, νὰ βροντοφωνήσῃ ἀντίκρου των τί αἰσθάνεται δι' αὐτοὺς μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς εὐγνωμοσύνης καρδίας του. Τὸ μάθημα τῆς ἡμέ-

ρας ἐκείνης τῇ ἰδίᾳ λαμπρᾷ εὐκαιρίᾳ. Ἐφόρῳ λοιπὸν τὰ ἐνδύματα τὰ ὅποια τῇ ἡγόρασαν οἱ συμμαθηταί του, ἐκτενίσθη ἐπιμελῶς, ἡδυνάσθη ὅσον ἡδύνατο κάλλιον καὶ μεθυσίαν τῆς φιλοτιμίας του καὶ ἐξαιρέτως ἐπερὶ τῶν ταπεινώσεων καὶ τῶν εἰρωνικῶν μειδιαμάτων, ἐζήτησεν ἐπιμόρφως νὰ εἴη μάθημα.

Ἡ εὐγενὴς ἰδέα ἦτις τὸν διέπνεε καὶ τὸν ἀνύψου εἰς οὐραίας τῶν ὑψηλῶν ιδεωδῶν ἐκάλλυνε καὶ κατηγάγει τὴν μορφὴν του· ἡ δὲ φωνὴ του ἡ ἰσχυρά, ἡ παλλομένη ἀπὸ εὐγενῆ συγκίνησιν, ἡ γλυκυτάτη ἀπαγγελία του ἀπέδιδον εἰς τοὺς σίχους τοῦ Λαμαρτίνου νέον κάλλος θεοπείσιον

Cherche-t-elle seule à Providence

De connaître nos bienfaiteurs

Et de puiser leur récompense

Dans le trésor de tes faveurs.

Notre cœur qui pour eux l'implore . . .

Ἠννόησαν οἱ συμμαθηταί του ; δὲν ἔμαθον ποτέ. Τὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των λάμποντα δάκρυα ἐδείκνυν ὅτι ἴσως ἡ ψυχὴ των ἐμάντευσε ἀορίστως. Καὶ ἡ ἀπαγγελία ἐξηκολούθησε, διασκορπιζομένη εἰς τὰς καρδίας ὡς μῦθον οὐράνιον καὶ ἀνερχομένη εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ὑψίστου ὡς προσευχὴ εὐπρόσδεκτος, ὡς ἐπεριτάτη ἐκδήλωσις τοῦ εὐγενεσιτέρου τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων.

Ἰωάννης Β. Παπαδόπουλος

Διευθυντὴς τῆς Ἑθνικῆς Σχολῆς Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίου.

ΑΙ ΙΔΕΑΙ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ ΑΙΩΝΑ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ Ἡ ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΡΑΜΠΕΛΛΑΙ

Τὰ γέλωτα παιδικὰ τὰ ἴδη.

ΦΟΥ ἐπεπιστεύθη τὸν εἶδον αὐτοῦ Γαργαντούαν εἰς διδασκάλους πεφημισμένους ὅπως οὖν τοῦ καιροῦ του, ὁ Γκραγκουζιὲ μετὰ δυσαρέσιον ἐκπλήξεως ἐξηκρίβωσεν ὅτι μ' ὅλα τὰ φυσικά του προτερήματα καὶ τὴν ἐπίμονον ἐπιμέλειάν του ὁ εἶός του οὐδαμῶς εἶχε ἀφελῆθ' ἀπεραντίας δὲ καθίστατο ὀκνηρὸς, ὀνειροπόλος, παρὰ φρον, ἀφρημένος.

Μαριώδης δι' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα ὁ Γκραγκουζιὲ ἰδίωξε τοὺς ἀντικείνους τοῦτους διδασκάλους, καὶ ἐξέλεξε τὸν Ποнокράτην ὅπως διαπαιδαγωγήσῃ τὸν εἶόν του· οὗτος ἦτο ἀνὴρ διανοίας τὰ μάλα ἀνεπτυγμένης καὶ θετικῆς, ἐχθρὸς τῶν σχολαστικῶν κοινοτοπιῶν, αἵτινες ἀνέπτυσσον τὴν μνήμην πρὸς βλάβην τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς διανοίας καὶ δαπάναις τοῦ σώματος· κατεῖχεν ἐν μιᾷ λέξει ὅλην τὴν ἐπαγγελματικὴν λεπτότητα, ὅλην τὴν ἀγχίνοιαν, ὅλην τὴν εὐθύτητα, ὅλα δηλαδὴ τὰ ἀπαιτούμενα ἀπὸ ἑνα διδασκάλου ὅπως ἄξιον τοῦ ὀνόματος.

Ἐχων ὑπ' ὄψιν, οὗ ἢ φύσις δὲν ὑπομένει αἰφνιδίως καὶ ἀποτόμους μεταβολὰς ἄνεν βιαίας ἀντιδράσεως, ὁ Πονοκράτης διεμόρφωσε τὸν χαρακτήρα καὶ τὸν νοῦν τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ διὰ βαθμιαίας ἐξελίξεως καὶ ἀναπτύξεως, διεγείρων τὴν ἀμίλλαν αὐτοῦ.

Μετ' ὀλίγον χρόνον ἤρχισε διὰ τὸν Γαργαντιόαν νέος βίος λίαν ἐνεργητικὸς καὶ ὃν οὗτος ἐθεώρει βασιλικὴν τρόπον τινὰ ψυχαγωγίαν.

Ὁ Γαργαντιόας ἀφυσπνίζετο εἰς τὰς τέσσαρας τὸ πρωῒ. Ἐν ᾧ ἐτεδύετο, ἀνεγίνωσκον εἰς αὐτὸν ἐδάφια τινα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πρὸς χριστιανοπρεπὴ διαμόρφωσιν τῆς ψυχῆς του. Ἀκολουθῶς ὁ διδάσκαλός του ἀνεκεφαλαιῶν εἰς αὐτὸν τὰ μαθήματα τῆς προτεραίας, ἅτινα οὗτος ἀπεστήθισε καὶ ἐσχολίαζεν, ἐν ᾧ ὁ διδάσκαλός του διεσαφηνίζε καὶ ἡρμήνευε τὰ σκοτεινότερα καὶ δυσκολώτερα μέρη.

Ἀκολουθῶς ἐπὶ τρεῖς ὥρας κατεγίνετο ἀναγνώσκων ὁ Γαργαντιόας τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων καὶ τῶν νεωτέρων τὰ ἔργα τὰ πραγματευόμενα δι' ὅλες τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀναγνώσεως ὁ Πονοκράτης καὶ ὁ μαθητὴς του ἐξήρχοντο ἀνακεφαλαιοῦντες ὅσα ἀνέγνωσαν καὶ συζητοῦντες ἐπ' αὐτῶν. Μετέβαινον εἰς ἓνα λειμῶνα, ἐκεῖ δὲ ἤσκουν τὸ σῶμά των, ὡς εἶχον ἀσκήσει προσηκουμένως τὴν ψυχὴν των. Ἐπαιζον μὲ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν, ἔπαιον δ' ὅτε ἤθελον τότε βραδέως περιπατοῦντες μετέβαινον ὅπως ἴδωσαν, ἂν εἶχεν ἐτοιμασθῇ τὸ γεῦμα. Ἐν ᾧ δ' ἀνέμενον γὰ παρατεθῇ τοῦτο, ἀπήγγελλον καὶ σαφῶς ἐπανελαμβάνον ὅσα συνεκράτουν ἐν τῇ μνήμῃ των ἐκ τοῦ μαθήματος· ἐν τῷ μεταξὺ ἤρχετο ἢ ὁρεεῖς· ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ γεύματος ἀνεγίνωσκον φαιδρὰν τινα διήγησιν ἢ τὰ κατορθώματα ἐνδόξου τινὸς πολεμιστοῦ· ἂν τὸ εὖρισκον καλόν, ἐξηκολούθουν τὴν ἀνάγνωσιν ἢ ἤρχιζον γὰ συζητῶσι ζωηρῶς. Τὸ θέμα τῆς συνδιαλέξεως ἀπειλόουν

αἱ ἀνακεφαλαιώσεις ἢ αἱ συζητήσεις ἐπὶ τῶν προηγουμένων μαθημάτων, ἄλλοτε δ' ἢ διδασκαλία περὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης παρατιθεμένων τροφῶν, τοῦ ἄριου δλδ., τοῦ οἴνου, τοῦ ὕδατος, τοῦ ἁλατος, τῶν κρεάτων, τῶν ἰχθύων, τῶν λαχανικῶν, τῶν καρπῶν, τῶν σαλατικῶν. Ὡμίλουν περὶ τοῦ τόπου, ἐξ οὗ προήρχοντο, περὶ τοῦ τρόπου τῆς παρασκευῆς των, περὶ τῆς θρεπτικῆς ἰσχύος των. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ διδάσκαλος ἐδίδασκεν εἰς τὸν μαθητὴν του τί εἶπον ἐπὶ τούτων οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, ὁ Πλίνιος, ὁ Γαληνός, ὁ Πολύβιος, ὁ Ἀριστοτέλης. Πολλὰκις δ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ κειμένου παρετήρουν ἐξηκριβωμένας τὰς γνώμας τῶν συγγραφέων, εἰς ἃς ἀντρίχοντο. Τέλος ἀντήλλασκον γνώμης καὶ ἐπὶ τῶν πρωϊνῶν μαθημάτων.

Ἀμα ἐτελείωνε τὸ γεῦμα ἐκόμιζον παιγνίσματα, ὅχι διὰ τὰ παίζωσιν, ἀλλὰ διὰ γὰ μάθωσι δι' αὐτῶν πλεῖστα εἶδη συνδυασμῶν καὶ πιθανοτήτων, ἀριθμητικῶν μάλιστα καὶ γεωμετρικῶν.

Ἡ διδακτικὴ αὕτη ψυχαγωγία ἐτελείτο ὑπὸ τὸν ἦχον τῆς μουσικῆς· ὁ Γαργαντιόας ἐμύνηθε φωνητικὴν μουσικὴν, ἔπαιζε δὲ καὶ πολλὰ ὄργανα, βάρβιτον, ἄρπαν, αὐλόν, πλαγίανλον καὶ ὀρειχάλκινα ὄργανα, ἅτινα δὲν παρδείχον εἰς αὐτὸν τίποτε τὸ ἄγνωστον. Κατόπιν ἠκολούθει μελέτη τριώρου, καθ' ἣν ἐπανελαμβάνοντο καὶ συνεπιληροῦντο αἱ πρωῒναι ἀναγνώσεις καὶ ἐγένετο ἀσκήσεις εἰς τὴν γραφὴν καὶ ἱερογραφίαν.

Τὸ λοιπὸν διάστημα τῆς ἡμέρας ἀφιερῶντο κατὰ μέρος εἰς τὰς φυσικὰς ἀσκήσεις. Κατὰ τὰς συνήθεις ἡμέρας ἐγένετο ἱππασία, παγοδρομία, ἀσκήσεις λογχομαχίας, ἀγῶνες διὰ πελέκως, ξιφομαχία. Συνήθως ἐγένετο καὶ θήρα ἐλάφων, δορκάδων, ἀρκίου, ἀγριοχοίρου, λαγοῦ. Ἡ κολυμβητικὴ, ἢ λεμβοδρομία, ἢ γυμναστικὴ, ἢ τοξεντικὴ, ἢ σκοπευτικὴ διὰ τυφεκίου ἐμελειῶντο ὑπὸ τοῦ Γαργαντιόας.

Κατόπιν τῶν τοιούτων ἀσκήσεων ἐπηκολούθει περίπατος

ψυχαγωγικός και διδακτικός. Ὁ Ποροκράτης και ὁ μαθητής του ἐπέστρεφον ἡρέμα και βραδέως οἵκαδε διερχόμενοι διὰ μέσων ἀγρῶν και συλλέγοντες βοτάνας· πρὸς τοῦτο δὲ νεαρὸς ὑπηρέτης τοὺς ἠκολούθει φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ἀξίνας, σκαφία, δικέλλας, κοπιτήρας και ἄλλα ἀναγκαιοῦντα ἐργαλεῖα. Ἐμάνθανον οὕτω πρακτικῶς ὅ,τι εἶπον περὶ τούτων τῶν φυτῶν οἱ κατὰλληλοι συγγραφεῖς.

Ἀφ' οὗ ἔφθανον εἰς τὴν κατοικίαν, ἐν ᾗ παρασκευάζετο τὸ δείπνον, ἐπαυλάμβανον ὁ Γαργαντιούας και ὁ μυθιτής του μερικὰ ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων. Ἀκολουθῶς δὲ καθήμενοι εἰς τὴν τράπεζαν ἐδείπνου. Ὅσοι λιτὸν και ἀπείριστον ἦτο τὸ γεῦμα, ἰσοσύντη ἀφθονον και δαψυλὲς ἦτο τὸ δείπνον. Ἄλλως τε κατόπιν τῶν ἐσπεριῶν ἀσκήσεων οἱ δειπνοῦντες εἶχον ἐξαίρετον ὄρεξιν.

Διαρκοῦντος τοῦ δείπνου ἀνεγίνωσκον ἢ συγδιελέγοντο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον και ἐπὶ τῶν αὐτῶν θεμάτων, ὅπως και κατὰ τὸ γεῦμα.

Ἄσμα, μουσική, χαρτοπαίγνιον, κῦβοι και ἄλλαι παιδιαὶ ἀπασχολοῦν τὸ λοιπὸν διάστημα τῆς ἐσπέρας, ἐκτὸς πλέον ἂν ἦτο ἀνάγκη γὰ μεταβῶσι πρὸς ἐπίσκεψιν ἀνθρώπων πελαιδευμένων ἢ πολυπείρων, ταξειδευοάντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἢ συνταστροφῇ τῶν ὁποίων συνετελεῖται, ὅπως ἀφελήθωσιν ἐκ τῆς πείρας και τῶν γνώσεών των.

Ἐν πλήρει νυκτί, ὅτε ἐπεκράτει καιρὸς καθαρὸς και γαλήνιος, μετέβαινον, ὅπως ἴδωσι τὴν κατάστασιν τοῦ οὐρανοῦ και σημειώσωσι τὴν θέσιν, τὴν ὄψιν, τὰς ἀντιθέσεις και τοὺς συνδυασμοὺς τῶν ἀστέρων.

Ἡγγίζεν ἡ ὥρα τοῦ ὑπνου. Ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ διδασκάλου του ὁ Γαργαντιούας ἀνεκεφαλαίον συντόμως πᾶν ὅ,τι ἀνέγνωσεν, εἶδεν, ἔμαθεν, ἐξετέλεσεν ἢ ἤκουσεν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

Μετὰ θερμὴν προσευχὴν ὁ Γαργαντιούας κατεκλινετο και ἐκοιμήτο εὐτυχῆς, ὅτι εἶχεν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐργασθῇ θεόν-

τως, ἐπιθυμῶν δὲ γὰ ἐπαυροχίῃ ἐγειρόμενος και πάλιν τὴν ἐπαύριον κατὰ τὰς τέσσαρας.

Ὅτε ὁ καιρὸς ἦτο κακὸς τὸν χειμῶνα και ὅτε ἐπεκράτει βροχή, ἀντὶ τ' ἀσκήνται εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὁ Γαργαντιούας και ὁ διδάσκαλός του μετέβαινον ὅπως ἀκούσωσι δημόσια μαθήματα, διαλέξεις, ἀπαγγελίας, ἀγορεύσεις διασήμεων δικηγόρων, κηρύγματα τοῦ εὐαγγελίου. Ἐνίοτε μετέβαινον πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν χυτηρίων μετάλλων, τῶν νομισματοκοπειῶν, χρυσοχοειῶν, ὥρολογιοποιεῶν, λιθοξευῶν, ταπητουργείων, ὑφαντηρίων, κατοπτροποιεῶν, τυπογραφείων, ὀργανοποιεῶν, βαφείων, ἐρωτῶντες δι' ὅλας τὰς βιομηχανίας, δι' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα και οὕτω πως μηδεμίαν παραλείποντες εὐκαιρίαν, ὅπως μορφωθῶσι. Ἀντὶ γὰρ βοτανολογῶσι τότε, μετέβαινον εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν φαρμακοπωλῶν, τῶν βοτανολόγων και φαρμακοποιῶν, ὅπου ἐσπούδαζον τὰ φυτὰ τῶν ξένων χωρῶν και τὴν παρασκευὴν τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων.

Ἡ διανοητικὴ αὐτῇ ἐπερφόρτισις ἀπῆται ψυχαγωγικὴν τινα ἔκχρυν· ὁ Ποροκράτης δὲν τὸ ἐληγομένη· ἐπωφελοῦμενος ἡμερῶν καλοκαιρίας ὡδήγει κατὰ μῆνα τὸν Γαργαντιούαν εἰς Ζαντιλέ, Βουελόνην, Μορνού ἢ Σαινκλού. Ἐκεῖ δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν και οἱ δύο τρώγοντες, πίνοντες και παίζοντες διεσκέδαζον κατὰ κόρον.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ διδακτικὸς τρόπος τοῦ Ποροκράτου, ὅπως ἐκθέτει αὐτὸν μετὰ μεθυγραφικῆς χάριτος ὁ Ραμπελαί εἰς τὸν Γαργαντιούαν, τὸ μυθιστόρημά του.

Ὁ μαθητής, προσθέτει οὗτος, ἀπέκτησε κλίσιν θερμὴν διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν σπουδῶν και ἔγνω κατόπιν ὁ πλέον ρωμαλέος ἄνθρωπος, ὁ πλέον ἐπιτηδεύς πολεμιστής, ὁ πλέον πολυμαθὴς σοφὸς τοῦ καιροῦ του.

Τι πρέπει γὰ φροσῇ τις περὶ τοῦ προγράμματος και τῆς μεθόδου, ἅπανα ἐποστηρίζει παίζων οὕτω πως ὁ Ραμπελαί· Μ' ὅλον ὅτι ἐν τῷ συνόλῳ του δὲν εἶναι ἄξιον περιγραφῆς.

σεως τὸ πρόγραμμα, ἐν τοῦτοις προκειμένου περὶ πολλῶν λεπτομερειῶν του καὶ ὑπερβολὰς καὶ πεπαλαιωμένας συνηθείας ἀνευρίσκει τις. Παιτὸς παιδαγωγικοῦ ἔργου τὸ ἀπληροκαταμένον μέρος εἶναι τὸ πρόγραμμα. Λέον λοιπὸν κατὰ φυσικὸν λόγον ν' ἀναγενοῦται πᾶν πρόγραμμα κατὰ τὰς ἀνάγκας παιτὸς χρόνου καὶ τόπου· κατὰ τὰς ἐπικρατούσας ἐν πάσῃ γενεᾷ ἰδέας· κατὰ τὴν πρόσθεον τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐάν δὲ εἶναι ἐπιδεικτικὴ ἀναθεωρήσεως ἡ διδασκομένη ἔλθῃ, πρέπει νὰ μένῃ ἀμετάβλητος εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἡ διδακτικὴ μέθοδος :

Μερισμῶν περὶ τῆς παραλλήλου ἀναπτύξεως σώματος καὶ πνεύματος, ἵνα μὴ ὁ μαθητὴς καταστήσῃ φιλόσοφος σοφὸς ἢ ρωμυλὸς ἀμαθὴς· λεπτολογῶν μέχρι τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ χάνῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ χαθῇ διὰ τὸν παῖδα ἔστω καὶ οὐγμὴ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ ἐδιδάσκατο οὗτος τὰ πράγματα ἀκριβῶς· ἐπιτήδειος ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀπὸ πάσης πρὸς διδασκαλίαν εὐκαιρίας νὰ ἐπωφελεῖται εἴτε ἐν γυμνασίῳ, εἴτ' ἐν περιπάτῳ· εἴτε ἐν ἐπισκέψει εἴτε καὶ κατὰ τὰς παιδικὰς παρδείχεται αὐτῇ ἐπιμένων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κρίσεως τοῦ μαθητοῦ καὶ τῆς λεπτότητος τῆς διανοίας του, ἀντὶ νὰ ἐπισωρεύῃ ἔλθῃ διὰ τὴν μνήμην του· αὐτὸς ἦτο ὁ Ποροκράτης, ὅπως τὸν παρουσιάζει ὁ κομψὸς καὶ ἀστείος Ραμπλαί. Κατὰ τὸ παράδειγμα δ' αὐτοῦ τοιοῦτος ὄφειλε νὰ ἦναι πᾶς παιδαγωγός.

Ch. Jannicot

Διευθυντὴς τῆς Ἑθνικῆς Σχολῆς Γλωσσῶν καὶ Ἑμπορίου.

ΛΕΚΟΝΤ ΔΕΛΙΔ

Ἀφιερῶνται εἰς τοὺς φιλιτάτους μοι ἐν τῇ
Ἑθνικῇ Σχολῇ Γλωσσῶν καὶ Ἑμπορίας μαθητὰς

Ἦν εἰς ἀπὸ τοὺς διασημοτάτους ποιητὰς τοῦ δεκάτου ἐννάτου αἰῶνος. Μία φιλολογικὴ δόξα τῆς Γαλλίας. Αἱ ἀρχαῖκαί ἐμπνεύσεις του κατέστησαν αὐτὸν μεγαλοφρονότατον ψάλτην τῶν ὠραιότερων ἰδανικῶν, τῶν ὑψηλότερων πόθων, τῶν ἀγροτέρων ὀνείρων ὅσα ἐλίκνισαν, ἐμάγευσαν, καὶ παρηγόρησαν τὴν ἀνθρωπότητα ἀνὰ τοὺς διαφόρους αἰῶνας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ὑπέροχος οὗτος δοιδὸς ἤρθη ὑπὲρ τὰς συγχρόνους προλήψεις καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὰς πεπατημένας ὁδοὺς, ἐπειδὴ ἀπέφυγε πᾶν κοινὸν καὶ τετριμμένον, διὰ τοῦτο ἐχαρκτηρίσθη ὡς ἀνταρτικῶν ἰδεῶν τεχνίτης. Πολλοὶ δὲ εἰς τὴν βαθεῖαν μελαγχολίαν, ἡ ὁποία διαφαίνεται εἰς πολλὰ μέρη τῶν ἔργων του, διείδον ἱκανὴν δόσιν πεισιμομοῦ καὶ ἀπαισιοδοξίας. Ἐκεῖνοι δέ, οἱ ὁποῖοι ἐρευνῶσι καὶ τὰ ἀπώτερα πολλάκις αἰτία μερικῶν φαινομένων, τὴν τάσιν τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὴν ἀπαισιοδοξίαν, μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν, πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως χειραφετήσῃ τὴν ποίησιν ἀπὸ τὰ περιορισμένα ὅρια τῆς σχολαστικῆς τυπικότητος, τὴν τάσιν ταύτην ἀπέδωκαν εἰς ἀντίθεσιν προσεχομέ-

νην ἀπὸ τὰς παιδικὰς αὐτοῦ ἀναμνήσεις, ἀπὸ τὰς ἐντυπώσεις τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀνατροφῆς.

Ὁ πατήρ του, στρατιωτικὸς χειρουργός, ἠθέλησε γὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπ' αὐτοῦ τὰς παιδαγωγικὰς ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἀναπτύσσει εἰς τὸν περίφημον **Αιμίλιόν** του ὁ πολὺς Ρουσσώ· τῆς πατρικῆς ἐκείνης ἀδοτηρότητος, ἴσως δὲ καὶ σχολαστικότητος, αἱ ἐντυπώσεις δὲν ἦσαν βεβαίως εὐάρεστοι. Τὴν τοιαύτην δὲ ἀνατροφὴν ἔλαβεν εἰς τὴν γενέθλιον νῆσόν του, τὴν ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μαδαγασκάρης γαλλικὴν κτῆσον **Νῆσον τῆς Ἑνώσεως**, ἐν τῇ πόλει τῆς ὁποίας Ἀγίος Παῦλος ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1818. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἡ οἰκογένειά του κατήγετο ἀπὸ τὴν Βρετανίαν. Τὸ ὄνομα μάλιστα *Delisle* ἔλαβεν ὁ εἰς τὴν ρηθεῖσαν νῆσον μεταμοιεύσας κλάδος τῆς οἰκογενείας διὰ τὰ διακρίνεται ἀπὸ τὸν ἐν τῇ γενεαίᾳ παραμείναντα κλάδον. Ὁ πατήρ του τὸν προώρῳζε διὰ τὸ ἐμπορικὸν στάδιον. Διὰ τοῦτο μετὰ τὰς πρώτας του σπουδὰς τὸν ἐστειλεν εἰς περιοδείαν. Αἰτῶντε τότε δὴν σχεδὸν τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὰς Σουδαίας νῆσους. Τὰ θαυμάσια, ὅσα εἶδε, καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν, οὓς ἐγνώρισεν, παρέσχον ἀφθονον ὕλικόν ἀκολούθως, ὅπόθεν ἠντίλησεν ἐμπνεύσεις ἐξόχους, αἱ ἀπέδωκεν εἰς ἐκπάγλου καλλονῆς στίχους. Ἐνόησεν ἀπὸ τότε ὅτι οὔτε πρὸς τὸ ἐμπόριον, οὔτε πρὸς τὴν βιομηχανίαν ὤθει αὐτὸν ἡ κλίσις του. Διὰ τοῦτο ἦλθεν εἰς τὴν πρώτην κοιτίδα τῆς οἰκογενείας του, τὴν Βρετανίαν, κατήκηκε δ' εἰς τὰς Ρέντας, ὅπου συνεπλήρωσε τὴν μόρφωσίν του σπουδάζας τὰ Ἑλληνικά, τὰ Λατινικά καὶ τὴν Ἱστορίαν, πρὸς ἣν ἡσθάνετο θερμοτάτην ἀγάπην, ἀφ' οὔτου ἐν ἦτο παῖς. Τότε ἤρχισε γὰ δημοσιεῖν τὰ πρῶτά του δοκίμια εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Βρετανίας.

Τρεῖς μετέβη εἰς τὴν γενέθλιον νῆσόν του. Ἐπὶ τέλους ὅμως εἰς ἡλικίαν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἐγκαθιδρύθη ὁριστικῶς εἰς Παρισίους, ὅπου ἐσχτίσθη μὲ ἰένους ποιητὰς προσπαθοῦντας γὰ διανοίξωσι νέας ὁδοὺς εἰς τὴν Γαλλικὴν ἐμπνευσιν, ἀκο-

λουθοῦντας δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου Σεριέ. Ἡ **Ἀφροδίτη τῆς Μήλου**, τὸ πρῶτον ποίημά του τὸ ἐν Παριίοις δημοσιευθὲν εἰς τινα φιλολογικὴν ἐπιθεώρησιν, διήγειρεν ἐνθουσιασμόν μεταξὺ τῶν νεαρῶν ἐκείνων ἐταίρων, οἵτινες διακρίθησαν ὁμοίως διὰ τε τὰς μελέτας των καὶ τὰ πρῶτα αὐτῶν ἔργα, ὅλα σχετιζόμενα πρὸς τὴν ἔρευναν τοῦ ἀρχαίου βίου καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐμπνεύσεις. Ἀρκεῖ μόνον γ' ἀναφέρωμεν τὸν **Μπαμβιλ**, ὅστις κατὰ τὸ 1842, τέσσαρα ἔτη διδ. πρὶν ἔλθῃ εἰς Παρισίους ὁ Δελίλ, ἐδημοσίευσεν τὰς **Καρνάυδας** του, τὴν πρώτην ποιητικὴν του συλλογὴν, ἡ ὁποία προσεέλκυσε ἀμέσως τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Τότε ἐδοκίμασε καὶ τὰς μεγάλας συγκινήσεις, τὰς προσερχομένας ἐκ τῶν πεποιδήσεών του. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἐξεργάγη ἐν μέσῳ τῶν πρώτων φιλολογικῶν ἀποπειρῶν τοῦ Δελίλ, ὅστις ἦτο ἐνθουσιώδης δημοκράτης. Εἰργάσθη πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς εἰς Βρετανίαν, ὅπου τὸν ἀπέστειλαν οἱ δημοκρατικοὶ φίλοι του, ἵνα ἐνεργήσῃ ἐκλογὰς καὶ ὅπου τὸν ἀφῆκαν ἄνευ ὀβοῦ. Ὅτε δὲ ἡ Ἐθνοσυνέλευσις ἀπεφάσισε τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας εἰς τὰς ἀποικίας, ἔσπευσε γὰ συγχαρῇ τὰ μέλη ταύτης ὁ ποιητὴς ἀπὸ μέρους τῶν μεγάλων πληθυσμῶν τῶν ἀποικιῶν τούτων. Καὶ ὅμως ἡ τοιαύτη κατάργησις τῆς δουλείας ἦτο καὶ ἡ οἰκονομικὴ του καταστροφὴ, διότι ἡ οἰκογένειά του εἶχεν ἱκανὰς φυτείας εἰς τὴν Νῆσον τῆς Ἑνώσεως. Ὁ ἀδελφός του μάλιστα, ὅστις εἶχε καὶ τὴν οἰκονομικὴν διαχίτριον τῆς περιουσίας των, δυσαρεστηθεὶς ἔπαισε γὰ στέλλῃ πρὸς τὸν ἀνόητον (ὅπως θὰ τὸν ἐφαντάζετο) ποιητὴν τὸ μικρὸν ἐπίδομα, μὲ τὸ ὁποῖον ἔως τότε ἐζῆ. Καὶ ἡ Δημοκρατία τοῦ 1848 διέφρενε τὰς ἐλπίδας του.

Ἀπὸ αὐτὰ ὅλα εὗρε παρηγορίαν ὁ ποιητὴς μὲ τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην. Ἡ ἀρχαία μάλιστα τέχνη τὸν ἐσαγήνευεν. Ἐφρόνει ὅτι οἱ παλαιοὶ ποιηταί, ὅπως ὁ Ὅμηρος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Αἰσχύλος, ἀντιπροσωπεύουσι τὴν πραγματικὴν καὶ ἄδολον ζωὴν, παρουσιάζουσιν εἰς τὰ ἔργα των τὴν ἀγροτάτην

ἐκφανοῖν τῆς τέχνης. Πᾶσαν ἄλλην παρέκκλιον ἀπ' αὐτῆς ἰδεώρει ἐκφυλισμὸν καὶ ἐκβαρβάρωσιν τοῦ ἀγροῦ καὶ ἀληθοῦς ποιητικοῦ αἰσθήματος. Μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1852 τὰ **Ἀρχαῖκά ποιήματα** (*Poèmes Antiques*) καὶ ἀκολούθως ἐντὸς δεκαετίας τὰ **Ποιήματα καὶ Ποιήσεις, τὸν Ἀρόμον τοῦ Σταυροῦ, τὰ Βαρβαρικά ποιήματα**. Ἀπὸ τοῦ 1861 μέχρι τοῦ 1886 ἄλλη πρωτότυπος ἐργασία ἐπετελέσθη. Ἐξέδωκε μεταφράσεις ἐκτάκτους τοῦ Ὅμηρου, Θεοκρίτου, Ἡοιόδου, Ὀρφικῶν Ὕμνων, Αἰσχύλου, Ὀραίου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου. Αὐτὰ τὰ ἔργα τὸν κατέστησαν ἔτι μᾶλλον ἐνδοξον. Ἐδείχθη δὲ μὲ αὐτὰ ὁ φανατικὸς καὶ ἐνθουσιώδης λάτρης τῆς ἀρχαιότητος. Κατὰ γράμμα μετέφρασε τὰ κείμενα, προσηλωμένος καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν πιστὴν ἀπόδοσιν τῶν κυρίων ὀνομάτων.

Ὅταν λέγωμεν, ὅτι ἐστερέωσε τὴν φιλολογικὴν του δόξαν ὁ Δελίλ, δὲν ἐννοοῦμεν, ὅτι ἐπεβλήθη εἰς τὰ βέβηλα πλήθη, εἰς τὸν πολλὸν ὄχλον, ὁ ὁποῖος ἄλλως πως σαγητεύεται. Ἡ ἀρρενωπὴ καὶ εἰλικρινὴς Μοῦσά του κατέκτησε τὴν ἀγάπην τῶν ὀλίγων, τῶν ἐκλεκτῶν. Καὶ μεταξὺ τῶν ὀλίγων αὐτῶν καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἦτο ἡ πλειὰς ἐκείνη τῶν ποιητῶν, οἵτινες συνεσπειρώθησαν περὶ τὸν Δελίλ, ὅστις ἐγένετο διδάσκαλος δι' αὐτοὺς καὶ ὅσους ἐχειραγώγησεν αὐτοὺς καὶ ἐμύησεν εἰς τὰ μυστήρια τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. Καὶ οὗτοι οἱ περὶ τὸν μέγαν διδάσκαλον συγκεντρωθέντες ἐγένοντο σὺν τῷ χρόνῳ περιφανεῖς τῆς γαλλίδος Μούσης ἱεροφάνται ἀναδείξαντες ὥς ἔδει τὴν ποιητικὴν αὐτῶν σχολὴν καὶ κρατήσαντες ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ σκῆπτρα καὶ κυριαρχήσαντες ἐν τῇ γαλλικῇ ποιήσει. Μεταξὺ τῶν πλείστων τότε παρὰ τῷ ποιητῇ συρρευσάντων μαθητῶν ἀναφέρομεν τοὺς Φραγκίσκον Κομπέ, Σουλλὸν Προυτιώμ, Παῦλον Βερλαίν, Βιγιέ δὲ Αἰλ' Ἀδάμ, Στέφανον Μαλλαρμέ καὶ Ἀρμάνδον Σιλβέστρ' τῶν ἀνδρῶν τούτων τὰ ὀνόματα οὐδεὶς τῶν περὶ τὰ γαλλικὰ γράμματα ἀσχολουμένων ἀγνοεῖ σήμερον. Οὗτοι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐσού-

χραζον ἀπὸ τοῦ 1866 εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κατιούλ Μαντές. Ἀπὸ τότε δὲ ἐτέθησαν οὕτως εἰπεῖν τὰ θεμέλια τῆς ποιητικῆς αὐτῶν σχολῆς. Ἀκολούθως ἤρχισαν νὰ συγχάζωσι καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μπαμβίλ καὶ τοῦ Λεκόντ Δελίλ. Εἰς τὸν οἶκον τοῦ Δελίλ ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐκρίθησαν τὰ ὠραιότερα ἔργα τῶν ποιητῶν ἐκείνων, πρὶν ἀκόμη δημοσιευθῶσιν. Μερικὰ δ' ἔξοχα ἔργα τοι, ὅπως τὸν Κάιν, ὁ ἴδιος ὁ Δελίλ, τὰ ἀνέγνωσεν ἐκεῖ εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ κριτὰς του.

Τὸ κοινὸν τὸ πολὺ, ὥς εἰπομεν, ἡγνόμεν σχεδὸν τοὺς τεχνίτας τούτους. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν χρόνων ἐκείνων αἱ ὁρέξεις ἦσαν ἡκιστα καλλιτεχνικαί. Ὁ πρῶτος, ὥς εἶδομεν, ὅστις περισυνέλεξε καὶ ἀρχὰς τοὺς νεαροὺς ποιητὰς ἦτο ὁ Μαντές. Ὁ φίλος τοῦ Μαντές Σαβιέ δὲ Ρικάρ ἐξέδιδε τότε τὴν ἐφημερίδα **Τέχνην**. Ὁ Μαντές τὸν συνεβούλευσε νὰ τὴν μεταβάλῃ εἰς ἐβδομαδιαῖον περιοδικόν, ὃπερ ὠνομάσθη ὁ **Σύγχρονος Παρνασσός**. Τὰ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διηγέται αὐτὸς ὁ ἴδιος Ρικάρ εἰς τὸ βιβλίον του τὸ ἐπιγραφόμενον *Petits Mémoires d'un Parnassien*. Ὅτε ἐδημοσιεύθη ἡ ἀγγελία τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἐπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Μαντές καὶ τοῦ Ρικάρ, ὅχι μόνον ἐνθαρρύνσεις δὲν ἐδέχθησαν οὐτοι, ἀλλὰ καὶ εἰρωνειῶν ἠξιώθησαν. Καὶ ὅμως ἡ τειρὰς τῶν διδασκάλων τῆς Νέας ταύτης Σχολῆς, ὁ Γκωτιέ, ὁ Λεκόντ Δελίλ, ὁ Βωδελαιρ καὶ ὁ Μπαμβίλ κατώρθωσαν καὶ συνεργάτας νὰ παρουσιάσωσι καὶ ὕλην ἐκλεκτὴν νὰ ἐπιδείξωσι. Ὁ περίφημος ἐκδότης Ἀλφόνσος Λεμιέρρ ἐπεσιτάτησεν εἰς τὴν ἐκδοσιν. Λέκα καὶ ὀκτὼ φυλλάδια ἐξεδόθησαν ἀπὸ τῆς 2ας Μαγτίου 1866 μέχρι τέλους Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Βραδύτερον ἐξεδόθη καὶ δευτέρα σειρὰ τοῦ Παρνασσοῦ κατὰ τὸ 1871 καὶ τρίτη κατὰ τὸ 1876. Ἡ πρώτη ὅμως σειρὰ ἔδωκε τὸ ὄνομα τῶν Παρνασσιδῶν εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν σχολὴν ποιητὰς.

Πόσον διαφέρον ἠσθάνετο ὁ πολλὸς κόσμος διὰ τοὺς νεα-

ροὺς ποιητὰς, καθ' ὃν χρόνον ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὁ Παρνασσός, καταφαίνεται ἐκ τούτου, διὰ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ *Leconte Delisle* ἠγνόνουν οἱ πολλοὶ τὰ γράψασιν. Ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἀρχαϊκῶν καὶ τῶν Βαρβαρικῶν ποιημάτων δὲν εἶχεν ἀποκτήσει καὶ τῶν μετριωτάτων στιχοπλόκων τὴν δημοτικότητα. Αὐτοὶ οἱ ἐλικριταὶ τοῦ Παρνασσοῦ εἰς τὰς δριμύτητας κατὰ τῆς νέας σχολῆς ἐπιθέσεις τῶν ἔργων *Leconte de Lille* ἢ *Leconte Delille* ἢ μόνον *Le Comte*. Ὅπερ δηλοῖ, διὰ ἴσως καὶ δὲν θὰ τὸν εἶχον ἀναγνώσει οἱ δεινοὶ κριτικοί. Ἀλλὰ καὶ οἷε κατὰ τὸ 1886, ὁλόκληρον εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ πρῶτου Παρνασσοῦ, εἰσῆρχετο εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ὁ Δελίλ ὡς διάδοχος τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, κυρία τις, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα λογιωτάτη, ἡρώτα τὸν Ἀλέξανδρον Δουμάς υἱόν, ποῖος ἦτο αὐτὸς ὁ *homme nouveau*. Καὶ ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Δελίλ ἐξέδωκε καὶ ἄλλον τόμον θαυμασιῶν ἔργων, τὰ **Τραγικὰ ποιήματα** κατὰ τὸ 1884, αὐτὰ ἠξιώθησαν παρὰ τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας τοῦ βραβείου Ρενό. Προηγουμένως καὶ δραματικὰ ἔργα εἶχε γράψει ὁ ποιητής. Τοιαῦτα ἦσαν ἡ αἰσχυλείου ἐμπνεύσεως Τριλογία τῶν **Ἐριννύων**, ἣτις ἀπεβιβάσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Ὠδεῖου κατὰ τὸ 1873 καὶ ὁ **Ἀπολλωνίδης**.

Ὑποψηφνίτητα ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ καθυπέβαλε τρίς. Κατὰ τὸ 1873, τὸ 1877 καὶ τὸ 1886. Κατὰ τὸ 1877 ἠξιώθη μόνον δύο ψήφων, τῆς τοῦ Ἀνγούστιου Μιαρμιέ καὶ τῆς τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Ὁ ποιητὴς εἶπε τότε, ὅτι ἡ ψήφος τοῦ Οὐγκώ ἤρκει δι' αὐτὸν καὶ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὅλην τῆς Ἀκαδημίας τὰς ψήφους. Κατὰ τὸ 1886 ἐξελέγη τῇ θέλῃ τοῦ προκατόχου του Βίκτωρος Οὐγκώ. Κατέλαβε τὴν θέσιν αὐτοῦ κατόπιν ρητῆς ἐντολῆς τοῦ Οὐγκώ, ἣν πάντες οἱ ἀκαδημεικοὶ ἐσεβάσθησαν. Ἐν τούτοις ὁ ἐκφωνήρας τὸν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ του λόγον Ἀλέξανδρος Δουμάς, υἱός, ἔφεξε τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς τέχνης του, τὴν ἀπαισιοδοξίαν του, τὴν ἀδιαφορίαν του προκειμένου περὶ γυναικὸς καὶ τῶν πρὸς αὐ-

τὴν αἰσθημάτων, τὸ δι' ὅτι ψάλλον καὶ περιγράφων μένει ἀπαθὴς καὶ πρὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸ τῆς φύσεως.

Καὶ ὅμως ἡ ποίησις αὐτῆς εἶναι ἀκόλουθος πρὸς ἑαυτήν, ἀπείρητος καὶ διανγεσιότης. Εἶναι ἀπηλλαγμένος παθῶν ὁ ποιητής, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἴσταιται ἑψηλά. Ἡ μέριμνά του δὲ περὶ τῆς ἐντελείας καὶ ἀκριβείας τῆς μορφῆς δίδει ἐπέρροχον χαρακτήρα εἰς τὰ καλλιτεχνήματά του. Καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ ἡρεμίᾳ ταύτῃ καὶ τῷ μεγαλείῳ καθίσταται ἀληθῶς θρησκεία δι' αὐτὸν ἡ ποίησις του. Καὶ ἂν ὁ βέβηλος ὄχλος, ὁ ζητῶν τὸ ἀτομικὸν καὶ τὸ ἐφήμερον αἰσθημα ἐν τῇ ποίησιν, μένῃ ψυχρὸς πρὸ τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ψάλλει τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ ξένα μεγαλεῖα καὶ τὰς παραδόσεις, οἱ ὀλίγοι ὅμως, ἀλλὰ καὶ ἐκλεκτοί, θαυμάζουσιν ἐκείνον, ὅστις ἀπέδωκεν εἰς γλυπτὸς καὶ λαξευτὸς στίχους ὅσα ἐξ ἀρχῆς ἠσθάνθη βαθείως ἡ ἀνθρωπότης, ἡ πάντοτε πονοῦσα καὶ ἀλγούσα, ἡ πάντοτε τρέμουσα καὶ φοβουμένη πρὸ τῶν μυστηρίων τοῦ ἀγνώστου. Ἄν δὲν κατεδέχθη γὰρ λαλήσῃ τὴν γλῶσσαν τῶν μειρακυλλίων, ἐτέτεινεν ὅμως τὸ μεγαλοπρεπὲς ἥσμα εἰς τὴν λύραν του, τὸ ἥσμα, ὅπερ ἐμπνέουσιν οἱ ὑψηλοὶ πόθοι καὶ τὰ μεγάλα μυστήρια τῆς ζωῆς, ὅπερ ἐψάλλῃ ἀρχαιοῦσαν ἀπὸ τοὺς θεοὺς ἀοιδοὺς καὶ ὅπερ οἱ πάντοτε σπάνιοι ἀλλὰ καὶ ἀληθεῖς ἐποφῆται τῶν μουσῶν θὰ ψάλλωσιν εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Περὶ τῆς ποιήσεως καθ' ὅλον τοῦ Λεκόντ Δελίλ ἴσως δοθῇ εἰς ἐμὲ προσεχῶς εὐκαιρία γὰρ κάμω ἐκτενέστερον λόγον. Τὴν ἀτελειότητάν ταύτην μελέτην παρέχω εἰς τοὺς φιλότιμους μοι ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Γλωσσῶν μαθητὰς, ὅπως δημοσιευθῇ ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τῶν, ὅπερ ἐκδίδουσιν ἐπὶ τῷ 1910, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ πρῶτον ἔτος, καθ' ὃ μαθητεύουσιν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ. Ἐκριντα ἐπίκαιρον γὰρ γράψω περὶ τοιούτου τινὸς μεγαλοστόμου ποιητοῦ ἐν τῷ Ἡμερολογίῳ τῶν μαθητῶν μου, καθ' ὅτι ὁ μὲν ποιητὴς οὗτος πρὸ παντὸς ἀπὸ τὴν ἀείποτε ζῶσαν καὶ ἀεμαίαν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν τῶν προγόνων

ἡμῶν ἐπεπνεύσθη, οἱ δὲ μαθηταί μου καίπερ προφορίζομενοι
διὰ τὸν Κερδῶρον Ἐρμῆν δὲν παύουσιν ὅμως δι' αὐτὸ τὰ
θεραπεύωσι καὶ τὸν Λόγιον, εἶναι δὲ πάντοτε ἀφωσιωμένοι
εἰς τὰ ἱερὰ καὶ θεῖα ἰδαγικά, αἵτινα ἀνέκαθεν ὠδήγησαν τὸ
ἔθνος ἡμῶν. Ἐφρόνουν ἐξ ἀρχῆς, εἴ με καὶ σήμερον φρονῶ
ἐν γὰρ περὶ τῆς Ἑλληνίδος νεότητος. Καὶ ἂν δὲν ἔχασα τὰς
ἐπὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐλπίδας ἐν τῇ κακοδαιμονίᾳ,
ἥτις πάντοθεν δέρεται ἡμᾶς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πάντοτε
ἀγνὴν καὶ φέρελαιν, τὴν γενναίαν καὶ φιλομαθῆ, τὴν καλλί-
στην νεολαίαν ἡμῶν, ἥτις ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἡμῶν μορ-
φοῦται.

Δ. Χ. Χαμουδόπουλος.

Η ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

(LECONTE DELISLE)

Μάρμαρο ἅγιο, καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ δύναμις στολίζον
τὴν θεϊκὴν καὶ ἀνίκητην, τὴν ἀφθαρτὴν σου χάριν.
Ἡ ἀρμονία καὶ τὸ φῶς λάμπει λευκὴ χαρίζουν
στὴν εὐμορφίαν σου, ὦ θεῶν μητέρα καὶ καμάρι.

Δὲν εἶσαι ἡ θεὰ ἐσὺ πῶχον γλυκὰ λικνίσει
τὰ κύματα, στὴν κόγχῃ σου ἐν ᾧ χιονᾶτο πόδι
Ἐστήριζες ὁλόδροσιν, σὺν εἶχαν τριγυρίσει
Χαρὲς καὶ γέλοια τὰ ξανθὰ μαλλιά σου τὰ εὐώδη.

Δὲν εἶσαι ἡ Κυθέρεια ποῦ ἔγερνες μὲ πόνο
στὸν Ἀδωνί σου τὸν καλὸν καὶ τὸν γλυκοφιλοῦσες,
Ἐν ᾧ γιὰ τὴν ἀγάπην σου μάρτυρες ἦσαν μόνο
τὰ περιστέρια σου τ' ἀγνὰ ποῦ τόσο ἀγαποῦσες.

Ἡ Μοῦσα ἡ γλυκόλαλιν δὲν εἶσαι, οὔτε πάλιν
Κᾶν Ἀφροδίτην ντροπαλὴν καὶ ἡ ξετρελλαμένη
Ἀστάρτη ποῦ στὴν κλίνῃ της ἀπὸ λωτοῦς στρωμένη
Μέσα σὲ πόθους ξεσηχᾷ, σὲ ἡδονῶν ἀγκαλῆ.

Γέλοια, Παιχνίδια, Χάριτες χεροπιαστὲς δὲν ἔχεις
Συντρόφους. Δὲν σ' ἀκολουθοῦν ἄλλοι παρὰ τ' ἀστέρια
Ποῦ ρυθμικὰ τραβοῦν μὲ σέ. Κι ἐκεῖ ποῦ πάντα τρέχεις
Σφαῖρες τῶν οὐρανῶν πιστὰ σέθεντις μαζί σου ταίρια.

Τῆς εὐτυχίας σύμβολο σὺ λατρευτὸ γαλήνη
Μοῦ δείχνεις σὰν τὴν θάλασσα ποῦ κύματα δὲν ἔχει.
Ὁ πόνος δὲν σὲ σπάραζε καὶ τὴ βαθειὰ εἰρήνη
Τῆς πάναγνῆς σου εὐμορφίᾳς δάκρυ πικρὸ δὲν βρέχει.

Χαῖρε! Μοῦ παίρνεις τὴν καρδιά μόνο ποῦ σὲ κυττάω.
Κῦμα ὁλάσπρο χύνεται στὰ πόδια τὰ λευκά σου.
Κι ἐν ᾧ γυμνὴ περήφανα διαβαίνεις, σὲ θαυμάζω
Κι ἐγὼ κι ὁ κόσμος. Κάθε τι θὰ ξεχαστῇ μπροστά σου.

ὦ νῆσοι τῶν θεῶν! Ἑλλάς, τρισαγία μητέρα!
Πῶς δὲν γεννήθηκα σὲ σᾶς τὰ χρόνια ποῦ μπορούσαν
Νὰ καταβοῦν οἱ Οὐρανοὶ στὴ Γῆ μας ἰδῶ πέρα
Τὴ μαγεμένη, ἔφθανε μόνο νὰ τοὺς καλοῦσαν.

Μ' ἂν στὴν παλὴ τὴ θάλασσα δὲν μ' ἔχει ναναρίσει
Ἡ Θέτις κι ἂν δὲν χάδεψε τὸ λίκνο μου τὸ κῦμα,
Κι ἂν μέσα σὲ παλὴ ναὸ δὲν ἔχω προσκυνήσει
Θεά μου μεγαλόχαρη τὸ ἅγιό σου βῆμα,

Ὅμως ἐσὺ τὴ φλόγα σου δώσέ μου. Μὴν ἀφήσης
Ἡ δόξα μου ν' ἀφανισθῇ στὸ μνήμα. Κι ὅταν
βγαίνουν

Οἱ στοχασμοὶ καὶ ταιριαστοὶ μ' ὁλόχρυσά πηγαίνουν
Λόγια, σ' αὐτὰ τὴν εὐμορφιά τὴ θεία νὰ χαρίσης.

Δ. Χαμουδόπουλος.

(ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ)

Ο ΕΡΓΑΤΗΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ἡ κοινωνία δὲν ὑπῆρξε πάντοτε οὐχὶ ἀπλῶς εὐγνώμων,
ἀλλ' οὐδὲ καὶ δικαία πρὸς μεγάλην αὐτῆς μερίδα, ἥτις διὰ
τῆς ἐργασίας τῆς ὑπεβοήθησε τοὺς δύο ἄλλους παράγοντας,
τὴν φύσιν καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τὸ ἔργον τῆς παραγωγῆς·
ἡ δὲ τάσις πρὸς πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινο-
τικῆς θέσεως τοῦ ἐργάτου, διεξαγομένη ἐν ὀνόματι τῆς φιλα-
νθρωπίας, ὑπῆρξεν ὁ ἀπώτερος ἢ ἐγγύτερος μοχλὸς σπου-
δαίων ἐν τῇ Ἱστορίᾳ μεταβολῶν ἐν τῷ παρελθόντι, ἀδηλον
δὲ ὁποίων ἄλλων ἐν τῷ μέλλοντι, ἀφοῦ διηγεκῶς ἀδξάνει ὁ
ἀριθμὸς τῶν στρατευομένων ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ σοσιαλισμοῦ,
τὴν ὁποίαν ἀναπέτασαν ὄσοι ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης σύ-
ρουνσι τὸν τὴν κοινωνίαν ἰσοπεδώσαντα ὁδοστρωτήρα. Ἐκ-
τός ὅμως τούτων ἡ θέσις τοῦ ἐργάτου, ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῆς
βιομηχανίας, προάγουσα αὐτὴν εἰς τὴν σημερινὴν ἀκμὴν, ἡ
καταδικάζουσα αὐτὴν εἰς σπασιμότητα, ὥς ἐν τῇ ἀρχαιότητι
καὶ ἀντικειμενικῶς ἐνδιαφέρει τὴν κοινωνίαν. Διὸ καὶ δὲν
νομίζομεν παρέλκουσαν πρόχειρόν τινα ἐξέτασιν τῆς διὰ μέ-
σον τῶν αἰώνων καταστάσεως τοῦ ἐργάτου.

Παρά ταῖς ἀρχαῖαις κοινωνίαις δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ θέσεως τοῦ ἐργάτου, ἀπλούστατα, διότι παρ' αὐταῖς ὁ ἐργάτης δὲν εἶχε πλείονα θέσιν, ἢ ὅσην ἐν ὑποζύγιον.

Δὲν γνωρίζομεν τὸ αἰτομον ἢ τὸν λαὸν ἐκείνον τὸν σχόντα τὴν πρωτοβουλίαν νὰ καταβιβάσῃ ὁμοίων του εἰς τὴν οἰκτρὰν καὶ ἀτιμωτικὴν τῆς δουλείας βαθμίδα. Τὸ λυπηρὸν ὅμως δι' ἡμᾶς ἰδίως εἶναι ὅτι οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, ἡ καὶ ἐξοχὴν τῆς ἐλευθερίας χώρα, ἡ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς τὴν ἐποποιῶν τῶν μεδικῶν πολέμων διεξαγαγοῦσα, ἡδυνήθη νὰ ἀρθῇ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀντιλήψεως, ὥστε νὰ εἴσῃ τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος κατὰ τοῦ ἀπαισίου συστήματος τῆς δουλείας. Καὶ τίνετι τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι καὶ ἡ διανοητικὴ ἐξέλιξις ἀκολουθεῖ, ὥς ἡ σωματικὴ, μυσητριώδεις ἐτι νόμους, ἀπαιτοῦσα χρόνον, ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένον, πρὸς ἐκκόλαψιν νέων ἀληθειῶν, ἀφοῦ πνεῦμα ὡς τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ ἰδρυτοῦ τούτου παισῶν σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, παραδέχεται «φύσει ἐλευθέρους καὶ φύσει δούλους,» εἰς τοὺς τελευταίους δὲ τούτους ἀναθέτει πᾶσαν ἐργασίαν ἐν τῇ προτέῃ αὐτοῦ Πολιτείᾳ. Οὕτω τὰς δύο, τὰς ἀπουδαιοτέρας ἀπὸ πλουτολογικῆς ἀπόψεως ἀληθείας, τὴν «οὐκ ἐνι ἐλεύθερος οὐδὲ δούλος» καὶ τὴν «ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω» ἐπέτρωτο νὰ κληροδοτήσῃ ὁ τε ἑλληνικὸς καὶ ῥωμαϊκὸς πολιτισμὸς εἰς τὸν χροσιανισμὸν.

Δούλοι ἢ ἀτελεύθεροι, ἰδοὺ αἱ ἐργαζόμεναι τάξεις κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Εὐτυχῶς εἰς ταύτας προσειetéθησαν καὶ οἱ μετοικοὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἴσως ὀφείλεται ἡ καὶ σήμερον ἐτι καταπλήρουσα τελειότης τῶν τεχνουργικῶν προϊόντων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Καθ' ὅσον ὁ δούλος—καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κυρίον, ἀφορῶν ἡμᾶς ὑπὸ τὴν ἑποπὴν τῆς παραγωγῆς—οὐδὲν ἀγαμένων ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας του, γνωρίζον, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη τελειοποιήσῃ τὴν μέθοδον τῆς παραγωγῆς, αἱ μαστιγώσεις αὐτοῦ δὲν θὰ ἑλαττωθῶσι οὐδὲ θὰ ἀρτῶσιν τὸν σκληρὸν τῆς δουλείας του ἄρτον, ἡρκαίτο εἰς τὸ νὰ ἐκ-

τελῇ τὴν συνήθη αὐτοῦ ἐργασίαν, χωρὶς οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ μεριμνῇ περὶ τῆς προσόδου καὶ τελειοποιήσεως αὐτῆς. Ὡς φαντασθῇ τις νῦν τὸν βαθμὸν τῆς τελειότητος, τὴν ὁποίαν ἡδύνατο νὰ ἐπιφέρει καὶ ἐν τῇ χειροτεχνίᾳ, ὡς ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις, τὸ δαιμόνιον τῶν πατέρων ἡμῶν πνεῦμα διὰ νὰ ἀναμειορήσῃ τὴν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς στασιμότητος τῆς βιομηχανίας τῆς προσγενομένην ζημίαν.

Ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἡ θέσις τοῦ δούλου δὲν ἐκανονίζετο ὑπ' οὐδεὶος νόμου, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ κυρίου του. Ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ εὐμένεια μεθ' ἧς μετεχειρίζοντο τοὺς δούλους των οἱ ἀναμφισβητήτως πλείοτερον ἐξευγνισμένοι Ἀθηναῖοι, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς τραχεῖς Σπαρτιάτας· ὥς ἐκ τούτου δὲ καὶ ὡς ἐκ τῆς εὐκόλου καταναλώσεως τῶν ἀθηναϊκῶν προϊόντων διὰ τῆς ναυτικῆς καὶ πολιτικῆς ἰσχύος τῆς πόλεως, ἡ βιομηχανία ἐν αὐτῇ ἀρεπτόχθη πολὺ καὶ μόνον ἡ Κόρινθος διημφεσβήτει πρὸς ταύτην τὴν ἐν τῇ κεραμουργίᾳ ἰδίως προτεραιότητα.

Οὕτως, ἂν ἐξαιρέσωμεν μόνον τὴν ὑφαντουργίαν, τὴν ταπητουργίαν καὶ τὴν βαφικὴν, ἐξασκουμένας αποκλειστικῶς σχεδὸν ἐν τῷ γυναικωνίτῃ, ὅλοι οἱ λοιποὶ κλάδοι τῆς βιομηχανίας ἐξησκούντο ὑπὸ δούλων, τῆς τοιαύτης ἐργασίας θεωρουμένης, ὡς ἀτιμωτικῆς δι' ἐλεύθερον πολίτην. Τὴν πρόληψιν ταύτην ἡθέλησε νὰ πολεμήσῃ ὁ Σωκράτης (1) καὶ εἰς προγενεστέραν δὲ ἀκόμη ἐποχὴν ὁ Σόλων (2), παραχωρήσας πολιτικὰ δικαιώματα εἰς τοὺς μετοίκους ἐργάτας καὶ ἀπαλλάξας τὰ τέκνα τῆς ὑποχρεώσεως νὰ διαθρέψωσι τοὺς πατέρας των, ἂν οὗτοι δὲν ἐφρογνίσαν νὰ ἐκμάθωσιν εἰς αὐτὰ τέχνην τινά. Αἱ ἀπόπειραι ὅμως αὗται ἔμειναν ἐντελῶς ἀτελεσφόροι.

Δούλοι ἢ ἐλεύθεροι οἱ ὑπηρετοὶ τῆς παραγωγῆς ἐν Ἑλλάδι διείποντο μόνον ὑπὸ τῶν φυσικῶν τῆς παραγωγῆς νόμων·

1) Ξενοφ. Ἀπομνημονεύματα II, 7.

2) Πρωτόρχον Σόλων § 30.

οὐδεμία τάσις πρὸς συνεννόησιν μεταξὺ αὐτῶν, ἵνα οὕτω συσσωματωμένοι ἀντιπεξέλθωσι πρὸς τὸ κεφάλαιον καὶ ἐπαγορεύσωσιν εἰς αὐτὸ τοὺς ὅρους των, παραιτηρεῖται καθ' ὅλην τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Τὸ τοιοῦτον ἐν Ρώμῃ τὸ πρῶτον συναντιῶμεν.

Κατὰ τὰς πρώτας περιόδους τῆς σταδιοδρομίας τῆς Ρώμης ἡ ἀσήμετος ἄλλως τε καὶ ἀνάλογος πρὸς τὰς λιτὰς ἀνάγκας τῶν μᾶλλον στρατιωτῶν παρὰ πολιτῶν τῆς Ρώμης βιομηχανία ἐξηκοεῖτο ὑπὸ ἐλευθέρων· διὸ καὶ ὁ νόμος ἐνωρίστα ἡναγκάσθη νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς ἐργασίας, ὁρίσας καὶ τὸ συμβόλαιον αὐτῆς (*locatio conducticnis operis*). Πρῶτος δὲ ὁ Νουμᾶς (1) ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς τὴν αὐτὴν τέχνην ἐξασκούντας εἰς ἓνα σύνδεσμον, καταρτίσας οὕτω τὰς **συντεχνίας**, τὰς ὁποίας βραδύτερον ὁ Σέρβιος Τύλλιος ὁργάνωσε.

Ἐν τούτοις οἱ ἐργάται ἀπεκλείοντο τῆς στρατιωτικῆς θητείας (2), τοῦνδ' ὅπερ μᾶς δίδει τεκμήριον τῆς περιφρονήσεως πρὸς τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐκτεροδότησεν εἰς τὸν ρωμαϊκόν. Ἀνάλογον τεκμήριον τῆς πρὸς ἕτερον πλουτολογικὸν κλάδον, τὸ ἐμπόριον, περιφρονήσεως τῶν ρωμαίων μᾶς δίδει αὐτὸς ὁ Κικέρων ἐν τινι τῶν λόγων του λέγων «Τί καλόν, ἄνδρες δικασταί, δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ παντοπωλείου;»!

Ἡ σχετικῶς ὁμῶς βελτιωθεῖσα θέσις τῶν ἐργατῶν ἐν Ρώμῃ δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ. Τοὺς Ἀνβικόνες πολέμους ἐπηκολούθησεν ἡ σιερὰ ἐκείνη τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν Ρωμαίων, περιηγόντων νικηφόρα πανταχοῦ τὰ

ὄπλα των. Σὺν τῷ ἀμυνήτῳ δὲ πλούτῳ, ὅστις ὑπὸ μορφὴν πολεμικῆς λείας εἰσεργούνη ἐν Ρώμῃ ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἐν τῷ πολέμῳ αἰχμαλωτισθέντες δυστυχεῖς κάτοικοι τῶν κατακτηθεισῶν χωρῶν. Οὕτω πληθὺς νέων βραχιόνων προσεφέρθη ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς ἐργασίας τῆς Ρώμης, βραχιόνων ἡναγκασμένων νὰ ὑπηρετήσωσιν ὑπὸ πολὺ συμφερωτέρους ὅρους, καί, τὸ σπουδαιότερον, προσερχομένων ἐκ τόπων πολὺ πλεονέτερον τῆς Ρώμης προηγμένων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Πρὸ τῶν κατὰ πάντα ἀνωτέρων συναγωνιστῶν τούτων, αἱ συντεχνίαι τῶν ἐλευθέρων ἐργατῶν δὲν ἠδύναντο ἢ νὰ ὑποχωρήσωσι. Οὕτω δὲ ἀπὸ τῶν μέσων μέχρι τέλους τῆς Δημοκρατίας ἡ βιομηχανία συνεκεντρώθη εἰς χεῖρας τῶν δούλων. Οὗτοι ἐν τῷ προσώπῳ τῶν κυρίων αὐτῶν εὔρον τοὺς ἀπαισιωτέρους δεσπότας, μὴ εὐρίσκοντας ποτὲ ἀρκετὰ μέσα πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν δυστυχῶν τούτων ὄντων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ νόμος τοῖς ἐδίδεν ὑπέριστα δικαίωμα ὥς ἐπὶ παντὸς ἄλλον ἐμφύχου καὶ ἀνύχου πράγματος (*res*).

Ἄλλ' ὥς ἐπιανέλθωμεν εἰς τὰς ἐλευθέρας ρωμαϊκὰς συντεχνίας. Αὗται ἐκτοπισθεῖσαι ὑπὸ τῶν δούλων ἐκ τῆς ὕγιους αὐτῶν ἐνασχολήσεως ἐτράπησαν ἀκατάσχετοι εἰς τὴν πολικὴν. Ἡ ἐπιτροπὴ καὶ ὑποστήριξις αὐτῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐκλογῶν, εἰς τῶν ὁποίων τὴν πλάστιγγα πολὺ ἐβάρυνον, ἦτο περιζήτητος καὶ ἐπληρώνετο ἀδρῶς εἰς τὸ *forum*. Αἱ παρεκτροπαὶ δὲ αὐτῶν ἐφθασαν μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ, ὥστε ὁ Πομπήϊος ἡναγκάσθη νὰ προβῇ εἰς τὴν διάλυσιν αὐτῶν (1).

Ἡ ἐχθρική αὐτῇ κατὰ τῶν συντεχνιῶν πολιτικὴ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολὺ καὶ ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας, θελούσης νὰ ἐξασφαλισθῇ ἀπὸ ἐνδεχομένων κινήματων τῶν τέως κομματάρχων, ἐπὶ τοὺς ὁποίους διετέλουν καὶ αἱ συντεχνίαι.

Ἐν τούτοις σὺν τῷ χρόνῳ οἱ δοῦλοι κατέστησαν σπανιώτεροι, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς διακοπῆς τῶν κατακτήσεων, τὸ

1) Πλουτάρχ. Νουμᾶς 17.

2) Τίτος Λίβιος I, 43.

1) Διονύσιος. Ἀλκιμαχίδης. 38.

δὲ δῶκε οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐγένοντο ἀπελεύθεροι. Ἡ ἀνάγκη λοιπὸν τῆς παροχῆς ἐργατῶν διὰ τὰς πολυτελεῖς ἤδη ἀνάγκας τῶν ἐκδηλυνθέντων Ρωμαίων ἐπηγόρευον εἰς τὸν Μάρκον Αὐρηλίον τὴν ἐκ νέου προστασίαν τῶν συντεχνιῶν. Ἡ ἐκ τῆς πολιτικῆς ὁμῶς ταύτης προσγενημένη εἰς τὴν βιομηχανίαν βελτίωσις ἦτο μικρά. Αἱ ἐν τῷ κομματισμῷ καὶ τῇ πολιτικῇ ἐξαχρειωθείσαι συντεχνίαι ἐξηκολούθησαν μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Ρώμης εἰς πᾶν ἄλλο ἢ τὴν τελειοποίησιν τῆς βιομηχανίας ἀσχολούμεναι.

..

Ἐν τῷ μεσαιωνικῷ ἑλληνισμῷ αἱ συντεχνίαι ἔλαβον μεγάλην ἀνάπτυξιν, κανονιστικαὶ δὲ τῶν σχέσεων αὐτῶν διατάξεις ἐξεδώθησαν ἐπὶ τῶν κατὰ καιροὺς Αὐτοκρατόρων. Δηροῦντο εἰς τρεῖς τάξεις: 1ον εἰς συντεχνίας τῶν βιομηχανιῶν τοῦ Κράτους (μεταλλείων, ἄλυσκων, σιτραιωτικῶν καὶ λοιπῶν ἐργασιῶν)· οἱ εἰς ταύτας ἀνήκοντες ἐργάται ἦσαν κατὰδικοι ἢ δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι τοῦ Κράτους, ἅπαντες διὰ σιδήρου ἐπιγυμνασμένοι πρὸς ἀποφυγὴν δραπετεύσεων. (1) 2ον εἰς τὰς συντεχνίας τῶν ἀρτοποιῶν, κρεοπωλῶν καὶ λοιπῶν διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ λαοῦ ἀναγκαίων τεχνῶν. Ἄν καὶ ἡ κατάστασις τῶν ἐργατῶν τῆς τάξεως ταύτης ἦτο πολὺ καλλίτερα τῶν τῆς προηγουμένης, ἐν τούτοις καὶ ἡ εἰς ταύτην κατάταξις ἦτο ἀναγκαστικὴ, εἴτε συνετεία καταδίκης, εἴτε καὶ ὥς ἐκ τῆς καταγωγῆς ἐκ πατρὸς ἀνήκοντος εἰς τὰς ὥς ἄντι συντεχνίας. Ἡ τελευταία μάλιστα περίεργος διάταξις ἔσχε καὶ διὰ τοὺς γαμβροὺς καὶ κληροδότους τοῦ θανόντος, ἐκτὸς ἂν οὗτοι ἐγκατέλειπον τὰ κληροδοτήματα εἰς τὴν συντεχνίαν. Ἡ τρίτη τάξις τῶν καθ' αὐτὸ συντεχνιῶν ἦτο καὶ ἡ παρουσιάζουσα τοὺς εὐνοῦκιστέρους πρὸς ἐργασίαν

1) Θεοδο. Κώδ. X. 20.

ὄρους. Φαίνεται ὁμῶς ὅτι οἱ ἐργάται τῆς τάξεως ταύτης ἐνωρίτα ἐσκέφθησαν νὰ ἀνυψώσωσι τεχνητῶς τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων των κατὰ τὸ σύστημα τῶν σημερινῶν trust τῆς Ἀμερικῆς· διὸ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων τοῖς ἀπηγόρευσε τοῦτο.

Ἐν γένει αἱ διάφοροι διατάξεις αἱ κανονίζουσαι τὰ τῆς ἐργασίας ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει, ἐπαγορευόμεναι ἐκ διαφορῶν λόγων, ἐλάχιστα συνέτεινον εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐργασίας, καταστήσασαι αὐτὴν τοῦναντίον ἀπεχθὴ καὶ καταναγκαστικὴν εἰς τὰς ἐργαζομένας τάξεις.

..

Ἐν τῷ δυτικῷ μεσαίῳ ἐπανευρίσκομεν ἐν τῇ νοτίῳ Γαλιίᾳ τὰς συντεχνίας, ὡσαύτως δὲ καὶ παρὰ τοῖς Φράγκοις κατὰ τὸ πρότυπον τῶν γερμανικῶν Gilde. Τοὺς κανονισμοὺς αὐτῶν ἔθυσαν ἐπὶ τὴν ἔγκρισιν καὶ τὴν προστασίαν τῶν διαφορῶν ἡγεμόνων, ἀναγκαιοτάτην κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ φεουδαλισμοῦ. Αἱ διατάξεις δὲ τῶν ἐσωτερικῶν τούτων κανονισμῶν εἶναι χαρακτηριστικώταται καὶ διδακτικώταται ἰδίως διὰ τὰς τάξεις τῶν διαφορῶν σοσιαλιστικῶν σχολῶν, τῶν ὁποίων τὰς θεωρίας ἐν πολλοῖς ἐφήρμοσαν. Δυστυχῶς ἡ ἐξέτασις τούτων θὰ ἐγίνετο ἐπὶ καταχρήσει τῆς εὐγενοῦς φιλοξενίας τῶν ἐκδοτῶν τοῦ παρόντος Ἡμερολογίου καὶ τῆς προσοχῆς τῶν κ. κ. ἀναγνώστων.

Ἐν γενικαῖς ὁμῶς γραμμαῖς συνεχίζοντες τὴν ἱστορικὴν ἡμῶν ταύτην ἀνασκοπὴν βλέπομεν τὰς συντεχνίας λαμβανούσας μέρος ἐκ τοπικῶν λόγων εἰς τοὺς ἀγῶνας φεουδαλισμοῦ, βασιλείας καὶ τῶν ἐλευθέρων κοινοτήτων (ἰδίως ἐν Φλάνδρᾳ). Οἱ δὲ κανονισμοὶ αὐτῶν, οἷον εἰ ψηλαφητὴ βαίνοντες πρὸς τὴν αἰήθειαν, προσεπάθουν διὰ διαφορῶν μέσων νὰ συνδύσωσι τὴν οἰκονομικὴν εὐεξίαν τῶν συντεχνιῶν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς λοιπῆς κοινωνίας.

"Ότε τέλος ἐπῆλθεν ἡ ἡμέρα (7 Μαρτίου 1791) καθ' ἣν ἡ Συντακτικὴ Συνέλευσις διεκήρυξε τὴν ἑλευθερίαν περὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ ἐξάσκησιν οἰονδήποτε ἐπαγγέλματος· ἔκτοτε ἡ ἀνθρωπότης εἰσῆλθεν εἰς νέαν ὁδὸν πλουτολογικῆς προόδου, πρὸς τὴν ὁποίαν ὠθοῦσαν αὐτὴν ἀπενάως ἡ ἑλευθερία τῆς ἐργασίας καὶ ὁ ἑλεύθερος συναγωνισμός.

Μ. Σταυρινός.

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Εἶναι ἐνδιαφέρον τὴν σήμερον, ὅποτε, τόσον σπουδαία εἶναι ἡ σημασία καὶ δραῖσις τῶν τραπέζων τούτων, νὰ ἀναζητήσωμεν πόθεν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν αἱ εὐρεῖαι αὗται οἰκονομολογικαὶ ἐπιχειρήσεις.

Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐν ταῖς Ἰταλικαῖς πόλεσιν, ἕκαστος κολλυβιστὴς εἶχεν ἐν δημοσίῳ τόπῳ τραπέζαν (Banco) ἐφ' ἣς διενήργει τὰς εἰσπράξεις καὶ πληρωμὰς του. Ἀργότερον ὁμως ἐπειδὴ οἱ κολλυβισταὶ συνείθισαν νὰ λαμβάνωσι ποσὰ ἐν παρακαταθήκῃ, καὶ ἐκτελῶσι δάνεια, ὁ ὅρος τραπέζα (Banco) ἐφημερόσθη εἰς τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ ἐμπορίου.

Ἡ ἀρχαιοτάτη Τράπεζα, ἐπῆρξεν ἡ τῆς Βενετίας ἰδρυθεῖσα παρὰ τοῦ δονκὸς Vitalis Michael ἐν ἔτει 1157. Τὸ πρὸς τοῦτο προνόμιον ἐλήφθη παρὰ τῆς κυβερνήσεως, ἐπὶ τῶν συνεταιρισθέντων δανεισιῶν τοῦ κεφαλαίου, ὅπερ προήρχετο ἐκ καταναγκαστικοῦ δανείου δι' ὃ ἐδόθησαν ἐχέγγυα αἱ κυβερνητικαὶ πρόσοδοι.

Τράπεζαν λοιπὸν δανείζουσαν τῷ κράτει ἵνα λάβῃ παρ' αὐτοῦ τὴν παραχώρησιν τοῦ προνομίου, παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς τὸ πρῶτον τοιοῦτο ἐν τῇ οἰκονομολογικῇ ἱστορίᾳ γεγονός.

Ὅπως οἱ ἀργυραμοιβοὶ οὖτω καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Βενετίας ἐλάμβανε παρακαταθήκας καὶ ἕκαστος θεματοφύλαξ ἠδύνατο νὰ διαβιβάζῃ τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς παρακαταθήκης τρίτῳ δι' ἀπλῆς μεταφορᾶς (*virement*). Τὰ κίβδηλα νομίσματα ἦσαν συχνά, διὸ τὰ καταιυθέμενα ποσὰ ἐλογαριάζοντο ἀναλόγως τοῦ ἀμφοῦς μετάλλου ᾧ ἐμπειριεῖχον. Ἐπλάττον οὖτω φανταστικὸν τι νόμισμα τὸ ὁποῖον ἀργότερον ἐπανομοιάθη Τραπεζικὸν (*monnaie banco*).

Πιστοποιητικὸν παρακαταθήκης, ἐπὶ καταθέσει (τοῦτο δὲν εἶναι ἀκόμη τὸ Τραπεζογραμματίον), μεταφορὰ (*virement*) μεταξὺ δύο συναλλακτῶν, τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ νομίσματος, ἰδοὺ ὅ,τι ἐκλήροδότησεν εἰς τὸν ἐμπορικὸν κόσμον ἡ πρώτη Τράπεζα ἥτις ἀφῆκε σελίδα ἐν τῇ Ἱστορίᾳ.

Κατὰ τὸ 1407 ἀνεφάνη ἡ Τράπεζα τῆς Γενούης ἥτις ὄφειλεν ἐπίσης τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς δάνειον γενόμενον τῇ Δημοκρατίᾳ παρ' ἰδιωτῶν μὲ ἐχέγγυον τὰς κτήσεις τῆς Κορσικῆς. Καὶ αὕτη εἶχεν ἐπίσης φανταστικὸν νόμισμα, αἱ δὲ δοσοληψίαι τῆς δὲν διέφερον τῶν τῆς ἀντιζήλου Δημοκρατίας. Ἰνα ὅμως ἴδωμεν πραγματικὴν προόδον πρέπει νὰ μεταπηδήσωμεν δύο αἰῶνας ἀργότερον ἐν μέσῳ τῶν ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ ἐμπορίου συνασπισθεισῶν ἀνσευατικῶν πόλεων τῆς Γερμανίας (*villes hanséatiques*). Ἐν ἔτει 1609 ἰδρύθη ἡ Τράπεζα τοῦ Ἀμστελδάμου ἥς τὰ τῶν παρακαταθηκῶν πιστοποιητικὰ ἦσαν μεταβιβάσιμα δι' ἐκάστην συνῆκὴν τῶν 600 φιορινίων.

Ἡ δὲ πληρωμὴ μεταξὺ ἰδιωτῶν ἐγίνετο μόνον διὰ Τραπεζονομίσματος (*monnaie banco*).

Ἐξουσιάζοντο λοιπὸν ἐν Ἀμστελδάμῳ πρὸ ἀληθοῦς κυβερνητικῆς Τραπεζῆς ἥς αἱ τῶν παρακαταθηκῶν ἀποδείξεις καθίσταντο ὅλον ἐν ὁμοίωται (τῷ Τραπεζογραμματίῳ *billet de banque*), διότι ἠδύνατο ἡ αὐτὴ ἀποσύρῃ τὰ καταιυθευμένα ποσὰ ἐπὶ πληρωμῇ δικαιοῦματος φυλάξεως. Οἱ λοιποὶ Τραπεζικοὶ οἴκοι τῶν ἄλλων συνεταιρῶν γερμανικῶν πόλεων εἰ-

χον ἀπομνηθῇ τὸν τοῦ Ἀμστελδάμου. Ὁφείλομεν ἐπίσης ὅπως ἀφιερώσωμεν ἰδιαιτέραν σημείωσιν διὰ τὴν Τράπεζαν τῆς Στουχδόλμης ἰδρυθεῖσαν ἐν ἔτει 1668. Αἱ ἀποδείξεις αὐτῆς ἐκκυκλοφόρουν ὥς μειρητὰ κατ' ὅλην τὴν Σουηδίαν. Αὐταὶ ἐλαμβάνοντο ἔναντι πληρωμῆς συνῆκῶν. Εἶδομεν λοιπὸν ἐν Σουηδίᾳ πρῶτον μὲν τὸ ἀληθὲς γραμματίον τῆς κυκλοφορίας, ἰδίᾳ ὅμως νεωτερισμὸν, οὐδόλως εὐάρεστον, τὸν τῆς καταναγκαστικῆς ἀξίας (*cours forcé*).

Ὡς ἐν τῇ Βενετίᾳ καὶ τῇ Γενούῃ ἡ κυβερνητικὴ ἀνάγκη ἔνεκα προσπορισμοῦ χρημάτων ἴδωκεν ἀρχὴν εἰς τὸ προνόμιον, οὖτω καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν βασιλείαν Γουλιέλμου τοῦ 1^{ου}. (1693) διανοίγεται πραγματικῶς εἰς τὰς δημοσίας Τραπεζὰς ἡ νεωτέρα ἐποχὴ.

Ἐκεῖνοι, οἵτινες θὰ παράσχωσι τὸ ποσὸν Λ. Στ. 1,200,000 (1 Λ. Στ. φρ. 25.22), λέγει τὸ ἐγγράφον τῆς παραχωρήσεως, θὰ ἀπαρτίσωσιν ἐταιρίαν ἐπονομαζόμενην: «Οἱ κυβερνηταὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας». Ὁ νέος οἶκος ἐπλήρως προκαταβολικῶς τὰ μὴ εἰ λήξαντα ἐμπορικὰ γραμμάτια μετ' ἀφαιρέσεως ποσοῦ ἀπαιτουμένου διὰ τόκον, ἀλλαγὴν, καὶ ἔξοδα τῆς εἰσπράξεως. Τοῦτο ἦτο ἡ ὑφαίρεσις.

Ἡ δευτέρα αὐτῆς ἀπονομὴ ἦτο προνόμιον πληροφόμενον τοῖς μειρητοις παρὰ τῇ Τραπεζῇ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς. Ἐθετεῖν εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια ὥρισμένου ποσοῦ πληρωτέα ἅμα τῇ ὄψει ἢ τῷ φέροντι. Ταῦτα τὰ γραμμάτια θεωροῦμενα ὡς νόμισμα ἐκκυκλοφόρουν ἐλευθέρως ἀναλόγως τῆς βουλήσεως τῶν φερόντων, οἵτινες ἠδύνατο εἰς ἐκάστην στιγμήν νὰ τὰ ἀνταλλάσσωσι μὲ χρήματα. Τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς τὸ τραπεζογραμματίον τῆς νεωτέρας ἐποχῆς. Ἡ τράπεζα ἦτο φύσει ἡναγκασμένη ὅπως ἔχει ἐν τῷ ταμίῳ αὐτῆς μειρητὰ οὖτω, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰς ζητήσεις συνάξεων, αἵτινες κάθε στιγμήν ἦτο δυνατόν νὰ γίνωνται. Τοῦτο εἶναι ἡ εἰσπράξις.

Κατὰ τὸ ἔτος 1716, εἰκοσι ἔτη μετὰ τὴν ἰδρύσιν τῆς Τρα-

πέξης τῆς Ἀγγλίας ὁ Λουὶς τῆς Ὁρλεάνης ἀντιβασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐπέτρεψε τῷ Σκώτερ Λῶ (Lau), ὅπου ἰδρύσθη ἐν Παριείοις προνομιούχον Τράπεζαν. Ἡ ἐπίτευξις ἦτο ἀρκυαὶ σωματικῇ. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐξήτει ὁ Λῶ ἦτο ἡ μετατροπὴ, ἡ ἀνακούφωσις τοῦ ὑπερόγκου χρέους τῆς Γαλλίας διὰ κυβερνητικῆς Τραπεζῆς καὶ ἀπεράντων ἀποικιακῶν ἐργασιῶν. Ἐκ τούτου προήλθε γραμματισκολληλεῖα μεγάλη, καὶ νέται κτισσιροφαί. Μετὰ παρέλευσιν ἡμίσεως αἰῶνος ἀνεφάνη τὸ ἀποταμιευτήριον (caisse d'épargne) τῆς Γαλλίας λαβὼν τὴν ἀρχὴν τοῦ προνομίου αὐτοῦ ὡς πάντοτε ἐκ τῶν ἀναγκῶν τοῦ κράτους. Ὡς ἐν τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἀγγλίας οὕτω καὶ ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσαν οἱ αὐτοὶ ὅροι. Αὕτη ἐπλήρωσεν ἀπ' ἐνὸς ἀκριβώτατα τὸ παραχωρηθὲν προνόμιον, ἀλλ' ἀπ' ἐτέρου παρέσχεν ὑπηρεσίαις. Πλὴν μόνον ἡ ἐπανάστασις τὴν παρέσυρε.

Τὸ μεταρρυθμιστικὸν κίνημα τοῦ 1781 ἐμερίμνησε περὶ ἰδρύσεως ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπραγματώθη ἢ ἐν ἔτει 1808 ὅποτε κατώρθωσαν νὰ ἰδρύσωσιν τὴν Τράπεζαν τῆς Γαλλίας οἷαν τὴν γνωρίζομεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Ἴδού ἡμεῖς ἀφικόμενοι εἰς τὴν διοργάνωσιν τῶν ἡμετέρων νέων Τραπεζῶν, περὶ ὧν ἴσως ἀργότερον ὁμιλήσωμεν.

Robert Vaucher, professeur.

Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης
κ.κ. Ἰωακείμ ὁ Γ'. Σώμ. 50

Ὁ Σ. Γέρον Μητροπολ. ἅγιος Νικαίας κ. Ἱερώνυμος 4.
» » » » Νεοκαισαρ. κ. Ἀμβρόσιος 10.
» » » » Νικομηδείας κ. Φιλόθεος.
» » » » Ἐλασσῶνος κ. Πολύκαρπος.
» » » » Ξάνθης κ. Ἰωακείμ.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Ε. Εὐγενίδης, ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς Σχολῆς.

Ὁ ἀξιότιμος κ. Σ. Καζανόβας πρόεδρος τῆς Σχολῆς.

» » Α. Λιμαράκης.

» » Γ. Σ. Κάρταλης.

» » Τ. Σγουρδαῖος, ἰατρός.

» » Α. Δουλάς.

» » Κ. Σπανούδης, διευθυντὴς τῆς «Προόδου».

Οἱ Ἑλλ. Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς.

Οἱ κ.κ. Γ. Παππαδόπουλος καὶ Ch. Janicot (Διευθυνταὶ τῆς Σχολῆς).

Αἰδ. Γ. Οἰκονομίδης σῶμ. 10.

Η. Blanchong, Ε. Massa, Χ. Πανταζίδης, Κ. Κοσμίδης,
Α. Χαμουδόπουλος, Σ. Σταματιάδης, Μ. Στανωνός, Α. Λα-

πόλλος, Β. Διαμάντιογλου, Κ. Κωνσταντινίδης, S. Evans, H. Figl, I. Στάγκαλης, Robert Vaucher.

Ι. Σαββίδης 2, Α. Ἀνδρόνικος 2, Α. Λαζόπουλος, Γεώρ. Λασκαλόπουλος, Κ. Καραμούζας, Σ. Γιαννακούλης, Π. Βασιλείου 2, Κ. Ἐδρεμίτογλους 2, Σ. Δανέσης, Ν. Καβρέντζης, Α. Κρόνοβιτς, Κ. Αἰβανίδης 2, Φ. Λουκανός, Σ. Βελκόπουλος, Ι. Ἀνέστη, Σ. Μουράτογλους, Χ. Χαλτσιστάκις, Ι. καὶ Γ. Μαθζαρόγλου, Α. Σταύρου, Ν. Παράσχος, Θ. Θεοδώρου, Α. Ἐλευθερίου, Σ. Τζοπανάκος, Χ. Χρηστοφορίδης 2, Γ. Πέζιοβιτς, Α. Αἰβανίδης, Μ. Θ. Φαδέναβιτς, Α. Κουρμπούζος, Α. Φοντάκης, Ν. Σασχίνοβιτς, Γ. Κεμερίδης, Γ. Καίσογλους, Σ. Παπανικολάου, Στ. Παπανικολάου, Μ. Κεραρίδης, Π. Νοελόγλους, Α. Ἰγνατίου, Ε. Θ. Σμυρναῖος, Π. Ἀγαλῆς, Α. Γ. Ἐλευθέρας, Μ. Γ. Ἐλευθέρας, Χ. Ε. Ἀποστολόπουλος, Ζ. Χρηστοφορίδης, Σ. Πανάπουλος, Κ. Ι. Αἰετοκέζογλους, Θ. Μείμαρης, Γ. Κυριακοῦ, Α. Ν. Σαρίκος, Α. Τσαβλέρης, Ν. Βουζιούκας, Σ. Ε. Κουράντας, Α. Τριανταφυλλίδης, Α. Βασιλάδης, Θ. Γεωργόπουλος, Α. Παράσχος, Μ. Μπῆκον, Γ. Μπόνης, Σπ. Μπάγιας, Μαρία Φραντζέσκη, Ἑλένη Ὀνουφρίου, Ἑλένη Σαμίον, Σοφία Διάγγελη, Εὐφύνη Τ. Γεωργιάδου, Σμαράγδα Χ' Λαή.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολάου Παππαδοπούλου.

Νικ. Παππαδόπουλος, Εὐθ. Α. Εὐθυμιάδης, Μ. Χ' Διαμαντῇ, Θεοφ. Μαλέας, Γ. Κόκκινος, Μαν. Ξενάκης, Δημ. Ζηρόπουλος, Στ. Μαζλούμης, Ἰω. Τσιτσικόγλους, Α. Μονοῦ, Ἰω. Παναζόπουλος, Κ. Καϊλιγᾶς, Νικ. Μαδέρντρε, Ε. Ἀνδριώτιον, Νικ. Μουμιτζιογλου, Σ. Χάτσιος, Ἀθ. Δημητριάδης, Νικ. Κωνσταντίνου, Ἐπ. Ἀγγελίδης, Μ. Ι. Παπασταύρου, Τρ. Καριτόπουλος, Ἰω. Σιδερίδης, Γ. Βουκιλίτσας, Σ. Κωροζενίδης, Φ. Βασιλειάδης, Γρ. Μωραΐον, Βαρθάρα Κιρκιτσιώγλου, Ἰω. Ἀράπογλου, Κ. Γ. Ζαχαριάδης, Στ. Κεχαγιαδόπουλος, Γ. Πιτσακιοῦς, Κ. Αεμμενιός,

Κ. Μορούζης, Η. Α. Ἀδάμ, Μ. Ἐξαρχόπουλος, Μιχαηλίδης, Ἀντ. Τζάλλας, Ν. Βλοῦσος, Ἀνδρ. Σαπουντζάκης, Γ. Ι. Τσαγκόπουλος, Ἰ. Μαραγκοῦ, Ν. Στάφας, Ν. Λέκος, Ἀλ. Γαβαλλᾶς, Ἀπ. Ἰωαννίδης, Στ. Μαλαχόπουλος Μόλσον, Ἀθ. Σγουριδῆς, Ἀν. Σεφεριάδης, Πελ. Τζέις, Νικ. Ξανθάκης, Ξ. Α. Φύλλας, Α. Βαλοαμάκης, Κ. Γκριπώτης, Κ. Ζωρῆλλος, Ν. Νετέλκος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολάου Α. Βασιλειάδου.

Ν. Α. Βασιλειάδης, Γ. Α. Κιορκιτοῖδης, Ἀλ. Στρογγυλιός, Χρ. Κομώπουλος, Γ. Α. Δημητριάδης, Χρ. Π. Γαϊτάνης, Νικ. Α. Χατζόπουλος 2, Ἀβρ. Β. Δημητριάδης, Α. Χαριτόπουλος, Κ. Ἀνδρεάδης, Κ. Σ. Κουρουνβακάλης, Κ. Α. Τριανταφυλλίδης, Δημ. Ε. Τριανταφυλλίδης, Α. Ζ. Μαργαρίδης, Ἰω. Ε. Στρατηγόπουλος, Σ. Ἀδαμίδης, Γρ. Χ. Σουλιανίδης, Θ. Γούδας, Ἀθ. Ἐλευθεριάδης, Α. Ἰωαννίδης, Ἀν. Γαβάλας, Β. Γαβάλας, Ἀριστ. Βαβάκης (ιατρός), Α. Κ. Σαράφογλου, Ἰω. Τακζόγλους, Φ. Νικολαΐδης, Θ. Κυριακῆς, Α. Λόνας, Α. Βορίδης, Σπ. Ζώτος, Κ. Γκιζης, Ε. Ν. Ζωγράφος, Α. Τοῦτσος, Α. Σκούρτης, Γ. Χασαστανῆς, Ἀθ. Ἐλευθεριδῆς, Β. Γ. Βετισόπουλος, Χρ. Μαραλοῦκος, Σοφ. Γρηγοριάδης, Π. Κοιλαρίδης, Α. Βιολῆτος, Π. Παλαιολόγος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σταύρου Κ. Σταύρου ἐκ Καβάλλας.

Στ. Κ. Σταύρος 2, Α. Δημητριάδης 2, Γεωργακόπουλος, Α. Μοσχοπουλίδης, Ν. Σεργιάδης 2, Ι. Π. Βάρδας, Κ. Νικολαΐδης, Α. Σπόντης, Ἡρ. Φέσσας, Ι. Δημητριάδης, Τρ. Βάρδας, Ε. Λουγαρίδης, Β. Α. Βασιλειάδης, Π. Κολλοκίθας, Κ. Πουλίδης 3, Σ. Ν. Ζερβονδάκης 4, Α. Τριγκόπουλος 2, Γ. Α. Πρωτόπαπας 5, Π. Καϊμπάλης, Γ. Ἀντωνιάδης, Π. Γρηγοριάδης, Θ. Κοντοθεοδώρου, Ἑλένη Ὀθωναίου, Κ. Λαμπριδῆς, Φιγῆ Μπουφέτη.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἑμμανουὴλ Σαριβαλάση.

Α. Ἀποστολίδης, Α. Ζαφειριάδης, Ἄννα Σιαυροπούλου, Εὐφροσύνη Μιχαηλίδου, Ράλλεια Βασιλειάδου, Χαρίκλεια Σ. Πινάκη, Χρυσή Παπιά, Σέβω Α. Καγγελάρη, Α. Γ. Πανάση, Ἰουλίττα Εὐθυμιάδου, Σ. Τζεράκης, Κ. Σαριβαλάσης, Ἑμμ. Σαριβαλάσης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀθανασίου Βεργέζου.

Ἀθ. Βεργέζος 2, Ν. Γεωργόπουλος, Ν. Χατζόπουλος, Π. Θεοφίλου 2, Φ. Π. Τσουδής, Φ. Βεργέζης, Ἀθ. Εὐθυμιάδης, Ἰω. Δούκας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαὴλ Χρ. Μιχαηλίδου.

† Ἱεροδ. Γ. Μισαηλίδης, Σ. Παπαδόπουλος, Α. Κούλας, Χρ. Ἀργυριάδης, Ι. Καλλινόγλους, Μ. Μιχαηλίδης, Ν. Αὐγουστάκης, Ι. Ἰατροῦ, Μ. Κόπτης, Κ. Μπούκης, Ἀθ. Ζ. Ἠλιάδης, Σπ. Δημητρίου, Μ. Μούλης, Α. Παπᾶς, Χρ. Κωσταρίδης, Β. Μάρκας, Β. Παπᾶς, Γρ. Ἰωάννου, Ἀθ. Κωσταρίδης, Χρ. Μαρκόπουλος, Ἀναστασία Μ. Ἀναστασιάδου, Κ. Ἀναστασιάδης, Α. Ἀναστασιάδης, Α. Καλέβας, Σ. Καϊρακτόπουλος, Α. Γεωργίου, Ἰω. Β. Δέρβας, Φ. Λέξος, Κ. Γ. Κέρου, Χρ. Ν. Νοταρίδης, Ἰω. Κήτον, Β. Σπυριδώνου, Νικ. Θ. Βρουζιόπουλος, Χ. Α. Παπᾶς, Β. Νάνης, Π. Ι. Ρέτζος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σπ. Γκιώκα.

Παπᾶ Ἰωάννης, Π. Μεδζογλίδης, Γ. Ἠλία, Κ. Βιολιστής, Ν. Καρπούνης, Α. Ἀθανασίου, Α. Μερδζονλίδης, Ν. Καραγιαννόπουλος, Ε. Ἀνδρεάδης, Γ. Γκρόκας, Σ. Γκρόκας, Ι. Δόκας, Ἱερ. Κανάκης, Α. Λιάσης, Χ. Μέντις, Α. Πατοῦλης, Κ. Νόνης, Β. Σαχίνης, Χ. Λένας, Σ. Νιτρίτσος, Α. Μακρίδης, Μ. Μιχαηλίδου, Θ. Μητακόπουλος, Γ. Τούγκας, Π. Εἰσπρατιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Ζωγράφου.

Ν. Μαρμαρᾶς, Γ. Ἀθανασιάδης, Β. Νιώτης, J. Kallidjas, Θ. Μαρκόπουλος, Γ. Σπορίδης, Μ. Μιχαηλίδης, Α. Βαλαμίδης, Μουσταφᾶ ἐφένδης, Σ. Κορωνάιος, Π. Ἀλατίνης, Π. Θεοφανίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Ἐνεπέκ.

Γ. Π. Ἐνεπέκ, Π. Χ. Καστανάκης, Γ. Τεγκιρόπουλος, Α. Πρωγάκης, Α. Ν. Παπαδόπουλος, Α. Σ. Τέης, Μ. Ν. Παπαδόπουλος, Κ. Φασουλάκης, Ν. Τσιχλίδης, Μαρία Πρωγάκη, Ν. Μ. Γκαμάνος, Α. Θεοφάνους, Α. Βαλαμάκης, Manuel Georgieff, Α. Μανρογιαννόπουλος, Ἀλέξ. Λόγιος, Alfred Bugnoli, Χ. Διαμαντίδης, Γ. Π. Φεγγάρας, Ἀρμενὰν Ἀϊβαζιάν, Α. Λεονάρδος, Π. Βαλασιάδης, Μ. Ν. Παπαδόπουλος, Α. Β. Παναγιώτογλου, Γ. Καζάκ, Ε. Α. Ποτηρίδης, Β. Α. Κυριακίδης, Μ. Νόιος, Th. Varnettis, Ι. Σερεμετάκης, Σ. Γ. Γρεβεντούλης, Ι. Καρανιζόγλου, Νικ. Β. Σαρρής, Α. Πασχαλίδης, Θ. Εἰσπρατιάδης, Ν. Α. Ζαρπῖ, Ἐλένη Μ. Σεφεριάδου, Σουλιάνα Ι. Μπογιατζόγλου, Μαρίκα Α. Πασαδάκου, Σ. Καραβόλας, Γ. Νιάνις, Α. Β. Παπαδόπουλος, Μ. Ι. Ἰμωζόγλους, Γ. Π. Ἀγαπητίδης, Α. Α. Μαζιώπουλος, Ἰω. Σημένογλους, Κ. Λυκιαρδόπουλος, Ἀλ. Ρωσσόπουλος, Κορν. Πατακόζογλους, Μαρία Γεωργιάδου, Μαρία Ἰορδανοπούλου, Μαρία Δημητριάδου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Αὐγερινού.

Α. Μελίδης, Σ. Μελίδης, Μ. Ἀδελφόπουλοι, Α. Γουνταρίδης, Σ. Συμεών, Π. Λαζαρίδης, Ι. Μακεδονόπουλος, Κ. Γ. Κάιφογλους, Π. Πουλουλίδης, Γ. Ἰατρόπουλος, Ulisse Leonard, Ι. Χ. Μυστακίδης, Ι. Χ. Συναμνίδης, Κ. Γροκίδης, Κ. Αὐγερινός, Γ. Γρηγορίου, Β. Ἀδαμίδης, Α. Ἀλεξιάδης, Α. Πατάζογλους, Α. Ἀλεξιάδης, Κ. Σαραϊτέρης, Π. Κοσμίδης, Α. Παμπουκτσόγλους, Ι. Μακρίδης, Γ. Δημη-

τριάδης, Κ. Β. Γατῆς, Ι. Β. Γιάβρογλους, Γ. Μάρφης, Κ. Ἀκριβόπουλος, Ι. Βαφτίδης, Κ. Παρισιάδης, Χ. Ἀλεξιάδης, Ι. Χρησιδῆς, Α. Βροχόπουλος, Α. Οἰκονομίδης, Ι. Γιαν-
τᾶ, Π. Καρλαβᾶ, Κ. Ἰορδανίδης, Σ. Κουμένογλους, Α. Μί-
μογλους, Κ. Θεοφύλακτος, Π. Παπᾶς, Ε. Βροχόπουλος, Β.
Αὔγουριος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδου.

Κ. Κωνσταντινίδης, Α. Καραμάνογλου, Α. Πολίτης, Γα-
βριήλογλου, Α. Αὔγουριος, Βρεντονίχ, Ν. Κιουρητοῖδης,
Π. Γρηγοριάδης, Ι. Γαβαρόπουλος, Ρ. Μαγαρόπουλος, Γ.
Καρνοιάκης, Κ. Σ. Σκαρλάτος, Α. Α. Τσιρπινόπουλος, Α.
Ε. Διαμαντῆς, Α. Π. Ὁρφανίδης, Ε. Ἐλευθερίου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Κ. Παπαδοπούλου.

Ι. Κωστιαρίδου ἱερέως, Μαργαρίτα Παπαδοπούλου ἱατροῦ,
Εὐθαλία Παπαδοπούλου, Ι. Π. Ἰωαννίδης μεγαλέμπορος,
Γ. Π. Ἰωαννίδης μεγαλέμπορος, Γ. Π. Γκόκας, Β. Ἰωαν-
νίδης, Χ. Π. Πλάτσηας, Β. Ι. Στανίδης παντοπώλης, Ν.
Διαμαντῆς, Γ. Α. Ποργιάζογλους παντοπώλης, Σ. Μακρί-
δης παντοπώλης, Κ. Κουκουλομάτης, Α. Κ. Σφυρόπουλος,
Α. Κ. Τζουμιόπουλος μεγαλέμπορος, Βαρβάρα Γιωργοῦλη,
Β. Γ. Ἀντίπας, Χ. Φραγκάκης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωσήφ Νότογλου.

Θ. Α. Νότογλους, Π. Δημητριάδης, Ι. Σκαμπαγιάνης, Α.
Χ. Κασιώρης, Ι. Ἀναστασιάδης, Ι. Νικολαΐδης, Π. Καλο-
γερόπουλος, Σ. Κατανόπουλος, Μ. Εὐαγγέλιον, Π. Σ. Σ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Β. Βασιλειάδου.

Β. Βασιλειάδης, Ἀ. Λεβετιδῆς, Χ. Ἐθνόπουλος, Α.
Στασιατίδης, Ε. Κωνσταντινίδου, Μ. Ι. Τριανταφυλλίδης,
Κ. Ι. Τριανταφυλλίδης, Χ. Χ. Δημόπουλος, Ν. Χ. Δημό-
πουλος, Π. Μ. Προδρομίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Ἀρεταίου Ποββανίδου.

Β. Καλαμίδας, Κ. Ἀλεξιάδης, φαρμακοποιός, Α. Ἀρι-
μάνδης, Α. Καλφόπουλος, Ι. Παραγιωτίδης, Φ. Σταυρόπου-
λος, Ν. Νικολαΐδης, Α. Ι. Σταυρόπουλος Ἀρχιτέκτων, Π.
Ἀργυριάδης, Κ. Ν. Λαζαρίδης, Α. Σταυρόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Προεδρείου τῆς Φιλεκ. Α. Κοντοσκαλίου.

Κ. Ι. Στεφανίδης, Κ. Ράλλης, Α. Γ. Ρωσσόπουλος, Γ.
Σ. Κλειδᾶς, Κ. Ε. Κοφόπουλος, Κ. Γ. Ἀκατος, Κ. Χ.
Μάντζος, Α. Δεμέρογλους, Στ. Κλειδᾶς, Σ. Χ' Βασιλείου,
Α. Ι. Σοφόπουλος, Γ. Κ. Γεωργιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Νικολαΐδου.

Α. Νικολαΐδης 2, Ε. Καραμάνος, Σ. Παπαδόπουλος,
Μαγδῆ Ρομάνη, Ἀμαλία Πατεράκη, Π. Λιδασκαλόπουλος,
Σ. Γ. Κυρίου, Γ. Μωραΐτης, Ἐρνεσίλη Γαλούσκη, Π. Μι-
χαλόπουλος, Μαρή Πλυτά, Μαρίκα Παπαθανασίου, Χαρί-
κλεια Παραγιώτου, Ε. Παναγιώτου, Ε. Γωλερός, Κ. Ν.
Καλατιζῆς, Κ. Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πέτρου Β. Προδρομίδου.

Β. Π. Προδρομίδης, Ν. Λαζόπουλος, Μαγδαληνή Χαβ-
ριαροζόγλου, Π. Γ. Σαράφογλου, Χ. Α. Ἀναστασιάδης, Χ.
Κουμαριανός, Χ. Α. Χρησιδῆς, Α. Μανρίδης, Μ. Ν. Χ'
Ἰωσήφ, Π. Χ' Ἰωσήφ, Α. Παρθενιάδης, Ν. Γ. Παπαδό-
πουλος, Π. Ν. Σκαλακεδζογλους, Ε. Π. Ὁρθόπουλος, Α.
Στελιανίδης, Β. Χαλαμπιδῆς, Κ. Κερεσετζογλους, Ε. Α.
Μαρκόπουλος, Κ. Χαβιαροζόγλου, Κ. Α. Παππαζόγλου, Μ.
Π. Μηχαηλίδης, Κ. Παπαδόπουλος, Ι. Σώτροπας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σ. Παπουλέκου.

Μόσχα Στεφάνου, Εὐφρηνή Ἀμπελκοπούλου, Μαρία Ἰγ-
γίλου, Ν. Βαλαβάνης, Β. Ζαχαριάδης, Εὐάγ. Μονταφίδης,

Ἀδελφοὶ Λαδᾶ, Κ. Καραντινός, Ν. Παπαδόπουλος, Ι. Κον-
τίσας, Χ. Ζωσιμᾶς, Γ. Μανρίδης, Ξ. Γκιζόπουλος, Γ. Ἀρ-
γυράκος, Ι. Κοσμίδης, Ν. Πασχαλίδης, Κ. Σ. Τσάκου, Ι. Α.
Σουγγούρογλου, Ι. Βασιλειάδης, Α. Ἀντωνιάδης, Κ. Νατό-
πουλος, Α. Σ. Ἀρζόγλους.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. Α. Μ. Μουζοπούλου καὶ Σ. Παπουλέκου

Κ. Α. Σιμότας, Θ. Α. Καπετανάκης, Νικ. Καραγιάννης
(ιατροσπουδαστής), Α. Γ. Ζέρβας, Γ. Ι. Πασχαλίδης, Ἀν.
Χ' Στεργίου, Κ. Ἰωσηφίδης, Α. Γ. Καζεπίδης, Κ. Ἰγνα-
τίου, Γ. Γεωργυρίδης, Κ. Γ. Κοζάνογλους, Π. Λοκαντζό-
γλους, Σ. Ε. Μούζιας, Η. Α. Βάσσης, Γ. Π. Μίνογλους.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σταματίου Α. Ἀναστασιάδου.

Η. Α. Ἰωαννίδης, Α. Ἰωαννιμόπουλος, Α. Καμαρόπου-
λος, Ι. Α. Καλούμενος, Σ. Τσαχάλης, Σ. Πλατῖδης, Ι. Κό-
βας, Θ. Καλωταῖος, Ε. Κόβας, Εὐφροσύνη Φυλακτοπούλου,
Χ. Στεφάνοπουλος, Σ. Α. Ἀναστασιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. Δημητρ. καὶ Ἰωάννου Σωροπούλων.

Μ. Σωρόπουλος, S. Fabiato, D. Patrianos, Q. Cotas,
Π. Κρόθας, Α. R. Fioreszi, Michaēlidi, Κ. Α. Ἀργυριάδης,
Α. Ζαννίδης, Ν. Μανρος, Ι. Δαπόντες, Ν. Στ. Βασιλειάδης,
Σ. Σεραφειμίδης, Η. Βλαχούτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Σκουφάκη.

Κ. Σκουφάκης, Μ. Α. Νερόπουλος, Π. Ξενάκης, Π. Ι.
Καλακτζόγλου, Ε. Πολυχροτιάδης, Ν. Δάγγουλας, Μ. Χ.
Μεταλλίδης, ἀνώνυμος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαήλ Λαζαρίδου.

Α. Παπαγιάννης, Κ. Μακρίδης, ἱατρός, Α. Βεργίδης, Ν.
Γ. Χρηστίδης, Ι. Κ. Σισμάνογλους, Α. Καρατζᾶς, φαρμα-

κοποιός, Σ. Ν. Φραγγουλιάδης, Ν. Π. Μελαγιάδης, Ι. Μο-
σχόπουλος, Α. Μ. Βοφίας, Ε. Ζεκιόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θωμᾶ Δ. Λαγοῦ (φαρμακοποιοῦ).

Θ. Δ. Λαγός, φαρμακοποιός, Ν. Κ. Τσάκας, Σ. Θ. Κα-
τισιώτης, (φαρμακοποιός), Γ. Σ. Τσάιμος, (ὑποπλοίαρχος), Μ.
Δημάρατος, Γ. Μπίρος, Σ. Τίπος, Π. Παπασταύρου (φαρ-
μακοποιός), Γ. Μπουραζάνης, Κ. Ρώμπας (δικηγόρος).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Πατλόγλου.

Ι. Β. Τσιλένης, Ε. Βασιλειάδης 2, Φ. Βραχόπουλος, Κύρ,
Ἀνδρεάδης, Θ. Ζάμπογλου, Ε. Σταυρίδης, Π. Χρυσανθό-
πουλος, Α. Φιλιππίδης, Μ. Ι. Βεηζαδές, Α. Ε. Βασιλειάδης,
φαρμακοποιός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Σοφριανοῦ.

Ρ. Σοφριανός, Π. Σοφριανός, Α. Γραμσινδάνης, Α. Καναγ-
κίτης, Ι. Σοφριανός, Ν. Ἀποστολίδης, Θ. Πλυτᾶς, Σ. Πλυτᾶς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. Θωμᾶ καὶ Δάφνης Δοπρίδου.

Ἐλένη Ἐλευθερίου, Ἀγάθη Βιτάνη, Μαρία Γοργίον, Α.
Βασιλειάδης, Ἰφιγένεια Σαρίδου, Μαρία Παλληκάρη, Εὐνε-
χία Χρηστίδου, Α. Λιμπερίδης, Κ. Καρυοφυλλίδης, Γ. Σκαρ-
λάτος, Ἀγλαΐα Χρυσοβέργη, Μ. Σκαρλάτος, Δάφνη Δοπρίδου,
Α. Σταυρίδης, Α. Θεοφανίδης, Γ. Ι. Βέλλης, Α. Μουσιτά-
κας, Α. Λιχοβίτος, Α. Χ. Τσιβίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Δ. Κοττάκη.

Ι. Α. Κοττάκης, Ε. Γ. Βουμαριανός, Α. Λογοθέτης,
Ἐμμ. Τσαρόπουλος, Χ. Κ. Ζαρφτιζῆς, Β. Α. Χ' Βασιλειά-
δης, Γ. Α. Παραγιωτίδης, Γ. Μαζαράκης, Ι. Ἰατροπούλος
Κ. Ἀγαθόπουλος, Μ. Τοιρόπουλος, Joseph A. Christodou-
lides, Χ. Α. Χρήσιον, Π. Ν. Τσαουσάκης, Θ. Ἀναστασιά-
δης, Ἐμ. Γλυτίδης, Β. Χαλαπιζόπουλος, Γ. Ζαννόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Ντισσοπούλου.

Κ. Κόγιας, Κ. Καραμήτρος, Ν. Μεταξῆς, Β. Ζαφειρόπουλος, Μ. Αδαμίδης, Σ. Κοτζιάς, Ἀ. Τελόπουλος, Ἀ. Π. Μουχτούρης, Α. Σερετιδης, Ἐμμανουηλίδης, Ν. Σ. Βέργος, Α. Η. Λαυηλίδης, Χ. Καρύδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Α. Δημητριάδου.

Ε. Τρυφῆ, Α. Δημητριάδης, Α. Χ. Ἀφεντιούλη, Χ. Δημητρίου, Ι. Α. Λάγιας, Β. Κ. Μαντζιόννη, Γ. Βαζβίτης, Ζ. Καραγοιτάνης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. κ. Ἀδελφῶν Χατζοπούλου.

Ν. Βλυσσίδης, Α. Κωτοῖδας, Φ. Λεβαντής, Φ. Στεφανίδης Ν. Σωτηριάδης, Ι. Ζάμπογλους, Ε. Μπέρος, Κ. Ἀνδρεάδης, Κ. Η. Ὁρφανίδης, Α. Καλούμενος, Π. Σγούτας, Γ. Μακρῆς, Ν. Χρησίδης, Α. Κωστιαρῆς, Γ. Μουρούνης, Γ. Φωτιάδης, Γ. Φιλίππιδης, Ι. Παλαισιός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νικολάου Σ. Λεμονίδου.

Ι. Παπαδόπουλος, Σ. Πεπερούλης, Α. Σκοπελίτης, Ι. Κρητικός, Ο. Αβρανάκης, Ἀνώνημος, Γ. Α. Βοντοίνος, Α. Πετρίδης, Στ. Φαλῆρος, Τ. Ζεμπούλογλους, Th. qeotqu-lis Σ. Πεκαιῶρος, Ι. Κεχογλόγλους, Τ. Σταματιάδης, Ευστ. Βαυμάνη, Εμ. Μανδᾶνος, Α. Ποσβονίδης, Ι. Κουντενέζ, Φ. Μπαμούνης, Α. Ροπόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μ. Πούλια.

Γ. Ἐλοσίτης, Μ. Ἡλιάδης, Κ. Κιουπτιζῆς, Ι. Κολλητίδης, Χ. Καρούσος, Ν. Σαββίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κλαυδίου Σανθού.

Α. Ξανθός, Α. Μιτυληναῖος, Ἐμ. Μιτυληναῖος, Α. Ζαχαριασάκης, Π. Μαντέρης, Εμ. Καραμοιέγκος, Α. Σγουρμπέτης, Σ. Δοντῆς, Ν. Ρούσος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαήλ Α. Πούλια.

Κ. Παπαμερκουρίου, Β. Λαυιάδης, Α. Νικολαΐδης, Γ. Μακρόπουλος, Α. Ἀλεξιάδης, Θ. Παπαδόπουλος, Α. Ζαχαριάδης, Β. Κοπαράκης Γ. Ἀνδρικόπουλος, Σ. Μιχαηλίδης, Ν. Λυμπούσης Σ. Σαντόπουλος Π. Πανταζίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀποστόλου Κιουζέ.

Α. Σ. Κιουζέ, Ἀγγελική Σ. Κιουζέ, Ὑρούλη Κ. Κογναλίδου, Εὐρυδίκη Σ. Γεωργίου, Ἑλλη Κωνσταντινίδου, Πόλια Μελίδου, Χρυσούλα Μραλατάκη, Π. Ἡλιάδης, Χ. Στυλιανίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Καλφοπούλου.

Κ. Καλφόπουλος, Κ. Κιουρατοῖδης, Ζ. Ζαφειριάδης, Β. Θεοδοσιάδης, Καραμπάσης, Α. Ἰασηφίδης, Μ. Πασαλάκης, Κ. Καραθᾶνος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Εὐαγγέλου Μ. Κωφίδου.

Π. Γραμματικόπουλος, Α. Παπαδόπουλος, Ι. Φετζῆς, Ι. Κεχαγιώγλου, Μ. Μαργαριτόπουλος, Γ. Γεωργιάδης, Θ. Ἀκριτίδης, Εὐάγγελος Μ. Κωφίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χρήστου Διανού.

Χ. Διανός, Π. Θεοδοσιάκης, Α. Μηλιάδης, Α. Μηχαϊλίδης, Α. Σεραφῆμ, Ἀνώνηδος, Τ. Σιγάλας, Γ. Μπαλιᾶς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Α. Δημητριάδου.

Α. Η. Δημητριάδης, Γ. Πρεσόδης, Γ. Κ. Στελίδης, Σ. Στεφανίδης, Α. Ζαχαριάδης, Α. Ζυχαριάδης, Κ. Παραγιώτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Τρίφωνος Παπαδοπούλου.

Α. Παπαδόπουλος, Γ. Μελετιάδης, Α. Πολυκαρπίδης, Θ. Χ' Πολυκαρπίδης, Ε. Π. Λαζόπουλος, Α. Κασόπουλος, Ι. Ακρίτας, Θ. Σ. Χωλόπουλος, Ι. Γαζῆς, Ἀδελφοὶ Κοτάκη,

Π. Προδρομίδης, Β. Συμεωνίδης, Β. Σ. Συμεωνίδης, Α. Α. Καϊρακτιδής, Β. Καρούπουλος, Π. 'Αδάμ, Α. Μαράσογλους, Σ. Σταυρόπουλος, Ν. Χαρισιάδης, Β. Ζόκας, Ε. Βακάλης, Α. Ι. Βαπόρης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Αναστασίου Κ. 'Ανυφαντῆ.

Α. 'Ανυφαντῆς, Π. Λαουτάρης, Α. Βεροπανλίδης, Γ. 'Οχανίδης, Π. Νικολόπουλος, Χ. Μεγαλόπουλος, Στ. Κουνιουνιζῆς, Γ. Νικητάς, Κ. 'Ανυφαντῆς, Ε. 'Ανυφαντῆς, Ν. Κανάτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Αλεξάνδρου Φιλιππίδου.

Α. 'Εμμανουηλίδης, Α. Φιλιππίδης, Α. Μ. Παπαγιάννης, Ι. Βιδάλης, Α. 'Ηλιάδης, Π. Καλούμενος, Ν. Χρύσης, Π. 'Αστράς, Ι. 'Αστράς, Α. 'Αστράς, Δ. Σκοπελίτης, Σ. Γρόφας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Συμεὼν 'Αστυνάρογλου.

Ι. Σ. Πατριώτης, 'Αννα Παρασκευᾶ, 'Ολυμπία Ι. Γεωργιάδης, Β. Μάντης, Εὐφροσύνη Α. Βαζεβάνογλου, Γ. Ζιμπούσης, Γ. Π. Σαγκουλόγλου, Χ. Σαγκουλίδου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Νέστορος Κολάση.

'Αρθούλα Α. Κολάση, 'Αριάδνη Χ. Πισάνη, Χ. Α. Πισάνη, Μελπομένη Θεοδορίδου, Σαραφόπουλος, Μυρωδιᾶς, Αἰκατερίνη Νικηφοριάδου, Κ. Παξιμάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Λουκιανοῦ Συρίγου.

Α. Συρίγος, Π. Ξανθούλης, Α. 'Αλεξάντος, Ο. Μανροτέλης, Κ. Γιαννόπουλος, Σ. Μακρῆς, Π. Ζώρζος, Γ. Μαρτοέλος, Π. 'Αλεξάντος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Κατσικοπούλου.

Ε. Ραυίδης, Γ. Πασάλογλους, Κ. Κατσικόπουλος, Παν. 'Ιωάννου, Ν. Πασχαλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Αντωνίου Σοφριανού.

Α. Σοφριανός, Α. 'Αντωνιάδης, Κελαϊδίτης, Χ. Σγουρίδης, Ν. Ναυπλιώτης, Κ. Ρωσέτος, Ν. Κομνητός, Α. Ναουμίδης, Α. Μπαζεβάνης, Α. Καραβάνης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Αντωνίου Καλφοπούλου.

+ 'Ο Νικαίας κ. 'Ιερώνυμος 4, Γ. Ζουμπής, Α. Καλφόπουλος, 'Ολγα Α. Καλφοπούλου, 'Αντ. Καλφόπουλος, Χρ. 'Αντωνίου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Σπηλιωτοπούλου.

Κ. Σπηλιωτόπουλος, Α. Οικονομίδης, Γ. Κοροβίνης, Ε. Μαλάμογλους, Χ. Μουρκίδης, Ι. 'Ηγουμενίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Ερμ. 'Ιορδανίδου.

Βασ. Παναγιωτίδης Ιατρός, Ε. 'Ιορδανίδης, Π. Γρηγοριάδης, Σ. 'Ορασόγλους, Θ. Σαλίνης, Α. Παρισάογλου, Α. Γενίδουνας, Α. 'Αβραμίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Δεδρινού.

Ι. Κεσσάρης, Γ. 'Αλεξανδρίδης, Γ. Κωστόπουλος Σ. Λοῖζος, Κ. Βαλέντης, Κ. Καρπονζόγλους, Ε. Γεωργίου, Γ. Σπυρίδου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδώρου Σ. Καλέμη.

Θ. Σ. Καλέμης, Α. 'Αλεξόπουλος, Α. Τσάμος, Χ. Κάλφογλους, Φ. Σ. Μαντέρης, Β. 'Αναστασίον, Α. Κ. Αιμαράκης, Χ. Βασιλείον, Α. Φαναράς, Φ. Δημόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. 'Αλεξάνδρου Τσομλεκτσόγλου.

Α. Τσομλεκτσόγλου, Ι. Τρίπος, Φ. Σκόκος, Μ. Κονκόλης, Σ. Σ. Παππαδάκης, Π. Π. Βλυσνάκης, Μ. Φλωρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ξεν. Καλαρώνη.

Α. Ι. Καλαρώνη, Σ. Ζηγοπούλος, Σ. Α. Τρίπος, Γ. Χαράλαμπίδης, Α. Καλαρώνης, Θ. Ξανθόπουλος, Ξ. Καλαρώνης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Σπυρ. Α. Χρησιδίου.

Ν. Σουβατζίδης, Α. Σ. Χρησιδίου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χ. Βλαστοῦ.

Φ. Τσελλέντης, Χ. Βλαστός.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀδριανού Ν. Μπελάλη.

Ἀνώνυμος, Ἀνώνυμος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Α. Βλαβιανού.

Β. Δεϊρμεντζογλους, Ε. Φιλίδση, Μ. Κωνσταντινίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Γεωργίου Μουλμέρον.

Φ. Βελέοκος, Ν. Νικολόπουλος, Β. Φιλώτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Λαζαρίδου.

Α. Κοσματόπουλος, Α. Σ. Νικολαΐδης, Γ. Σ. Νικολαΐδης,
Γ. Ν. Γκιγκίνης, Θ. Σαρκαβόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀποστόλου Πασχαλίδου.

Ἀθ. Μιχαηλίδης, Χ. Ἀνδρέου, Α. Γ. Ζαχαριάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Πιττακοῦ Ε. Στρατηγόπουλου.

Π. Ε. Στρατηγόπουλος, Β. Παπαθανασίου, Ι. Π. Κολ-
λητίδης, Θ. Σ. Στρατηγόπουλος, Κ. Α. Ἀραβανόπουλος,
Μ. Α. Ἀραβανόπουλος, Γ. Α. Μυλωνάδης, Ἡλίας Σ. Φα-
ράς, Α. Κ. Λυμπερακόπουλος Κ. Ἀναστασιάδης, Mehmed
Fettouh, Α. Στρατηγόπουλος, Ι. Ἀραβανόπουλος, Π. Βαλα-
βάνης, Π. Πατελίδης, Α. Κοντίδου Χρ. Ἀραβανόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σ. Λιτατούλου.

Α. Φ. Χαλᾶς, Ε. Καστανάκης, Θ. Ζήσης, Α. Πετρίδης,
Γ. Απόπουλος, Σ. Πάπας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Μιχαὴλ Μηχαηλίδου.

Χ. Γιαδικάρογλου, Α. Χαλαλάμπου, Stylianos, I. Κεθα-
γορίδης, Α. Τσακηρίδης, Α. Χαλαλάμπου, Μ. Μ. Μιχαηλίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰορδάνου Τζαρτίλογλου.

Ι. Τζαρτίλογλους, Κ. Δραγάτης, Μ. Πουκουλίδης, Ι.
Μερίκας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χαλαλάμπου Κούρκουλα.

Α. Δαρμῆς, Κ. Βλάχος, Χ. Κούρκουλας, Β. Δημητριάδης,
Γ. Σκουλαρόπουλος, Κ. Βελισσάριος, Γ. Ν. Θωμάρεϊς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κορν. Ἀναγνωσιτίδου.

Π. Σαμπασιδης, Ι. Κρομμύδας, Α. Μαρίνος, Κ. Ἀνα-
γνωσιτίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Τηλεμάχου Χ. Σαραντοπούλου.

Ἀρτεμισία Χ. Σαραντοπούλου, Γ. Χ. Σαραντοπούλος, Ν.
Γεωργιάδης, Ν. Χρυσάφης (2), Α. Κοντοβᾶς, Ε. Μαστορά-
κης, Χ. Φωτιάδης, Α. Παπαδόπουλος, Ν. Νικολαΐδης, Β.
Μανρόπουλος, Α. Π. Γιάντισογλους, Ν. Ἀθανασιάδης, Σ.
Κωνσταντινίδης, Β. Μελίδης, Π. Γεωργιάδης, Β. Δεγαΐτας,
Dragomir Commandaroff.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Βασιλείου Σαραντοπούλου.

Κ. Π. Γάλλια, Π. Τσακιδίδης, Α. Ἀργυρίου, Η. Παχ-
τοβάνογλους, Α. Λεοντίδης, Κ. Χαρίσης, Γεώργιος (Ρά-
πτης), Ι. Κομβόπουλος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποιν. Σταυρινῆς Κ. Κανιασοπούλου.

Ἀναστασία Σ. Ἠλιάδου, Η. Σ. Ἠλιάδης, Δέσποινα Γ.
Λεμονίτσογλου, Π. Γιαλίτης, Σ. Κεσελόγλους, Α. Καραδαΐδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Σπυριδωνος Β. Γκιάκα.

Κ. Σ. Μελαχρονός, Ε. Χ. Πασκόπουλος, Π. Σ. Βακά-
ρης, Π. Πλαθούρας, Α. Ψαῖας, Ε. Παπαθανάσης, Θ. Σ.
Bonmasses, Κ. Φύλιππου, Κ. Γ. Κόκκινος, Α. Βογιατζής,
Α. Γεωργιάδου, Γ. Ἀντωνίου, Ι. Γ. Ἀρβανιτάκης, Ἀλ-
ληλοβ. Ἐργ. Σύλλ. Μουδαρίων 4, Α. Μπαζάρπατης, Σ. Α.
Σταυρίδης, Π. Κουφός, Α. Ἀναγνωσιτόπουλος, Α. Ε. Ξυ-
ραφόπουλος, Γ. Χαλαλάμπη, Γ. Χ' Κανάρης, Ε. Μοσχί-
δης, Γ. Καστέας, Κ. Βαρβακόπουλος, Α. Ναφιλούδης Α.
Συμεωνίδης, Κ. Ὀρφανίδης, Ε. Τζίνκας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ.κ. Ἰω. Ἀνδρέου καὶ Γρ. Ἰακωβίδου.

Γ. Κυρτοίδης, Ν. Χρυσανθόγλου, Γ. Ἰακωβίδης, Σ. Ὑποδηματιόπουλος, Π. Τσαρίδης, Γ. Ζαφειρίδης, Α. Ταρζέντιας.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κυριάκου Λαζαρίδου.

Γ. Κ. Ἰακωβίδης, Ν. Χρυσανθίδης, Ν. Τερζόπουλος, Α. Γρηγορίου Π. Θαραλίδης, Ε. Κότσογλου, Κ. Λαζαρίδης, Χ. Λυκόπουλος, Κ. Κουμουλίδης, Κ. Λαφαζανίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δημητρίου Σκαλοπούλου.

Ι. Λαδῆς, Π. Καραϊωρδάνης, Α. Βαλλερῆς, Γ. Καραμῆτρος, Α. Γ. Ἀδράπογλου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς δεσποινίδος Δεσπίνης Α. Τρικμάκη.

Χαρίκλεια Ἀγαστσιαδου, Στανουή Κ. Καραϊωρδάνου, Πολυξένη Γ. Καραλίδου, Λευκοθία Α. Ἀγαστσιαδου, Ἀφεντ. Κ. Καραϊωρδάνου, Σμαρῶ Σ. Γεμενδζοπούλου, Τερμυζ. Χ. Σταματιάδου, Ἑλένη, Ο. Τσατσιαροπούλου, Εὐφροσύνη Σ. Βουριζίδου, Ναθαίλα Α. Χρυσοστομίδου, Ἀγαστσία Τ. Τσομπανάκη, Δομνίκα Β. Τσολλακίδου, Ἀμαλία Φ. Εὐαγγελίδου.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. Ν. Τρικμάκη καὶ Τ. Σαραντοπούλου.

† Ἀρχιμ. Χαρίτων, Ν. Τρικμάκη, Α. Παπαδόπουλος, Α. Γεμενδζοπούλου, Η. Κ. Βαρλάμης, Α. Παντάκης, Α. Καραγεώργης, Μ. Σκαρλῆτος, Α. Α. Ντισούρης, Α. Ἰωαννίδης, Γ. Θ. Ξερίδης, Α. Θωμά, Ν. Π. Νικολαΐδης, Μ. Ν. Τρικμάκης, Χ. Θ. Δημητριάδης, Κ. Χρυστοδοπούλου, Σ. Ν. Δημητριάδης, Σ. Κ. Αλβανλίδης, Κ. Ι. Χρυστοδουλίδης, Χρυσοβέργης Ἰωαννίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀθανασίου Γ. Καραγεώργη.

Κατίνα Βέργου, Ζωή Α. Ἀλεξοπούλου, Σανθίπη Α. Σταματιάδου, Ἑλένη Κ. Καρασίδου, Χαρίκλεια Α. Γαλιτάκη, Ζαφειρώ Νικολάου, Σμαρῶ Εὐδοξίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
Πρόλογος	5, 6
Ποιημάτων	7
Μέρος Α'.	
Ἀντωνίου Καλφοπούλου	Ἑλλίδες 8
Μιχαήλ Πούλια	Ἐκεῖ 9
Φωτίου Στεφανίδου	Θλιβεραὶ ἀναμνήσεις 10—14
	Ὁ πύργος 14, 15
	Ξύπνω 16
Πέτρου Νεβάδα	Ἀθάνατοι 17—20
Ἀντωνίου Καλφοπούλου	Κι ἂν με ξεχάσῃς 20, 21
Νέστορος Κολάση	Ὁ ἐν Σικελίᾳ σεισμὸς 22, 23
Φωτίου Στεφανίδου	Ἡ μίνα 24
Καμίλλου Δεμονλὲν	Ἡ τελευταία ἐπιστολὴ (κατὰ μεταφράσιν Β. Γ. Λαλιάνου) 25—30
Πέτρου Λοττί	Ἡ ἀκολουθία τοῦ μεσονυχτίου (κατὰ μετάφρ. Γ. Λαμπρίδου) 31—34
Μέρος Β'.	
Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου	Τοῦ Κρούμου τὸ ποτῆρι 35—38
Α. Παπαδιαμάντη	Στὸ Χριστό, στὸ Κάστρο 39—69
Γ. Δροσίνη	Ἡ φλογέρα 70—81
Γ. Βιζυηνοῦ	Τὸ ἄστρο τῆς ἀγάπης 82—83
Ε. Ροΐδου	Ἰστορία ἐνὸς σκύλου 86—95
Μέρος Γ'.	
Ι. Παπαδοπούλου	Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ μαθητοῦ 96—98
Ch. Jannicot	Αἱ ἰδέαι ἐνὸς παιδαγωγοῦ 99—104
Δ. Χ. Χαμουδοπούλου	Λεκόντ Δελίλ 105—112
Leconte Delisle	Ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου (ἐμμετρ. μετάφρ. Α. Χαμουδοπούλου) 113, 4
Μιχαήλ Σταυρινοῦ	Ὁ ἐργάτης διὰ μέσου τῶν αἰώνων 115—122
R. Vaucher	Ὀλέγω λέξεις περὶ τῆς ἱστορίας τῶν Τραπεζῶν ἐκδόσεως 123—126

*Ενεκα τῆς ταχύτητος περὶ τὴν ἐκτύπωσιν παρεισέφρησαν εἰς τὸ κείμενον σφάλματά τινα. Τὰ εὐαφρότερα ἐπαφίενται εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου.

*Ἐνταῦθα σημειωτέα τὰ ἐξῆς.

*Ἐν σελίδι 3ῃ

ἀντὶ τοῦ πατρικῆν **Αὐτοῦ** μέριμναν γραπτέον **Αὐτοῦ**.

*Ἐν σελίδι 5ῃ, στίχῳ 23ῳ

ἀντὶ τοῦ εἰς τοῖς χαλεποῖς πολέμοις γραπτέον ἐν τοῖς χαλεποῖς πολέμοις.

*Ἐν σελίδι 17ῃ, στίχῳ 21ῳ

ἀντὶ τοῦ τῶν μικρῶν ρεμβασμῶν γραπτέον τῶν μακρῶν ρεμβασμῶν.

*Ἐν σελίδι 114ῃ, στίχῳ 13ῳ

ἀντὶ τοῦ στὴν παλῆὰ τῇ βάλασσα γραπτέον θάλασσα.

ΤΙΜΕΣ ΤΑΙ

Διὰ τοὺς ἀντισητὰς γρ. 5
μὲν 8

ISMARNOGLIO
REGARD